

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
Centrul de studii strategice de apărare și securitate

Col. lect. univ. dr. Dan-Lucian PETRESCU
CS III Crăișor-Constantin IONIȚĂ

STRATEGIA DE DEZVOLTARE
A CAPABILITĂȚILOR ARMATEI ROMÂNIEI – 2040

STUDIU DE SPECIALITATE

EDITURA UNIVERSITĂȚII NAȚIONALE DE APĂRARE „CAROL I”
BUCUREȘTI, 2020

Coperta: Andreea Girtonea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PETRESCU, DAN-LUCIAN

Strategia de dezvoltare a capabilităților Armatei României : 2040 : studiu de specialitate / col. lect. univ. dr. Dan-Lucian Petrescu, CS III Crăișor-Constantin Ioniță. - București : Editura Universității Naționale de Apărare "Carol I", 2020

Conține bibliografie

ISBN 978-606-660-437-6

I. Ioniță, Crăișor-Constantin

355

© Copyright©2021

Toate drepturile asupra prezentei ediții sunt rezervate Universității Naționale de Apărare „Carol I”

Responsabilitatea pentru conținutul prezentei ediții revine în totalitate autorilor.

•Lucrarea face parte din Planul de cercetare științifică al Universității Naționale de Apărare „Carol I” și este distribuită conform reglementărilor în vigoare.

Lucrarea a fost analizată și avizată în ședința Consiliului Științific al CSSAS, fiind necesară procesului de învățământ din Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.

Hotărârea Comisia Metodico-Administrative al CSSAS nr. 20 din data de 17.12.2020.

ISBN 978-606-660-437-6 (print)

ISBN 978-606-660-438-3 (online)

CUPRINS

The Defence Capabilities Development Strategy – 2040 Romanian Armed Forces –	5
INTRODUCERE	9
CAPITOLUL 1	
CAPABILITĂȚI DE APĂRARE	15
1.1. <i>Prevederi conceptuale</i>	15
1.2. <i>Capacități și capabilități de apărare</i>	20
1.3. <i>Tipuri de capabilități de apărare</i>	24
1.4. <i>Capabilități de apărare dezvoltate în cadrul NATO, UE și la nivel național</i>	27
CAPITOLUL 2	
PROCESUL DE PLANIFICARE A APĂRĂRII	63
2.1. <i>Procesul de planificare a apărării desfășurat la nivelul NATO</i>	63
2.2. <i>Procesul de planificare a apărării desfășurat la nivelul UE</i>	77
2.3. <i>Procesul de planificare a apărării desfășurat la nivel național</i>	114
CAPITOLUL 3	
COORDONATE PRIVIND STRATEGIA DE DEZVOLTARE A CAPABILITĂȚILOR DE APĂRARE	169
3.1. <i>Abordări ale strategiei de dezvoltare a capabilităților de apărare</i>	170
3.2. <i>Aspecte fundamentale privind configurarea strategiei de dezvoltare a capabilităților Armatei României – 2040</i>	181
3.3. <i>Propuneri privind adoptarea procesului național de planificare a apărării</i>	198
CAPITOLUL 4	
INDUSTRIA DE APĂRARE	215
4.1. <i>Principalii actori la nivel global</i>	216
4.2. <i>Industria de apărare europeană</i>	233
4.3. <i>Industria de apărare românească</i>	241

CONCLUZII	249
BIBLIOGRAFIE	257
ANEXE	267

The Defence Capabilities Development Strategy – 2040 Romanian Armed Forces –

Argument ■ Defence capabilities ■ Conceptual provisions ■ Types ■ Defence capabilities developed by NATO, EU and ROU ■ The Defence Planning Process ■ The Defence Planning Process within the framework of NATO, EU and ROU ■ keystones for Defence Capabilities Development Strategy ■ Different approaches ■ Fundamental elements in configuring the Defence Capabilities Development Strategy – 2040 Roumanian Armed Forces ■ Adapting the National Defence Planning Process ■ Defence industry ■ Global, European and Romanian defence industry ■ Conclusions ■ Bibliography

Abstract:

The contemporary security environment is becoming more and more complex and the present and future threats and risks embrace increasingly diverse forms, including unconventional and hybrid. In this context, the formulation of articulated and sound strategies to be implemented in defence and security efforts becomes, more than ever, imperative. In the present paper, we start from the consideration that national defence, as well as the whole process of defence planning, as an integral part, must emerge from the state's supreme values, standing for the central element of the values-interests-objectives triad. Protecting and promoting them is the ultimate argument for developing the consistent forces and capabilities that allow us to respond to any potential aggressor, regardless of its size and strength, in a way that makes an aggression against us too costly to try.

The development of such means is based on the premise that, in order to be effective, we must be aware that the foundation of the

Romanian Armed Forces must be built on knowledge, adaptation and innovation, the whole approach centering on the development of modern and robust defence capabilities as its capstone element. These must be adapted to contemporary security threats, relying on highly educated and trained personnel, on building resilience and a security culture focused on knowledge, innovation and high technology.

In this context, building and implementing an efficient and coherent Defence Capabilities Development Strategy (DCDS), embedded into this paradigm, becomes a necessity. The paper meets the requirements of supporting this process as it is unfolding, providing for military decision makers a medium and long-term analysis on developing and implementing a DCDS for the Romanian Armed Forces. In order to have a structured approach, the paper comprises four chapters, each of them addressing different but connected objectives, so as to contribute to the reasoned development of the central goal, represented by a set of elements related to the configuration of an optimal strategy for developing defence capabilities, accompanied by several measures to adapt the National Defence Planning Process for its successful implementation.

The first chapter addresses the concept of defence capabilities, in order to present the authors' understanding of its definition according to the official documents, the development directions of their elements and the taxonomy of defence capabilities, in terms of organization, employment and effects. The chapter also includes open source details on defence capabilities developed within NATO and the EU, as well as the national defence capability types. The authors also emphasize that the national set of capabilities must reach such a level of effectiveness and interoperability that allows reaching the military Level of Ambition, thus contributing to the achievement of national defence, as well as of collective and/or common defence, within the framework of NATO and/or EU.

In the second chapter, the paper exhaustively describes those activities that take place for defence planning, a process whose central element is the development of defence capabilities. The

processes carried out within NATO and EU are presented, pointing out their evolution, guiding strategic documents, main bodies and structures with related responsibilities, as well as the phases that they go through. Also, The National Defence Planning Process is presented in a systemic approach in order to ensure the framework in which DCDS must be developed and implemented.

The third chapter represents the main body of the paper and includes coordinates on building and implementing the optimal DCDS in the Romanian Armed Forces. Based on the comparison between the threat-based approach, the resource-based approach (defence budget) and the technological development approach, the paper proposes the optimum, that should be considered in developing the Strategy, namely the threat-based approach, introducing limitations dictated by the resources and the opportunities offered by technological development. The authors stressed the essential aspects of DCDS development/adaptation within the national framework, following the basic elements configured by the Means-Ends-Ways (MEW) triad, depending on the characteristics and opportunities of the security environment. Its development justifies the threat-based, capability-informed (oriented) approach in framing the strategy within the national defence planning process and, implicitly, the implementation of the DCDS. Finally, some measures for adapting the national defence planning process are presented, such as: revision and adaptation of the legal framework – the very foundation the whole defence planning process is based on; the correlation of the specific regulatory framework – coherence and continuity for the content of defence planning documents adopted in the national and international framework; facilitation of the supply chain of raw materials and access and implementation of new technology – the national defence industry has a crucial role in developing the defence capabilities; correlation/ integration of National Defence Planning Process with/in NATO and EU similar processes – implementation of the Allied Smart Defence and, respectively, the European Pooling & Sharing approaches, in different initiatives and formats.

The last chapter focuses on the European and national defence industry, providing an overview with a brief presentation of the main arms manufacturers. This is an acknowledgement for the major role that the development of the defence industry plays in the adapted defence capacity building, both at the national level and within international organizations of which Romania is a member.

We consider that this paper is a useful tool in the analysis conducted by military decision makers on the development of the Romanian Armed Forces defence capabilities, in a short and medium term, towards the year 2040. Also, a significant part of our research was undertaken with the intent of providing support to the educational activities carried out in the military education system on defence planning domain.

INTRODUCERE

Restructurarea, reorganizarea, modernizarea și transformarea Armatei României reprezintă un proces continuu ce a început imediat după Revoluția din Decembrie 1989, continuând și în prezent.

Dizolvarea Pactului de la Varșovia, în 1991, a obligat România să-și reconsidere poziția geostrategică și să se reorienteze către singura alianță politico-militară rămasă în Europa – NATO. Ca urmare, din punct de vedere militar, decidenții politici români au trecut la *reducerea și restructurarea* forțelor armate, începând cu anul 1994, prin reducerea masivă a personalului și restructurarea forțelor. S-a renunțat la armatele de arme întrunite organizate pe divizii (modelul sovietic), transformându-le în corpuri de armată organizate pe brigăzi (modelul armatelor occidentale).

Ca urmare a primului eșec privind aderarea României la NATO, în 1997, și a sprijinului acordat de Marea Britanie și SUA pentru accesare, în anul 2001 s-a continuat cu *reorganizarea și modernizarea* Armatei României, renunțând la militarii în termen în favoarea militarilor profesioniști, transformând corpurile de armată în comandamente operaționale întrunite, reparația diviziilor organizate pe brigăzi, precum și resubordonând forțele terestre din Dobrogea la Statul Major al Forțelor Terestre (până atunci ele fiind în subordinea Statului Major al Forțelor Navale). Denumirea întregului proces a purtat denumirea de „FORȚA OBIECTIV 2007”.

Aderarea României la NATO a coincis cu procesul de transformare al Alianței Nord-Atlantice, adoptat la Summitul de la Praga, în 2002, și încredințat, spre implementare, Comandamentului aliat strategic pentru transformare (*Strategic Allied Command for Transformation/HQ SACT*) de la Norfolk, din SUA. Transformarea și adaptarea Alianței Nord-Atlantice a reprezentat răspunsul la atacurile teroriste de la 9 septembrie 2001, îndreptate împotriva

turnurilor gemene de la New York și demararea Războiului global împotriva terorismului, lansat de americani în zona Orientului Mijlociu și Nordul Africii (în Irak și Afganistan, precum și pe Marea Mediterană). Acest nou tip de conflict a reprezentat, de fapt, schimbarea efortului aliat de la Art. 5 Apărarea Colectivă, la non-Art. 5 Operații de Răspuns la Criză (*Non-Article 5 Crisis Response Operations/NA5 – CRO*). Mai mult, a însemnat stabilirea unei noi structuri de forțe, de tipul Forțelor aliate de răspuns la criză (*NATO Response Force – NRF*), ca vehicul al transformării structurale al Alianței Nord-Atlantice. La acest Summit s-a discutat, pentru prima oară, despre capacitățile de transformare, adoptându-se Angajamentul privind capacitățile, adoptat la Praga (*Prague Capabilities Commitment/PCC*¹). PCC a fost implementat, la nivel militar, prin stabilirea unui proces aliat de planificare a apărării care cuprindea: Catalogul NATO de capacități, Obiectivele Forței (Force Goals), Chestionarul de planificare a apărării și Capitolul de țară pentru fiecare stat membru.

Perioada de închidere a capitolului de țară pentru aderarea la UE a însemnat, de asemenea, adoptarea documentelor europene privind dezvoltarea capacităților – Viziunea pe termen lung privind nevoile de capacități și capacități europene de apărare, Obiectivul fundamental al UE (*EU Headline Goal/EU HG*), Catalogul de cerințe 2005 (*RC 05*), Catalogul de forțe 2007 (*FC 07*), Catalogul privind progresele 2007 (*PC 07*) și Planul european de acțiune pentru capacități (*European Capabilities Action Plan/ECAP*).

Aderarea la NATO și UE, precum și necesitatea adoptării, la nivel național, a tuturor acțiunilor întreprinse pe plan european și euroatlantic privind transformarea conceptuală și a capacităților, au obligat România să elaboreze, în anul 2000, prima sa *Strategie*

---

¹ N.A.: În *Declarația adoptată la Summitul de la Praga*, la 21 noiembrie 2002, se precizează că: „PCC reprezintă efortul continuu al Alianței de a îmbunătăți și dezvolta noi capacități militare pentru războiul modern, într-un mediu cu amenințări ridicate. Statele membre și-au asumat angajamente politice ferme și specifice pentru a-și îmbunătăți capacitățile în domeniile: apărării; chimice, biologice, radiologice și nucleare; inteligență, supraveghere și achiziție țintă; supraveghere aer-sol; comandă, control și comunicații; eficacitatea combaterii, inclusiv muniții ghidate cu precizie și suprimarea apărărilor aeriene inamice; ridicare strategică de aer și mare; realimentare aer-aer; și unități de asistență de luptă dislocabile și servicii de luptă.

militară, iar, în anul 2003, *Carta Albă a Apărării* și să adopte o *Strategie de transformare a Armatei României*, aprobată, inițial, în 2006 și modificată un an mai târziu. Perioada de implementare a Strategiei de transformare militară a cuprins trei etape distincte²:

1. Etapa finalizării restructurărilor de bază (2005-2007);
2. Etapa integrării operaționale în NATO și în Uniunea Europeană (2008-2015);
3. Etapa integrării depline în NATO și în Uniunea Europeană (2016-2025).

Din păcate, aderarea la NATO și la UE a fost interpretată în mod eronat de decidenții politici și militari români, care au avansat ideea că, fiind membri ai Alianței Nord-Atlantice, vor veni aliații să ne apere în caz de agresiune armată. De aceea, fondurile precare asigurate bugetului apărării imediat după aderare, îndeosebi în perioada 2005-2014, au fost direcționate spre asigurarea capacității operaționale doar a structurilor de forțe puse la dispoziția NATO și UE (*Țintele de Capabilități 2008/CT 08*), toate celelalte mari unități și unități rămânând în stadiul de supraviețuire.

Acest aspect dezastruos pentru capacitatea de apărare a României a fost sesizat atât Consiliului Suprem de Apărare a Țării (CSAT), cât și Parlamentului României, la sfârșitul anului 2012. Rezultatul analizei a fost transpus într-un *Program multianual de restabilire a capacității de luptă a Armatei României pentru perioada 2013-2016 și în perspectivă până în anul 2022 (PMA)*, adoptat prin Hotărâre a Parlamentului în luna aprilie 2013.

Criza din Ucraina, de la începutul anului 2014, precum și măsurile urgente adoptate la nivelul Alianței Nord-Atlantice de reasigurare și adaptare, au reprezentat, de fapt, adevăratul impuls care i-a făcut pe decidenții politici să înțeleagă rolul și importanța forțelor armate în asigurarea securității și apărării unei națiuni poziționate la flancul estic european, lângă principala amenințare directă. Ca urmare, pe parcursul anului 2014 s-a desfășurat, la nivelul Statului

---

² ***, *Strategia de transformare a Armatei României*, editată de Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2007, p. 14.

Major al Apărării (SMAp), o *analiză strategică a apărării (ASA)* parțială, care să stea la baza elaborării unor noi documente de planificare a apărării de la nivel departamental (Carta Albă a Apărării și Strategia Militară a României). ASA a inclus, de fapt, doar o evaluare pur-militară și s-a concretizat cu prezentarea unei noi structuri de forțe, bazate pe cerințele minime de capabilități³ și nivelul de ambiție politico-militară stabilite în urma evaluării mediului de securitate internațional, a riscurilor și amenințărilor de natură militară pe timp scurt și a prognozelor bugetare pe termen scurt și mediu.

La începutul anului 2015, Președintele nou ales al României a semnat, cu toate partidele aflate la guvernare, un *Acord politic național privind creșterea finanțării pentru apărare* care prevedea, printre altele, „creșterea finanțării pentru apărare, astfel încât, pentru 2017 să se atingă 2% din produsul intern brut (PIB) și menținerea pentru următorii 10 ani, în perioada 2017-2027, a unui nivel de finanțare a Armatei de cel puțin 2% din PIB”⁴.

Acest document politic, care asigura o creștere substanțială a bugetului pentru apărare și menținerea acesteia pe următorii 10 ani, a fost amplificat de aprobarea, la nivelul Parlamentului României, a Legii nr. 203/2015 privind planificarea apărării și de reluarea, la nivelul Ministerului Apărării Naționale (MApN), a analizei strategice a apărării care a avut, ca rezultat, elaborarea unui *Program privind transformarea, dezvoltarea și înzestrarea Armatei României până în anul 2026 și în perspectivă*.

Scopul Programului, denumit pe scurt „*Armata României 2026*” este acela de a asigura capabilitățile necesare Armatei României pentru a promova și proteja interesele naționale în fața riscurilor și amenințărilor curente, aflate în dezvoltare și a celor viitoare, îndeplinirea angajamentelor în planul securității și apărării, asumate

---

³ N.A.: Structura de forțe propusă a respectat prevederile Codului NATO de capabilități 2011 completat, după caz, cu prevederile Codului de capabilități 2008, iar gradul minim de încadrare a fost dat de nivelul de readiness stabilit de Blue Book, în concordanță cu tipul de structură nominalizat pentru fiecare capabilitate în parte. Efectivele stabilite la pace au fost cele aprobate la acea dată.

⁴ ***, *Acordul politic național privind creșterea finanțării pentru apărare*, URL: www.presidency.ro, accesat la 01.04.2020.

de țara noastră în cadrul NATO și UE, precum și față de alte organisme internaționale, prin dezvoltarea unei structuri de forțe modernă, dotată adecvat, dislocabilă, interoperabilă, cu capacitate de autosusținere și de protecție multidimensională, cu o conducere flexibilă, care, pe baza informațiilor și datelor optime, să ia decizii în timp scurt.⁵ Programul prevede trei etape de realizare, astfel:

1. Etapa realizării capacității operaționale a forțelor gata de acțiune până la 30 de zile (2015-2019);

2. Etapa menținerii capacității operaționale a forțelor gata de acțiune până la 30 de zile și realizării capacității operaționale a forțelor gata de acțiune până la 45 de zile (2020-2026);

3. Etapa menținerii capacității operaționale realizată în etapele I și II și realizării capacității operaționale a forțelor gata de acțiune între 90 și 180 de zile (după 2026).

Programul „*Armata României 2026*” a fost negociat cu NATO pe timpul discuțiilor bilaterale din cadrul NDPP privind implementarea Țintelor de capabilități 2013 din 06-07.10.2015 și prezentat, ca formă agreată, în cadrul reuniunii CSAT din 24.05.2016. Implementarea programului s-a făcut prin elaborarea, în anul 2016, a unor noi documente de planificare a apărării – *Carta Albă a Apărării* și *Strategia Militară a României*. Carta Albă a Apărării a fost modificată un an mai târziu, ca urmare a măsurilor de adaptare a Alianței Nord-Atlantice aprobate la Summitul de la Varșovia și a elaborării, la nivel european, a *Strategiei Globale a UE 2016* „*Viziune comună, acțiune comună: o Europă mai puternică*”.

După re alegerea actualului Președinte al României și adâncirea măsurilor de adaptare a NATO pentru descurajare și apărare, prin creșterea importanței aplicării Art. 3 din Tratatul de la Washington, în vederea realizării rezilienței la nivel național a statelor membre, CSAT a adoptat Hotărârea nr. S-51 din 2019 pentru realizarea analizei strategice a apărării care să identifice factorii ce influențează situația de securitate la adresa României, să contribuie la elaborarea

---

⁵ ***, *Programul privind transformarea, dezvoltarea și înzestrarea Armatei României până în anul 2026 și în perspectivă*, aprobat prin Hotărârea CSAT nr. S-61 din 09.06.2015, p. 4.

structurii de forțe în perspectiva anului 2040 și să implementeze unele măsuri de adaptare și de eficientizare a PNPAp, precum și a structurilor centrale ale MApN.

Ca urmare, în prezentul studiu ne propunem să prezentăm în mod exhaustiv capabilitățile de apărare și procesul de planificare a apărării, pentru ca, mai apoi, să analizăm opțiunile privind diferite abordări specifice Strategiei de dezvoltare a capabilităților militare, în vederea identificării argumentate a optimului, pentru care să determinăm câteva linii directoare pe care le considerăm demne de urmat în procesul de elaborare a unei strategii aplicabile la nivelul României, în perspectiva anului 2040.

CAPITOLUL 1

CAPABILITĂȚI DE APĂRARE

În orice armată modernă, incluzând aici și Armata României, îndeplinirea misiunilor încredințate de factorii decizionali, prin concepte și strategii de securitate și apărare, se poate realiza numai dacă se asigură capabilitățile și resursele necesare. Dacă resursele strategice se asigură prin programele de guvernare, capabilitățile de apărare trebuie realizate din timp de pace și menținute la un nivel scontat de readiness, ca să poată fi întrebuintate rapid în situație de criză și la război.

Întrucât termenul de capabilitate de apărare, precum și procesul de planificare a apărării au fost introduse recent în limbajul militar român, prezentul capitol își propune să definească prevederile conceptuale și să descrie care sunt aceste capabilități în cadrul Alianței Nord-Atlantice, a UE și la nivel național.

1.1. Prevederi conceptuale

Termenul de capabilitate este introdus de curând în literatura militară românească de specialitate. El este legat de aderarea României la NATO și adoptarea, la nivel național, a Procesului aliat de planificare a apărării (*NATO Defence Planning Process/NDPP*).

Până la accesare și pe întreaga perioadă a procesului de aderare, în planurile de operații și în abordările doctrinare au fost folosite referiri la forțe și mijloace sau structuri de forțe, acestea concretizându-se și în realizarea Strategiei de transformare a Armatei României, aprobată în 2007. Chiar dacă, la nivelul NATO, se amintea, încă din anul 2002, de transformarea capabilităților ca unul dintre domeniile transformării Alianței Nord-Atlantice, conducerea MAPN nu a fost de acord cu preluarea acestui termen și a decis păstrarea vechilor concepte doctrinare.

Anul 2015 a reprezentat perioada de cotitură în procesul de planificare a apărării la nivel național, odată cu apariția *Legii nr. 203/2015 privind planificarea apărării naționale* și a *Cartei Albe a Apărării*, ediția 2016, ca principal document departamental de planificare a apărării. În cele două documente, prin capabilitate se înțelege „abilitatea de a executa acțiuni în scopul îndeplinirii unor obiective”⁶. Legea mai prevede și faptul că, pentru constituirea unei capabilități, se are în vedere un complex de măsuri și acțiuni într-o perspectivă mai largă, cuprinzând elemente de: doctrină, organizare, pregătire, înzestrare, formarea liderilor militari, personal, infrastructură și interoperabilitate (DOTMLPFI).⁷ Aceste elemente definesc, de fapt, ceea ce se înțelege printr-o capabilitate, iar modul de realizare a lor se precizează în *Strategia Militară a României*, ediția 2016, astfel⁸:

a) *în domeniul doctrinar*: dezvoltarea și armonizarea cadrului normativ pentru abordarea interinstituțională a securității și apărării naționale; continuarea procesului de acceptare și implementare a standardelor NATO la nivelul întregii structuri de forțe; participarea la dezvoltarea conceptului de contracarare a războiului hibrid; dezvoltarea cadrului normativ pentru executarea/contracararea operațiilor speciale, în mediul urban, informațional, psihologice și cibernetice; actualizarea reglementărilor în domeniul instruirii în Armata României, pentru asigurarea unui nivel ridicat de interoperabilitate;

b) *organizarea structurii de forțe*: transformări structurale (precum cea a Statului Major General în Statul Major al Apărării) și operaționalizarea acestora; dezvoltarea și perfecționarea structurii de forțe pentru a fi în măsură să își îndeplinească misiunile stabilite prin

---

⁶ ***, *Legea nr. 203/2015 privind planificarea apărării*, publicată în *Monitorul Oficial*, nr. 555, din 27 iulie 2015, art. 13, alin. (1).

⁷ N.A.: Conform unui studiu elaborat de Patrick Van Hoeseerlande și intitulat „*What about DOTMLPFI?*”, acronimul DOTMLPF a fost introdus de Departamentul de Stat american al Apărării acum 10 ani, pentru a descrie sistemul propriu de dezvoltare integrată a capabilităților întrunite (JCIDS), precum și soluțiile posibile ce se pot obține prin combinarea contribuțiilor aduse de aceste elemente. Litera I, de la interoperabilitate, a fost introdusă suplimentar de NATO, atunci când a adaptat aceeași abordare. Studiul este disponibil la URL: www.webdriver.be, accesat la 24.06.2020.

⁸ ***, *Strategia Militară a României*, aprobată prin Hotărârea Guvernului României nr. 708/2016, Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2016, pp. 10-12.

planurile de apărare naționale și/sau ale NATO; uniformizarea statelor de organizare ale structurilor de același tip, ale comandamentelor, marilor unități și unităților de luptă, sprijin de luptă și sprijin logistic, în acord cu cerințele Codului NATO de capabilități; constituirea capabilităților de cercetare, supraveghere și recunoaștere, de nivel brigadă și regiment, la nivelul categoriilor de forțe; finalizarea procesului de constituire și operaționalizare a comandamentelor (precum Comandamentul forțelor întrunite/CFÎ, Comandamentul forțelor pentru operații speciale, Comandamentul apărării cibernetice); dezvoltarea capabilităților medicale operaționale și consolidarea sistemului medical al MApN;

c) *pregătirea de comandament și instruirea forțelor*: dezvoltarea programului național pentru realizarea unei pregătiri consolidate, la nivel întrunit, în cadru multinațional; conexarea exercițiilor planificate și desfășurate la nivel național cu cele NATO prin Programul militar de instruire și exerciții al Alianței; instruirea individuală și colectivă cu întrebuintarea lecțiilor învățate, a bunelor practici și transferul de experiență în scopul îndeplinirii misiunilor și sarcinilor specifice; optimizarea procesului de instruire pentru creșterea capacității de acțiune a structurilor/grupărilor de forțe; dezvoltarea, la nivel întrunit, a capacității militare naționale de instruire prin simulare; asigurarea coerenței și continuității sistemului de învățământ militar, precum și dezvoltarea relațiilor bilaterale cu alte instituții de învățământ din armatele statelor membre NATO și UE; îmbunătățirea calității infrastructurii instituțiilor de învățământ militar prin informatizare și asigurarea logisticii didactice, corespunzător perspectivelor de înzestrare a Armatei României.

d) *asigurarea înzestrării*: achiziționarea de echipamente/tehnică critice pentru înzestrarea structurii de forțe și revitalizarea unor sisteme de echipamente și tehnică militară existente; continuarea derulării programelor de înzestrare și modernizare cu echipamente militare și inițierea unor programe noi pentru realizarea capabilităților asumate în cadrul NATO și UE, cu preponderență prin implicarea industriei naționale de apărare; modernizarea și asigurarea protecției sistemelor de comandă, control, comunicații, calculatoare, informații,

supraveghere și cercetare, integrat la nivel național și interoperabil cu cel al Alianței; asigurarea suportului logistic pe durata ciclului de viață al echipamentelor și controlul costurilor asociate acestui proces; constituirea, completarea, precum și îmbunătățirea stocurilor, diferențiat, inclusiv prin prepoziționarea resurselor pentru apărare în contextul asigurării sustenabilității forțelor, în concordanță cu nivelul capacității operaționale, stabilită pentru fiecare pachet de forțe; participarea la programele, proiectele și inițiativele de dezvoltare a capacităților de apărare în cadrul multinațional asigurat de NATO și UE;

e) *în domeniul formării liderilor militari*: dezvoltarea unei culturi organizaționale coerente, care să permită pregătirea liderilor militari în toate domeniile securității și apărării naționale; eficientizarea procesului de selecție, formare și perfecționare a liderilor militari; adaptarea permanentă a pregătirii liderilor militari la noile provocări ale mediului de securitate și dezvoltării tehnologice; formarea noii generații de lideri militari inovatori, flexibili, eficienți, cu experiență în teatre de operații și în comandamente aliate; asigurarea pregătirii profesionale a liderilor militari în vederea îndeplinirii cerințelor la nivel național, comunitar și aliat;

f) *în domeniul personalului*: asigurarea încadrării la nivelul calitativ și numeric planificat, atât în structurile naționale, cât și în structurile de comandă și de forțe ale NATO și UE; alinierea managementului resurselor umane la cele mai bune practici NATO și la consecințele generate de noul mediu de securitate; creșterea calității vieții militarilor prin asigurarea condițiilor de locuit, îmbunătățirea asistenței medicale, eficientizarea dialogului social și armonizarea cadrului legal privind salarizarea personalului, raportat la realitățile socio-economice naționale; formarea, pregătirea și utilizarea rezerviștilor voluntari și menținerea unui nivel ridicat al pregătirii pentru mobilizare a structurilor armatei;

g) *asigurarea infrastructurii*: standardizarea infrastructurii marilor unități și unități de același tip pentru asigurarea cartuirii și instruirii forțelor; dezvoltarea infrastructurii necesare dislocării forțelor aliate și prepoziționării de tehnică aparținând statelor aliate;

corelarea infrastructurii militare cu misiunile, structura de forțe și procesul de dezvoltare a capabilităților militare; asigurarea facilităților necesare refacerii capacității de luptă a personalului forțelor proprii și/sau aliate; asigurarea sprijinului națiunii gazdă pentru forțele armate străine care se află în tranzit, staționează sau desfășoară operații pe teritoriul României; utilizarea în comun, la nivel interinstituțional, a facilităților de instruire și realizarea unui poligon de instruire pentru lupta urbană; înființarea bazelor militare și dezvoltarea fondului de locuințe pentru militari;

h) *realizarea interoperabilității forțelor*: continuarea implementării standardelor NATO esențiale și extinderea aplicabilității acestora pentru dezvoltarea structurii de forțe; menținerea nivelului de interoperabilitate a forțelor, prin participarea la activitățile comune de instruire și planificare, organizate în cadrul asigurat de inițiativele NATO, UE și prin afilierea la comandamentele din structura de forțe NATO; corelarea procesului de standardizare cu programele de înzestrare a forțelor, de dezvoltare și modernizare a echipamentelor și a materialelor.

Procesul de dezvoltare a capabilităților are în vedere dezvoltarea unor forțe moderne, dotate adecvat, dislocabile, interoperabile, cu capacitate de autosusținere și de protecție multidimensională, cu un sistem de comandă și control flexibil și eficient. Procesul este unul sistemic și interdisciplinar, ce se derulează pe termen mediu și lung, prin utilizarea eficientă a resurselor disponibile, având la bază principiile procesului NATO de planificare a apărării și ale celui similar al UE, precum și cerințele specifice stabilite prin documentele de referință aliate și europene. Ca urmare, în Armata României se regăsesc capabilități de: comandă, control și comunicații, angajare, informații, proiecția forței, protecție și susținere.⁹

Pe teritoriul României, NATO are în coordonare capabilități multinaționale puse la dispoziție de națiuni, precum: Comandamentul multinațional de nivel divizie pentru zona de sud-est a Alianței Nord-Atlantice (MND-SE HQ), Unitatea de integrare a forțelor NATO (ROU NFIU) și Modulul de comunicații dislocabil (DCM-"E")

---

⁹ ***, *Carta albă a apărării*, editată de Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2016, p. 35.

dislocate în București, Comandamentul multinațional de nivel brigadă pentru zona de sud-est a Alianței Nord-Atlantice (MNB-SE HQ), dislocat în Craiova, Baza militară pentru asigurarea apărării antirachetă, dislocată la Deveselu și, în dezvoltare, Comandamentul multinațional de nivel corp de armată pentru zona de sud-est a Alianței Nord-Atlantice (MNC-SE HQ), dislocat în Sibiu.

Domeniile de capabilități au rezultat și în urma desfășurării, în perioada 2014-2015, a unei ASA¹⁰, considerat a fi un proces politico-militar de analiză și evaluare prin care s-a fundamentat luarea deciziilor în domeniul apărării și îndeplinirea obiectivelor stabilite, pe baza unei abordări pragmatice a rolului forțelor armate în contextul unui mediu de securitate reanalizat, marcat de schimbări profunde și complexe, precum și de constrângeri de natură financiară. Procesul de revizuire strategică a apărării a vizat identificarea soluțiilor optime de asigurare a capabilităților necesare statului român pentru promovarea și protejarea intereselor naționale în fața riscurilor și amenințărilor curente, a celor aflate în dezvoltare și a celor viitoare, îndeplinirea angajamentelor în planul securității și apărării asumate de țara noastră în cadrul NATO și UE, precum și față de alte organisme internaționale și autorități publice naționale.

Mai mult, calitatea României de stat membru NATO și UE a determinat schimbarea rolului și misiunilor forțelor armate. Iar dezvoltarea și optimizarea capabilităților de apărare, așa cum se prevede în Carta Albă a Apărării, reprezintă condiția esențială în vederea îndeplinirii acestor misiuni. Realizarea unor capabilități credibile, flexibile și eficiente are ca scop descurajarea unei agresiuni împotriva României și articularea unui răspuns adecvat la provocările actuale și viitoare ale mediului de securitate.

1.2. Capacități și capabilități de apărare

Limba Română a incorporat, în timp, o multitudine de neologisme provenind din alte culturi sau din diverse limbi străine, în diferite

---

¹⁰ N.A.: La nivel aliat, procesul de analiză strategică a apărării (ASA) poartă denumirea de Strategic Defence Review (SDR) și se desfășoară ciclic, la patru ani, fiind descris în documentele de planificare strategice.

perioade de timp. Aceste perioade au depins de geopolitica regională și de influența/controlul pe care marile puteri ale vremii au exercitat-o asupra conducerii politice românești din acele vremuri. Acest fenomen s-a concretizat și a influențat înțelegerea unor concepte și termeni preluați din străinătate și adaptați la specificul românesc.

Cel mai bun exemplu îl reprezintă lupta conceptuală la nivelul gânditorilor militari români cu privire la definirea și diferențele de înțeles ale termenilor *capacitate* și *capabilitate*. Astfel, conform DEX-ului, prin capacitate se înțelege „posibilitate de a realiza ceva într-un domeniu de activitate; aptitudine; facultate; capacitate de muncă; proprietate de pătrundere în esența lucrurilor; competență”¹¹.

Mai putem găsi și alte înțelesuri ale acestui substantiv feminin în diferite dicționare sau materiale de specialitate, mai ales în domeniul fizicii sau social, precum: volum al unui recipient; însușirea de a fi încăpător; mărime care reprezintă cantitatea maximă de materii sau de energie pe care o poate acumula un corp, un sistem etc.; posibilitatea pe care o are un corp, un sistem etc. de a acumula o cantitate de materii sau de energie; posibilitatea de a lucra într-un domeniu, de a realiza ceva; posibilitatea, însușirea morală sau intelectuală a cuiva; aptitudine; persoană capabilă; însușirea de a face acte juridice valabile.

În domeniul militar, capacitățile pentru apărare sunt definite și descrise de Legea nr. 477/2003 privind pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare, reprezentând „liniile de producție sau de prestări de servicii specializate, activele care le deservește, amenajările tehnologice specifice, existente în domeniile industriei, transporturilor, comunicațiilor și tehnologiei informației, ocrotirii sănătății, precum și spațiile de depozitare a rezervelor de stat și de mobilizare, utilizate în scopul satisfacerii necesităților vitale ale forțelor sistemului național de apărare, în caz de mobilizare sau de război”¹². Conform legii, capacitățile pentru apărare se realizează în următoarele domenii:

a) *industrie*: capacitățile de producție specializate pentru fabricarea sau repararea, în caz de mobilizare sau de război, a tehnicii

---

¹¹ N.A.: Conform DEX, URL: <https://www.dex.ro/capabilitate>, accesat la 13.04.2020.

¹² ***, *Legea nr. 477 din 12 noiembrie 2003 privind pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare*, publicată în *Monitorul Oficial*, nr. 824, din 20 noiembrie 2003, art. 18.

militare, a armamentului, a munițiilor și a materiilor prime cu destinație strict militară și capacitățile destinate pentru depozitarea acestor produse;

b) *transporturi*: mijloacele, instalațiile și amenajările aferente, destinate a satisface exclusiv, în caz de mobilizare sau de război, nevoile de transport ale forțelor sistemului național de apărare;

c) *comunicații și tehnologia informației*: rețelele de comunicații și informatice, precum și mijloacele, instalațiile și amenajările aferente, destinate a satisface exclusiv, în caz de mobilizare sau de război, nevoile de servicii de comunicații și informatice ale forțelor sistemului național de apărare;

d) *ocrotirea sănătății*: spitalele din rețeaua sanitară și alte localuri care se constituie în spitale de urgență pentru tratarea răniților și bolnavilor ca urmare a acțiunilor militare, precum și unitățile care asigură producția de seruri, vaccinuri, antibiotice, dezinfectante și alte asemenea materiale și substanțe, destinate acestor situații;

e) *administrarea rezervelor de stat*: spațiile de depozitare în care se păstrează rezerve de stat și de mobilizare;

f) capacitățile destinate pentru *depozitarea rezervelor de mobilizare*.

În ultima perioadă de timp, efectul globalizării a făcut ca și definirea capacității să se diversifice, firmele de consultanță sau de training/learning considerând acest termen drept o caracteristică a unei anume entități în condiții interne date de a răspunde unei anume cereri de servicii și, în același timp, având anumite caracteristici cantitative specificate¹³. Astfel, majoritatea organizațiilor multinaționale creează, în general, funcții organizaționale în jurul capacităților, precum cea de marketing, care este considerată atât o capacitate, cât și o funcție.

Astfel, capacitatea de a face ceva (lucruri) duce la nevoia de a avea o capabilitate. Capabilitatea, considerată în literatura de specialitate drept însușirea de a fi capabil, este un substantiv feminin care desemnează, de regulă, noțiunea de aptitudine, precum și pe cea

---

¹³ N.A.: Conform site-ului <https://www.consultanta-certificare.ro/iso/capabilitate-capacitate.html>, accesat la 10.04.2020.

de posibilitate, abilitate, competență. Uneori, noțiunea de capabilitate nu este suficient de bine nuanțată, confundându-se fie cu cea de capacitate, fie cu cele de flexibilitate, adaptabilitate etc. Fără a exclude flexibilitatea noțiunii de capabilitate – în sensul că ea depinde în mare măsură de variația condițiilor –, trebuie să subliniem că, oricât ar fi de flexibilă, capabilitatea este, totuși, măsurabilă. Ea aparține oamenilor, este o calitate a oamenilor.¹⁴

Din punctul de vedere al globalizării, capabilitatea reprezintă acea abilitate a unei firme sau organizații, sistem sau proces etc. de a realiza un anumit serviciu sau produs care să îndeplinească cerințele produsului. Ca urmare, o parte dintre firmele multinaționale au trecut de la gândirea funcțională (lucrurile pe care le facem) la gândirea capabilităților (capacitatea de a face lucrurile). Acest lucru a fost posibil prin examinarea funcțiilor unei organizații și descoperirea capabilităților din spatele acestor funcții – modele de capacități care sunt strâns legate de funcții. Nu trebuie însă uitat faptul că mai sunt capabilități care sunt distribuite cu adevărat în întreaga organizație și nu au o funcție corespunzătoare. Oricum, majoritatea organizațiilor multinaționale consider cinci capabilități esențiale pe care fiecare structură ar trebui să le aibă, și anume: leadership, colaborare, adaptabilitate, creativitate și inovație.¹⁵

Din punct de vedere militar, NATO definește ambii termeni (considerând termenul *capability* ca venind din limba Engleză, iar termenul *capacité* din limba Franceză) printr-o singură definiție: „abilitatea de a crea un efect prin implicarea unui întreg set de aspecte categorisite ca doctrină, organizare, pregătire, logistică, conducere, personal, facilități și interoperabilitate”¹⁶. Deci, abilitatea de a executa o anumită acțiune sau de a obține un efect anume.

UE a abordat o definiție asemănătoare, precizând că prin capabilitate se înțelege abilitatea de a furniza un efect operațional

---

¹⁴ Dr. Gheorghe Văduva, *Capabilități de lucru în rețea*, studiu publicat la Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2009, p. 9.

¹⁵ ***, „5 capabilități pe care orice organizație trebuie să le cultive”, *LearningNetwork.ro*, 19 februarie 2020, URL: <https://www.learningnetwork.ro/articol/5-capabilitati-pe-care-orice-organizatie-trebuie-sa-le-cultive/4058>, accesat la 11.04.2020.

¹⁶ ***, *AAP 06 NATO Glossary of Terms and Definitions*, editat de NSO, Bruxelles, 2019, p. 23.

cerut de standarde specifice într-un mediu nominalizat, într-un timp specificat și de a susține acel efect pentru o perioadă indicată de timp; este furnizată de un sistem ori un sistem de sisteme.

La nivel național, în abordarea termenilor se pleacă de la constatarea că, deși capacitățile și capabilitățile exprimă aparent același lucru, există totuși unele deosebiri esențiale între cele două noțiuni. Pe de o parte, capacitatea este, în general, caracterizată de cantitate, de o dimensiune cantitativă de forțe, mijloace și resurse – capacitatea de apărare a unei țări constă, de exemplu, în totalitatea forțelor, mijloacelor și resurselor destinate apărării țării. Pe de altă parte, capabilitatea constă, în general, în aptitudinea de a face un lucru. Cu alte cuvinte, capabilitatea înseamnă, deopotrivă, priceperea de a concepe, a prospecta, a planifica, a executa, dar și existența mijloacelor, metodologiilor, expertizelor și procedurilor necesare pentru a pune în operă un plan, o idee, un concept.¹⁷

În acest context, putem considera că cei doi termeni – capacitate versus capabilitate – deși par a avea înțelesuri similare, au anumite deosebiri semantice și de interpretare. Astfel, putem considera *capabilitatea militară* ca fiind abilitatea de a executa un curs al acțiunii specificat sau de a obține un anumit efect operațional stabilit, iar pentru aceasta, așa cum se explicitează în această lucrare, a avea o capabilitate presupune întrunirea și integrarea mai multor elemente (DOTLMPFI) decât simpla posesie a unui mijloc tehnic (armament, tehnică de luptă, sistem, echipament etc.).

1.3. Tipuri de capabilități de apărare

Așa cum am afirmat la începutul acestui capitol, capabilitățile de apărare au rolul de a sprijini NATO, UE și statele membre în îndeplinirea misiunilor și sarcinilor de securitate și apărare stabilite pentru Forțele Armate și celelalte instituții participante. Pentru a-și

---

¹⁷ Lect. univ. Lucian Ispas, *Capabilitățile – dimensiune determinantă a transformării Alianței. Impactul asupra Forțelor Terestre*, material întocmit la Academia Forțelor Terestre, la 11 noiembrie 2020, URL: <https://andreivocila.com/2010/11/11/capabilitatile-%E2%80%93-dimensiune-determinanta-a-transformarii-alianței-impactul-asupra-fortelor-terestre/>, accesat la 13.04.2020.

îndeplini acest rol, putem defini capabilitățile de apărare din punct de vedere organizațional, acțional și al efectelor urmărite.

Din punct de vedere organizațional, capabilitățile pot fi militare, civile și mixte. Capabilitățile militare sunt acele capabilități care definesc structura de comandă și de forțe a armatelor, precum comandamentele de nivel strategic, operativ și tactic și mijloacele de comunicații și informatică care le deservește, precum și marile unități, unitățile și formațiunile de luptă, sprijin luptă și sprijin logistic.

Capabilitățile civile sunt asigurate de celelalte instituții cu responsabilități în domeniul securității și apărării în vederea participării la misiuni civile sau asigurarea sprijinului în operații militare. De regulă, acestea se referă la asigurarea unor funcții nonmilitare, precum: asigurarea ordinii constituționale și a statului de drept, combaterea traficului ilegal de arme, droguri și persoane, reținerea, judecarea și detenția criminalilor de război și a prizonierilor de război (se asigură de către Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Justiției), contraterorismul și securitatea cibernetică (se asigură de structurile de siguranță națională), medicină generală (Ministerul Sănătății și Crucea Roșie), primirea, sprijinul și protecția refugiaților (Ministerul Afacerilor Interne și organizațiile neguvernamentale), respectarea legilor, acordurilor, tratatelor și rezoluțiilor internaționale (Ministerul Afacerilor Externe și Ministerul Justiției).

Capabilitățile mixte sunt acele capabilități care sunt constituite punctual, pentru a se asigura o anumită funcție inexistentă pe timp de pace și care sunt asigurate, în comun, de către Forțele Armate și anumite instituții cu responsabilități în domeniul securității și apărării. Din acestea fac parte echipele mixte de consiliere a autorităților centrale pentru reforma sectorului de securitate (SSR), cele pentru formarea, pregătirea și consilierea forțelor armate și de poliție (TAAC), de reconstrucție provincială (PRT), de asistență medicală și umanitară (FET) sau de observare, monitorizare și pregătire a Forțelor Armate și de poliție (OMLT).

În ceea ce privește modul de acțiune, capabilitățile pot fi convenționale și neconvenționale. De regulă, capabilitățile militare

prevăzute a se dezvolta la nivel aliat, european sau național, sunt capabilități destinate conflictelor convenționale. Fac excepție aici capabilitățile nucleare ale Alianței Nord-Atlantice – tactice și strategice. Acestea pot avea o întrebuințare duală, putând fi folosite atât cu muniție convențională, cât și nucleară.

Apariția Doctrinei militare ruse, aprobată de Vladimir Putin în decembrie 2014, denumită și doctrina „Gherasimov”, precum și modul de acțiune neconvențional al forțelor armate ruse în Ucraina, Siria și probabil în Venezuela (denumit „*acțiuni non-lineare*” de către ruși și „*război hibrid*” de către aliați, incluzând aici și *acțiunile informaționale și cibernetice*), prin care se amenință direct securitatea statelor aliate, îndeosebi a celor situate la frontiera de est a Europei, a condus la regândirea măsurilor de contracarare a acestor noi amenințări prin dezvoltarea unor capabilități neconvenționale.

Astfel, combaterea războiului hibrid s-ar putea realiza, pe lângă pregătirea specifică a capabilităților convenționale existente pentru a face față acestui nou tip de război, prin dezvoltarea unor capabilități speciale pentru contracararea acestuia, precum: acoperirea funcției de planificare și pregătire pentru contracararea/ducerea războiului neconvențional (*Irregular Warfare/IW*), sau asigurarea funcției de evaluare a ducerii operațiilor specifice antihibrid; capabilități de apărare cibernetică; capabilități necesare ducerii operațiilor informaționale (*Information Operations/INFO OPS*); capabilități necesare sincronizării comunicării strategice (*Strategic Communications/STRATCOM*); capabilități necesare ducerii operațiilor psihologice (*Psychological Operations/PSYOPS*); capabilități necesare ducerii operațiilor civili-militari (*Civil-Military Operations/CIMIC*); capabilități necesare ducerii operațiilor de contrainsurgență (*Conterinsurgency/COIN*).

Din prisma efectelor urmărite, capabilitățile pot fi letale și neletale. Există teoreticieni care le definesc în kinetice și nonkinetice sau *hardpower* și *softpower*. Capabilitățile letale sunt acele capabilități constituite pentru nimicirea sau distrugerea fizică a potențialilor adversari și care, odată dezvoltate, pot fi folosite ca amenințare sau descurajare reală pentru schimbarea comportamentului acestora. Adică,

să poată produce efectul letal. Din această categorie fac parte, de regulă, capacitățile de angajare (marile unități și unitățile de luptă și o parte dintre cele de sprijin luptă, incluzând aici și forțele pentru operații speciale), de protecție (o parte dintre marile unități și unitățile de rachete aer-sol, de apărare antiaeriană, CBRN și minare/deminare), de informații (o parte dintre mijloacele de supraveghere, precum sateliții anti-sateliți sau dronele).

Capacitățile neletale sunt dezvoltate pentru a influența voința unui potențial adversar de a porni/escalada o criză sau schimba comportamentul acestuia privind continuarea conflictului prin neutralizare. Capacitățile neletale cuprind forțe și mijloace de război informațional (STRATCOM, operații psihologice, CIMIC etc.), poliție militară, informații militare și cercetare (incluzând aici și războiul electromagnetic), operații cibernetice sau cele de geniu de luptă.

Nu de mai puțin interes îl reprezintă tendința dezvoltării unor noi capacități de descurajare nonnucleară la nivelul marilor puteri. Vorbim aici despre capacități emergente precum: rachetele hipersonice, laserul tactic, inteligența artificială, roboți militari, tehnologii de arme emergente, tehnologia spațială, supercomputerul și alte mijloace automate și semiautomate de sprijin al procesului de luare a deciziei. Aceste capacități emergente, împreună cu modificarea calitativă a unor caracteristici, cum ar fi scăderea posibilității de a fi detectate, creșterea preciziei de lovire, a multirolului ofensiv-defensiv, precum și creșterea rolului companiilor militare private și a posibilităților expediționare ale grupurilor mici, dar bine antrenate, vor schimba total modul de ducere a acțiunilor militare în 2040 și în viitor.

1.4. Capacități de apărare dezvoltate în cadrul NATO, UE și la nivel național

Pentru a-și îndeplini misiunile încredințate și a-și realiza obiectivele propuse atât armatele naționale, cât și organizațiile regionale de securitate și apărare au nevoie de capacități de apărare moderne, dislocabile, flexibile, interoperabile, bine antrenate și dotate cu echipamente high-tech. Aceste capacități se realizează fie la nivel național și se pun la dispoziția organizațiilor din care statul

respectiv este membru, fie însuși de către organizații, prin efort comun, multinațional sau inițiative punctuale.

În situația în care un stat este membru la mai multe organizații internaționale sau regionale de securitate și apărare, cum este și cazul României, atunci capacitățile naționale ce se pot pune la dispoziția NATO și UE fac parte din același pachet de forțe și nu se dublează efortul de a dezvolta capacități separate.

1.4.1. Capacități de apărare aliate

NATO a considerat, încă din 2002, că asigurarea capacităților aliate (o combinație de sisteme și platforme de armamente de ultimă generație cu forțe antrenate să acționeze împreună fără probleme), necesare îndeplinirii misiunilor încredințate, se bazează pe capacitățile dezvoltate pentru Alianța Nord-Atlantică de către națiuni, precum și pe cele realizate din fonduri comune și prin abordări multinaționale.

Pentru realizarea acestor capacități militare și nonmilitare, NATO a stabilit un cadru conceptual, printr-un proces de planificare a apărării denumit *NATO Defence Planning Process (NDPP)*, cu scopul integrării și evitării duplicării eforturilor economice și financiare ale statelor membre și comandamentelor aliate. Acest proces sprijină îndeplinirea misiunilor de bază ale Alianței Nord-Atlantice, stabilite prin *Conceptul strategic 2010* al NATO și *Directiva politică pentru planificarea apărării 2019*, prin: menținerea unui amestec adecvat de forțe nucleare, de apărare antirachetă și convenționale; menținerea abilității de a susține, simultan, operații majore întrunite și mai multe operații întrunite de mai mică amploare pentru apărarea colectivă și răspuns la crize, inclusive la distanțe strategice; dezvoltarea și menținerea unor forțe convenționale robuste, mobile și dislocabile, capabile să desfășoare atât operații tip articol 5, cât și expediționare, inclusive cu Forțele NATO de Răspuns (NATO Response Force/NRF); desfășurarea instruirii și exercițiilor, planificării de contingență și schimbului de informații necesare asigurării apărării împotriva întregii game de provocări convenționale și emergente, precum și realizării asigurării vizibile și a întăririlor pentru toți aliații; asigurarea participării cât mai crescute a aliaților în planificarea apărării colective privind rolul

nuclear, realizând staționarea forțelor nucleare pe timp de pace și participând la aranjamentele de consultări, comandă și control (C3); dezvoltarea capacității NATO de a apăra populația Europei, teritoriile și forțele împotriva atacurilor cu rachete ca un element cheie al apărării colective; continuarea dezvoltării capacității aliate de a se proteja împotriva armelor chimice, biologice, radiologice și nucleare (CBRN); continuarea realizării abilității de a preveni, detecta, apăra și recupera din atacuri cibernetice prin folosirea procesului NATO de planificare în vederea întăririi și coordonării capabilităților naționale de apărare cibernetică, includerea tuturor entităților NATO sub o protecție cibernetică centralizată și prin integrarea capabilităților NATO de avertizare, alarmare și răspuns la atacuri cibernetice cu cele ale statelor membre; creșterea capacității colective de a contribui la lupta împotriva terorismului, inclusiv printr-o analiză îmbunătățită a amenințărilor, consultări cu partenerii și realizarea unor capabilități specifice (incluzând chiar sprijinul în vederea antrenării forțelor partenere să lupte împotriva terorismului); asigurarea evaluării aliate a impactului de securitate privind tehnologiile emergente pentru a le include în planificarea militară; continuarea revederii posturii aliate în descurajarea și apărarea Alianței Nord-Atlantice împotriva întregii game de riscuri și amenințări, luând în considerare schimbările din mediul internațional de securitate.¹⁸

Codul de capabilități și cerințele de capabilități aliate (CC&CS)

Toate capabilitățile de apărare de care are nevoie NATO în prezent și în viitor sunt descrise în documentul Bi-SC intitulat „*Codul de capabilități și cerințele de capabilități (CC&CS)*”, elaborate în comun de către cele două Comandamente strategice aliate (ACO și ACT), pentru a fi întrebuințat în cadrul NDPP. Acest document (ultimul elaborat la 22.01.2020 pentru ciclul NDPP 2018-2022) asigură un limbaj comun și definirea capabilităților pentru planificarea în domeniile apărării și pentru operații, folosind DOTMLPFI ca linii de dezvoltare.

---

¹⁸ ***, *NATO's capabilities 2018*, URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49137.htm, accesat la 15.04.2020.

A fost adoptat și de Statul Major al UE (EUMS) și folosește, pentru a descrie fiecare capabilitate în detalii suficiente procesului de planificare, următoarea structură standard¹⁹:

- *cerința de bază*, care precizează scopul fundamental al codului de capabilitate respectiv (câte o cerință de cod);

- *cerințe principale*, care descriu ce trebuie să facă respectiva capabilitate pentru a realiza efectul (efectele) scontat – principalele activități operaționale (sarcini/efecte) cu care codul de capabilitate contribuie la îndeplinirea unei misiuni;

- *cerințe de facilitare*, care descriu caracteristicile care facilitează/activează scopul principal al capabilității – acele caracteristici necesare (precum supraviețuirea, conectarea, susținerea etc.) pentru a îndeplini activitățile operaționale descrise în primele două tipuri de cerințe.

Fiecare cod de capabilitate are un descriptor alfanumeric pentru identificare, o denumire completă sau grupul de variante din care face parte, o notă de relaționare cu alte coduri de capabilități și lista cu documentele-cheie de referință.

Codurile de capabilități sunt prezentate și detaliate pe șase domenii, fiecare domeniu având, la rândul lui, mai multe subdomenii, astfel²⁰:

1. Domeniul *consultare, comandă și control* – C3:

C.1 consultații – capabilitate de consultare strategică;

C.2 comandă și control (C2):

C.2.1 nivelul militar strategic – capabilitate C2 de nivel militar strategic;

C.2.2 nivelul operativ – capabilitate de C2 întrunit (pentru operații majore întrunite plus/MJO+, pentru operații majore întrunite/MJO, pentru operații întrunite de mai mică însemnătate/SJO, pentru operații întrunite de mai mică însemnătate minus/SJO-);

---

¹⁹ ***, *Bi-SC Capability Codes and Capability Statements*, no. SH/PLANS/JCAP/FGC/16-311533 și 5000/FPR-0460/TTE-151451/Ser>NU0083, din 26 ianuarie 2016, URL: <https://www.scribd.com/document/382349178/Capability-Codes-and-Capability-Statements-2016-Bi-sc-Nu0083>, p. 3, accesat la 24.04.2020.

²⁰ *Idem*, pp. 5-20.

C.2.3 nivelul tactic – capacitate de C2 aeriană, maritimă, terestră (pentru operații majore întrunite plus/MJO+, pentru operații majore întrunite/MJO, pentru operații întrunite de mai mică însemnătate/SJO, pentru operații întrunite de mai mică însemnătate minus/SJO-); Comandamentul de componentă pentru operații speciale (pentru operații majore întrunite plus/MJO+, pentru operații majore întrunite/MJO, pentru operații întrunite de mai mică însemnătate/SJO, pentru operații întrunite de mai mică însemnătate minus/SJO-), de corp de armată, de divizie, sistem de supraveghere și control aerian (pentru operații majore întrunite plus/MJO+, pentru operații majore întrunite/MJO, pentru operații întrunite de mai mică însemnătate/SJO, pentru operații întrunite de mai mică însemnătate minus/SJO-), avertizare aeriană timpurie (managementul luptei/C2), Comandantul grupului naval (de suprafață, de luptă antimină, amfibiu), navă-platformă de comandă (de mare, mediu și mic tonaj), navă mică-platformă de comandă (de suprafață, amfibie), C2 și sprijin luptă antimină, Comandament de grup de sprijin logistic întrunit (JSLG), control tactic al apărării aeriene și antirachetă cu baza la sol;

C.3 Sisteme de comunicații și informatică – brigadă, batalion și companie de transmisiuni, sistem NATO dislocabil de comunicații și informatică (mare și mic), rețea federală de misiune, element dislocabil al rețelei de misiune, comunicații satelitare, capacitate (de dislocare a unităților de comunicații naționale, comunicații tactice de luptă, sistem de mesagerie), comunicații de înaltă frecvență cu bătaie mare, identicator și urmăritor al forțelor proprii, sistem C2 (întrunit, aerian, terestru, maritim, logistic, de informații), sprijin meteorologic și oceanographic.

2. Domeniul *angajare* – E:

E.1 manevra întrunită:

E.1.1 aeriană – comandament brigadă aviație, căutare-salvare în luptă – recuperare personal;

E.1.2 terestră – brigadă blindată grea, infanterie (ușoară, medie și grea), vânători de munte, aeromobilă, parașutiști, infanterie marina (ușoară și grea), batalion blindat greu, infanterie (ușor, mediu și greu), vânători de munte, aeromobil, parașutiști, infanterie marină

(ușor, mediu și greu), poliție militară, grupare batalion infanterie/BG (ușoară și grea), comandament batalion poliție militară nivel divizie, grup poliție militară nivel corp, unitate poliție de stabilitate, companie poliție militară, sprijin geniu luptă;

E.1.3 maritim – navă maritimă cu scop general, element naval dislocabil de cooperare și direcționare pentru navigare, salvare submarin, capabilitate de operații de interdicție maritimă, lansare navală a avioanelor (cu rază lungă și tactică de acțiune, sistem fără pilot), brigadă și batalion grup naval de asalt amfibiu, navă amfibie (de mare și mic tonaj), capabilitate de proiecție operații amfibii (debarcare, heliopurtat, acostare), portavion (de mare și mic tonaj); forță de lovire navală la mare distanță;

E.1.4 SOF – grupare (terestră, aeriană, navală), unitate pentru operații speciale (pe elicoptere/rotor înclinat, pe avioane).

E.2 sprijin întrunit de foc:

E.2.1 aerian – apărare aeriană (limitată și înaintată), capabilitate de atac aer-sol (cu precizie zi/noapte, greu înaintat, cu capacitate duală), bombardier cu capacitate limitată, batalion elicoptere de atac, elicopter de atac;

E.2.2 terestru – comandament de brigadă sprijin indirect de foc, batalion sprijin indirect de foc (cu bătaie mică, cu bătaie mică autopropulsat, cu bătaie mare, cu bătaie mare MLRS);

E.2.3 maritim – navă de luptă, navă cu posibilități de luptă limitate, barcă de patrulare, navă de luptă antiaeriană, navă de suprafață de luptă antisubmarin, avion de patrulare și recunoaștere maritimă, navă (avion) de luptă antinavă, elicopter naval de luptă (antisubmarin și antinavă), submarin (convențional și nuclear).

E.3 angajare noncinetică:

E.3.1 informare și influențare – comunicarea strategică (STRATCOM), grupare multinațională întrunită de operații psihologice (PSYOPS), element de sprijin PSYOPS, echipă tactică de PSYOPS; centrul NATO de informare media, echipa de operații media întrunită, cu camera de luptă;

E.3.2 interacțiune, cooperare și coordonare – pluton CIMIC, grup CIMIC de comandament, specialiști CIMIC, evaluare

(necesități stabilitate și reconstrucție/S&R, infrastructură și facilități, servicii esențiale), grup mic de specialiști (pregătire militari, pregătire poliție), capacitate dislocabilă coordonare sprijin S&R, sprijin dezarmare, demobilizare și reintegrare, dislocare sprijin dezvoltare (economică, de bună guvernare, juridiciară), reintegrare socială și reconstrucție, sprijin (ajutor umanitar critic, infrastructură publică).

3. Domeniul *susținere* (*Sustain – S*):

S.1 sprijin general de geniu pentru susținere – comandament de brigadă și batalion sprijin general de geniu, companie (sprijin general de geniu, construcție poduri), echipă (scafandri de geniu, construcții POL, construcții căi ferate);

S.2 mentenanță – poligon demagnetizare echipamente electronice, capacitate măsurare semnal subacvatic, facilitate reparații nave, remorcher;

S.3 asigurarea cu material și servicii – batalion sprijin logistic (al brigăzii ușoare, medii sau grele), navă logistică (de mică, medie și mare capacitate), depozit logistic naval înaintat întărit, comandament de batalion aprovizionare;

S.3.1 aprovizionare generală (clasa I și IV de materiale) – navă de reaprovizionare a depozitelor tactice, companie (de reaprovizionare, de depozitare în teren);

S.3.2 aprovizionare cu apă – echipă sprijin geniu (forare puțuri, purificarea apei);

S.3.3 POL (clasa III de materiale) – navă reaprovizionare tactică cu POL, sistem (de conducte naționale, navă-uscat, navă-uscat în toate condițiile), depozit POL (instalare combustibil vrac pe teren, instalare combustibil vrac de bază, instalare combustibil vrac înaintat); avion reaprovizionare în aer (la joasă altitudine și viteză redusă, standard);

S.3.4 muniții (clasa V de materiale) – navă de reaprovizionare tactică cu muniții, companie depozitare/asigurare cu muniții;

S.4 transport și deplasare în teatru:

S.4.4 transport terestru – companie transport (echipamente grele, apă, POL, medie), comandament de batalion transport terestru;

S.4.5 transport aerian – elicopter de transport (ușor, mediu și greu);

S.5 sprijin medical – evacuare medicală aeriană (pe elicopter și pe avioane), unitate de (ambulante terestre, infirmerie), director medical și personal nominalizat, echipă dislocabilă de investigații epidemie, companie logistică medicală, echipă de medicină preventivă, facilitate de tratament de bază ROL 2 și ROL 2 întărit (terestră și navală), ROL 3, echipă chirurgicală (ca întărire);

4. Domeniul *proiecție* (*Project – D*):

D.2 dislocare/redislocare – aviație de transport (ușor, mediu și greu), nave de transport Ro-Ro, nave de transport containere, nave de transport POL;

D.3 RSOMI – comandament (batalion RSOM, JLSG), unitate operații terminal aerian, echipă control mișcare, unitate operații portuare, centru de control mișcare în teatru, centru sprijin convoi;

D.4 staționare (Basing) – modul comandament aripă de aviație expediționară dislocabilă, modul servicii trafic aerian, modul servicii de bază, modul de salvare în caz de accident și incendiu, modul meteorologic, modul geniu aerobază, modul aprovizionare cu combustibil, modul echipă de comandă protecția forței, modul apărare CBRN, modul apărare terestră activă apropiată;

5. Domeniul *protecție* (*Protect – P*):

P.2 apărare:

P.2.2 amenințări aeriene – brigadă, batalion și baterie SAM (cu bătaie scurtă, medie și lungă), brigadă și batalion GBAD, baterie GBAD (cu bătaie foarte scurtă, scurtă și medie), contracararea rachetelor de artilerie și a mortierelor, sistem de armament de apărare antirachetă (faza inițială, cu baza la sol și navală pe cursul mediu, cu baza la sol și navală pe traiect superior, cu baza la sol și navală pe traiect inferior);

P.2.3 amenințări terestre – pluton de sprijin geniu EOD, echipă de sprijin geniu (specializată pe deminare, de căutare avansată), rețea umană de analiză și sprijin targeting, echipă informații arme, laborator C-IED nivel 2;

P.2.4 amenințări maritime – navă contramăsuri antimină (MCM) navală, detașament EOD subacvatic, capacitate MCM în ape foarte puțin adânci, deminare, vânător de mine, minare ascunsă, minare deschisă, modul de protecție portuară;

P.2.5 amenințări CBRN – element apărare CBRN din modulul de protecție portuară, comandament batalion CBRN, echipă evaluare întrunită CBRN, companie CBRN (multifuncțională, de detecție biologică), pluton CBRN (de cercetare, de decontaminare, de detecție biologică, multifuncțional), supraveghere radiologică aeriană, comandament de laborator CBRN, echipa laboratorului CBRN de eșantionare și identificare agenți CBRN, laborator CBRN EOD, echipă multirol de exploatare și cercetare CBRN;

P.2.6 amenințări informaționale – contrainformații;

P.2.7 amenințări cibernetice – apărare cibernetică statice și mobile, efecte cibernetice, informații, supraveghere și cercetare cibernetică, cunoașterea situației cibernetice;

P.2.8 amenințări electromagnetice – bruierea atacului electronic aerian (antibruiaj, escortă de sprijin, comunicații), SEAD (asupra țintelor care nu emit și care emit în condiții normale sau în orice condiții de vreme);

6. Domeniul informații (*Inform – I*) – informații strategice, operative și tactice:

I.1 culegere informații – elicopter de cercetare prin luptă, sistem aerian fără pilot (la mare și medie altitudine), ISTAR (cercetare în adâncime, cercetare fluvială, observare înaintată, localizare acustică a armelor, radar localizare arme), brigadă cercetare prin luptă (la nivel corp de armată), batalion cercetare prin luptă (ușor, mediu și greu), grup ISTAR (de divizie, de brigadă și de grupare tip batalion/BG), ISR aeropurtat pentru marină (cu rază lungă și tactică), navă de observare, navă-auxiliară de culegere de informații, sprijin geospațial și spațial;

I.1.2 umană – ISTAR Human Intelligence;

I.1.3 imagistică – navă ISR luptă antimină în ascuns și deschis, senzor spațial (electronoptic și în infraroșu, radar cu deschidere sintetică), cercetare penetrantă culegere imagini standard și cu bătaie extinsă, supraveghere permanentă pasivă și activă culegere imagini (cu bătaie medie, lungă și foarte lungă), vehicule ISTAR fără pilot la nivel divizie și brigadă;

I.1.4 măsurare și semnătură – senzori ISTAR teren nesupravegheat, radar ISTAR de supraveghere terestră, senzor semnalizare BMD (cu baza la sol, aerian, naval), senzor tragere BMD (cu baza la sol, naval și spațial), cunoașterea situației spațiale;

I.1.5 transmisiuni – capabilitate de supraveghere aeriană (persistentă și extrem de persistentă, pe mijloace aeriene cu mică mobilitate/staționare, radar dislocabil de apărare aeriană, măsuri de supraveghere electronică dislocabilă), senzor SIGINT (spațial, pe aeronave cu rază de acțiune mare și foarte mare), ISTAR EW;

I.1.6 spațiu cibernetic – capabilitate ISR în mediul cibernetic.

I.2 procesare – C2 și fuziune ISTAR (nivel corp de armată, divizie și brigadă);

I.3 diseminare – poziționare, navigare și sincronizare, procesare, sistem federal de exploatare și diseminare informații.

Există și un domeniu nonmilitar, denumit *pregătire (Prepare – R)*: Consilier strategic pe stabilitate și reconstrucție, echipă tactică de mentorat pe stabilitate și reconstrucție.

Aceste capabilități aliate, necesare îndeplinirii misiunilor stabilite la nivel politico-militar, sunt apoi repartizate statelor membre pentru realizare, sub forma unor ținte de capabilități (*Capability Targets /CT*). Capabilitățile care nu sunt acceptate de nicio națiune sau care sunt considerate prea costisitoare pentru a fi realizate individual, se vor dezvolta prin abordări comune și multinaționale.

Capabilități realizate din fondurile comune ale NATO

În cadrul capabilităților stabilite a se realiza în comun, prin folosirea bugetului Alianței Nord-Atlantice, se numără și o parte dintre capabilitățile strategice critice de facilitare (*enabling*) pe termen lung, stabilite la Summitul de la Lisabona, din 2010, și denumite „*Pachetul de capabilități de la Lisabona*” și dezvoltate doi ani mai târziu, la Chicago, pentru a răspunde dezvoltării conceptului „*Forțele NATO 2020*”²¹. Aceste capabilități strategice critice, susținute din fondurile comune aliate, se referă la:

a. *Sistemul aliat de supraveghere al țăintelor terestre (AGS)* – capabilitate esențială de facilitare pentru forțele participante la operații care completează sistemul AWACS, folosind senzori

---

²¹ N.A.: În *Declarația Summitului de la Chicago privind capabilitățile de apărare: spre Forțele NATO 2020*, șefii de state și de guverne au definit acest concept drept „*forțe moderne, strâns conectate echipate, antrenate, pregătite și comandate astfel încât să poată opera împreună și cu partenerii în orice mediu*”, URL://otan.delegfrance.org/Summit-Declaration-on-Defence, accesat la 30.04.2020.

radar avansați pentru a detecta și urmări ținte mișcătoare (precum tancuri, camioane sau elicoptere) care se deplasează la suprafața terenului sau la joasă înălțime, în orice condiții de vreme și a asigura o imagine a zonelor de interes terestre și maritime; lansat inițial ca un program multinațional, în care s-au înscris 15 state membre, printre care și România, în 2015 a fost introdus în fondurile comune ale NATO și cuprinde trei segmente: aerian (5 avioane fără pilot NATO RQ-4D și alte avioane pilotate de la distanță/RPA/drone, echipate cu senzori radar de supraveghere terestră de tip MP-RTIP și de colectare și transmitere baze date la distanțe mari și în bandă largă de frecvență), terestru (stații terestre configurate să fie mobile și transportabile și care să asigure conectivitatea la bazele de date, procesarea datelor, capacități de exploatare și interfața cu sistemele C2ISR pentru interoperabilitate) și de sprijin (facilități de sprijin a misiunii dispuse la Baza de operare principală de la Signorella, în Italia);

b. *Sistemul NATO de avertizare timpurie și control (AWACS)* – aflat deja în exploatare și experimentat în operațiile din Afganistan, Libia și Irak, precum și în supravegherea frontierei estice europene, AWACS asigură Alianței Nord-Atlantice propria capabilitate de C2 aeromobilă, supraveghere a spațiului aerian și maritim, managementul spațiului de luptă și comunicații; conceput inițial ca un program multinațional de un miliard de dolari la care au aderat 16 state, printre care și România, sistemul a fost inclus, la începutul anului 2019, în costurile comune aliate (un miliard de dolari) pentru modernizare și extinderea duratei de viață până în 2035. AWACS cuprinde următoarele elemente: Comandamentul Forței NAEW&C, dispus la baza aeriană NATO (NAB) de la Geilenkirchen, în Germania, asigurat de cele 16 națiuni inițiale și care asigură controlul operațional asupra forțelor; forțele constau din două componente aeriene – o escadrilă de 14 avioane NATO E-3A „Sentry” (model Boeing 707-320 modificat), echipate cu radar cu bătaie mare („rotodome”) și senzori pasivi localizați în rotor, capabili să detecteze ținte aeriene și nave de suprafață la distanțe mari (400 km) și care pot transmite datele colectate altor utilizatori terestri, aerieni sau maritim (o singură aeronavă poate acoperi o zonă de 310.798 km², zburând

8 ore sau mai mult cu reprovizionare din aer, la o înălțime de 9.150 m), co-locată tot la Geilenkirchen, în Germania și o componentă aeriană de 6 avioane E-3D Sentry AEW.Mk 1 (același tip de Boeing modificat și îmbunătățit)), dispusă la baza aeriană britanică (RAF) de la Waddington, în Marea Britanie și operate de personal britanic; infrastructura constă în trei baze de operare înaintate (FOB), dispuse la Konya, în Turcia, Aktion, în Grecia și Trapani, în Italia, precum și o locație de operare înaintată (FOL) la Ørland, în Norvegia. La Summitul NATO de la Varșovia, din 2016, s-a luat decizia lansării unei inițiative privind dezvoltarea unor viitoare *capabilități aliate de supraveghere și control (AFSC)*, care să fie operațională după 2035;

c. *Apărarea antirachetă balistică (BMD)* – a fost lansată la Summitul NATO de la Lisabona din 2010, prin combinarea sistemului de comandă și control, asigurat din fonduri comune, a mijloacelor de interceptare și a senzorilor puse la dispoziție de statele membre pe bază de voluntariat (nave de luptă modernizate cu radare capabile să descopere rachetele balistice, sisteme de apărare aeriană și antirachetă cu baza la sol sau capabilități avansate de detecție și alertare) și a aranjamentelor de sprijin al națiunii gazdă;²² BMD are scopul de a extinde capacitatea Alianței Nord-Atlantice de a proteja forțele dislocate aflate în operații și misiuni în afara zonei de responsabilitate (ALTBMD)²³ pentru a proteja și populația civilă și teritoriul european din zona de responsabilitate a NATO față de amenințări venite din afara spațiului euroatlantic – pe timpul Summitului de la Varșovia, din 2016, oficialii aliați au declarat capacitatea operațională inițială pentru BMD, constituind o puternică capacitate a Alianței Nord-Atlantice de a apăra populația civilă,

---

²² N.A.: Statele contribuatoare la BMD sunt: SUA (prin European Phased Adaptive Approach/EPAA), Turcia (asigură dislocarea pe teritoriul său a radarului BMD american, la Kürecik), România asigură dislocarea pe teritoriul său a sistemului american Aegis Ashore, la Baza Aeriană de la Deveselu), Germania (asigură dislocarea pe teritoriul său a centrului de comandă, la Baza Aeriană de la Ramstein), Polonia (găzduiește un alt sistem Aegis Ashore, la Baza Militară de la Redzikowo) și Spania (asigură bază de operații pentru 4 nave de luptă multi-rol de tip Aegis, la Baza Navală de la Rota).

²³ N.A.: ALTBMD a fost lansat în 2005 pentru a proteja forțele aliate dislocate împotriva amenințărilor rachetelor balistice cu bătaie până la 3.000 km.

teritoriul și forțele din partea de sud a Europei împotriva unui atac cu rachete balistice;

d. *Sistemul NATO de comandă și control aerian (ACCS)*²⁴ – a fost lansată la 3 iulie 2015, pentru a asigura Alianța Nord-Atlantică cu un singur sistem integrat de comandă și control aerian care să coordoneze operațiile aeriene ale NATO, înăuntrul și în afara spațiului Euro-Atlantic (inclusiv Poliția Aeriană/AP), să interconecteze peste 20 de centre de control aeriene aliate și naționale și să acopere 10 milioane de km² de spațiu aerian. El va fi unul dintre pilonii de bază (care asigură o bază de date unică, consistentă și securizată) ai sistemului aliat „*Sistemul NATO integrat de apărare aeriană și antirachetă (NATINAMDS)*”²⁵, care va integra funcții precum: controlul misiunilor aeriene, controlul traficului aerian, supravegherea aeriană, managementul spațiului aerian, comanda și controlul, managementul resurselor și managementul forțelor; Elementul aliat de comandă și control (C2) la nivel tactic este asigurat de Comandamentul aliat aerian (HQ AIRCOM) de la Ramstein, din Germania, sprijinit de două Centre aliate de conducere a operațiilor aeriene (CAOC), dispuse la Torrejon, în Spania și Uedem, în Germania și un Centru aerian dislocabil de comandă și control (DACCC), situat la Poggio Renatico, în Italia – toate elementele de C2 au componente statice și dislocabile și sunt interoperabile cu sistemele AGS și JISR. DACCC a fost primul element al ACCS care a realizat statutul operațional în 2015;

---

²⁴ N.A.: Elementele ACCS sunt: aprox. 300 de senzori de supraveghere interconectați, cu mai mult de 40 de tipuri diferite de radare; aprox. 16 tipuri de interfețe standard și linkuri de date; aprox. 550 de sisteme externe dispuse în 800 de locații cu 6.500 de interfețe fizice; 81 milioane km² de teatre de operații (fără capacitățile dislocabile) – din cel mai nordic punct al Norvegiei, în nordul Europei, până la cel mai sudic punct al Turciei, în est; mai mult de 13 milioane de linii de cod în softuri integrate și transmisibile; 27 de locații operaționale și componente dislocabile; 142 de funcții de operatori, mai mult de 450 de poziții de lucru și mai mult de 60 de servere; în jur de 200 de produse comerciale în așteptare care asigură mijloace de operare.

²⁵ N.A.: NATO Integrated Air and Missile Defence System (NATINAMDS) este un sistem NATO dezvoltat prin cooperare multinațională în abordarea ”Smart Defence” pentru a salvagarda și a proteja permanent teritoriul, populația și forțele Alianței Nord-Atlantice împotriva oricărui atac aerian sau cu rachete balistice, precum și sprijinul misiunilor de Poliție Aeriană. El a apărut ca urmare a dezvoltării unor inițiative militare de protejare a forțelor alianței aflate în teatrele de operații și a unor inițiative civile de management al spațiului aerian, precum și a unor proceduri adiacente (Single European Sky, North American NEXTGEN etc.).

e. *Rețeaua NATO de misiune (FMN)* – o capabilitate-cheie care contribuie la Inițiativa de conectare a forțelor (CFI), menită să sprijine sistemul C2 și procesul de luare a deciziei în operațiile viitoare, prin asigurarea unui schimb de informații îmbunătățit cu standarde, protocoale și proceduri comune; dezvoltat prin îmbunătățirea Rețelei de misiune din Afganistan (AMN), FMN are ca obiectiv principal asigurarea interoperabilității și readiness-ului sistemului de comandă, control și consultații (C3), conectând informațiile lui și operând cu eficiență, împreună cu partenerii, în activitățile comune de pregătire, exerciții și operații;

f. *Apărarea cibernetică (CD)* – ca urmare a recunoașterii apărării cibernetice ca o componentă a apărării colective la Summitul din Țara Galilor, din 2014, și a „*Angajamentului privind apărarea cibernetică*”, adoptat la Summitul de la Varșovia, din 2016, capabilitatea de CD a fost dezvoltată foarte rapid, pentru a permit Alianței Nord-Atlantice să se apere în mediul cibernetic, protejându-și celelalte capabilități de lucru în rețea și operaționale împotriva unor amenințări și chiar atacuri cibernetice din ce în ce mai sofisticate; astfel, imediat după aprobarea acestui document, Alianța Nord-Atlantică a creat *Echipele NATO cibernetice de reacție rapidă* (în așteptare, fiind capabile să acționeze 24 de ore din 24 la chemare), iar la Summitul din Bruxelles, din 2018, a fost stabilit un nou *Centru de operații în spațiul cibernetic (COC)*, dispus la SHAPE, ca un element al Structurii NATO adaptate de Comandă (NCS-A); în cadrul Agenției NATO C3 (NC3) s-a inaugurat anul trecut, la SHAPE, *Capabilitatea NATO de răspuns la un incident de calculator (NCIRC)*²⁶, care protejează rețelele proprii ale Alianței Nord-Atlantice prin asigurarea unui sprijin centralizat în apărarea cibernetică non-stop; proiectele de *Apărare inteligentă (Smart Defence)* au preluat și ele o parte din dezvoltarea capabilităților de apărare cibernetică, precum: *Platforma de schimb de informații privind programele*

---

²⁶ N.A.: În cadrul Acordului Tehnic privind Apărarea Cibernetică între NATO și UE, semnat la 10 februarie 2016, prin care ambele organizații se vor sprijini reciproc pentru a preveni și a răspunde mai bine la atacurile cibernetice, NCIRC va coopera cu Echipa UE de Răspuns la Situații de Urgență pentru Calculatoare (CERT-EU), schimbând informații și bunele practici cu aceasta.

malware (MISP), Dezvoltarea multinațională a capacităților de apărare cibernetică (MN CD2) și Educația și pregătirea multinațională pentru apărarea cibernetică (MN CD E&T), incluzând aici și un Poligon cibernetic aliat, asigurat de Estonia;

g. Logistica – ca urmare a conflictului Rusia-Ucraina, documentul aliat „Viziunea și obiectivele logistice ale NATO (V&O)” a fost revăzut în 2015, pentru a include noi capacități integrate de logistică, precum: Unitatea multinațională de logistică integrată (MILU), dispuse în statele membre de la granița de est a Europei, Grupul permanent de sprijin logistic întrunit (SJLSG), dispus la Mons, în Belgia, și nou creatul Comandament pentru operații în zona spatelui (JSEC HQ), poziționat la Ulm, în Germania.

Inițiative aliate de dezvoltare la nivel multinațional a unor capacități

Ca urmare a crizei economice și financiare globale din 2009, NATO a lansat la Summitul de la Chicago, din 2012, inițiativa de dezvoltare în comun a capacităților (*Smart Defence*), prin care s-a dorit generarea unor capacități de apărare moderne, care să ducă la realizarea conceptului „*Forțele NATO 2020*”, într-o abordare cooperantă, care să fie mai eficientă, rapidă și coerentă și care să includă și statele partenere. Componentele acestei inițiative sunt: prioritizarea, specializarea și cooperarea. În prezent, sunt în dezvoltare 26 de proiecte multinaționale în abordarea *Smart Defence*, iar alte șase au fost deja finalizate.²⁷ Proiectele acestei inițiative sunt finanțate de către statele participante.

Doi ani mai târziu, la Summitul din Țara Galilor, s-a urmărit îmbunătățirea realizării la nivel multinațional a capacităților de apărare aliate, prin lansarea conceptului *Națiune-cadru (Framework Nation Concept/FNC)*, prin care s-a dorit atragerea unui grup de state membre și partenere în vederea menținerii capacităților existente și crearea unui cadru de dezvoltare a noi capacități pe termen mediu

---

²⁷ O listă completă cu toate proiectele *Smart Defence*, descrise pe scurt, se poate consulta în cadrul documentului „*Multinational Projects Factsheet*”, NATO Press Release, iunie 2014, la adresa https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2014_06/20140602_140602-Media-Backgrounder_Multi-1.pdf.

și lung. În sens mai larg, FNC întărește angajamentul statelor respective de a se pregăti și executa exerciții în comun, atrăgând și alte state care se pot conecta la acele activități prestabilite.

Principalele capabilități strategice dezvoltate prin proiecte multinaționale Smart Defence sunt:

a. *Informații, supraveghere și cercetare întrunită (Joint Intelligence Surveillance and Reconnaissance/JISR)* – capabilitate destinată să sprijine colectarea, procesarea și schimbul coordonat de informații în cadrul Alianței Nord-Atlantice culese de sistemul aliat de supraveghere al țintelor terestre (AGS), forțele NATO de avertizare timpurie și control (NAEW&C Force) și cele ISR ale statelor membre, precum și să crească capacitatea aliată de cunoaștere a situației pentru 360°. Capabilitatea a fost declarată parțial operațională în luna iunie 2018;

b. *Capabilitatea aliată de transport strategic (Strategic Airlift Capability/SAC)* – a fost inițiată în 2006, dintr-un consorțiu format din 10 state aliate, printre care și România și două parteneri, pentru a achiziționa și folosi în comun aeronave grele de transport aerian Boeing C-17. În 2009 au fost asigurate un număr de trei astfel de aeronave, organizate într-o Escadrilă de Transport Aerian Greu (*Heavy Airlift Wing/HAW*) dispusă la Baza Aeriană Pápa, în Ungaria. HAW este folosită atât în interes național, pentru a satisface nevoile de transport aerian strategic al statelor contribuitoare, cât și de Alianța Nord-Atlantică și este complementară programelor naționale de achiziționare a unor astfel de aeronave (șapte state aliate au achiziționat 180 de aeronave Airbus A400, iar CAN, GBR și SUA au achiziționat alte aeronave C-17 în interes național); mai există o inițiativă de transport aerian strategic la nivelul Alianței Nord-Atlantice, denumită „*Soluția internațională de transport aerian strategic (SALIS)*”, lansată în 2006 de nouă state aliate, pentru închirierea a până la cinci aeronave de transport greu Antonov AN-124-100 și a unor capacități extracargo asigurate de AN-225, AN-22 și IL-76, în funcție de disponibilitate – actualul contract, gestionat de Agenția NATO de Sprijin și Achiziții (NSPA), este valabil până în 2021, dar se prevede extinderea lui cu încă cinci ani;

c. *Capabilitatea aliată întrunită de apărare CBRN* – a fost creată în 2003 prin efort multinațional²⁸ pentru a asigura pregătirea, prevenirea, protecția și recuperarea populației și forțelor aliate față de atacurile cu arme de distrugere în masă (WMD); are în componere *Echipa întrunită de evaluare CBRN (joint assessment team/JAT)* și *Batalionul de apărare CBRN* (compus din: comanda batalionului, o companie de cercetare CBRN, o companie decontaminare personal și tehnică și un Laborator analitic NBC dislocabil), aflate sub autoritatea directă a SACEUR;

d. *Capabilitățile de forțe pentru operații speciale (SOF)* – considerate forțe aliate deosebit de importante și multilateral pregătite pentru descurajare și apărare, au fost introduse în cadrul Alianței Nord-Atlantice în 2010, prin constituirea, la SHAPE, a *Comandamentului SOF (NATO Special Operations Headquarters/NSHQ)*, prin contribuții multinaționale – este un comandament dislocabil, pus la dispoziția SACEUR, care a fost declarat pe deplin operațional în luna iulie 2014; pentru a realiza o pregătire comună și standardizată a personalului din SOF, NATO a stabilit la Baza aeriană Chièvres, din Belgia, o *Școală aliată pentru operații speciale (NATO Special Operations School/NSOS)*;

În afară de proiectele ce se realizează prin inițiativa ”Smart Defence”, NATO mai are în dezvoltare, tot prin colaborare multinațională, un număr de 9 *proiecte de mare vizibilitate (HVPs)*²⁹, în domenii precum: reprovizionarea în aer, muniții, sisteme navale fără pilot, comandă și control și instruire. Aceste proiecte HVP sunt realizate în cooperare cu UE, în scopul evitării duplicării eforturilor, reducerii costurilor și creșterii valorii operaționale a capabilităților

---

²⁸ N.A.: *Combined Joint CBRN Defence Task Force* a fost creat din două capabilități deja stabilite la Summitul de la Praga, în 2002 – *Prototipul Laboratorului Analitic NBC* și *Prototipul Echipei de Răspuns la Evenimente NBC*. A fost deja dislocat în 2004, pentru a proteja Jocurile Olimpice de la Atena și Summitul NATO de la Istanbul, după care a intrat în procesul rotațional al Forței de Răspuns a NATO (NRF), având câte o națiune-lider în fiecare an al rotirii. Are un nivel ridicat de dislocabilitate – 5-20 de zile NTM.

²⁹ Conform site-ului NATO, URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_163289.htm, accesat la 18.06.2020.

prin dotarea cu echipamente comune, instruire împreună și elaborarea de doctrine și proceduri standard și cuprind:

a. *Elemente multinaționale regionale/mixte dislocabile de comandă și control pentru operații special (R/C-SOCC)* – constituite de grupuri de state aliate formate din HRV, HUN, SLK și SVN pentru R-SOCC, la 13 februarie 2019, sau BEL, DNK și NLD pentru C-SOCC, la 7 iunie 2018;

b. *Program Multinațional de antrenare a aviației forțelor pentru operații speciale (MSAP)* – stabilit de patru state aliate (BGR, HRV, HUN și SLO) pentru a pregăti echipele avioanelor care vor desfășura operații de inserție și extragere a Forțelor pentru Operații Speciale; facilitatea de instruire a fost inaugurată în decembrie 2019, la Zadar, în Croația;

c. *Capabilitatea de reprovizionare în aer a aeronavelor (MMF)* – realizarea unei Flote de transport-cisternă multirol (MRTT), ca o capabilitate critică de extindere a puterii aeriene, a fost demarată la 25 septembrie 2017, printr-un proiect multinațional al șase state (BEL, CZE, DEU, LUX, NDL și NOR), extinzând proiectul european similar (inițiat de EDA în 2012) de la două avioane-cisternă A330 MRTT la opt, cu posibilitate de creștere în viitor a numărului de aeronave chiar la 11; Baza de operare principală este la Eindhoven, în Olanda (care va asigura funcționarea a cinci avioane), iar Baza înaintată de operare este la Cologne-Wahn, în Germania (pentru celelalte avioane din cadrul Flotilei); cele șapte aeronave vor intra în componența NATO și UE în perioada 2020-2024 – deja, primul avion A-330 a aterizat pe 20.06.2020, la baza Eindhoven, iar cel de-al doilea a intrat în serviciu la sfârșitul lunii iulie 2020; printr-o strânsă cooperare cu EDA și Centrul de excelență german de competență pe puterea aeriană, NATO asigură interoperabilitatea și pregătirea necesară realizării acestei capabilități;

d. *Avionul naval multi-rol (M3A)* – inițiat de un grup de opt state aliate (CAN, FRA, DEU, GRC, ITA, POL, ESP și TUR) pentru a asigura o capabilitate permanentă de supraveghere maritimă și anti-submarin care să înlocuiască, până în 2035, învechitele flote ale

statelor respective și să fie echipată cu tehnologie de vârf – FRA și DEU au demarat deja un sistem aeropurtat de luptă navală (MAWS) care să devină mijlocul de cercetare și supraveghere maritimă al acestei capacități;

e. *Sistemele navale fără pilot (MUS)* – inițiativă lansată la Summitul de la Bruxelles din 2018, de 13 state aliante (BEL, DNK, DEU, GRC, ITA, NLD, NOR, POL, PRT, ESP, TUR, GBR și USA), pentru a dezvolta o soluție proprie care să includă, dar să nu fie limitată doar la sisteme de detectare și deminare, precum și vehicule de urmărire a submarinelor – elicopterul autonom MQ-8 „Fire Scout” al lui Northrop Grumman, submarinul autonom „Echo Voyager” și vehiculul de observare maritim „Wave Glider”, ambele de la Boeing – Franța s-a alăturat proiectului în aprilie 2019, iar în noiembrie 2020, alte trei state membre și parteneri au aderat la MUS – AUS, CAN și **ROU**³⁰;

f. *Proiecte-cadru multinaționale pentru achiziționarea de muniții standard* – pentru creșterea flexibilității în managementul depozitării stocurilor, prin reducerea restricțiilor legale privind schimbul de muniții, precum și reducerii decalajului tehnic între SUA și aliații europeni, în 2018 Alianța Nord-Atlantică a lansat mai multe proiecte multinaționale privind achiziționarea în comun a unor tipuri „inteligente” de muniții, astfel: *Muniții aer-sol ghidate cu înaltă precizie (A2G-PGM)*, inițiat de 14 state aliante și parteneri (BEL, CZE, DNK, GRC, HUN, ITA, NLD, NOR, POL, SVK, ESP, GBR și FIN); *Muniții decisive pentru luptele terestre (LBDM)*, cel mai mare proiect HVPs care ajută la realizarea interoperabilității și a eficientizării acțiunii în comun a forțelor, precum și la armonizarea inventarelor, a fost dezvoltat de 23 de state aliante și parteneri (BEL, HRV, CZE, DNK, EST, FRA, DEU, ITA, LVA, LTU, MTN, NLD, FYR, NOR, POL, PRT, SVK, SVN, ESP, GBR, AUS, FIN și SWE); *Muniții decisive pentru bălăile navale*, achiziționarea și managementul stocurilor de muniții navale-cheie în regim mai ieftin și flexibil, inițiat de opt state aliante și parteneri (BEL, FRA, ITA, NLD, POL, PRT, ESP și FIN).

---

³⁰ ***, *Maritime Unmanned Systems Factsheet (MUS)*, NATO Press Release, noiembrie 2020, URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/11/pdf/2011-factheet-mus.pdf, accesat la 21.11.2020.

Inițiativa de conectare a forțelor (Connected Forces Initiative/CFI) a fost lansată la Summitul de la Chicago, în 2012, ca un facilitator-cheie al conceptului „*Forțele NATO 2020*”, pentru a ajuta forțele aliate și parteneri să comunice, antreneze și opereze mai bine împreună. Ea combină programe comprehensive de educare, instruire, exerciții și evaluare cu tehnologia de vârf, pentru a asigura NATO că forțele aliate sunt pregătite să acționeze colectiv în viitor. Inițiativa a fost pusă în practică doi ani mai târziu când, la Summitul din Țara Galilor, s-a stabilit pachetul de activități ale CFI, cuprinzând: o politică NATO actualizată de educare, instruire, exerciții și evaluare (ETEE); un concept mai larg privind instruirea pe perioada 2015-2020; stabilirea exercițiului „Trident Juncture” ca exercițiu principal de testare și verificare a Forței de Răspuns a NATO; stabilirea unor exerciții majore aliate începând cu 2016; continuarea progresului făcut în implementarea tehnologiei de vârf.

Criza din Ucraina din 2014, precum și tendințele geopolitice ale Federației Ruse de a-și recăpăta statutul de mare putere globală, care să reia controlul și influența în fostele state europene comuniste, au obligat Alianța Nord-Atlantică să-și revizuiască politicile și strategiile elaborate în 2010, stabilind măsuri de revedere a statutului aliat de descurajare și apărare, și chiar de adaptare, pentru a face față noilor amenințări din est și sud. Aceste măsuri drastice au inclus și asigurarea aliaților (*Assurance Measures/AM*) de la flancul estic al NATO de sprijinul permanent acordat de NATO în zonă (*Readiness Action Plan/RAP*), precum și prin asigurarea unei prezențe aliate înaintate/modelate (*enhanced Forward Presence/eFP* și *tailored Forward Presence/tFP*) în aceste țări.

La rândul lor, toate aceste măsuri au necesitat capacități aliate care să le ducă la îndeplinire, unele nefiind disponibile în lista de capacități și forțe (NATO Pool of Forces) puse la dispoziție de către statele membre și care au trebuit să fie realizate prin efort multinațional. Dintre cele mai importante capacități realizate în această perioadă, prin efort multinațional, amintim:

a. *Comandamentul Corpului multinațional de armată de nord-est (HQ MNC-NE)*, de la Szczecin, în Polonia – este un

comandament regional permanent cu un nivel foarte ridicat de pregătire operațională (High-Readiness), realizat ca parte a Structurii de Forțe a NATO (NFS) prin efortul comun a trei state membre (DEU, DNK și POL), pentru a asigura, la nevoie, Comandamentul Componentei Terestre în conducerea operațiilor aliate desfășurate la flancul nord-estic al NATO – a fost operaționalizat complet în iunie 2017, având un efectiv de 400 de personal militar și civil din 22 de state membre și 2 parteneri și a luat în subordine forțe precum: *Unitățile multinaționale de logistică integrată (MILU)* din EST, LVA, LTU și POL (colaborează strâns și cu cele din HUN și SVK), *Comandamentul Diviziei Multinaționale de Nord-Est (HQ MND-NE)*³¹ de la Elblag, în Polonia, *Comandamentul Diviziei Multinaționale de Nord (HQ MND-N)*³² din Adazi, în Letonia, *Comandamentul Brigăzii de Sprijin* de la Stargard, în Polonia, precum și, atunci când este destinat prin Planul de Rotire pe Termen Lung (Long Term Rotational Plan/LTRP), forțele NRF; este în subordinea operațională a Comandamentului Aliat al Forței Întrunite (JFC HQ) de la Brunssum, în Olanda.

b. *Comandamentul Corpului multinațional de armată de sud-est (HQ MNC-SE)*, de la Sibiu, în România – este un comandament regional permanent cu un nivel ridicat de pregătire operațională (High-Readiness), stabilit a fi creat la Summitul de la Bruxelles, în 2018, și aprobat de către Parlamentul României, la 18 iunie 2020 – rolul constituirii acestui comandament este de a sublinia importanța strategică a regiunii Mării Negre pentru securitatea spațiului Euro-Atlantic și a crește prezența aliată înaintată în zonă, având misiunea de

---

³¹ N.A.: HQ MND-NE de la Elblag, în Polonia, este pus la dispoziție de Polonia, ca națiune-cadru, fiind declarat operațional pe deplin la 6 decembrie 2018. Are un efectiv de 280 de militari, din care 75 sunt asigurați de 14 state aliate. La 30 ianuarie 2020, Lituania a afiliat Brigada de Infanterie Mecanizată „Iron Wolf”, iar Polonia Brigada 15 Mecanizată. Are în subordine cele patru *Grupări de luptă de nivel Batalion (BattleGroup/BG)* din cadrul eFP, conduse de USA (în Polonia), GBR (în Estonia), CAN (în Letonia) și DEU (în Lituania), dislocate în luna iunie 2017. Fiecare BG are în structură circa 1.000 de militari. România are personal de stat major în comandamentul diviziei și este parte a BG POL cu o baterie AA.

³² N.A.: HQ MND-N de la Adazi, în Letonia, este un comandament nou constituit, realizat de trei țări-cadru (DNK, EST și LVA) și aflat sub comandă daneză, având un element de conducere și la Karup/Slagelse, în Danemarca. A fost inaugurat la 8 martie 2019 ca un comandament al NFS.

a contribui la întărirea posturii de descurajare și apărare a flancului estic al NATO și de a conferi coerență lanțului aliat de comandă și control în plan regional; după operaționalizare, HQ MNC-SE va lua în subordine: *Unitățile multinaționale de logistică integrată (MILU)* din BGR și ROU și *Comandamentul Diviziei Multinaționale de Sud-Est (HQ MND-SE)*³³ din București, ROU și va folosi *Centrul național de instruire întrunită „Getica” (CILFT)* din Cincu, ROU; este în subordinea operațională a Comandamentului aliat al forței întrunite (JFC HQ) de la Napoli, ITA;

c. *Forțele NATO întărite de răspuns (eNRF)* – conceptul NRF a fost lansat la Summitul de la Praga, în 2002, ca un mijloc principal de transformare a Alianței Nord-Atlantice, stabilind un pachet de forțe întrunite (terestre, aeriene, navale și SOF) și multinaționale, puse la dispoziția SACEUR de către statele membre și parteneri pe principiul rotațional (la 12 luni), care să fie capabile să reacționeze rapid și oriunde este nevoie, pentru a răspunde întregii game de misiuni aliate, de la operații de răspuns la criză la cele de apărare colectivă; în 2014, la Summitul din Țara Galilor, s-a decis întărirea acestui concept, prin crearea unei forțe „vârf de lance”, denumită *Gruparea de forțe cu un grad foarte înalt de readiness (Very High Readiness Joint Task Force/VJTF)*, de valoare Brigadă Multinațională de Forțe Terestre (5.000 de militari) întărită cu mijloace aeriene, navale și SOF (aproximativ 20.000 de militari), capabilă să reacționeze în 5-7 zile (are un batalion care se poate disloca în 2-3 zile) – în total, eNRF are 40.000 de militari și, pe lângă VJTF, care a devenit pe deplin operațional în 2017, mai cuprinde:

- *un element de C2 operațional*: alternează între JFC HQ Brunssum și Napoli;

- *Gruparea inițială de forțe de angajare (Initial Follow-on Forces Group/IFFG)*: o forță cu un grad ridicat de readiness care

---

³³ N.A.: HQ MND-SE de la București, în România, este pus la dispoziție de România, ca națiune-cadru, fiind declarat operațional pe deplin la 22 martie 2018. Are un efectiv de 280 de militari, asigurați de România și alte 14 state aliate. La 15 noiembrie 2018, după atingerea capacității operaționale depline, *Comandamentul Brigăzii Multinaționale de Sud-Est (HQ MNB-SE)* de la Craiova a fost trecut în subordinea HQ MND-SE. HQ MNB-SE are în subordine următoarele batalioane: B.20 I., B.22 I., B.26 I., Dn. 325 A., Dn. 205 Ap.AA și B.116 Sp.Log. În cadrul B.26 I. acționează o companie poloneză de infanterie.

urmează acțiunile VJTF și este constituită din două Brigăzi Multinaționale de Forțe Terestre (una cu readiness de 30 de zile și cea de-a doua de 45 de zile);

- o componentă navală: formată din unul dintre Grupurile Navale Permanente ale NATO (*Standing NATO Maritime Groups/SNMGs*)³⁴ și unul dintre Grupurile Permanente de Minare/Deminare ale NATO (*Standing NATO Mine Countermeasures Groups/SNMCMGs*)³⁵;

d. *Inițiativa NATO privind readiness (NATO readiness Initiative – Four Thirties/4 x 30)*³⁶ – adoptată la Summitul de la Bruxelles, în 2018, prin care aliații doresc să consolideze disponibilitatea și receptivitatea forțelor lor, astfel încât să poată folosi forțe de o calitate înaltă, „gata de angajare în 30 de zile”, puse la dispoziție de statele membre în sprijinirea apărării colective și a operațiilor de răspuns la crize; aliații s-au angajat să pună la dispoziția SACEUR în cadrul inițiativei „4x30”, până în 2020, *30 de batalioane din Forțele Terestre, 30 de nave de luptă și 30 de escadrile de avioane de luptă* și, în acest scop, au generat deja mai mult de 90% din forțele necesare – acestea vor complementa eNRF pe alte direcții strategice;

e. *Inițiativa privind pregătirea piloților aliați în Europa (NFTE)* – lansată la Ministeriala Apărării NATO din iunie 2020, această inițiativă multinațională reprezintă interconectarea a peste 30 de facilități de instruire/pregătire din Europa pentru a antrena diferitele

---

³⁴ N.A.: SNMG 1 și 2 sunt cele două Grupări Navale de Lovire aflate sub conducerea operațională a HQ MARCOM de la Northwood, în Marea Britanie, asigurând o prezență constantă în M. Mediterană, M. Nordului, M. Baltică, M. Neagră și Oc. Atlantic pentru asigurarea aliaților și descurajarea unor potențiali agresori. Sprijină Operația Sea Guardian în M. Mediterană și contribuie la monitorizarea crizei migranților din M. Egee. Au în componență 7-12 nave de luptă și auxiliare. SNMG 1 este dispus la Baza Navală Bergen, în Norvegia, iar SNMG 2 la Baza Navală Taranto, în Italia.

³⁵ N.A.: SNMCMG 1 și 2 sunt cele două Grupări Navale de Sprijin de Luptă aflate sub conducerea operațională a HQ MARCOM de la Northwood, în Marea Britanie și care acționează împreună cu SNMGs. Au în componență 6-10 nave de minare/deminare și auxiliare. SNMCMG 1 este dispus la Baza Navală Kiel, în Germania, iar SNMCMG 2 la Baza Navală Sarmis, în Grecia. Comanda SNMCMG 2, în primele 6 luni ale acestui an, a fost asigurată de România.

³⁶ N.A.: Prin „readiness”, NATO înțelege faptul că „aliații au forțe și capacități suficiente și de înaltă calitate, care pot fi dislocate rapid și angajate eficient, oricând și oriunde ar putea fi necesare, pentru consolidarea componentei convenționale de descurajare, pentru apărarea colectivă sau pentru operațiuni de răspuns la criză”, *NATO: Ready for the Future. Adapting the Alliance (2018-2019)*, Direcția de Afaceri Publice, HQ NATO, Bruxelles, 2019.

tipuri de piloți – de pe avioanele de luptă, elicoptere, avioane de transport și vehicule aeriene fără pilot – cu ultimele metode (*state-of-the-art*) din domeniu – 11 state aliate fac parte din această inițiativă, printre care și România: BGR, HRV, CZE, GRC, HUN, MNT, FYR, PRT, ROU, ESP și TUR; primul campus NFTE va fi inaugurat în 2022.

La Ministeriala Apărării din luna octombrie 2020, cinci state aliate (FRA, DEU, GRC, ITA și GBR) au lansat o inițiativă multinațională privind realizarea *Capabilității de elicoptere de următoarea generație (NGRC)*³⁷, care are scopul înlocuirii elicopterelor de capacitate medie multi-rol aflate în serviciu (precum AW-101).

1.4.2. Capabilități de apărare europene

Urmând exemplul Alianței Nord-Atlantice, Uniunea Europeană (UE) a adoptat termenul de capabilitate de apărare odată cu aceasta, considerând inițial că procesul de realizare a „*Mecanismului de dezvoltare a capabilităților (CDM)*” este unul pur militar (1999-2004). Ulterior, în perioada 2004-2006, după crearea Agenției Europe de Apărare (EDA), procesul a fost extins spre întregul spectru al apărării, stabilindu-se un „*Plan de dezvoltare a capabilităților (CDP)*”.

Nici Tratatul UE, semnat în 2007 și intrat în vigoare în 2009, nu a adus îmbunătățiri dezvoltării capabilităților europene în comun, precizând, în art. 42.1, că „îndeplinirea sarcinilor civile și militare ale Uniunii se vor realiza prin folosirea capabilităților puse la dispoziție de statele membre”. Cel mai mare avantaj al prevederilor acestui tratat a fost acela al legiferării folosirii capabilităților militare și civile în operații întrunite (art. 43) și, deci, stabilirea unui proces de dezvoltare a capabilităților civile, în paralel cu cel militar (procesul exista din decembrie 2004, sub denumirea „*Obiectivul Fundamental civil 2008/Civilian Headline Goal 2008*”), în următoarele domenii: poliție, aplicarea legii, administrație civilă, protecție civilă, misiuni de observare, sprijinul Reprezentanților Speciali ai Uniunii. Întrucât se referă la lista capabilităților civile puse la dispoziție de Statele Membre, nu vor fi abordate în acest studiu.

---

³⁷ ***, *Next Generation Rotorcraft Capability (NGRC) Factsheet*, NATO Press Release, noiembrie 2020, URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/11/pdf/201111-ngrc.pdf, accesat la 20.11.2020.

Realizarea și, mai ales, implementarea practică a unui proces european de planificare a apărării (*EUDPP*) s-a pus în discuție în perioada 2016-2018, după adoptarea Strategiei globale de politică externă și de securitate a UE, dar acțiunile întreprinse în acest scop au fost neliniare și neciclice, fiind întreprinse doar la solicitarea expresă și punctuală a Consiliului UE. Chiar și atunci când s-a încercat implementarea lui, a fost dificil de înțeles și nu există un document strategic oficial care să denumească și să descrie procesul sau să combine toate elementele lui (CDM, CDP și alte inițiative). În capitolul următor vom analiza în mod detaliat procesul de planificare a apărării desfășurat la nivelul Uniunii Europene (*EUDPP*).

Chiar dacă, în domeniul militar, necesarul minim de capacități se stabilește de sus în jos, deci la nivelul Comitetului Militar al UE (*EUMC*), sprijinit de Statul Major Militar European (*EUMS*), managementul realizării lui se face de către EDA, de jos în sus, fără o distribuire prealabilă a capacităților de realizat către Statele Membre și lăsând la latitudinea acestora în ce domenii să-și investească banii.

Așa cum am prezentat la subcapitolul anterior, *Codul de capacități și cerințele de capacități (CC&CS)* elaborat de NATO a fost adoptat și de EDA/*EUMS*³⁸, iar capacitățile de apărare realizate prin efort național se pun la dispoziția celor două organizații, conform Parteneriatului strategic NATO – UE și a situației create. Ca urmare, în continuare vom analiza doar acele capacități care se realizează prin diferite inițiative europene, precum „*Pooling and Sharing*” și *PESCO*.

Conceptul UE ”Pooling and Sharing (P&S)”³⁹

Pornit de la „**Inițiativa Ghent**” (apărută în noiembrie 2010 ca o lucrare de reflecție germano-suedeză și aprobată la Ministeriala

---

³⁸ N.A.: Conform art. 42 din Declarația comună UE-NATO din decembrie 2016, UE și NATO lucrează împreună pentru a armoniza metodele lor de colectare a datelor privind dezvoltarea capacităților, utilizând același document *CC&CS*.

³⁹ N.A.: Conform documentului oficial „*EDA’s Pooling&Sharing Fact Sheet*”, punerea în comun (*pooling*) a capacităților are loc atunci când mai multe State Membre se decid să folosească acele capacități (deținute de o națiune sau achiziționate prin proiecte multinaționale) în comun. Partajarea (*sharing*) înseamnă punerea la dispoziția altor națiuni a unor capacități naționale cu convingerea că, atunci când statul respectiv o să aibă nevoie de acele capacități, alte state o să i le pună la dispoziție. Documentul este disponibil pe site-ul www.eda.europa.eu, accesat la 29.06.2020.

Apărării UE din Cipru, în septembrie 2012), conceptul P&S se referă la inițiativele și proiectele unor State Membre care doresc să crească colaborarea în dezvoltarea capabilităților militare, cu scopul de a păstra și întări capabilitățile operaționale naționale prin creșterea eficienței, sustenabilității, interoperabilității și eficientizării costurilor. Fiind realizată în sprijinul eforturilor de cooperare ale Statelor Membre privind dezvoltarea capabilităților, P&S poate acoperi întreg spectrul realizării acestora, de la identificarea și armonizarea cerințelor militare și până la managementul și sprijinul pe ciclul de viață, incluzând certificarea și standardizarea. Principiile care stau la baza conceptului P&S sunt: voința politică și implicarea; eficientizarea costurilor; flexibilitatea (poate fi implementat de numeroase grupuri de state, pornind de la cel puțin două); utilizabilitatea (creșterea numărului de capabilități care pot fi dislocate pentru UE, NATO, interese naționale sau multinaționale); disponibilitatea/securizarea logisticii (încheierea de acorduri/MoU prealabile privind disponibilitatea și/sau folosirea în comun a capabilităților puse la dispoziție); complementaritatea cu conceptul aliat similar, Smart Defence.

În 2011 au fost propuse un număr de 11 proiecte din care, la data aprobării conceptului, doar nouă erau în diferite faze de dezvoltare și anume:

a. *Programul de pregătire a piloților de elicoptere (HTP)* – pornit de către EDA, inițial prin desfășurarea unor exerciții specifice în comun, programul conține pregătirea prin simulare, cursuri de pregătire a instructorilor de tactici și de învățare a limbii engleze operaționale; 12 state membre s-au înscris în HTP (AT, BE, CZ, DE, EL, FI, HU, IT, LU, NL, PT, SE, UK, NO), împreună cu inițiativele lor naționale în domeniu;

b. *Rețeaua de supraveghere navală în timp real (MARSUR)* – este o componentă a capabilității ISR, demarată la 11 octombrie 2012 de 17 state europene (BE, BG, CY, DE, ES, EL, FI, FR, IE, IT, LT, LV, NL, PL, PT, SE, UK), care realizează imaginea cuprinzătoare a situației maritime, prin schimbul de informații cu autoritățile militare și civile; pentru dezvoltarea unei capabilități de culegere/procesare informații, supraveghere și cercetare (ISR), lansată de EDA pentru a înlătura

golurile existente la nivel european și a îmbunătăți rețelele existente de platforme și senzori, nu s-a realizat un consens între statele membre;

c. *Echipa de achiziție a comunicațiilor satelitare europene (ESCPC – EU Satcom Market)* – proiectul a fost inaugurat de cinci state europene care au semnat contractul-cadru în septembrie 2012, pe principiul „plătești-cât-folosești” – în prezent sunt înscrise 10 state, printre care și **România** (AT, BE, DE, FI, HL, IT, LU, PL, RO, UK); din acest proiect s-a desprins necesitatea înlocuirii rețelelor de comunicații satelitare militare (MILSATCOM 2020) în perioada 2018-2025, dar nu s-a realizat atragerea unor state membre pentru a participa la acest proiect;

d. *Unitățile medicale modulare multinaționale (Multinational Medical Treatment Facilities/MMTFs)* – este un proiect condus de Italia ca națiune-lider, având 15 state europene participante, printre care și **România** (AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EL, ES, FI, FR, HU, IT, IE, NL, RO, SE, SI); este o capacitate duală, militaro-civilă, care poate fi întrebuințată în operații umanitare și care a fost declarată operațională în 2015;

e. *Realimentarea din aer (MMF)* – proiect început în iulie 2012 și dezvoltat de EDA pentru a crește capacitatea europeană de realimentare din aer, reducerea fragmentării flotei de avioane și optimizarea folosirii acestora; a avut mai multe etape de dezvoltare, pornind de la stabilirea unei Echipe de proiect (PT AAR), realizarea unei soluții pe termen scurt, chiar prin accesul la serviciile AAR comerciale și continuând cu optimizarea folosirii aeronavelor și structurilor existente, achiziționarea a mai multor kituri AAR și realizarea, până în 2020, a unei capacități europene – Flota de avioane AAR A400M; în septembrie 2017 a fost preluat și extins de către NATO în cadrul proiectului Capabilitatea de Reaprovizionare în Aer a Aeronavelor (MRTT-C);

f. *Antrenarea piloților de avioane* – demarat în 2012 de Franța (pregătirea echipajelor avioanelor de transport) și Italia (pregătirea piloților avioanelor de luptă), o parte din el a fost preluată, în 2013, de EDA, pentru stabilirea standardelor de pregătire și

armonizarea reglementărilor privind un posibil sistem de acordare a licențelor de pilotaj militar; devenit operațional în 2017, a fost integrat în noua Inițiativă aliată privind pregătirea piloților aliați în Europa (NFTE), din iunie 2020;

g. *Pregătirea navală europeană (ENT)* – un proiect având Irlanda ca națiune-lider, demarat pentru folosirea în comun a facilităților existente pentru realizarea unor economii substanțiale și creșterea eficienței instruirii marinarilor, inclusive, prin dezvoltarea capabilităților de nișă și folosirea sinergiei civil-militare;

h. *Centre europene de transport multimodal* – început ca un studiu în 2013, proiectul a avut drept scop dezvoltarea unui concept European care să crească eficiența și beneficiile financiare ale mijloacelor europene de transport în sprijinul militarilor, civililor și în operațiile de intervenții la dezastre. 13 State Membre (AT, BE, CZ, CY, EL, FI, FR, HU, IT, NL, PL, SE, SI) au aderat la acest proiect;

i. *Muniții inteligente* – proiect lansat de EDA pentru creșterea accesului Statelor Membre la capabilitățile existente de muniții inteligente și scăderea costurilor, creșterea interoperabilității și posibilităților de interschimbare, reducerea dependenței Europei de SUA și menținerea unei industrii de apărare europene adecvate.

În noiembrie 2012, alte patru proiecte au fost aprobate a se dezvolta și anume:

a. *Apărarea cibernetică (CD)* – lansat de EDA, acest proiect se referă la asigurarea apărării ciberetice pentru Comandamentele operaționale (OHQ) și ale forței (FHQ), precum și la desfășurarea unor activități comune, pregătire și exerciții care să întărească sinergia civil-militară prevăzută în Strategia UE de securitate cibernetică și să asigure un cadru pentru realizarea unei culturi de apărare cibernetică;

b. *Curățarea drumurilor de mijloace explozive improvizate (C-IED)* – proiectul a fost lansat ca urmare a dislocării cu succes a Laboratorului dislocabil de analiză C-IED (MNTEL) în Afganistan (creat în 2007) și a preluării de către Spania, ca națiune-lider, a instruirii comune în acest domeniu, pentru a asigura o scădere a

costurilor și o mai eficientă folosire a acestor capacități puține; C-IED are șase domenii operaționale: detectare, reducerea impactului/riscului, neutralizare, exploatare, predicție și prevenire; Țările de Jos au lansat un proiect similar subsidiar – Laboratorul dislocabil de exploatare și analiză (JDEAL) –, cu două unități ce pot fi folosite în operații și exerciții, la care au aderat alte 10 state europene (AT, BE, FR, DE, HU, IT, LU, PT, ES, SE);

c. *Inițiativa de achiziționare a elicopterului de transport mediu european NH90 (FTH)* – inițiativă a patru state membre ale NH Industry (FR, DE, IT și NL), la care ulterior au aderat încă 11 state europene (AT, BE, CZ, EL, FI, HU, LU, PT, SE, UK și NO) pentru reducerea costurilor și asigurarea logistică comună (îndeosebi piese de schimb și accesorii) a dislocării lui în operații; este coordonat cu NATO pentru armonizarea cerințelor de lucru, acest proiect nu a fost pus, până acum, în practică;

d. *Flota europeană de transport aerian (EATF)* – proiectul a fost lansat de EDA în 2014, la care au aderat 20 de state europene, printre care și **România** (AT, BE, BG, FI, FR, DE, HR, HU, IT, LT, LU, NL, NO, PL, PT, SL, CZ, RO, ES, SE), cu scopul de a crește capacitatea europeană de transport aerian atât militară, cât și civilă; în cadrul acestui proiect, EDA a stabilit un program anual de pregătire a echipajelor (EATT), precum și cursuri de pregătire tactică avansată pentru transportul aerian (EATTC).

Ca să faciliteze realizarea acestor proiecte ce au curs în cascadă atât de la structurile europene, cât și de la statele membre, EDA a realizat o *piață electronică de desfacere a echipamentelor redundante sau în excedent*, denumit *eEquip*, unde statele europene vor putea dona, transfera sau schimba surplusul de echipamente și capacități. Mai mult, pentru a realiza, în timp scurt, autorizările diplomatice de survol și traversadă, în noiembrie 2012 s-a elaborat primul *Acord tehnic privind cerințele de autorizări diplomatice în spațiul european*.

Una dintre puținele realizări europene în domeniul capacităților militare este dezvoltarea *Grupurilor europene de luptă de nivel*

*batalion (EUBGs)*⁴⁰, ca forțe de reacție rapidă, la care a participat și **România** (EUBG Balcanic, condus de EL și EUBG Italo-Româno-Turc, condus de IT). Pentru EUBG-ul condus de DE, EDA a stabilit un contract-cadru care să asigure serviciile logistice de bază în valoare de 228 de milioane euro.

Un alt proiect lansat de șapte state membre sub egida P&S, printre care și **România** (AT, CY, CZ, DE, EL, LU, RO), în martie 2012, denumit *GO GREEN*, a constat în dislocarea unor surse alternative de energie care să satisfacă nevoile unei viitoare Armate Europene. Proiectul a fost sprijinit de Comisia Europeană, care a pus la dispoziție un set inițial de mijloace financiare în valoare de 200 de milioane euro, cu intenția de a-l transforma într-o viitoare strategie energetică europeană.

Se pare că „Inițiativa Ghent” – P&S a fost prima formulă de cooperare multinațională în domeniul apărării europene care a asigurat un cadru formal de dezvoltare a capacităților și la care au subscriș toate statele membre. În 2015, o analiză actualizată a studiului Parlamentului European din 2011 privind impactul crizei financiare asupra apărării Europei⁴¹ a relevat faptul că existau, în cadrul P&S, circa 393 de proiecte de cooperare care implicau cel puțin un stat membru, grupate în șase categorii, astfel: 91 proiecte pentru armamente și dezvoltare; 53 pentru mentenanță, aprovizionare și logistică; 90 pentru capacități operaționale și comandă; 30 pentru supraveghere și informații; 117 pentru instruire și educare; 13 pentru transport.

La ora actuală, păreri privind cooperarea multinațională în domeniul dezvoltării capacităților militare sunt împărțite în UE. Mai multe state membre au tendința de a prefera cadrul creat de

---

⁴⁰ N.A.: EUBGs sunt capacități militare ale UE stabilite prin CSDP (în februarie 2004) pentru a îndeplini sarcini denumite, la acel moment, „tip-Petersberg”. Acestea au valoarea unui batalion din Forțele Terestre, întărit cu elemente de sprijin de luptă și sunt constituite și puse la dispoziția UE de către un grup de State Membre, având un stat-lider. În prezent, sunt puse la dispoziția UE 18 astfel de EUBGs (14 cu 1.500 de militari și 4 cu 2.000 de militari), dar finanțarea greoaie face puțin probabilă întrebuintarea lor în misiuni și operații.

⁴¹ N.A.: Analiza este precizată în cap. 2 al studiului „*State of play of the implementation of EDA’s pooling and sharing initiatives and its impact on the European defence industry*”, elaborat de Christian Mölling, în cadrul Directoratului General pentru Politici Extreme, Parlamentul European, Bruxelles, 2015.

NATO pentru dezvoltarea capabilităților, pe lângă sau în completarea inițiativelor lansate de UE. Altele consideră că lansarea, în noiembrie 2016, a inițiativei europene privind cooperarea structurată permanentă (PESCO) va asigura UE cu capabilități autonome de acțiune pentru desfășurarea misiunilor și operațiilor CSDP, chiar dacă doar anumite state/grup de state „avangardiste” vor constitui aceste capabilități necesare.

Inițiativa UE privind cooperarea structurată permanentă (PESCO)

PESCO a fost stabilită și aprobată de 25 de state membre la 30 noiembrie 2017, fiind prevăzută în art. 42.6, 46 și în Protocolul 10 din Tratatul UE. Inițiativa reprezintă un cadru de cooperare pentru dezvoltarea capabilităților militare comune europene, în care statele membre pun la dispoziție sau participă la crearea unor capabilități pe principiul „introducerii în coș” sau „asigurării unei umbrelor”.

Astfel, imediat după operaționalizare, un număr de 17 proiecte au fost agreate într-un prim val (la 6 martie 2018), din care doar unul (*mobilitatea militară pe teritoriul UE*) a fost prevăzut cu participarea tuturor statelor europene (24, cu NL națiune-lider). Celelalte 16 proiecte sunt: *o rețea de centre logistice în Europa și sprijinul operațiilor* (15 participanți, cu DE la conducere); *Centrul de competență privind misiunea europeană de instruire/EU TMCC* (12 participanți, cu DE la conducere); *comandamentul european medical/EMC* (12 participanți, cu DE la conducere); *sistem radio european cu soft de securitate/ESSOR* (9 participanți, cu FR la conducere, inițiat de EDA și transferat la OCCAR pentru execuție); *upgradare supraveghere maritimă/MSS* (8 participanți, cu EL la conducere); *platformă de schimb de informații privind amenințări și incidente cibernetice* (7 participanți, cu EL la conducere); *Echipe de răspuns cibernetic rapid și asistență mutuală în securitate cibernetică* (6 participanți, cu LT la conducere); *sisteme navale (semi-) autonome de luptă anti-mină/MAS MCM* (7 participanți, cu BE la conducere); *nucleul de capabilități autonome ale UE pentru operații de răspuns la crize/EUFOR CROC* (5 participanți, cu DE la conducere); *pachetul*

de capabilități militare europene dislocabile de sprijin la dezastre (5 participanți, cu IT la conducere); *asigurarea funcției de energie operațională/EOF* (4 participanți, cu FR la conducere); *Comandamentul European Strategic pentru misiuni și operații CSDP/C2PSDC* (6 participanți, cu ES la conducere); *supraveghere și protecție maritimă și portuară/HARMSPRO* (4 participanți, cu IT la conducere); *vehiculul blindat de luptă al infanteriei, vehiculul de asalt amfibiu/vehiculul blindat ușor* (3 participanți, cu IT la conducere); *Centrul European de Certificare a Instruirii pentru Armatele Europene* (2 participanți, cu IT la conducere); *sprijin indirect cu foc/Euro Artillery* (3 participanți, cu SK la conducere). În cadrul acestui prim val de proiecte PESCO, **România** a anunțat participarea la cinci – cel de mobilitate militară, EU TMCC, EMC, Echipa de răspuns cibernetic rapid și MAS MCM.

Un al doilea val de 17 proiecte a fost lansat la 19 noiembrie 2018, prilej cu care s-a stabilit și o conexiune cu Fondul European de Apărare (EDF), prin care proiectele incluse în PESCO pot beneficia de un bonus de 10% fonduri adiționale în comparație cu alte proiecte. Iar un al treilea val de 13 proiecte adiționale a fost adoptat la 12 noiembrie 2019.

Ultimele două valuri de proiecte PESCO cuprind: *pregătirea „la cald” și în zbor a echipajelor de elicoptere/H3 Training* (3 participanți, cu EL la conducere), *Școala întrunită de informații a UE* (2 participanți, cu EL la conducere); *Centre UE de testare și evaluare* (4 participanți, cu FR și SE la conducere); *Centrul european întrunit de instruire și simulare/ EUROSIM* (5 participanți, cu IT la conducere); *Centrul cibernetic academic și inovativ al UE/EU CAIH* (2 participanți, cu PT la conducere); *Centrul de pregătire medicală pentru forțele pentru operații speciale/SMTC* (2 participanți, cu PL la conducere); *Poligon de pregătire în apărarea CBRN/CBRNDTR* (3 participanți, cu RO la conducere); *rețeaua UE de centre de scafandrii/EUNDC* (3 participanți, cu RO la conducere); *sistemul integrat terestru fără pilot/UGS* (11 participanți, cu EE la conducere); *sistemul UE de luptă împotriva rachetelor „dincolo de orizont”/*

BLOS (3 participanți, cu FR la conducere); *pachetul de capacități dislocabile modulare privind intervenția subacvatică/ DIVEPACK* (4 participanți, cu BG la conducere); *sistemul naval antisubmarin fără pilot/MUSAS* (4 participanți, cu PT la conducere); *corveta europeană de patrulare/EPC* (4 participanți, cu IT la conducere); *sisteme europene aeriene fără pilot la înălțimi medii și durată lungă de zbor (Eurodrone)/MALE RPAS* (5 participanți, cu DE la conducere); *elicopterul de atac european Tiger Mark III* (3 participanți, cu FR la conducere); *capabilitate de contracarare sisteme aeriene fără pilot/C-UAS* (2 participanți, cu IT la conducere); *mijloace de atac electronic dispuse pe aeronave/AEA* (3 participanți, cu ES la conducere); *asigurarea serviciului de supraveghere CBRN/CBRN SaaS* (5 participanți, cu AT la conducere); *baze militare comune/CO-BASING* (6 participanți, cu FR la conducere); *Elementul de coordonare sprijin geometeorologic și oceanografic/GMSCE* (6 participanți, cu DE la conducere); *avertizare timpurie și interceptare cu supraveghere spațială din teatru/TWISTER* (5 participanți, cu FR la conducere); *materiale și componente pentru competitivitate tehnologică în UE/MAC-EU* (4 participanți, cu FR la conducere); *capabilități colaborative de luptă ale UE/ECOWAR* (7 participanți, cu FR la conducere); *sistemul european de arhitectură pentru inserția globală/ RPAS* (3 participanți, cu IT la conducere); *capabilitate europeană ISR pe platformă aeriană în atmosferă înaltă/EHAAP* (2 participanți, cu IT la conducere); *un Comandament tactic al forțelor pentru operații speciale pentru operații întrunite de mai mică intensitate/SOCC for SJO* (2 participanți, cu EL la conducere); *capabilitate de război electronic și program de cooperare în interoperabilitate pentru viitoare informații, supraveghere și cercetare întrunită/JISR* (2 participanți, cu CZ la conducere); *Centrul de coordonare cibernetică și informațională/CIDCC* (5 participanți, cu DE la conducere); *soluție UE de radio-navigație/EURAS* (6 participanți, cu FR la conducere). În cadrul celor două valuri de proiecte PESCO, **România** a preluat coordonarea a două proiecte (CBRNDTR și EUNDC) și a anunțat participarea la încă patru – cel de H3 Training, MAC-EU, ECOWAR, RPAS.

Toate cele 47 de proiecte⁴² cât numără inițiativa PESCO sunt grupate în șapte domenii funcționale, precum: facilități de instruire (10), sisteme și formațiuni terestre (6), maritim (6), sisteme aeriene (4), întrunit și facilitatori (11), cibernetic și C4ISR (8), spațiul cosmic (2). O parte dintre aceste proiecte au preluat și au continuat proiectele demarate inițial, prin conceptul P&S.

1.4.3. Capabilități de apărare națională

La nivel național, proiectul Cartei Albe a Apărării, ediția 2020⁴³, stabilește tipurile de capabilități de apărare necesare îndeplinirii misiunilor și sarcinilor încredințate Armatei României, astfel:

1. *Comandă, control și comunicații*: C3 de nivel strategic, operativ și tactic: centre de comunicații și informatică și unități de sprijin în domeniul comunicațiilor și informaticii/CIS ale structurii de forțe;

2. *Angajare*: mari unități și unități mecanizate, de infanterie, tancuri, vânători de munte, artilerie, forțe speciale, aviație de luptă, elicoptere de luptă, nave de luptă la mare și fluviu, infanterie marină, apărare cibernetică, poliție militară și operații psihologice;

3. *Informații*: mari unități și unități de informații militare, supraveghere și cercetare;

4. *Proiecția forței*: mari unități și unități de transport aerian tactic, de nave de sprijin și de transport terestru;

5. *Protecție*: mari unități și unități de rachete sol-aer, de apărare antiaeriană, de geniu de luptă, de apărare CBRN, EOD, minare/deminare și pentru protecția demnitarilor militari români și străini pe teritoriul național;

6. *Susținere*: mari unități și unități de logistică operațională și de susținere;

7. *Pregătirea forței*: colegii naționale militare, școli militare pentru formarea maiștrilor militari și subofițerilor, școli de aplicație/instruire interarme, academii ale categoriilor de forțe, Academia Tehnică Militară, Universitatea Națională de Apărare,

---

⁴² N.A.: O listă completă cu toate cele 47 de proiecte PESCO, descrise pe scurt, se poate consulta pe site-ul <https://pesco.europa.eu/>

⁴³ N.A.: *Proiectul Cartei Albe a Apărării*, ediția 2020, a fost avizat de CSAT la data de 6 octombrie 2020 și se găsește la Parlament pentru aprobare.

Institutul de Medicină Militară, facilități de instruire practic-aplicativă, centre militare cu atribuții pe linie de mobilizare.

După cum se poate vedea din enumerarea acestor capacități, denumite empiric „de apărare”, se constată că ele sunt pur militare și nu cuprind toate capacitățile necesare unui stat pentru asigurarea apărării naționale în cadru interinstituțional sau aliat.

Ce lipsește din ecuație? Capacitățile civile și cele destinate structurilor din Sistemul Național de Securitate (SNS⁴⁴) stabilite atât la nivel aliat, prin Țintele de Capacități 2013 (CT 13), cât și în cadrul UE, prin Catalogul de Capacități Civile aprobat la Consiliul European de la Helsinki, în 1999. Acestea au fost puse la dispoziția UE încă din 2008.

Dacă la nivelul NATO, capacitățile destinate altor structuri din SNS, precum cele de asigurare/impunere a legii și ordinii de drept (rule of law) sau de reconstrucție (PRT) au fost tratate punctual pentru fiecare tip de operație/misiune în parte, cele civile au fost mult timp neincluse în pachetele de capacități aprobate pentru transformarea militară a Alianței Nord-Atlantice. Însă, odată cu adoptarea conceptului *Abordării cuprinzătoare (Comprehensive Approach/CA)*, prin Conceptul strategic 2010, s-au pus bazele constituirii unor capacități necesare acoperirii domeniilor diplomatic, informațional și al urgențelor civile.

La nivel european, Comitetul aspectelor civile ale managementului crizelor (CIVCOM) a prezentat, în cadrul Consiliului UE de la Santa Maria de Feira (iunie 2000), patru domenii prioritare de dezvoltare a capacităților civile pentru misiunile și operațiile UE: poliție (pază și ordine), justiție (respectarea/impunerea legii de drept), administrare civilă (sprijin acordat administrației centrale și locale) și protecție civilă (reforma în sectorul securității/SSR). În 2004, după includerea misiunii de contra-terorism la nivelul UE și aprobarea *Obiectivului fundamental civil 2008 (2008 Civilian Headline Goal)*, domeniile prioritare au fost

---

⁴⁴ N.A.: Considerat în accepțiunea dată de *Ghidul Strategiei naționale de apărare pentru perioada 2015-2019*.

extinse la șase, pentru a cuprinde monitorizarea și sprijinul acordat Reprezentanților Speciali ai UE.

Evenimentele care s-au petrecut în Europa după semnarea, în 2009, a Tratatului privind UE – criza din Ucraina, creșterea numărului atacurilor teroriste și migrația ilegală – au condus la aprobarea Planului de dezvoltare a capacităților civile 2018 care cuprindea, pe lângă prioritățile stabilite la Feira, încă nouă domenii noi: crima organizată, managementul frontierelor, terorismul și radicalizarea, extremismul violent, migrația ilicită, securitatea maritimă, amenințarea hibridă, securitatea cibernetică (incluzând aici și comunicarea strategică/STRATCOM) și moștenirea culturală.⁴⁵

La începutul acestui an, odată cu declanșarea unui nou ciclu de planificare a apărării la nivel național, prin demararea analizei strategice a apărării „Armata 2040” și elaborarea Strategiei naționale de apărare a țării pentru perioada 2020-2024, Ministerul Apărării Naționale a demonstrat faptul că dorește o tehnologizare a capacităților de apărare, prin adoptarea, în cadrul Comitetelor reunite pentru apărare, ordine publică și siguranța națională din cele două camere ale Parlamentului, a începerii procedurilor de achiziționare a cinci noi programe, inclusiv a șapte sisteme UAV operativ-tactice⁴⁶. Pe lângă declanșarea programului de achiziții UAV, MApN finanțează și dezvoltarea a două tipuri de UAV – Ultra-20 VTOL, cu rază medie și drona de luptă Ultra-20 V, în cadrul Agenției de Cercetare pentru Tehnică și Tehnologii Militare (ACCTM).

---

⁴⁵ Daniel Fiott, ”The CSDP in 2020: The EU’s legacy and ambition in security and defence”, European Union Institute for Security Studies (*EUIIS*), 2020, p. 79.

⁴⁶ Jaroslaw Adamowski, Eastern European NATO allies ramp up drone buys to protect their borders”, *DefenceNews*, 7 august 2020, URL: <https://www.defensenews.com/global/europe/2020/08/06/eastern-european-nato-allies-ramp-up-drone-buys-to-protect-their-borders/>, accesat la 10.08.2020.

CAPITOLUL 2

PROCESUL DE PLANIFICARE A APĂRĂRII

Din perspectiva dezvoltării capabilităților de apărare ale României, în spațiul european se desfășoară simultan trei tipuri de procese de planificare a apărării, de care trebuie să se țină cont în vederea unei relaționări avantajoase: planificarea națională a fiecărui stat membru; planificarea în cadrul NATO (procesul de planificare a apărării NATO) și, în sfârșit, planificarea Uniunii Europene, pentru dezvoltarea capabilităților comune. Fiecare dintre acestea are propria evoluție, tinzând spre perfecționarea mecanismelor și procedurilor, are specificul său, determinat de considerente organizaționale și este influențat de celelalte, întrucât fiecare dintre ele se bazează pe cooperare. În acest capitol vom descrie, mai întâi, procesele de planificare a apărării care se desfășoară la nivelul NATO și al UE, urmând să prezentăm abordarea acestui proces în cadrul național, la nivelul României, evidențiind modul în care acesta se relaționează cu primele două, desfășurate la nivelul celor mai importante organizații regionale de securitate și apărare din care facem parte.

2.1. Procesul de planificare a apărării desfășurat la nivelul NATO

NATO este organizație politico-militară interguvernamentală înființată pe principiul apărării colective, prin Tratatul Atlanticului de Nord, semnat la Washington, la 4 aprilie 1949, reprezentând conexiunea transatlantică cea mai importantă în menținerea păcii și securității în spațiul euroatlantic. Realizarea acestui deziderat este urmărită prin eforturile întreprinse pentru îndeplinirea sarcinilor fundamentale menționate în documentele de bază ale Alianței⁴⁷, iar

---

⁴⁷ N.A.: Strategic Concept For the Defence and Security of The Members of the North Atlantic Treaty Organisation Active Engagement, Modern Defence, Lisabona, 19-20 noiembrie 2010, p. 2, URL: <https://www.nato.int/lisbon2010/strategic-concept-2010-eng.pdf>, accesat la 14.04.2020.

întregul spectru de acțiuni desfășurate depinde în mod vital de capacitățile de apărare de care dispune, fie prin contribuția statelor membre, fie prin achiziția sau dezvoltarea unor capacități comune.

Pentru satisfacerea cerințelor operaționale impuse de misiunile prezente și, în special, de cele viitoare ale Alianței, setul de capacități necesare trebuie să fie proiectat și generat într-o manieră extrem de inteligentă, încadrată într-o viziune realistă, ancorată în posibilitățile statelor membre, dar și în caracteristicile mediului de operare contemporan. Pentru aceasta, NATO derulează o serie de activități importante pentru evaluarea necesarului de capacități care să contribuie la atingerea scopurilor stabilite la nivel politic, stabilirea obiectivelor ce direcționează dezvoltarea națională sau colectivă a capacităților și facilitarea dezvoltării și inovării naționale, multinaționale și colective a acestora. Asamblate, activitățile menționate se realizează la nivelul Alianței prin desfășurarea unui proces specific, denumit NATO Defence Planning Process (NDPP).

Înainte de implementarea NDPP, la nivelul Alianței au funcționat mai multe versiuni ale acestuia⁴⁸:

- 1971 – Procedures for the NATO Defence Planning Review, DPC/D(71)10;
- 1980 – NATO Defence Long Term Planning, DPC/D(80)6;
- 1982 – Long Term Defence Programme – review of LTDP procedures, DPC/D(82)24;
- 1984 – Force Planning Procedure, DPC/D(84)24 DPCD/D(84)24;
- 1993 – Defence Planning Procedures, DPC-D(93)7;
- 1997 – Defence Planning Procedures, C-M(97)35;
- 2004 – New Defence Planning Procedures, SG(2004)0828 (et AS1);
- 2009 – Outline Model for a NATO Defence Planning Process, PO(2009)/0042.

---

⁴⁸ Frédéric Mauro, *EU Defence: The White Book implementation process*, Studiu, Parlamentul European, Bruxelles, decembrie 2018, URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603871/EXPO_STU\(2018\)603871_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603871/EXPO_STU(2018)603871_EN.pdf), accesat la 14.04.2020.

Propus în aprilie 2009 și aprobat în luna iunie a aceluiași an⁴⁹, forma actuală a procesului de planificare a apărării la nivel NATO rezultă din directiva PO (2016) 0655 din 24 octombrie 2016, intitulată „Procesul de planificare a apărării NATO”, care marchează o nouă dezvoltare a versiunii din 2009. NDPP este mijlocul principal de identificare a capacităților necesare și de stabilire a priorităților de dezvoltare, precum și de asigurare a acestora pentru desfășurarea cu succes a tuturor operațiilor și misiunilor Alianței. În cadrul NDPP, statele membre au fost de acord să dezvolte și să mențină întreaga gamă de capacități necesare pentru a descuraja potențialii adversari și, la nevoie, pentru a se apăra împotriva lor, folosind abordări multinaționale și soluții inovatoare, acolo unde este cazul.

Scopul principal al întregului proces este de a crea un cadru în care să fie armonizate activitățile de planificare a apărării la nivelul NATO și al statelor membre, fără a le afecta suveranitatea, pentru a se asigura, în cel mai eficient mod, forțele necesare care să fie interoperabile, pregătite, echipate, instruite și susținute în mod adecvat, precum și capacitățile militare și nonmilitare asociate, pentru a desfășura întregul spectru de misiuni al Alianței.

Organisme cu atribuții în planificarea apărării la nivel NATO

În cadrul NATO, Comitetul pentru politica de apărare și planificare (Defence Policy and Planning Committee/DPPC) este un comitet cheie care reunește consilieri pe probleme de apărare din toate delegațiile naționale, fiind principalul organ consultativ al Consiliului Atlanticului de Nord (NAC) pe probleme de apărare. În format consolidat (DPPC(R) – Reinforced), reprezintă structura responsabilă cu planificarea apărării și coordonarea generală a activităților NDPP. Formatul consolidat presupune participarea la sesiunile de lucru a unor experți (*Subject matter experts/SME*) pe diferite domenii specifice planificării apărării, care sunt în măsură să ofere sprijin de specialitate. DPPC(R) este organul central care

---

⁴⁹ N.A.: În aprilie 2009, NATO a aprobat modelul general al procesului de planificare a apărării în cadrul NATO (NDPP), iar miniștrii apărării au aprobat Planul de Implementare și Tranziție a acestuia în iunie 2009.

supraveghează activitatea organelor și comitetelor NATO cu responsabilități pe domeniile de planificare a apărării, în numele NAC, oferindu-le feedback și direcționări privind planificarea apărării. El este sprijinit de către alte organisme permanente din cadrul NATO (Defence Policy and Planning Division și Defence Investment Division), precum și de către unele agenții, în special de către NATO Support and Procurement Agency (NSPA) și NATO Science & Technology Organization (STO). Când se întâlnește în acest format, DPPC(R) este prezidat de către Secretarul general adjunct al NATO, iar vicepreședintele său este asistentul adjunct al Secretarului general al Direcției de politică și planificare a apărării.

Planificarea apărării la nivel NATO își propune să ofere un cadru comun care să minimizeze duplicarea și să maximizeze coerența eforturilor desfășurate în mod integrat pe 14 domenii diferite de planificare: apărare aeriană și antirachetă; managementul spațiului aerian; planificarea armamentelor; urgențe civile; C3 (consultare, comandă, control); apărare cibernetică; planificarea forțelor; intelligence; logistică; medical; descurajare nucleară; resurse; știință și tehnologie; standardizare și interoperabilitate. Aceste domenii corespund în cea mai mare parte proceselor de planificare a apărării desfășurate de către statele membre în cadru național⁵⁰, realizând dezideratul de armonizare a planurilor naționale cu cele ale NATO. Demersurile de constituire, dezvoltare și menținere a capacităților se desfășoară pe fiecare dintre cele 14 domenii, având în vedere cerințele și acțiunile referitoare la aspectele DOTLMPFI: *Doctrină (Doctrine), Organizare (Organization), Pregătire (Training), Comandă (Leadership), Echipamente (Military equipment), Personal (Personnel), Infrastructură (Facilities), Interoperabilitate Interoperability*.⁵¹

---

⁵⁰ N.A.: Conform Legii nr. 203 din 16 iulie 2015 privind planificarea apărării, în România acest proces se realizează prin integrarea a 12 domenii: planificare forțe; planificare armamente; C3 – comandă, control, comunicații; logistică; urgențe civile; resurse; apărare aeriană; management al traficului aerian; informații; medical; cercetare-dezvoltare; standardizare. Față de cele 14 domenii specifice NDPP, procesul național nu cuprinde apărarea antirachetă, apărarea cibernetică și descurajarea nucleară. Acțiunile naționale ulterioare momentului promulgării Legii nr. 203, în special privind apărarea cibernetică și apărarea antirachetă pot determina modificarea prevederilor privind domeniile de creare, dezvoltare și menținere a capacităților.

⁵¹ NATO Defence Planning Process, NATO, 28 iunie 2018, URL: <https://www.nato.int/>, accesat la 14.04.2020.

NDPP – procesul⁵²

NDPP este un proces coerent și integrat, ce are în vedere un orizont de timp încadrat pe termen scurt (până la 6 ani) și mediu (până la 20 de ani), în care aliații, în mod individual sau în anumite formate multinaționale sau colective, se angajează să asigure capacitățile solicitate. Este extrem de important să precizăm faptul că NDPP cuprinde activități desfășurate sub coordonarea Alianței de către statele membre pentru dezvoltarea de capacități naționale, comune sau multinaționale (vezi cap. 1), care să fie puse la dispoziția NATO pentru îndeplinirea scopurilor urmărite. Strategia corespunzătoare întregului proces presupune o abordare de tip ”*threat/risk informed, capability-based approach*”, vizând dezvoltarea acelor capacități care sunt necesare executării misiunilor și sarcinilor NATO, adaptate amenințărilor și riscurilor identificate în urma prognozelor privind dinamica mediului de operare. Procesul este suficient de flexibil încât să răspundă atât necesităților naționale, cât și celor ale Alianței. Așa cum am precizat, Metodologia de desfășurare a NDPP a fost perfecționată continuu astfel încât, în 2009, au fost luate măsuri pentru armonizarea domeniilor de planificare, iar Aliații au fost încurajați să-și integreze activitățile de planificare a apărării naționale pentru a completa și a susține eforturile NATO. NDPP sprijină și orientează planurile de apărare națională, prevede transparență, promovează abordări multinaționale și oferă oportunități de valorificare a celor mai bune practici pentru dezvoltarea, în mod integrat și eșalonat, a capacităților. De asemenea, în 2016, a fost adusă o îmbunătățire considerabilă formatului NDPP prin actualizarea metodologiei de identificare și ierarhizare, în funcție de prioritățile cerințelor de capacități, activități corespunzătoare pasului 2.

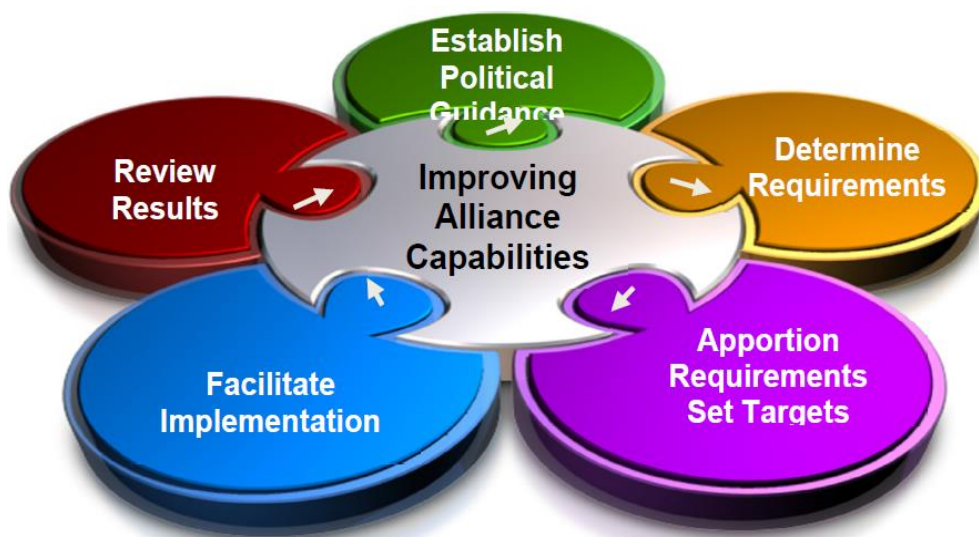
Înainte de lansarea unui ciclu complet, personalul NATO responsabil cu planificarea apărării din cadrul Diviziei politice de apărare și planificare (*Defence Policy and Planning Division/DPPD*) și din cadrul ACT desfășoară consultări cu Aliații pentru a discuta despre procesele naționale de planificare pe termen lung și despre principalii

---

⁵² *Idem.*

factori care le influențează. Doar după derularea acestor activități preliminare poate începe ciclul NDPP. Așa cum am mai precizat, în cadrul acestui proces se identifică și se ierarhizează setul de capacități necesare îndeplinirii sarcinilor stabilite la nivel politic, se repartizează cerințe de creare/dezvoltare pentru fiecare Aliat, ca ținte de capacități, pe baza unei distribuții corecte a cerințelor generale, se facilitează permanent implementarea lor și, în mod regulat, se evaluează progresul. Pentru realizarea acestor activități, NDPP cuprinde cinci pași care se desfășoară pe perioada unui ciclu de patru ani, respectând periodicitatea menționată în dreptul fiecăreia (vezi fig. nr. 1):

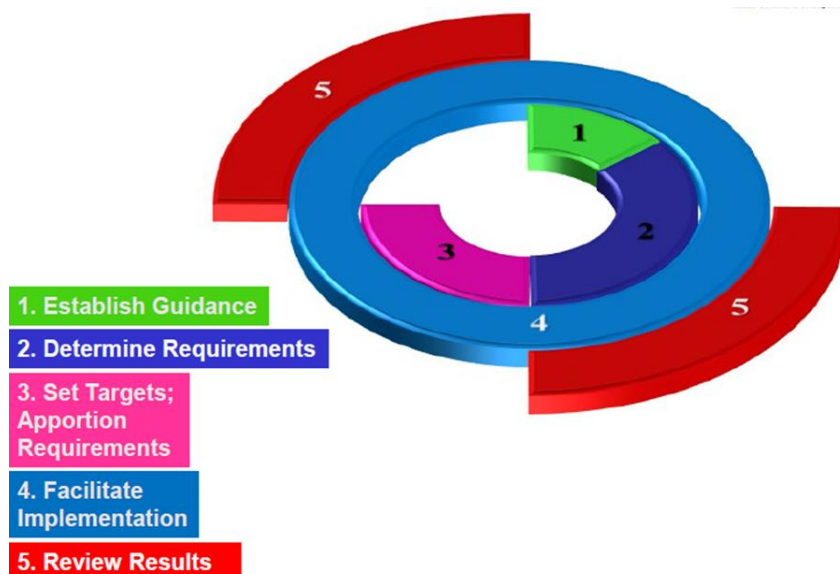
1. stabilirea direcționării politice (o dată la 4 ani);
2. determinarea cerințelor de capacități (o dată la 4 ani sau la nevoie);
3. repartiția proporțională a cerințelor și stabilirea țintelor de capacități (o dată la 4 ani);
4. facilitarea implementării (permanent);
5. evaluarea rezultatelor (de două ori la 4 ani).

Figura nr. 1: *Procesul de planificare a apărării desfășurat la nivel NATO*⁵³

⁵³ Jerzy Biziewski, *Building Up Defence Capabilities*, Sofia, Sofia Security Forum, 2014, p. 3, apud Dieter Schmaglowski, *The NATO Defence Planning Process (NDPP): An Overview*, p. 6, 30 octombrie 2018, NATO Standardization Office, URL: https://www.dsp.dla.mil/Portals/26/Documents/Publications/Conferences/2018/2018%20International%20Standardization%20Workshop/20181030--Item3-NDPPOverview-IntlStdznWorkshop_Schmaglowski.pdf?ver=2018-11-06-151624-033, accesat la 15.04.2020.

Dintre cei cinci pași, pe perioada unui ciclu, primii trei se desfășoară succesiv, câte o singură dată, pasul 4 se desfășoară permanent, iar pasul 5 se desfășoară de două ori, la mijloc și la final (vezi fig. nr. 2).

Figura nr. 2: Periodicitatea pașilor desfășurați în cadrul NDPP⁵⁴

Activitățile de bază care se desfășoară pe parcursul celor cinci pași sunt detaliate în cele ce urmează și în anexa nr. 1.

Pasul 1 – Stabilirea direcționării politice

În acest pas, DPPC(R) elaborează un document unic prin revizuirea direcționărilor politice destinate procesului de planificare a apărării (de regulă, în lunile iunie-iulie ale primului an din ciclu). Acest document stabilește scopurile și obiectivele generale ce trebuie să fie îndeplinite de Alianță, transpunând precizările specifice din documentele strategice superioare (de exemplu: Conceptul strategic, Declarațiile din cadrul reuniunilor NAC etc.) în detalii suficiente pentru a direcționa eforturile de planificare a apărării desfășurate pe domeniile de planificare și pentru a determina capabilitățile cerute. Direcționările politice mai cuprind definirea numărului, nivelului, duratei și naturii operațiilor pe care NATO le poate desfășura în

⁵⁴ Dieter Schmaglowski, *The NATO Defence Planning Process (NDPP): An Overview*, 30 octombrie 2018, p. 7, URL: https://www.dsp.dla.mil/Portals/26/Documents/Publications/Conferences/2018/2018%20International%20Standardization%20Workshop/20181030--Item3-NDPPOverview-IntlStdznWorkshop_Schmaglowski.pdf?ver=2018-11-06-151624-033, accesat la 15.04.2020.

viitor, succesiv sau simultan, adică nivelul de ambiție al NATO: o operație întrunită majoră+ (desfășurate împotriva unui adversar comparabil) sau două operații întrunitate majore (desfășurate cu forțe de nivel Corp sau mai mare sau Grupare de forțe navale) și șase operații întrunitate de joasă intensitate (desfășurate cu forțe de valoare până la nivel Divizie). De asemenea, ele definesc cerințele de ordin calitativ și cantitativ ale capacităților necesare pentru a susține această ambiție, precum și prioritățile asociate și termenele de realizare a acestora, pe domeniile de planificare, direcționând astfel eforturile de dezvoltare a capacităților în cadrul NATO și la nivelul statelor membre. Primul dintre aceste documente, denumit *Comprehensive Political Guidance*⁵⁵, a fost elaborat în anul 2006 și a oferit un cadru și o direcție a politicii de transformare continuă a NATO. Având în vedere un orizont de timp de 10-15 ani, documentul prezenta informații referitoare la prognoza mediului strategic și stabilea domeniile de planificare, precum și prioritățile privind capacitățile Alianței. Prin revizuirea periodică a direcționărilor se urmărește, de asemenea, creșterea coerenței acestora printr-un mecanism de gestionare eficientă a eforturilor. În anul 2009, variantele revizuite ale acestui document au primit denumirea de *Political Guidance*, astfel încât, documentul care direcționează, în prezent, NDPP este *Political Guidance for defence planning 2019*, pentru ciclul curent al NDPP (2018-2022).

Pasul 2 – Determinarea cerințelor de capacități

Cerințele de capacități ale NATO sunt consolidate într-o listă unică numită *Minimum Capability Requirements (MCR)*. Aceste cerințe sunt determinate în urma unei activități de evaluare⁵⁶, desfășurată pe domeniile de planificare de către comandamentele strategice ale NATO (ACO și ACT) în care rolul de lider îl are ACT. CRR se desfășoară o dată la patru ani sau la nevoie (pentru anumite situații sau capacități) și presupune parcurgerea unui proces

---

⁵⁵ N.A.: Documentul cuprinde patru părți (contextul strategic, implicații pentru Alianță, direcționări pentru cerințele de capacități ale Alianței și principiile mecanismului de management), disponibil la URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_56425.htm, accesat la 15.04.2020.

⁵⁶ N.A.: Capability Requirements Review (CRR).

structurat, cuprinzător și transparent ce utilizează instrumente analitice, precum și studii relevante ale experților NATO. Pe baza precizărilor din *Political Guidance* și în contextul creat de scenarii strategice, se identifică sarcinile operaționale care trebuie îndeplinite pentru atingerea nivelului de ambiție al Alianței, din care rezultă lista unică și consolidată a cerințelor de capabilități (*MCR*), ce cuprinde, în esență, numărul, valoarea și tipul forțelor necesare, precum și sistemele de armament și tehnică de luptă și/sau echipamentele necesare. Capabilitățile menționate în lista *MCR* corespund *Capability Codes and Capability Statements (CC&CS)*⁵⁷ care asigură un limbaj comun în ceea ce privește elaborarea documentelor și desfășurarea procesului de planificare a apărării (*MCR, Capability Target/CT, Defence Planning Capability Survey/DPCS* și *Suitability and Risk Assessment/SRA*), precum și a procesului de planificare a operațiilor (*ACO Forces Standards, NATO Response Force Elements lists, Reference Force Lists, Graduated Force Lists* și *Combined Joint Statements of Requirements*).

Pasul 3 – Repartizarea proporțională a cerințelor și stabilirea țintelor de capabilități

Stabilirea țintelor de capabilități (*Capability Targets/CT*) presupune divizarea listei *MCR* în pachete de capabilități țintă (*Capability Target Package/CP*) și alocarea acestora statelor membre și agențiilor din cadrul NATO, care trebuie să le realizeze în diferite formate (individual, multinațional sau colectiv). Comandamentele strategice (cu ACT în frunte și susținut de către NATO International Staff/NATO IS) dezvoltă aceste CT pentru capabilitățile existente și viitoare, cu priorități și termene asociate. CT se referă la specificațiile fiecărei capabilități care sunt exprimate într-o modalitate suficient de flexibilă pentru a permite dezvoltarea de soluții inovatoare. Pentru determinarea pachetului de capabilități alocat fiecărui stat membru, repartiția se realizează în abordarea Smart Defence, respectând principiul politic al partajării echitabile a responsabilităților (*burden-*

---

⁵⁷ N.A.: Document întocmit de către comandamentele strategice ale alianței (Bi-SC), cu ACT la conducere.

sharing), precum și pe cel al provocării rezonabile (*reasonable challenge*), în funcție de potențialul fiecăruia.

În urma unei runde de consultări⁵⁸ cu Alianții privind pachetele de capabilități, conducerea desfășurării pasului 3 trece de la Comandamentele strategice către NATO IS. Trebuie să precizăm faptul că înainte de aceste consultări, națiunilor le sunt transmise odată cu pachetele de capabilități și un set de documente (*Blue books*) care detaliază specificațiile capabilităților alocate (specificațiile standard sunt menționate în CC&CS), menționând și termene de realizare graduală a acestora. După analiza pachetelor de capabilități de către statele membre, desfășurată în cadrul unei serii de consultări multilaterale, acestea își exprimă consimțământul pe baza sistemului de vot "Consensus minus one", ceea ce înseamnă că un Aliat nu poate să-și exprime dreptul de *veto* împotriva a ceea ce altfel ar fi decizie unanimă privind alocarea propriului pachet de capabilități.

Pachetele de capabilități sunt transmise ulterior către NAC pentru a fi prezentate în vederea adoptării de către miniștrii/secretarii apărării statelor membre și includerii acestora în propriul proces național de planificare a apărării. De asemenea, miniștrii apărării primesc și un raport (*Capability Target Summary Report*) care include evaluarea realizată de către Comitetul Militar al riscului cauzat de eliminarea fiecărei ținte de capabilități din pachetul alocat, evidențiind impactul generat de neasigurarea unei capabilități asupra Nivelului de ambiție al Alianței.

Pasul 4 – Facilitarea implementării

Pasul 4 se desfășoară permanent și constă în acordarea de sprijin pentru implementarea măsurilor naționale, facilitează inițiativele multinaționale și direcționează eforturile NATO pentru atingerea țintelor și îndeplinirea priorităților convenite, într-un mod coerent și în timp util. Facilitarea implementării este în responsabilitatea *Defence Investment Division* din cadrul IS și se realizează printr-o serie de inițiative destinate evaluării și încurajării eforturilor Alianților, pe cele 14 domenii de planificare a apărării, urmărind, în special

---

⁵⁸ N.A.: Denumite Joint Consultation Meetings.

prioritățile, stabilite pentru eliminarea neajunsurilor privind capabilitățile. Dacă la Summitul din Varșovia (2016) au fost identificate douăzeci și una de priorități, în 2018 mai erau doar optsprezece. Adjunctul secretarului general prezidează conferința reprezentanților naționali privind industria de apărare, care se întrunește de două ori pe an în scopul promovării corporațiilor multinaționale în domeniul apărării, pentru identificarea unor oportunități de colaborare. Exploatarea acestor oportunități se realizează de către manageri și facilitatori stabiliți pe domeniile de capabilități care prezintă neajunsuri critice.

Pasul 5 – Evaluarea rezultatelor

Activitățile ce compun acest pas presupun monitorizarea, analiza și evaluarea bienală a gradului în care obiectivele și nivelul de ambiție al NATO (precizate în *Political Guidance*) sunt asigurate prin dezvoltarea țintelor de capabilități asociate, precum și a eforturilor depuse de către statele membre pentru atingerea țintelor de capabilități, asigurându-se un feedback privind acestea. De asemenea, evaluarea rezultatelor la finalul unui ciclu contribuie la elaborarea direcționărilor pentru următorul ciclu al NDPP. În acest sens, rezultatele pasului 5 reprezintă o evaluare generală a gradului în care forțele și capabilitățile Alianței sunt în măsură să îndeplinească direcționările politice și nivelul de ambiție al NATO. Această evaluare se desfășoară în cadrul *Defence Planning Capability Review*, activitate condusă de către NATO IS cu sprijin din partea ACO și ACT. Procesul presupune analiza și evaluarea politicilor și planurilor de apărare ale statelor membre, inclusiv aspectele financiare, cu un accent pe dezvoltarea capabilităților și implementarea țintelor de capabilități NATO.

O dată la doi ani, fiecare stat membru realizează un sondaj⁵⁹ prin care furnizează date despre propriile planuri și politici naționale, inclusiv eforturile (naționale, multinaționale și colective) depuse pentru realizarea țintelor de capabilități NATO. De asemenea, sondajul urmărește informații privind inventarul național al forțelor

---

⁵⁹ N.A.: Defence Planning Capability Survey (DPCS).

armate și capacitățile asociate, funcții relevante nonmilitare disponibile pentru operațiile și misiunile Alianței, precum și planurile naționale privind cheltuielile pentru apărare, cu defalcarea cheltuielilor de personal, costuri de operare și investiții în echipamente majore și în demersurile cercetare și dezvoltare asociate.

Evaluările sunt realizate pe fiecare domeniu de planificare, pentru fiecare membru, de către NATO IS, susținut de către ACO și ACT și cuprind o analiză detaliată realizată pentru informarea Aliților, precum și o sinteză a *Staff Analysis*. Aceasta din urmă reprezintă o imagine de ansamblu ce rezultă din analiza cuprinzătoare a planurilor și a capacităților naționale, precum și a structurilor de forțe și a circumstanțelor și priorităților specifice. De asemenea, se pot face recomandări cu privire la o mai bună alocare a resurselor, pentru redirecționarea acestora către domeniile în care se înregistrează deficite. Este inclusă și o declarație a comandamentelor strategice cu privire la impactul pe care planurile fiecărei țări îl au asupra capacității Comandantului Aliat Suprem al Europei (SACEUR) de a conduce misiunile și sarcinile curente și viitoare ale NATO. Evaluările sunt trimise către DPPC(R) pentru analiză în cadrul unei serii de consultări multilaterale, în care se utilizează aceeași abordare „consens minus unu”, precum cea folosită la pasul 3.

Ca parte a pasului 5, comandamentele strategice și, apoi, Comitetul Militar realizează o evaluare⁶⁰ a riscurilor ce pot apărea ca urmare a deficitului de forțe și capacități, precum și a modului și gradului în care planurilor naționale pot contribui la atingerea nivelului de ambiție al NATO. Un rezultat extrem de important al acestor evaluări îl constituie lista cu principalele deficiențe constatate, pe domenii de planificare.

Utilizând evaluările capacităților și planurilor naționale ale statelor membre, DPPC(R) întocmește un raport privind capacitățile⁶¹, evidențiind progresul individual și colectiv în ceea ce privește dezvoltarea capacităților, raportat la nivelul de ambiție al NATO. Raportul, care încorporează prezentarea generală aprobată a

---

⁶⁰ N.A.: Suitability and Risk Assessment (SRA).

⁶¹ N.A.: NATO Capability Report.

evaluărilor referitoare la capacitățile de apărare ale fiecărui stat membru al Alianței, este transmis Consiliului Atlanticului de Nord, pentru a fi adoptat, și apoi miniștrilor/secretarilor apărării pentru a fi susținut (în mod normal, în luna iunie a anului în care se desfășoară evaluarea).

Provocări și oportunități

Desfășurarea întregului proces de planificare a apărării în cadrul NATO este marcată de provocări, dar și de oportunități care țin de caracteristicile mediului de securitate contemporan, de amenințările și riscurile ce pot apărea la adresa statelor membre sau a Alianței în ansamblu, de relațiile existente sau prognozate dintre actorii statali și/sau nonstatali, de posibilitățile sau dificultățile ce apar în statele membre privind derularea procesului de planificare a apărării la nivel național etc. În continuare, vom prezenta câteva dintre acestea.⁶²

În elaborarea direcționărilor politice pot apărea dificultăți în stabilirea priorităților privind aspectele, precum tipul, natura, amploarea și perioada operațiilor pe care trebuie să le poată desfășura Alianța în viitor (definirea nivelului de ambiție). Toate aceste aspecte sunt esențiale pentru stabilirea listei MCR, precum și pentru stabilirea specificațiilor fiecărei capacități (*CC&CS* și *Blue Books*).

O altă provocare se referă la intervalul de timp alocat unui ciclu. Faptul că NDPP se desfășoară pe o proiecție de patru ani poate reprezenta o problemă (au existat chiar critici referitoare la faptul că NDPP se referă mai mult la contabilitatea apărării, decât la planificarea apărării) întrucât națiunile își proiectează activitățile din cadrul propriului proces de planificare a apărării pe o perioadă de timp mai mare. În acest context, modificările aduse la planurile naționale la fiecare interval de patru ani pot introduce perturbații în implementarea acestora, în special privind derularea programelor majore de achiziții.

O altă provocare o reprezintă distribuția pachetelor de capacități. Pentru ultimul ciclu, s-a convenit că nicio națiune nu trebuie să ofere mai mult de 50% din fiecare dintre capacitățile solicitate, pentru a reduce dependența de contribuția SUA. Mai mult

---

⁶² Jonathan Parish, *The NATO Defence Planning Process*, 2018, URL: https://www.cardiff.ac.uk/data/assets/word_doc/0019/42418/jonathan-parish.docx, accesat la 15.04.2020.

decât atât, națiunile au fost încurajate să dezvolte propriile capacități în domenii în care SUA aveau potențialul să le dezvolte în mod individual. Totuși, această abordare duce la duplicarea eforturilor și, în concluzie, acest principiu trebuie aplicat selectiv, redirectionând eforturile spre domenii unde există deficit. Tot în privința distribuției pachetelor de capacități există o provocare determinată de caracterul subiectiv al definirii principiului *provocare rezonabilă (reasonable challenge)*. În acest sens trebuie identificate criterii ferme pentru identificarea potențialului real al fiecărei națiuni sau grup de națiuni, de creare și dezvoltare a capacităților, precum și modalități de încurajare a acestora în ceea ce privește desfășurarea propriului proces de planificare a apărării.

O altă provocare se referă la alocarea resurselor financiare naționale pentru apărare și, în particular, a fondurilor necesare dezvoltării de capacități. Deși fiecare stat membru s-a angajat să sporească aceste cheltuieli la cel puțin 2% din PIB, mai puțin de jumătate au atins acest deziderat. În acest context, resursele alocate sunt reduse și pot fi insuficiente pentru dezvoltarea de capacități în ritmul și la nivelul necesar pentru realizarea dezideratelor precizate în *Political Guidance*.

O altă provocare este reprezentată de operaționalizarea conceptului *Smart Defence* întrucât acesta reprezintă abordarea cooperării multinaționale în efortul de creare, dezvoltare și menținere a capacităților. Mai mult decât atât, *Smart Defence* vizează întrebuintarea resurselor (limitate) în mod eficient și eficace. Provocările se referă la fiecare dintre cei trei piloni ai implementării conceptului: stabilirea priorităților reale privind capacitățile necesare în viitoarele operații ale Alianței; specializarea națiunilor astfel încât să fie în măsură să genereze capacitățile alocate oportun și la nivelul solicitat (aici cheia o reprezintă coordonarea competențelor în interiorul Alianței astfel încât să se evite eforturile de specializare pe anumite capacități în timp ce altele să fie lăsate pe dinafară); cooperarea dintre națiuni astfel încât să se atingă dezideratul cu privire la eficiența demersurilor de realizare a capacităților (aici activitățile desfășurate în Pasul 4 au un rol cheie).

2.2. Procesul de planificare a apărării desfășurat la nivelul UE

Uniunea Europeană este o organizație internațională economică și politică din Europa, compusă din 27 de state. Este o organizație internațională *sui generis*, întrucât combină organisme care țin de zona supranațională (Comisia Europeană – care reprezintă interesele Uniunii) cu elemente interguvernamentale, în cadrul cărora deciziile se iau prin negocieri politice purtate între reprezentanții statelor membre (Consiliul European, Consiliul UE și Parlamentul European – care reprezintă interesele statelor membre și, respectiv, ale cetățenilor Uniunii). Uniunea Europeană a dezvoltat o piață unică în cadrul unui sistem standardizat și unificat de legi care se aplică în toate statele membre, numai în acele aspecte în care membrii au convenit să acționeze ca atare. Scopul Uniunii Europene, așa cum este precizat în documentul fondator, este să promoveze pacea, valorile sale și bunăstarea popoarelor sale pe teritoriul european.⁶³ În anul 2012, Uniunii i s-a acordat premiul Nobel pentru „peste șase decenii de contribuție la progresul realizat pentru pace, reconciliere, democrație și respectarea drepturilor omului în Europa.

Primele demersuri care s-au încadrat în procesul de planificare a apărării la nivel european au început în cadrul Consiliului European de la Helsinki, din decembrie 1999, cu scopul de a pune la dispoziția Uniunii Europene capacitățile militare de care avea nevoie pentru a îndeplini misiuni externe de gestionare a crizelor⁶⁴ și, astfel, să contribuie la atingerea obiectivului de „capacitate autonomă de acțiune”⁶⁵. În cadrul Summitului, statele membre și-au stabilit ca obiectiv principal posibilitatea de a putea desfășura, într-o perioadă de șase luni, forțe cuprinse între 50.000 și 60.000 care să fie în măsură să îndeplinească, timp de un an, întreaga gamă de misiuni Petersberg.

---

⁶³ N.A.: Art. 3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, Lisabona, 2009.

⁶⁴ N.A.: La acel moment, misiunile care se încadrau în managementul crizelor erau stabilite, la nivelul UE în cadrul declarației Petersberg (iunie 1992), urmând să fie incluse în Tratatul de la Amsterdam (1999) și dezvoltate în Tratatul de la Lisabona (2009).

⁶⁵ N.A.: Alături de crearea *European security and defense policy*, acest obiectiv a fost prevăzut în declarația de la Saint-Malo semnată de britanici (Tony Blair) și francezi (Jacques Chirac) în decembrie 1998 și adoptat de cele 15 state membre care constituiau atunci Uniunea Europeană, la Summitul din Köln, din 1999.

De asemenea, statele membre au convenit să înființeze Comitetul politic și de securitate (PSC), Comitetul militar al UE (EUMC) și Statul Major al UE (EUMS), organe care au devenit permanente după Tratatul de la Nisa (2000) și care au avut un rol deosebit în cadrul Uniunii. Scopul procesului de dezvoltare a capabilităților UE era de „a dezvolta o capacitate autonomă de a lua decizii și, acolo unde NATO în general nu este angajat, de a declanșa și a conduce operații militare, ca răspuns la crizele internaționale. Acest proces va evita duplicarea inutilă și nu implică crearea unei armate europene.”⁶⁶

Adițional, în Anexa 1 la Anexa IV, Concluziile precizau faptul că, Consiliul „Afaceri Generale”, va elabora tipurile capabilităților și scopurile fiecăreia și va elabora o metodă de consultare prin care aceste scopuri pot fi atinse și menținute și prin care contribuțiile naționale, reflectând voința politică și angajamentul Statelor Membre, pot fi definite de către fiecare Stat Membru, cu posibilitatea de revedere a progresului înregistrat. În plus, Statele Membre vor folosi procedurile de planificare a apărării existente, inclusiv, după caz, cele disponibile în NATO și în Procesul de planificare și revizuire (PARP) al Parteneriatului pentru Pace (PfP). Aceste obiective și cele care decurg, doar pentru țările în cauză, din Inițiativa privind capabilitățile de apărare ale NATO (DCI), se vor consolida reciproc. În consecință, procesul de dezvoltare a capabilităților în cadrul UE a fost creat cu scopul de a construi un instrument militar care să sprijine ceea ce la acel moment era ESDP, având ca principale caracteristici focalizarea pe intervenții destinate managementului crizelor și desfășurate în mod autonom în afara teritoriului Uniunii, în situațiile în care NATO nu este angajat. Toate acestea conduceau la crearea, de către membrii Uniunii, a unei forțe expediționare care să aibă la dispoziție capabilități de intelligence, C2 și proiecția forței diferite de cele destinate apărării colective.

În continuare vom analiza evoluția procesului de planificare a apărării desfășurat la nivelul UE, introdus, așa cum am precizat, sub

---

⁶⁶ *Helsinki European Council*, „Presidency Conclusions”, 10 and 11 December 1999, , pct. 27, URL: https://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm?textMode=on, accesat la 15.04.2020.

forma unui proces de dezvoltare a capacităților de apărare a Uniunii, care comportă trei faze, aferente următoarelor perioade⁶⁷:

- 1999-2004 – o fază orientată preponderent spre domeniul militar, care presupune crearea „Mecanismului de dezvoltare a capacității” (CDM), sub autoritatea EUMC și cu sprijinul EUMS și în cadrul căreia se elaborează și se aprobă cataloage de cerințe și forțe, precum și indicatori de progres;

- 2004-2016 – o fază „de apărare”, marcată de crearea Agenției europene de apărare (EDA), al cărei principal instrument în acest domeniu este „Planul de dezvoltare a capacității” (CDP);

- 2016-2020 – faza curentă, marcată de numeroase inițiative noi în domeniul apărării europene, așa cum vom prezenta în continuare: definirea obiectivelor de apărare europene prin „nivelul de ambiție” (politic) prevăzut în planul de implementare a strategiei globale; lansarea unui nou ciclu de planificare care implică atât CDM, cât și CDP; crearea unui instrument prin care să se realizeze revizuirea anuală a capacității de apărare (efectuată de EDA); componentele de finanțare a cercetării și, respectiv, a dezvoltării industriei de apărare europene, care ulterior fuzionează în fondul european de apărare (sub controlul Comisiei Europene), înființarea (operaționalizarea) cooperării structurate permanente, sub forma unui proces de dezvoltare a capacităților de apărare în sine.

Este important să precizăm faptul că, dacă prima perioadă de dezvoltare a avut o dimensiune de dezvoltare a capacităților pur militare, începând cu cea de-a doua, putem observa introducerea unor demersuri de dezvoltare a capacităților civile care să fie utilizate în operațiile sau misiunile desfășurate de către Uniune, în cadrul ESDP și, după Tratatul de la Lisabona 2009, în cadrul CSDP⁶⁸. În consecință, procesul de dezvoltare a capacităților militare trebuie să coexiste cu cel de generare a capacităților civile. Acest fapt a fost introdus în mod explicit în documentele Uniunii prin *Civilian Headline Goal 2008*⁶⁹ care a stabilit șase sectoare prioritare (poliție,

---

⁶⁷ Frédéric Mauro, *op.cit.*, p. 20.

⁶⁸ N.A.: Vezi articolul 42 (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană, Lisabona, 2009.

⁶⁹ N.A.: Documentul a fost adoptat de către Consiliul European în 17 decembrie 2004, URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15863-2004-INIT/en/pdf>, accesat la 15.04.2020.

respectarea legii, administrație civilă, protecție civilă, misiuni de observare, sprijinul reprezentanților speciali ai Uniunii), precum și un proces de luare a deciziilor și de monitorizare a activităților specifice.

O caracteristică importantă a EUDPP este aceea că, în dimensiunea sa militară, la nivelul deciziei privind necesarul de capacități (EUMC/EUMS), el are o abordare ”bottom-up”, iar la nivel de execuție, se încheie cu o abordare ”top-down”, administrată de EDA. Spre deosebire de NDPP, țintele de capacități nu sunt atribuite fiecărui stat membru, ci pur și simplu sunt stabilite domenii de acțiune prioritare care trebuie satisfăcute colectiv și pentru care fiecare stat membru este liber să decidă dacă va investi sau nu. În consecință, se poate constata faptul că EUDPP este mult mai puțin intruziv decât NDPP, în ceea ce privește desfășurarea procesului de planificare a apărării la nivel național, pe componenta (principală) de dezvoltare a capacităților.

EUDPP este implementat de către o serie de organisme din cadrul Uniunii, care au atribuții pe care le vom prezenta în cele ce urmează. Cele mai importante sunt: EUMC cu sprijinul EUMS, Comitetul politic și de securitate (PSC), Consiliul, EDA și Comisia Europeană. Parlamentul European nu are niciun rol în acest sens. În realitate, rolul principal este deținut de către EDA, în strânsă cooperare cu, mai recent, Comisia Europeană.

Faza inițială – Capability Development Mechanism (CDM) – perioada 1999-2004

Realizarea unui mecanism de generare a capacităților în scopul dezvoltării capacității Uniunii de a desfășura operațiile și misiunile Petersberg (dezvoltate, ulterior, în Tratatul privind Uniunea Europeană, art. 43) a constituit principalul obiectiv al perioadei 1999-2004. Pentru ca acesta să urmărească obiective realiste, Consiliul European a stabilit un mecanism de evaluare a capacităților militare, pe care l-a fundamentat pe cinci principii⁷⁰: menținerea autonomiei Uniunii privind luarea deciziilor; angajamentele asumate de către statele

---

⁷⁰ ***, *Nice European Council Meeting*, ”Presidency Conclusions”, 7-9 decembrie 2000, Apendice la Anexa 1, la Anexa VI, URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/21005/nice-european-council-presidency-conclusions.pdf>, accesat la 15.04.2020.

membre sunt de natură politică și pe bază de voluntariat; transparență, simplitate și claritate; evaluarea se realizează continuu, cu raportare periodică; flexibilitate, pentru a se putea realiza adaptarea la necesitățile apărute. Ulterior, în cadrul primei Conferințe privind Îmbunătățirea Capabilităților (Bruxelles, 19 noiembrie 2001), statele membre au agreat Planul de Acțiune privind Capabilitățile Europene (European Capabilities Action Plan/ECAP), care a fost adoptat de către Consiliul „Afaceri Generale” la 19-20 noiembrie 2001⁷¹ și lansat de către Consiliul European în cadrul Conferinței de la Laeken, din luna decembrie 2001.⁷²

Planul stabilea grupuri – ECAP pentru fiecare domeniu în care se constataseră deficiențe privind capabilitățile (drone, spațiul cosmic, transport aerian și maritim strategic, CBRN, realimentare în aer, ISTAR etc.), cu intenția de a lansa programe de cooperare care să acopere cerințele. Astfel, se fundamentează ideea promovată în cadrul Summitului de la Nisa, privind crearea unui proces de generare a capabilităților denumit *Capability Development Mechanism (CDM)*, care să fie compatibil cu NDPP. Constituirea CDM a fost finalizată în februarie 2003, iar modul său de funcționare este cuprins într-o notă înaintată de către PSC, care este clasificată. Documentul conferă PSC responsabilitatea pentru conducerea politică a procesului de dezvoltare a capabilităților militare, fiind responsabil de luarea în considerare a tipului de crize pe care Uniunea intenționează să le abordeze. Acesta oferă o revizuire, ori de câte ori este necesar, a obiectivelor finale și producerea a trei documente, în etape: catalogul de capabilități cu cerințele necesare îndeplinirii obiectivelor, catalogul forțelor puse la dispoziția CSDP de către Statele Membre și, în sfârșit, catalogul de progres, conceput pentru a măsura gradul de acoperire a deficiențelor privind capabilitățile atât cantitativ, cât și calitativ. În final, CDM urma să fie prevăzut în art. 42 din TEU (Lisabona, 2009).

---

⁷¹ ”CONS EU 13802/01 (Press 414)”, 19-20 nov. 2001, cap. III, URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/PRES_01_414, accesat la 15.04.2020.

⁷² Burkard Schmitt, ”European Capabilities Action Plan”, *EU Institute for Security Studies (EUISS)*, 2003, URL: <https://www.peacepalacelibrary.nl/ebooks/files/06-bsecap.pdf>, accesat la 15.04.2020.

Inițial, CDM a fost creat pentru a se desfășura în mod regulat și se baza pe patru principii, foarte apropiate de cele care fundamentau mecanismul de evaluare a capacităților, stabilit în 2000: păstrarea autonomiei Uniunii Europene în luarea deciziilor; recunoașterea caracterului politic și voluntar al angajamentelor naționale asumate în acest cadru; necesitatea menținerii coerenței între procesul de planificare european și cele naționale, inclusiv, pentru anumite state membre, cu cele derivate din procesul de planificare NATO sau aferente PFP; evitarea duplicării eforturilor și a birocrăției inutile. Procesul asociat implementării mecanismului presupunea trei faze:

Faza 1 – *definirea cerințelor militare*, care să permită atingerea obiectivelor UE și a angajamentelor ce trebuie luate de către statele membre în acest scop. Această fază presupunea realizarea următoarelor activități:

- revederea obiectivelor politicii de apărare – EUMC înainta propuneri către PSC privind capacitățile necesare, adecvate obiectivelor, iar Consiliul European emitea decizii privind acest subiect, la propunerea miniștrilor de externe și ai apărării (echivalentă cu emiterea direcționărilor politice din cadrul NDPP);

- EUMC, sprijinit de către EUMS, stabilea cerințele de capacități și le materializa în Catalogul de cerințe, astfel încât să corespundă acțiunilor necesare îndeplinirii obiectivelor; catalogul era apoi aprobat de către PSC, Consiliu și Consiliul European;

- identificarea capacităților pe care statele membre (prin proiecte naționale sau multinaționale) le pot pune la dispoziția Uniunii. Rezultatul era concretizat într-un Catalog de forțe, realizat în urma unui proces iterativ de consultare cu statele membre și aprobat de către Consiliu și de către Consiliul European; acest catalog se completa printr-un *addendum*, care cuprindea contribuțiile statelor europene care erau membre NATO, dar nu și ale Uniunii (de exemplu, Norvegia, Turcia).

Faza 2 – *Controlul și evaluarea progresului*. Evaluarea deficitului de capacități determinat prin comparația necesarului cu existentul de capacități era analizat din punct de vedere calitativ și

cantitativ. Evaluarea cantitativă se realiza pe termen scurt pentru forțe și pe termen lung pentru echipament. Statele membre completau un chestionar și notificau EUMS privind schimbările majore care interveneau și puteau influența Catalogul de forțe. Instrumentele utilizate erau comune cu cele ale NATO și presupuneau o autoevaluare realizată de către statele membre, monitorizată de către un grup de experți din cadrul HTF⁷³/EUMC, suplimentat cu experți NATO, pentru structurile multinaționale, cum ar fi comandamentele. Rezultatele evaluării erau introduse în Catalogul de progres, care era aprobat de către Consiliu și apoi de către Consiliul European. Ulterior, Catalogul de progres era actualizat la fiecare rotație a președinției Consiliului UE (la șase luni).

Faza 3 – *stabilirea resurselor pentru generarea deficitului de capacități*, într-o abordare pe termen scurt (pentru menținerea capacităților existente) și pe termen lung (pentru proiecte viitoare), ținând cont de faptul că statele membre se vor concentra pe proiectele de dezvoltare a capacităților corespunzătoare propriilor nevoi. HTF/EUMC, sprijinit de către EUMS, era structura care identifica și propunea soluții. În acest context, ECAP a fost introdus ca un instrument suplimentar pentru parcurgerea acestei faze.

Din descrierea procesului, se poate observa faptul că în varianta sa inițială, CDM a fost creat pentru a se corela în mod armonios cu NDPP, având în vedere standarde identice, activități și documente similare, transparență, precum și obiective coerente. CDM a fost implementat pentru prima dată în anul 2005, după adoptarea Strategiei de securitate europeană și a *Headline Goal 2010*^{74,75}, după care a rămas pe plan secund, odată cu înființarea EDA. Catalogul de cerințe a fost elaborat o singură dată (2005) și a fost revizuit în 2007, ceea ce a generat nefuncționarea întregului proces. Catalogul de forțe

---

⁷³ N.A.: Headline Goal Task Force.

⁷⁴ N.A.: Conceptul a fost definit în cadrul Consiliului UE la data de 4 Mai 2004 și este disponibil la URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6309-2004-REV-6/en/pdf>, accesat la 15.04.2020.

⁷⁵ N.A.: *Headline Goal 2010* a fost adoptat de către Consiliul European în iunie 2004, conform Concluziilor Președintelui, cap. VII, pct. 62, URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10679-2004-REV-2/en/pdf>, accesat la 15.04.2020.

a fost elaborat în 2004, fiind actualizat la fiecare doi ani, iar Catalogul de progres a fost elaborat de trei ori: în 2007, 2011 și 2015.⁷⁶

Faza de apărare – Planul de dezvoltare a capacității (The Capability Development Plan/CDP) – perioada 2004-2016

Cea de-a doua perioadă este caracterizată de înființarea Agenției Europene de Apărare (EDA), care a introdus principalul său instrument în domeniul dezvoltării capacităților pentru apărare, și anume *Planul de dezvoltare a capacității (CDP)*.

EDA a fost creată în urma Conferinței Consiliului European de la Salonic (13 iunie 2003) care, constatând faptul că capacitatea operațională a Uniunii era „limitată și constrânsă de deficiențe identificate”, a însărcinat Consiliul să ia măsurile necesare pentru crearea, în cursul anului 2004, a unei agenții interguvernamentale în domeniul dezvoltării capacităților pentru apărare, a cercetării, achiziției și producerii de armament. În consecință, agenția este înființată la data de 12 iulie 2004⁷⁷, obținând aprobarea Consiliului la data de 19 Iulie 2004, cu misiunea de „a sprijini Consiliul statelor membre în efortul lor de a îmbunătăți capacitățile de apărare ale Uniunii în domeniul managementului crizelor și de a susține Politica europeană de securitate și apărare”, fără a se baza pe competențele statelor membre în materie de apărare. Conform art. 5 din documentul de înființare⁷⁸, EDA a fost creată pentru a îndeplini următoarele sarcini:

- dezvoltarea capacităților de apărare în domeniul managementului crizelor, „în asociere cu organele competente ale Consiliului (...) și folosind, printre altele, Mecanismul de dezvoltare a capacității (CDM)” și „coordonând implementarea Planului de dezvoltare a capacității (CDP)”;
- promovarea îmbunătățirii cooperării europene în domeniul armamentelor;

---

⁷⁶ Frédéric Mauro, *op.cit.*, p. 86.

⁷⁷ *Council Joint Action 2004/551/CFSP* din 12 iulie 2004 privind înființarea *European Defence Agency*, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32004E055>, accesat la 16.04.2020.

⁷⁸ *Council Joint Action* of 12 July 2004 on the establishment of the European Defence Agency 2004/551/CSFP.

- consolidarea bazei industriale și tehnologice europene de apărare și crearea unei piețe europene a sistemelor și a echipamentelor de apărare care să poată concura pe plan internațional;

- creșterea eficacității cercetării.

Imediat după înființare, EDA a început demersurile privind crearea unui cod de conduită privind piața de armament, care urma să ducă la crearea Directivei 2009-81 privind contractele publice în domeniul securității și apărării. De asemenea, în luna noiembrie 2007, Consiliul director a aprobat patru direcții comune pentru investiții în capacități: echipamentele de apărare trebuie să reprezinte cel puțin 20% din cheltuielile totale pentru apărare; din aceste cheltuieli pentru echipamente, 35% ar trebui realizate în cooperare; cheltuielile de cercetare și dezvoltare ar trebui să reprezinte cel puțin 2% din cheltuielile de apărare și 20% din aceste cheltuieli pentru cercetare ar trebui să fie efectuate în cooperare.

Cel mai important demers rămâne, totuși, inițierea, pe 14 decembrie 2006, a Planului de dezvoltare a capacității (CDP), luând în considerare obiectivele pe termen mediu (*Headline Goal 2010*) și viziunea pe termen lung (până în anul 2025), precum și schimbul de experiență între statele membre și programele lor de dezvoltare a sistemelor de armament. La 8 iulie 2008, Comitetul director al agenției a aprobat versiunea inițială a CDP, ca bază pentru lucrările ulterioare, și a identificat un prim proiect de 12 domenii prioritare care necesită efort din partea statelor membre. Prima actualizare a CDP a avut loc între anii 2009 și 2010, fiind adoptată de către Comitetul director în martie 2011.

Între timp, a intrat în vigoare Tratatul de la Lisabona (2009) care prevedea pentru EDA următoarele misiuni (art. 42.3): identifică cerințele operaționale și promovează măsuri pentru satisfacerea acestora; pune în aplicare toate măsurile necesare pentru consolidarea bazei industriale și tehnologice din domeniului apărării; participă la crearea unui program european de dezvoltare a capacităților și a armamentelor; sprijină Consiliul în evaluarea dezvoltării capacităților militare. Aceste misiuni sunt completate și dezvoltate în art. 45.1 și în art. 3 din Protocolul 10 al

TUE. În 2011 sunt adăugate două noi sarcini pentru EDA⁷⁹: sprijină implementarea PESCO, prin facilitarea inițiativelor europene majore de dezvoltare a capabilităților și participarea la evaluarea periodică a contribuțiilor statelor membre participante; propune proiecte multinaționale pentru îndeplinirea obiectivelor în ceea ce privește capabilitățile militare, asigură coordonarea programelor avute în derulare de către statele membre și gestionarea programelor de cooperare specifice. Totodată, în aceeași Decizie a Consiliului se înlocuiește referința la ECAP din art. 5 cu cea corespunzătoare CDP, prin aceasta, oficializându-se trecerea la acest format de dezvoltare a capabilității Uniunii.

În continuare, între 2009 și 2016, EDA a fost în centrul celor mai importante inițiative europene în domeniul dezvoltării capabilităților de apărare: inițiativa Ghent (2010), care va duce la adoptarea codului de conduită pentru abordarea *pooling and sharing* (2012); primul acord de cooperare (European Framework Cooperation, 2012) semnat de EDA și Comisia Europeană, aranjamentul administrativ dintre EDA și OCCAR⁸⁰ privind transferul programelor de armamente de la EDA către OCCAR; sprijinul dezvoltării unor capabilități în domenii, cum ar fi sistemele aeriene telecomandate, aprovizionarea din aer, GOVSATCOM și ciberspățiul. În 2014, EDA introduce un CDP revizuit, în urma unui proces început în anul 2011, iar în 2015, participă la lansarea unei inițiative pentru crearea unui mecanism financiar european de apărare („fond tampon”) care viza facilitarea lansării programelor de armament derulate în cooperare, în cazul nesincronizării bugetare între statele participante. La începutul anului 2016, EDA devine principalul forum de discuții privind dezvoltarea capabilităților de apărare europene, în ciuda unor resurse relativ reduse (30 mil. EUR

---

⁷⁹ Decizia Consiliului 2011/411/CFSP, din 12 iulie 2011, cap. 1, URL: https://www.eda.europa.eu/docs/documents/eda_council_decision.pdf, accesat la 16.04.2020.

⁸⁰ N.A.: Organisation conjointe de coopération en matière d'armement (Organisation for Joint Armament Co-operation) este o organizație internațională a cărei activitate principală este managementul programelor cooperative în domeniul echipamentelor de apărare. Organizația a fost înființată prin *Convenția OCCAR*, semnată la data de 9 septembrie 1998 și intrată în vigoare la data de 28 ianuarie 2001 și care are statut cu un tratat internațional. În prezent, state membre sunt: Belgia, Franța, Germania, Italia, Spania și UK. URL: <http://www.occar.int/>

și 130 de angajați). Totuși, există opinii (în special din partea francezilor⁸¹) privind faptul că EDA nu a reuși să aducă un plus de valoare procesului de dezvoltare a capabilităților de apărare europene, întrucât a avut mai mult un rol de facilitator, fiind în măsură să declanșeze inițiative în domeniu, dar transferând către OCCAR rolul de instrument de management al programelor specifice.

CDP, ca principal instrument al EDA, oferă o imagine integrată a capabilităților venind în sprijinul procesului de luare a deciziilor privind dezvoltarea acestora la nivelul Uniunii și la nivel național, în scopul creșterii coerenței dintre procesele de planificare a apărării ale acestora. Actualizarea CDP se realizează de către EDA, în cooperare cu EUMC și EUMS, pe baza direcționărilor politice (*Headline Goal*), a lecțiilor învățate, a situației curente privind capabilitățile existente și stadiul proceselor de dezvoltare aflate în derulare, precum și a estimărilor privind dinamica mediului de securitate pe termen scurt, mediu și lung, în special a provocărilor și a amenințărilor probabile, făcând recomandări privind capabilitățile necesare pe baza unor scenarii și definind prioritățile de dezvoltare a acestora în cadrul UE (*EU Capability Development Priorities*), în acord cu statele membre. Cu alte cuvinte, CDP se obține prin desfășurarea unui proces de planificare cuprinzător, oferind imaginea completă și încadrată în timp a capabilităților necesare Uniunii, pe care statele membre o utilizează în stabilirea propriilor priorități și oportunități de cooperare. În consecință, scopurile urmărite sunt următoarele⁸²: să ofere o imagine a capabilităților militare europene, încadrată în timp; să sprijine planificatorii apărării din statele membre în identificarea priorităților și oportunităților de cooperare; să analizeze tendințele pe termen lung care pot afecta apărarea europeană; să identifice suficient de detaliat lista acțiunilor prioritare, pentru a putea direcționa procesul de dezvoltare a capabilităților.

---

⁸¹ N.A.: De exemplu, *Carta albă a apărării și securității naționale a Franței*, Paris, 2013, p. 67, URL: <http://www.livreblancdefenseetsecurite.gouv.fr/>, accesat la 16.04.2020.

⁸² Vezi URL: <https://eda.europa.eu/what-we-do/activities/activities-search/capability-development-plan>, accesat la 16.04.2020.

Faza curentă – perioada 2016-2020

Începând cu iunie 2016 cu publicarea Strategiei globale pentru politica externă și de securitate a Uniunii Europene (EUGS) și culminând cu demararea programului „Cooperarea structurată permanentă” (PESCO) în decembrie 2017, Uniunea a făcut progrese în ceea ce privește consolidarea și implementarea strategiei comune în domeniul apărării. Într-o abordare clasică, toate acțiunile și măsurile luate pentru implementarea acesteia vizează realizarea concordanței dintre scopuri (*ends*), forțe și capacități (*means*) și modalități de întrebuințare a mijloacelor pentru a atinge obiectivele și scopurile (*ways*).

În ceea ce privește *scopurile*, EUGS își stabilește prioritățile privind acțiunile externe: securitatea Uniunii, reziliența statală și societală, abordarea integrată a conflictelor, cooperarea regională, guvernare globală bazată pe valorile comune și pe normele de drept internațional.⁸³ Cu alte cuvinte, UE își propune să îmbunătățească securitatea, democrația și prosperitatea și să investească în creșterea nivelului de reziliență a statelor și a comunității din regiunea europeană extinsă, într-o manieră integrată, prin încurajarea cooperării regionale și menținerea ordinii internaționale de drept.

În ceea ce privește *modalitățile* de realizare a scopurilor, EUGS prevede faptul că eforturile Uniunii trebuie canalizate spre dezvoltarea de capacități în toate domeniile (*full spectrum*) pentru implementarea politicii de securitate și apărare comună⁸⁴, încurajând cooperarea dintre statele membre și dezvoltarea unei industrii de apărare europeană solidă și eficientă.

În ceea ce privește *mijloacele*, Uniunea are de parcurs un drum lung și anevoios pentru a ajunge să dispună de capacitățile de apărare necesare îndeplinirii obiectivelor strategice. Pentru a avea o abordare structurată, Uniunea a întreprins o serie de demersuri menite să transforme Mecanismul de dezvoltare a capacității (Capability

---

⁸³ ***, *European Union Global Strategy*, Bruxelles, iunie 2016, URL: <http://europa.eu/globalstrategy/en>, accesat la 16.04.2020.

⁸⁴ N.A.: Fundamentată de art. 42.1, 42.7 și 43.1 din versiunea consolidată a Tratatului Uniunii Europene, Lisabona, 2009.

Development Mechanism/CDM)⁸⁵, stabilit în anul 2004, într-un proces de planificare a apărării desfășurat la nivelul UE. Începând din iulie 2014, J.C. Juncker stabilește faptul că una dintre prioritățile sale reprezintă *Stronger Europe in Security and Defence*. Apoi, adoptarea EUGS, în iunie 2016, a declanșat o serie de procese și activități legate de punerea în aplicare a scopurilor și a obiectivelor sale. Progresele înregistrate în implementarea EUGS s-au remarcat în cadrul Politicii comune de securitate și apărare (CSDP) și au fost declanșate de către *Concluziile Consiliului privind implementarea EUGS în domeniul securității și apărării*, emise în 14 noiembrie 2016⁸⁶, întrucât acestea definesc nivelul de ambiție al UE, corespunzător priorităților din EUGS, precum și acțiunile necesare pentru realizarea acestuia.

La Summitul de la Bratislava din septembrie 2016 și la întrunirea Consiliului European din decembrie 2016, un nou impuls a fost dat securității și apărării externe europene, prin aprobarea Planului de implementare al EUGS pentru securitate și apărare (EUGS Implementation Plan on Security and Defence/IPSD)⁸⁷. De asemenea, cooperarea dintre UE și NATO a început să ia o nouă formă, ca urmare a declarației comune a liderilor UE și NATO din 8 iulie 2016⁸⁸, precum și a documentului de implementare a acesteia din decembrie 2016⁸⁹.

Planul de implementare al EUGS (EUGS IPSD) se concentrează pe trei priorități strategice, stabilite de către EUGS și care structurează nivelul de ambiție al UE: răspunsul la conflictele și

---

⁸⁵ N.A.: Protocolul nr. 10 privind PESCO prevede că: „Pentru a atinge obiectivele prevăzute la articolul 1, statele membre care participă la cooperarea structurată permanentă se angajează: (...) (d) să lucreze împreună pentru a asigura că iau măsurile necesare pentru a face bine, inclusiv prin abordări multinaționale și fără a aduce atingere demersurilor în acest sens din cadrul Organizației Tratatului Atlanticului de Nord, deficiențele percepute în cadrul „Mecanismului de dezvoltare a capacității”.

⁸⁶ Secretariatul general al Consiliului, *Outcome of proceedings: Council conclusions on implementing the EU Global Strategy in the area of Security and Defence*, Bruxelles, 14 noiembrie 2016, URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14149-2016-INIT/en/pdf>, accesat la 16.04.2020.

⁸⁷ ***, *Infographic – EU Global Strategy: implementation plan on security and defence*, fact sheet, 2016, URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/eu-global-strategy/>, accesat la 16.04.2020.

⁸⁸ N.A.: Text disponibil la URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2016_07/20160708_160708-joint-NATO-EU-declaratio.pdf, accesat la 16.04.2020.

⁸⁹ Text disponibil la URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15283-2016-INIT/en/pdf>, accesat la 16.04.2020.

crizele externe, consolidarea capacităților partenerilor și protejarea UE și a cetățenilor săi. Pentru realizarea nivelului de ambiție al UE, Consiliul a stabilit un set de acțiuni ce se vor desfășura într-o abordare integrată, care să conecteze diferite instrumente ale UE într-un mod coordonat, promovând cooperarea civil-militară, precum și colaborarea cu partenerii săi. Aceste acțiuni sunt grupate pe patru direcții: stabilirea priorităților de dezvoltare a capacităților; aprofundarea cooperării între statele membre; adaptarea structurilor, instrumentelor și a modalităților de finanțare; dezvoltarea parteneriatelor. Pentru a urma aceste direcții, în următoarea perioadă (începând cu anul 2017) s-au întreprins acțiuni concrete de demarare și/sau operaționalizare a unor inițiative, care să focalizeze și să eficientizeze eforturile comune ale statelor membre și ale instituțiilor UE, urmărind aprofundarea cooperării între statele membre și cu partenerii în domeniul apărării, creșterea eficienței în generarea/consolidarea capacităților militare ale UE, precum și îmbunătățirea capacității UE de gestionare a crizelor.⁹⁰ Rezultatele așteptate din EUGS IPSD, se refereau, printre altele, la creșterea eficienței investițiilor pentru apărare, creșterea capacității de răspuns la crize, capabilități întrunite de planificare și executare a misiunilor non-combat și posibilitatea operaționalizării PESCO într-o abordare nouă.⁹¹

În concluzie, Planul de implementare a EUGS conține trei elemente importante⁹²:

- *definirea nivelului de ambiție pentru apărarea europeană*, care este unul exprimat din punct de vedere politic, el nefiind echivalent cu cel militar, stabilit la nivelul NATO; prin aceasta, Uniunea își definește, pentru prima dată în existența sa, obiectivele politicii de apărare în altă parte decât în Tratat;

---

⁹⁰ ***, *Inter-Parliamentary Conference for CFSP and CSDP*, 15-17 februarie 2018, Sofia, Sesiunea III: CSDP – Implementation of the EU Global Strategy, URL: https://parleu2018bg.bg/upload/1175/Session+III_CSDP-+Implementation+of+the+EU+Global+Strategy.pdf, accesat la 16.04.2020.

⁹¹ ***, *Infographic – EU Global Strategy: implementation plan on security and defence*, fact sheet, 2016, URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/eu-global-strategy/>, accesat la 16.04.2020.

⁹² Frédéric Mauro, *op.cit.*, p. 91.

- *proiectarea CDP și a priorităților de capacități*, alături de invitația adresată Statelor Membre pentru a-și prezenta propriile priorități, în funcție de nivelul de ambiție stabilit – acest element a marcat lansarea unui nou ciclu de planificare a apărării de către EUMC și EUMS, materializat prin revederea cerințelor de natură militară care derivă din EUGS și din nivelul de ambiție și realizarea de scenarii, în acord cu procedurile stabilite și în contextul revederii CDP; este important să precizăm faptul că se urmărește realizarea coerenței și sincronizării cu NDPP, acolo unde cerințele se suprapun; toate aceste activități se încadrează în realizarea produselor aferente CDM, care contribuie la finalizarea variantei actualizate a CDP;

- *implementarea CARD*⁹³ de către HR/VP, cu obiectivul declarat de „a dezvolta, pe bază de voluntariat, o modalitate mai structurată de prezentare a capacităților identificate, bazată pe o mai mare transparență, vizibilitate politică și angajament din partea statelor membre”; în realitate, scopul a fost acela de a stabili dacă angajamentele asumate de statele membre au fost respectate sau nu. EDA a primit sarcina de a deține secretariatul CARD și s-a convenit ca aceasta să aibă loc o dată la doi ani.

În luna septembrie 2016, după ce prezintă Raportul privind Starea Uniunii 2016⁹⁴, în Parlamentul European, J.C. Juncker declară: „Europa nu își poate permite să se bazeze pe puterea militară a altora. Trebuie să ne asumăm responsabilitatea protejării intereselor noastre și a modului de viață european. Doar lucrând împreună, Europa va putea să se apere acasă și în străinătate”⁹⁵. În cadrul concluziilor referitoare la EUGS⁹⁶, Consiliul UE salută demersurile Comisiei de a dezvolta un plan de acțiune pentru realizarea priorităților de apărare.

---

⁹³ N.A.: *Coordinated Annual Review on Defence* – în acest studiu, acest proces va fi denumit *Revizuirea Anuală Coordonată a Apărării*. Menționăm faptul că în Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2020-2040, denumirea este *Procesul Anual de Analiză Coordonată a Apărării* (p. 17).

⁹⁴ Text disponibil la URL: <https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/c9ff4ff6-9a81-11e6-9bca-01aa75ed71a1>, accesat la 16.04.2020.

⁹⁵ Jean-Claude Juncker, *State of the European Union – European Parliament*, Strasbourg, 14 septembrie 2016.

⁹⁶ Secretariatul general al Consiliului, *Outcome of proceedings: Council conclusions on the Global Strategy on the European Union's Foreign and Security Policy*, Luxembourg, 17 octombrie 2016, URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13202-2016-INIT/en/pdf>, accesat la 16.04.2020.

În noiembrie, Comisia propune *Planul european de acțiune în domeniul apărării (European Defence Action Plan/EDAP)*, pentru a spori eforturile în domeniul cercetării și al dezvoltării capabilităților, aprobat de către Consiliu în decembrie. În 2017, după Declarația de la Roma⁹⁷, unde liderii europeni acceptă cadrul de cooperare în domeniul apărării și securității UE, sunt lansate inițiative reale: revizuirea Planului de dezvoltare a capabilității (CDP – introdus de către EDA în 2008)⁹⁸, Fondul european de apărare (European Defence Fund/EDF), Cooperarea structurată permanentă (Permanent Structured Cooperation/PESCO⁹⁹) și revizuirea anuală coordonată a apărării (Coordinated Annual Review on Defence/CARD). Tot în 2017, în Raportul privind starea Uniunii 2017¹⁰⁰, președintele Juncker își exprimă suportul privind programul *European Defence Union by 2025*¹⁰¹. În anul 2018 sunt propuse primele proiecte din cadrul PESCO, pentru a fi adoptate formal de către Consiliu, operaționalizarea EDF deschizând calea pentru cofinanțarea acestora, în 2019, precum și a programelor de cercetare în domeniul apărării și de dezvoltare a capabilităților UE propuse de către Comisie după anul 2020.

Instrumente de lucru ale EUDPP

Planul european de acțiune în domeniul apărării (European Defence Action Plan/EDAP)

EUGS reprezintă viziunea comună a UE și cadrul pentru realizarea unui angajament comun și responsabil, care presupune implicarea statelor membre în parteneriate, pentru a-și promova valorile și interesele în securitate, democrația, prosperitatea și o

---

⁹⁷ Textul este disponibil la URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/25/rome-declaration/pdf>, accesat la 16.04.2020.

⁹⁸ N.A.: CDP a fost revizuit în anul 2018 și a fost dezvoltat în cadrul Agenției Europene de Apărare (EDA), în strânsă cooperare cu statele membre. El reflectă contribuțiile cheie ale EUMC și EUMS.

⁹⁹ N.A.: Cu această ocazie, J.C. Juncker a afirmat „it is Time to wake up the Sleeping Beauty of the Lisbon Treaty”, făcând aluzie la faptul că această inițiativă era stipulată în Tratat încă din 2009 (art. 42.6), fără să fi fost implementată.

¹⁰⁰ Textul este disponibil la URL: https://ec.europa.eu/commission/priorities/state-union-speeches/state-union-2017_ro, accesat la 16.04.2020.

¹⁰¹ Crearea European Defence Union (EDU) se bazează pe implementarea CARD, PESCO și EDF sprijinindu-se pe patru piloni: Strategie, Capabilități, Finanțare și Multilateralitate. Mai multe detalii sunt disponibile la URL: <https://www.ceps.eu/four-steps-towards-a-european-defence-union/>, accesat la 16.04.2020.

ordine globală bazată pe reguli, pe respectarea drepturilor omului și statul de drept. Demersurile realizate după adoptarea EUGS au fost punctate de repere care s-au încadrat în agenda globală a UE, și au fost denumite de către Consiliu¹⁰², *European Defence Action Plan*¹⁰³. Unul dintre scopurile principale pentru elaborarea și implementarea EDAP este realizarea unui nivel ridicat de eficiență și eficacitate privind procesul de dezvoltare și menținere a capacităților de apărare în cadrul UE. S-a constatat faptul că lipsa de cooperare între statele membre, lipsa economiilor de scară în industria de apărare și lipsa competitivității pe piața din domeniul apărării, generează anual costuri suplimentare situate între 25 și 100 mld. EUR. De asemenea, prin generarea de capacități (în special, prin achiziții, în proporție de 80%) într-un cadru exclusiv național se realizează duplicarea inutilă și costisitoare a eforturilor. Mai mult decât atât, în 2015, SUA au investit în apărare de două mai mult decât cheltuielile totale ale statelor membre UE, iar China și-a mărit bugetul apărării cu 150% în ultimul deceniu.¹⁰⁴

Planul european de acțiune în domeniul apărării are trei piloni principali care abordează nevoi diferite, dar complementare, în cadrul procesului de dezvoltare a capacităților, concentrându-se pe tehnologii și produse:

- lansarea unui fond european de apărare (EDF) destinat finanțării eforturilor de cercetare depuse în domeniul tehnic și de producție, precum și a demersurilor întreprinse pentru dezvoltarea în comun a capacităților de apărare;
- consolidarea investițiilor în circuitele de aprovizionare pentru apărare prin crearea condițiilor de accesare a fondurilor de

---

¹⁰² N.A.: „The Council welcomes the Commission's ongoing work to develop a European Defence Action Plan that will propose instruments in support of priorities to be agreed.” – text preluat din Foreign Affairs Council Conclusions, 17.10.2016, URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13202-2016-INIT/en/pdf>, accesat la 16.04.2020.

¹⁰³ EDAP a fost prezentat în *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*, Bruxelles, 30.11.2016, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52016DC0950>, accesat la 16.04.2020.

¹⁰⁴ Jean-Claude Juncker, *State of the European Union*, European Parliament, Strasbourg, 14 septembrie 2016, URL: https://ec.europa.eu/commission/priorities/state-union-speeches_en, accesat la 16.04.2020.

către IMM¹⁰⁵ din domeniul apărării, consolidarea sprijinului financiar al UE acordat investițiilor pentru apărare (European Structural and Investment Funds/ESIF) și încurajarea dezvoltării unor grupuri specializate pe domenii industriale de nișă (clusters of excellence);

- consolidarea pieței unice pentru apărare prin promovarea pieței europene pentru apărare bazată pe deschidere și competitivitate, asigurarea securității circuitelor de aprovizionare pentru industria de apărare, facilitarea accesului comercial transfrontalier al IMM din domeniul apărării, evaluarea standardelor de calitate și a nivelurilor de conformitate.

Un aspect important îl reprezintă necesitatea creșterii sinergiei cooperării civili-militari în cadrul politicilor UE referitoare la conexiunea dintre domeniul apărării și alte sectoare și domenii relevante, cum ar fi supravegherea și exploatarea spațiului cosmic (rolul SATCOM și EU Satellite Centre), creșterea protecției și rezilienței infrastructurii critice, controlul frontierelor și supravegherea spațiului maritim (extinderea sistemului Copernicus), apărarea cibernetică și managementul spațiului aerian și maritim.

EDAP contribuie la asigurarea faptului că industria de apărare europeană este capabilă să răspundă nevoilor de securitate actuale și viitoare ale Europei și, în acest sens, îmbunătățește autonomia strategică a Uniunii, consolidându-și capacitatea de a acționa împreună cu partenerii externi. Acest plan de acțiune este conceput în strânsă legătură cu EUGS IPSD, care stabilește un nou nivel de ambiție pentru Uniune și identifică acțiunile care trebuie întreprinse, precum și cu punerea în aplicare a Declarației comune UE-NATO (2016).

EU Capability Development Priorities, document adoptat în iunie 2018, servește ca referință pentru a asigura faptul că rezultatul combinat al acestor inițiative va fi un set mai coerent de capacități și forțe cu un grad ridicat de disponibilitate, interoperabilitate și sustenabilitate¹⁰⁶. Așa cum am precizat, CDP oferă o imagine

---

¹⁰⁵ N.A.: Întreprinderi mici și mijlocii.

¹⁰⁶ Jorge Domecq, Chief Executive of the European Defence Agency (EDA) apud *New 2018 EU Capability Development Priorities approved*, Comunicat de presă, Bruxelles, 28 iunie 2018, URL: <https://www.eda.europa.eu/info-hub/press-centre/latest-press-releases/2018/06/28/new-2018-eu-capability-development-priorities-approved>, accesat la 16.04.2020.

completă privind capabilitățile, care sprijină procesul de luare a deciziilor desfășurat atât la nivelul UE, cât și la nivel național, în ceea ce privește dezvoltarea de capabilități militare, contribuind, astfel, la coerența crescută între procesele de planificare a apărării desfășurate de către statele membre. Ținând cont de provocările de securitate precum și de estimările privind caracteristicile mediului de operare viitor, CDP definește prioritățile privind dezvoltarea capabilităților în cadrul UE, propuse de către EDA și agreeate de către statele membre. În consecință, pentru a atinge nivelul de ambiție al UE, în anul 2018 au fost stabilite prioritățile de dezvoltare a capabilităților necesare, grupate pe 11 domenii¹⁰⁷, astfel: „enabling capabilities for cyber responsive operation, space-based information and communication services, information superiority, ground combat capabilities, enhanced logistic and medical supporting capabilities, naval manoeuvrability, underwater control contributing to resilience at sea, air superiority, air mobility, integration of military air capabilities in a changing aviation sector, cross domain capabilities”.

Dintre cele 11 domenii, trei sunt orientate pe C2I/Cyber, două pe logistică și acțiuni în mediul terestru, două pe mediul maritim și trei pe mediul aerian. Una dintre ele vizează capabilități transversale, cu referire la tehnologii inovative și la capacitatea de evaluare a capabilităților UE. Toate aceste domenii acoperă principalele deficiențe constatate în operațiile desfășurate în cadrul CSDP, cu accent pe războiul de ultimă generație, precum și nevoile naționale de adaptare a capabilităților militare necesare pentru apărare și securitate. CDP oferă o evaluare a tendințelor viitoare (pentru un orizont de timp dincolo de anul 2035)¹⁰⁸ și a nevoilor de cooperare pentru dezvoltarea capabilităților. Principiul de bază este acela de corelare a tendințelor pe termen lung în domeniul tehnologiei cu

---

¹⁰⁷ ***, *The EU Capability Development Priorities (2018 CDP Revision)*, European Defence Agency, pp. 6-7, URL: <https://www.eda.europa.eu/docs/default-source/eda-publications/eda-brochure-cdp>, accesat la 16.04.2020.

¹⁰⁸ N.A.: Mai multe informații sunt disponibile în Marta Kepe, James Black, Jack Melling et. al., *Exploring Europe's capability requirements for 2035 and beyond – Insights from the 2018 update of the long-term strand of the Capability Development Plan*, RAND Europe, iunie 2018, URL: <https://www.eda.europa.eu/docs/default-source/brochures/cdp-brochure---exploring-europe-s-capability-requirements-for-2035-and-beyond.pdf>, accesat la 16.04.2020.

cerințele de capabilități viitoare, stabilind nevoile de cercetare și dezvoltare aferente și perspectivele industriei de apărare. Prioritățile sunt implementate în abordare *output-oriented* pentru a facilita generarea de proiecte de cooperare care să elimine deficiențele de capabilități identificate. În acest scop, procesul de implementare a CDP este susținut de elaborarea așa-numitelor „cazuri de context strategic” (*Strategic Context Cases/SCC*), câte unul pentru fiecare dintre cele 11 priorități, care prezintă principalele caracteristici, oportunități și provocări de dezvoltare a capabilităților, pe termen scurt (până la 5 ani), mediu (între 5 și 15 ani) și lung (peste 15 ani).¹⁰⁹

SCC sunt dezvoltate de către EDA, cu sprijinul unei rețele largi de experți din statele membre, UE, NATO, alte părți interesate multinaționale relevante, precum și agenți din industria de apărare¹¹⁰.

CDP reprezintă baza de referință pentru implementarea inițiativelor europene majore în domeniul apărării lansate în urma Strategiei globale a UE din 2016: revizuirea anuală coordonată a apărării (CARD), Cooperarea structurată permanentă (PESCO) și Fondul european pentru apărare (EDF).

*Revizuirea anuală coordonată a apărării
(Coordinated Annual Review on Defence/CARD)¹¹¹*

Revizuirea anuală coordonată a apărării (CARD) este un proces de monitorizare a proceselor de planificare a apărării desfășurate de către statele membre ale Uniunii Europene (UE) pentru a ajuta la coordonarea cheltuielilor și identificarea posibilelor proiecte de colaborare. CARD oferă o imagine completă și corectă asupra cheltuielilor pentru apărare în cadrul UE, precum și a eforturilor de cercetare și investițiilor făcute de către statele membre în domeniul

---

¹⁰⁹ N.A.: Mai multe detalii despre orizontul de acoperire pe termen scurt, mediu și lung sunt prezentate în *Capability Development Plan Factsheet*, URL: https://www.eda.europa.eu/docs/default-source/eda-factsheets/2018-06-28-factsheet_cdpb020b03fa4d264cfa776ff000087ef0f, accesat la 16.04.2020.

¹¹⁰ N.A.: Vezi portalul *Industry Consultation Portal*, la URL: <https://eda.europa.eu/industry-info/info-news/industry-consultation-portal>, accesat la 16.04.2020.

¹¹¹ N.A.: Mai multe informații despre CARD sunt disponibile la URL: [https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/coordinated-annual-review-on-defence-\(card\)](https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/coordinated-annual-review-on-defence-(card)), accesat la 16.04.2020.

apărării. Scopul urmărit este cel de a acorda sprijin procesului de dezvoltare și de menținere a capacităților necesare atingerii nivelului de ambiție al UE, aprofundării cooperării în domeniul apărării și asigurării unui nivel optim de utilizare a bugetului apărării. Pe 18 mai 2017, Consiliul a aprobat procedura de desfășurare a CARD, iar între 2017 și 2018, EDA (care deține Secretariatul CARD și care a elaborat metodologia specifică), în cooperare cu Serviciul European de Acțiune Externă (EEAS), a realizat o testare a acestuia. Lecțiile învățate din faza de testare au fost prezentate Consiliului, iar implementarea completă a CARD a fost realizată în toamna anului 2019, când a fost inițiat următorul ciclu CARD. Având ca referință *2018 EU Capability Priorities*, acesta a avut o acoperire mult mai largă, vizând întregul spectru de capacități, cu accent pe cercetare și dezvoltare. Prin acestea, CARD contribuie la operaționalizarea CDP prin revederea implementării de către statele membre a *EU Capability Development Priorities* și prin identificarea de oportunități suplimentare de cooperare, crescând coerența dintre planurile naționale de dezvoltare a capacităților de apărare ale statelor membre.

*Cooperarea structurată permanentă
(Permanent Structured Cooperation/PESCO)*

Introdus de Tratatul de la Lisabona privind Uniunea Europeană (art. 42.6, art. 46 și Protocolul 10), PESCO reprezintă un cadru și un proces de aprofundare a cooperării în domeniul apărării dintre statele membre ale UE, care sunt capabile și dispuse să facă acest lucru. Pe scurt, PESCO reprezintă cadrul în care statele membre trec de la voluntarism la angajament. Scopurile urmărite întrunesc maximizarea eficienței și eficacității cheltuielilor pentru apărare și transformarea UE într-un partener mai puternic în domeniul securității internaționale, contribuind la protecția cetățenilor proprii. În luna decembrie 2017, 25 de state membre ale UE s-au angajat în PESCO, înscriindu-se în proiecte multinaționale comune de investiții, planificare, dezvoltare și întrebuințare a capacităților de apărare în cadrul Uniunii, pe toate cele șase domenii. Inițial, aceștia au convenit asupra unui prim set de 17 proiecte de colaborare în domenii precum sprijinul medical,

mobilitate militară, supravegherea maritimă, securitatea cibernetică. În anul 2018 (19 noiembrie) a mai fost adăugat încă un set de 17 proiecte, iar în 2019 (12 noiembrie), încă 13 proiecte, ajungând astfel, la un număr de 47 de proiecte, repartizate pe șapte domenii (*training, facilities; maritime; cyber, C4ISR; air, systems; land, formations, systems; enabling, joint; space*)¹¹². Fiecare dintre proiecte este derulat de către un grup de state membre participante la PESCO (membri ai proiectului) și este coordonat de unul sau mai multe state membre participante la PESCO (coordonatori de proiect). Membrii proiectului pot conveni între ei să permită altor state membre participante să se alăture ca membri ai proiectului sau să devină observatori ai proiectului. Obiectivul este de a dezvolta un set complet și coerent de capacități de apărare, care să fie la dispoziția statelor membre pentru misiunile și operațiile naționale și multinaționale desfășurate de către UE, în cooperare cu NATO, sub egida ONU sau OSCE etc. De aceea, PESCO poate fi descris drept procesul prevăzut de TUE pentru dezvoltarea „capacității de acțiune autonomă” considerată vitală pentru misiunile CSDP. O soluție pentru dezvoltarea capabilităților de apărare în mod cooperativ este oferită de Conceptul națiunii-cadru (Framework Nation Concept/ FNC), în cadrul căruia state, precum Franța și Germania dețin rolul principal. În cadrul PESCO, se așteaptă ca FNC să contribuie semnificativ la construirea industriei de apărare europene.

Fondul European de Apărare (European Defence Fund/EDF)

În Raportul privind Starea Uniunii 2016 (14 septembrie 2016), președintele J.C. Juncker a solicitat crearea Fondului European de Apărare. Acest fond urma să rezulte din fuziunea a două inițiative deja existente, și anume *Preparatory Action on Defence Research (PADR)* și *European Defence Industrial Development Programme (EDIDP)*,

---

¹¹² N.A.: Lista actuală a proiectelor PESCO la URL: [https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/permanent-structured-cooperation-\(PESCO\)/current-list-of-pesco-projects](https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/permanent-structured-cooperation-(PESCO)/current-list-of-pesco-projects), accesat la 16.04.2020.

rezultând două structuri de finanțare distincte (denumite *ferestre*), care să fie complementare și care să fie introduse gradual în timp¹¹³:

A. „*fereastra de cercetare*” pentru finanțarea proiectelor de cercetare în domeniul apărării, desfășurate în colaborare, la nivelul UE. Aceasta urma să fie dezvoltată prin lansarea, în 2017, a Acțiunii pregătitoare privind cercetarea în domeniul apărării (PADR), cu un buget inițial de 25 de milioane EUR, pentru primul an, ducând la un program dedicat al UE într-un cadru financiar multianual al UE, implementat după anul 2020 (prevăzut la art. 182 TFUE). Această componentă reprezenta un buget anual de 90 de milioane EUR până în 2020 și, respectiv, de 500 de milioane EUR pe an, în cadrul financiar multianual al UE de după 2020.

B. „*fereastra de capacități*”, realizată de către Comisie, în cooperare cu statele membre și cu Înalțul Reprezentant (ca șef al EDA), corespunzătoare EDIDP, pentru a sprijini dezvoltarea în comun a capacităților de apărare în cadrul proiectelor desfășurate în acord comun de către statele membre (fără a include costurile de instruire, operare și mentenanță). Aceasta ar fi finanțată prin contribuții naționale și, acolo unde este posibil, cu sprijinul bugetului UE, reprezentând un buget de 500 de milioane EUR pentru anul 2019-2020 și 1-2 miliarde de EUR după 2021. Pentru susținerea finanțării pe termen lung, dezvoltarea capacităților comune va fi finanțată prin combinarea contribuțiilor statelor membre care decid să participe. Fiecare contribuție ar trebui să fie limitată la proiecte individuale, fiind stabilită apriori de către statele membre participante. Prin urmare, proiectele ar fi independente din punct de vedere financiar și limitate în timp și amploare, excluzând astfel orice problemă financiară ce ar putea apărea între proiecte. Fereastra de capacități este structurată pe două niveluri: *umbrella structure* (bazată pe norme și instrumente utilizate în cadrul proiectelor derulate în comun de către toate statele membre) și unul destinat proiectelor dezvoltate

---

¹¹³ *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – European Defence Action Plan*, Bruxelles, 30.11.2016, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52016DC0950>

într-o abordare de tip *joint*, în cadrul căroro normele și instrumentele de lucru erau stabilite prin decizia statelor participante în fiecare proiect, în limita celor specifice nivelului *umbrella*.

Figura nr. 3: Structura Fondului European de Apărare (EDF)¹¹⁴

„Ferestrele” vor fi completate de un mecanism de coordonare sub forma unui Comitet de coordonare, care va reuni Comisia, Înaltul Reprezentant pentru afaceri externe și politica de securitate, statele membre, Agenția europeană de apărare, precum și agenți din industria de apărare, după caz.

Putem afirma cu certitudine faptul că crearea EDF poate fi considerată, alături de operaționalizarea PESCO, o inițiativă majoră întrucât pentru prima dată în istorie, o parte din bugetul UE este alocată investițiilor în apărare.

Military Planning and Conduct Capability (MPCC) a fost înființată în cadrul EUMS, în 8 iunie 2017, cu scopul de a îmbunătăți capacitatea de gestionare a crizelor, de a asigura o reacție mai eficientă și coerentă a UE și de a consolida cooperarea civili-militari. MPCC este responsabilă de planificarea operațională și desfășurarea misiunilor neexecutive, în conformitate cu principiul evitării duplicării inutile cu

¹¹⁴ ***, *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – European Defence Action Plan*, Bruxelles, 30.11.2016, p. 6, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52016DC0950>, accesat la 16.04.2020.

NATO. Ulterior, s-au realizat și alte demersuri de consolidare a capacității de răspuns rapid a UE, prin augmentarea capabilităților militare (grupurile de luptă ale UE/EUBG) și civile ale UE. Pentru a consolida capacitatea de reacție rapidă, liderii UE au convenit, la 22 iunie 2017, să sprijine întrebuințarea EUBG din fondurile comune, gestionarea acestora fiind realizată în mod permanent la nivelul UE prin intermediul mecanismului *Athena*¹¹⁵, revizuit. În noiembrie 2017, Consiliul a reafirmat necesitatea de a consolida pregătirea, structura și eficiența finanțării EUBG, astfel încât să faciliteze luarea deciziilor politice cu privire la întrebuințarea lor. La 19 noiembrie 2018, Consiliul UE a convenit să acorde MPCC responsabilitatea suplimentară de a-și spori nivelul de operativitate astfel încât să fie în măsură să planifice și să conducă o operație militară executivă de nivel EUBG.

Civilian Planning and Conduct Capability (CPCC) este structura permanentă responsabilă pentru conducerea operațională autonomă a misiunilor civile desfășurate în cadrul CSDP. Sub controlul politic și direcționarea strategică a *Comitetului politic și de securitate (PSC)* și autorității Înalțului Reprezentant, CPCC asigură planificarea și desfășurarea efectivă a misiunilor civile de gestionare a crizelor, precum și implementarea corespunzătoare a tuturor sarcinilor specifice.

Procesul EUDPP – faze, structuri participante și rezultate¹¹⁶

Procesul de planificare a apărării europene nu este nici liniar, nici ciclic. Deși, în configurația actuală, conține trei faze, precedate de un set de activități preliminare (vezi anexa nr. 2), el este adresat și adaptat doar atunci când Consiliul European consideră că este nevoie. El nu are o denumire oficială și nici nu este descris în vreun document al Uniunii, însă în studiile de specialitate s-a convenit să se numească

---

¹¹⁵ N.A.: Mai multe informații despre mecanismul de finanțare *Athena* sunt disponibile la URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/athena/>, accesat la 16.04.2020.

¹¹⁶ N.A.: Întrucât în prezent nu există un document oficial al Uniunii care să descrie procesul de planificare a apărării desfășurat la nivelul UE, această secțiune a fost realizată pe baza studiului publicat în decembrie 2018 de către Frédéric Mauro, la solicitarea Subcomisiei de Securitate și Apărare a Parlamentului European (URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603871/EXPO_STU\(2018\)603871_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603871/EXPO_STU(2018)603871_EN.pdf)) și a articolului *EU Defence capability development – plans, priorities, projects*, publicat de către Daniel Fiott în 25 iunie 2018 (URL: <https://www.iss.europa.eu/content/eu-defence-capability-development-%E2%80%93-plans-priorities-projects>)

prin acronimul EUDPP (Procesul de planificare a apărării a Uniunii Europene), pentru a se putea face o paralelă cu procesul omolog desfășurat în cadrul NATO (NDPP).

Activități preliminare – Definirea obiectivelor apărării

EUDPP este un proces care se bazează pe angajamente politice la care participă Statele Membre, astfel încât, înainte de derularea acestuia, sunt necesare desfășurarea unor activități preliminare de definire a obiectivelor privind apărarea Uniunii, cu acordul tuturor membrilor. Aceste obiective sunt stabilite în documente oficiale și au suferit modificări de-a lungul timpului, după cum vom prezenta în continuare.

Concluziile Summitului de la Helsinki (decembrie 1999), în care este definit *Capability Headline Goal* (Scopul Principal al Capabilității): „Statele membre trebuie să fie în măsură, până în anul 2003, să desfășoare în termen de 60 de zile și să mențină pe o perioadă de cel puțin un an forțe armate de până la 50.000-60.000¹¹⁷ de militari, capabile să realizeze întreaga gamă de sarcini tip Petersberg”¹¹⁸. Acest obiectiv de natură militară derivă din cel de natură politică, definit în iunie 1999, în Concluziile Summitului de la Köln, și anume: „Uniunea trebuie să aibă capacitatea de a acționa autonom, bazându-se pe forțe armate credibile, mijloace de decizie privind întrebuințarea lor și disponibilitatea de a face acest lucru, pentru a răspunde crizelor internaționale, fără a aduce atingere acțiunilor NATO”¹¹⁹. *Headline goal* are același rol pe care îl are *Political Guidance* din cadrul NDPP – piatra de temelie a procesului de planificare a apărării.

Elaborarea *Headline Goal 2010*, de către Consiliul UE (4 mai 2004)¹²⁰ și validarea lui de către Consiliul European (17-18 iunie 2004)¹²¹, vin după publicarea Strategiei de Securitate Europeană, în

---

¹¹⁷ N.A.: Structură de valoare Corp de armată.

¹¹⁸ ***, *Presidency Conclusions – Helsinki*, European Council, 10-11 decembrie 1999, pct. 28, URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/21046/helsinki-european-council-presidency-conclusions.pdf>, accesat la 16.04.2020.

¹¹⁹ ***, *Presidency Conclusions – Cologne*, European Council, 3-4 iunie 1999, Anexa III, pct.1 al. 2, URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/21070/57886.pdf>, accesat la 16.04.2020.

¹²⁰ ***, *6309/6/04 REV 6*, European Council, URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6309-2004-REV-6/EN/pdf>, accesat la 16.04.2020.

¹²¹ ***, *Presidency Conclusions – Brussels*, European Council, 10679/2/04 REV 2, URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10679-2004-REV-2/EN/pdf>, accesat la 16.04.2020.

decembrie 2003. *Headline Goal 2010* stabilește ca obiectiv al apărării europene (politic) acela de „a fi capabilă, până în 2010, să răspundă prin acțiuni rapide și decisive, într-o abordare coerentă, desfășurate în întregul spectru de operații de managementul crizelor, stabilite în Tratatul privind Uniunea Europeană”. Obiectivul de natură militară este stabilit în documentul care definește CDM și care nu este unul public (PSC 6805/03 din 26 februarie 2003). Din punct de vedere militar, principala contribuție a acestui document o reprezintă crearea EUBG, ca instrumente care să confere Uniunii „abilitatea de a desfășura pachete de forțe cu un înalt nivel de operativitate, ca răspuns la o criză, fie ca forță independentă, fie ca parte a unei operații mai mari”.

Concluziile Consiliului European (11 decembrie 2008) stabilesc nivelul de ambiție militar, corespunzător Strategiei de Securitate a UE din 2003¹²². Conform acestui document, Europa trebuie să fie în măsură ca, în afară de desfășurarea a 60.000 de oameni în termen de 60 de zile pentru executarea unei operații majore de tipul celor specificate în *Headline Goal 2010*, să planifice și să execute simultan, întrebuintând capabilitățile și forțele statelor membre, ale Uniunii sau ale NATO, următoarele operații:

- două operații majore de stabilizare și reconstrucție, cu o componentă civilă adecvată, executate cu maximum 10.000 de militari, timp de cel puțin doi ani;
- două operații de răspuns rapid, cu durată limitată, folosind, printre altele, EUBG;
- o operație de urgență pentru evacuarea resortisanților europeni (în mai puțin de 10 zile), ținând cont de reglementările consulare în vigoare;
- o misiune de supraveghere/interdicție maritimă sau aeriană;
- o operație de asistență umanitară civil-militară cu durata de până la 90 de zile;
- aproximativ zece misiuni civile ESDP (poliție, respectarea legii, administrație civilă, protecție civilă, misiunile de observare și a reformei sectorului de securitate) în diferite formate, printre altele într-o situație de reacție rapidă, inclusiv o misiune majoră (posibil până la 3.000 de experți), care poate dura câțiva ani.

---

¹²² ***, *CONS EU 17271/08*, Anexa 2, URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-17271-2008-INIT/en/pdf>, accesat la 16.04.2020.

Tratatul privind Uniunea Europeană (Lisabona, 1 decembrie 2009) menționează în art. 43 tipurile de operații/misiuni (sarcini) la care Uniunea trebuie să fie în măsură să participe (acțiuni comune de dezarmare; operații umanitare și de salvare; misiuni de consiliere și asistență militară; operații de prevenire a conflictelor și de menținere a păcii; sarcini ale forțelor luptătoare în cadrul operațiilor de managementul crizelor, inclusiv în cele de impunere a păcii și stabilizare postconflict), de sine-stătătoare sau în cadrul luptei împotriva terorismului.

Strategia Globală a Uniunii Europene (2016) și *Planul de implementare* a acesteia¹²³ adoptate de către Consiliul European (14 noiembrie 2016) stabilesc nivelul de ambiție de natură politică, ce configurează obiectivele apărării, conform căruia: „Uniunea și Statele Membre urmăresc să realizeze, în domeniul securității și apărării, următoarele: asigurarea răspunsului la conflicte și crize externe, creșterea capacității partenerilor și protejarea Uniunii și a cetățenilor săi”.

Faza 1 – Stabilirea cerințelor militare pentru determinarea scopurilor apărării europene – Mecanismul de dezvoltare a capacității (Capability Development Mechanism/CDM)

Până la crearea EDA (2004), CDM reprezenta singur procesul de planificare a apărării în cadrul UE, adresând, însă, doar planificarea capacităților militare, motiv din care era denumit *Military Capability Development Mechanism of the European Union (MCDM-EU)* și plasat în responsabilitatea experților din cadrul *Headline Goal Task Force Working Group* (EUMC și EUMS). Mai mult decât atât, implementarea se va realiza în variantă prescurtată/parțială. După publicarea EUGS și a Planului de implementare, CDM revine în actualitate, într-o formă îmbunătățită, structurată pe patru etape:

1) *stabilirea nivelului de ambiție de natură militară, în cadrul CSDP* – pe baza obiectivelor politice stabilite anterior, la sfârșitul anului 2016, EUMC propune PSC cinci scenarii, corespunzătoare pentru cinci tipuri de operații: impunerea păcii, stabilizare și sprijin pentru consolidarea capacității partenerilor, prevenirea conflictelor, salvare și evacuare, sprijinul asistenței

---

¹²³ ***, *CONS EU 14149/16*, URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/22459/eugs-conclusions-st14149en16.pdf>, accesat la 16.04.2020.

umanitare; în cadrul acestora au fost incluse o gamă largă de sarcini specifice obiectivului „protejarea Uniunii și a cetățenilor săi”, cum ar fi protecția frontierelor UE, contracararea amenințărilor cibernetice și hibride etc.; Consiliul a adoptat aceste scenarii, considerând că, împreună cu ipotezele de planificare strategice (referitoare la distanță față de teritoriul UE și la durata dislocării și a executării), reprezintă nivelul de ambiție militar în cadrul CSDP și, totodată, direcționările politice;

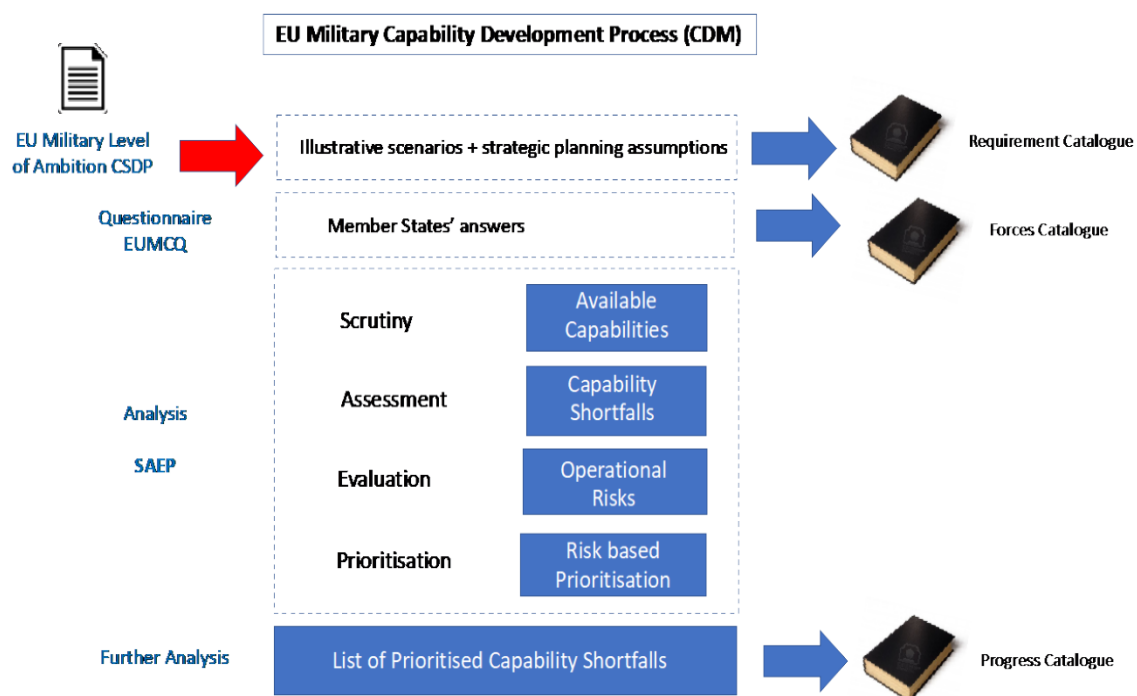
2) *stabilirea Catalogului de cerințe (The Requirement Catalogue)* – pe baza celor cinci scenarii, utilizând un instrument software de planificare al NATO (JDARTS¹²⁴), experții EUMC și EUMS au stabilit Catalogul de Cerințe, cu mult diferit de cel din 2005 și care a fost adoptat în luna noiembrie 2017; față de RC05, RC17 este orientat mai mult pe capacități maritime, de forțe speciale și pe sprijinul partenerilor, menționând cerințele operaționale atât sub aspect cantitativ, cât și calitativ;

3) *stabilirea Catalogului de forțe (The Force Catalogue)* – FC17 a fost finalizat în februarie 2018 și cuprinde forțele disponibile pentru misiunile CSDP, ceea ce reprezintă o diferență semnificativă față de NDPP, care ține cont de toate forțele disponibile (atât cele destinate NATO, cât și alte forțe); de asemenea, acesta specifică în mod expres că aceste „contribuții” sunt stabilite exclusiv pe bază de voluntariat și numai în scopul planificării capacităților de apărare, ceea ce înseamnă că datele nu pot fi utilizate automat pentru a genera forțe, spre deosebire de procedura NATO. Chiar și așa, unele state membre ale ambelor organizații ar putea declara capacități mai scăzute pentru UE decât pentru NATO, din motive de îngrijorare că acestea vor fi obligate să le pună la dispoziție în cazul misiunilor CSDP; în concluzie, această abordare poate denatura inventarul forțelor și, prin urmare, întregul proces de planificare – spre deosebire de edițiile anterioare (FC15) –, FC17 nu listează capacitățile statelor din afara UE; este demn de remarcat faptul că pentru această ediție, chestionarul trimis în statele membre este practic același cu cel trimis de NATO și că taxonomia capacităților europene (*EU Capability Codes and Statements – EU CCS*) este similară celei NATO.

---

¹²⁴ N.A.: *Joint Defence Planning Analysis and Requirements Toolset*.

4) stabilirea Catalogului de progres (*The Progress Catalogue*) și a legăturilor (*strands*) A și D din cadrul CDP – PC18 a fost aprobat de PSC în 2018 și adoptat de Consiliu în noiembrie 2018, cu scopul de a oferi factorilor de decizie o evaluare realistă a posibilității de realizare a nivelului de ambiție, luând în considerare deficiențele de capabilități declarate pentru anul țintă 2020; procesul care stă la baza elaborării PC18 mai este denumit și SAEP (*Scrutiny, Assessment, Evaluation, Prioritisation*), iar principalul său rezultat este lista cu deficite de capabilități prioritare, ierarhizate după criteriul riscului privind atingerea nivelului de ambiție, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ; ținând cont de procesele naționale de planificare a apărării, acest catalog propune o abordare pas cu pas pe fiecare dintre cele șase domenii de capabilități, pentru a completa deficitele pe termen scurt (până în 2026) și pe termen mediu (până în 2032), prin ierarhizarea „țintelor de capabilități cu impact ridicat” – în final, înainte de faza 2, EUMC, sprijinit de EUMS, furnizează EDA două documente care vor constitui două părți importante ale CDP: *Strand A*. Extras din Catalogul de progres (CP18) și *Strand D*. Feedback din operațiile executate în cadrul CSDP (adoptat în decembrie 2017).

Figura nr. 4: Mecanismul de dezvoltare a capabilității în cadrul UE¹²⁵

¹²⁵ Frédéric Mauro, *op.cit.*, p. 25.

*Faza 2 – Determinarea domeniilor de cooperare
prioritare – Planul de dezvoltare a capacității (CDP)*

CDP reprezintă atât un proces, cât și un set de documente care clarifică deficiențele de capacități existente, analizează tendințele tehnologice viitoare, explorează căile de cooperare europeană și detaliază lecțiile învățate din misiunile și operațiile militare ale UE. Privind spre viitor, CDP ar putea fi văzut drept liantul care poate spori coerența între CARD, EDF și PESCO. Spre deosebire de CDM, el nu se bazează pe deciziile Consiliului, ci pe cele ale Comitetului Director al EDA, conform deciziei luate pe 14 decembrie 2006. Obiectivele stabilite pentru CDP au fost inițial următoarele: realizarea concluziilor „viziunii pe termen lung”¹²⁶ mai specifice și, prin urmare, mai utile; identificarea priorităților pentru dezvoltarea capacității; evidențierea oportunităților de colectare și cooperare; crearea unui cadru pentru eforturile celor care desfășoară procesul de dezvoltare a capacității; orientarea cercetării și industriei de apărare; asigurarea de repere comune de progres. Este important să precizăm faptul că CDP nu a fost creat pentru a constitui un cadru supranațional de planificare a apărării și, în consecință, opțiunile privind investițiile și planurile din domeniul apărării fac obiectul deciziilor suverane ale statelor membre.

Rezultatele implementării CDP se constituie în trei părți principale:

1. un set de patru linii principale, denumite *strands* (legături):

A. stabilirea elementelor de bază ale *deficitelor de capacități* și ierarhizarea acestora (decurg din CDM și sunt în responsabilitatea EUMC);

B. dezvoltarea *viziunii pe termen lung*, prin testarea ipotezelor principale într-o serie de studii privind capacitățile cheie (responsabil EDA);

C. crearea unei *baze de date* (CODABA) cu privire la planurile și programele de apărare ale statelor membre (responsabil EDA);

---

¹²⁶ N.A.: „Viziunea pe termen lung” a fost cuprinsă într-un document realizat de către EDA între noiembrie 2005 și octombrie 2006, disponibil la URL: https://www.eda.europa.eu/docs/documents/EDA_-_Long_Term_Vision_Report_-_Paper_Version.pdf, accesat la 16.04.2020.

D. întrebuințarea *lecțiilor învățate* din operațiile ESDP trecute și curente pentru stabilirea și dezvoltarea capabilităților viitoare (responsabil EUMC).

2. un document care sintetizează aceste patru domenii de activitate și care vizează informarea factorilor de decizie ai statelor membre care participă la EDA cu privire la capabilitățile prioritare de dezvoltat – fiecare deficit/prioritate este exprimat ca o sarcină militară (derivată din *Generic Military Task List/GMTL*), fiindu-i alocat un punctaj pentru fiecare *strand*, de la 0 la 3, care poate fi ajustat de către Statele Membre; de asemenea, ele stabilesc și o limită de puncte pentru a selecta deficiturile care urmează să fie analizate mai detaliat în procesul de definire a priorităților și a subpriorităților;

3. o listă de propuneri pentru acțiuni specifice (proiecte) necesare pentru îndeplinirea acestor sarcini în diferite perioade de timp (pe termen scurt – 5 ani, pe termen mediu – 5-15 ani și pe termen lung – 20 de ani și mai mult) și un calendar al acestora (elaborate de către EDA).

Deși, de-a lungul evoluției sale (a fost publicat în 2008, actualizat în 2010 și revizuit în 2014), CDP a devenit din ce în ce mai sofisticat, arhitectura sa a rămas relativ aceeași. Publicarea EUGS și a Planului de implementare a acesteia a condus la luarea deciziei privind revizuirea acestui proces (6 decembrie 2016), luată de către Comitetul director al EDA. Modificările aduse au avut menirea să-l îmbunătățească prin:

1) includerea nivelului de ambiție derivat din strategia globală, ceea ce înseamnă asigurarea accesului la întregul spectru de capabilități, inclusiv la cele care vizează ISR, comunicațiile prin satelit exploatarea spațiului cosmic, transportul strategic sau realimentare în zbor; aceasta înseamnă, de asemenea, luarea în considerare și a altor capabilități concepute pentru „protejarea Europei și a cetățenilor săi”, cum ar fi cele din mediul cibernetic, mijloacele de combatere a terorismului sau a amenințărilor hibride, protecția frontierelor etc.;

2) îmbunătățirea coerenței cu perspectivele de dezvoltare a capabilităților pe termen lung, în sensul stabilirii unor conexiuni între activitățile de cercetare și dezvoltare ale EDA, care să conducă la

dezvoltarea planului de cercetare (OSRA/SRAs¹²⁷) și, ca atare, la încadrarea veridică și coerentă a CDP într-un orizont de timp mai extins;

3) creșterea eficacității stabilirii priorităților de dezvoltare a capacității de apărare a UE prin:

- efectuarea CARD pentru a stabili un cadru transparent de revizuire, care să evidențieze stadiul curent de implementare a priorităților;

- elaborarea SCC în scopul identificării și clarificării proiectelor viabile de cooperare, în contextul provocărilor tehnologice care trebuie adresate pe termen scurt, mediu și lung – pentru fiecare prioritate a CDP –, se realizează un SCC care vizează dezvoltarea capabilităților specifice prin acțiuni concrete, urmărind punerea cerințelor de capabilități în contextul strategic specific fiecăreia, prin includerea elementelor care decurg din cercetare (SRA și OSRA); astfel, SCC-urile realizează o convergență între dinamica cerințelor de capabilități și cea a soluțiilor tehnologice sau industriale, pe termen scurt, mediu și lung; cu toate acestea, schema nu implică un angajament ferm din partea statelor membre de a participa la programul de lucru derivat dintr-un SCC;

- luarea în considerare a Planurilor (agendelor) strategice de cercetare (SRA), determinate de impulsul tehnologic, în dezvoltarea capabilităților în scopul identificării unor posibile utilizări militare ale tehnologiilor emergente, în special ale celor care provin din domeniul civil;

---

¹²⁷ N.A.: **The Overarching Strategic Research Agenda (OSRA)* reprezintă Planul (agenda) general de cercetare strategică la nivelul UE. El este realizat de către EDA și constituie o nouă abordare pentru alinierea planurilor strategice de cercetare cu nevoile și cerințele operaționale ale statelor membre. Adiacent procesului bottom-up de identificare a zonelor comune de interes privind R&T (*technology-push process*), este prevăzut și un proces de generare a capabilităților de tip top-down, prin care se conectează cerințele operaționale direct cu tehnologiile, într-o manieră sistematică și controlată. Astfel, OSRA constituie un mecanism sistematic și clar pentru realizarea în mod colaborativ a eforturilor de cercetare în domeniul apărării la nivel European, oferind un fundament pentru investiții în domeniul cercetării și tehnologiei la nivelul UE, care să sprijine dezvoltarea capabilităților necesare. ** Planul (agenda) de Cercetare Strategică (Strategic Research Agenda/SRA) reprezintă un plan de implementare a unui program de cercetare, elaborat în cadrul EDA de către membrii guvernamentali și nonguvernamentali ai EDA Capability Technology Groups (CapTechs). URL: <https://eda.europa.eu/docs/default-source/brochures/eda-osra-brochure.pdf>, accesat la 16.04.2020.

- identificarea activităților strategice cheie cu scopul de a identifica, în coordonare cu industria de apărare, tehnologiile și abilitățile necesare pentru a asigura un anumit grad de autonomie strategică industrială.

4) adaptarea direcțiilor de acțiune (*strands*), astfel: Strand Alpha devine *deficitele de capacități și riscurile operaționale asociate*; Strand Delta rămâne *lecții învățate rezultate din operațiile trecute și în desfășurare*; strand Beta rămâne *viziunea pe termen lung*, dar se dezvoltă pe baza unui studiu realizat de către Rand Europe pentru EDA¹²⁸; Strand Charlie (specifică pentru termenul mediu) devine *domeniile de capacități în care statele membre cooperează*, rezultată din baza de date CODABA, ce cuprinde elementele de planificare a apărării specifice statelor membre, pentru perioada 2018-2030.

Toate acestea au contribuit la adoptarea unui nou CDP (28 iunie 2018), cu o abordare diferită. Cel mai important rezultat al modificărilor aduse a fost detașarea scopului CDP de CSDP și transformarea acestuia într-un instrument care să permită intervenții utilizând întreaga gamă de capacități, în special pentru realizarea a ceea ce am putea numi securitate colectivă, ce derivă din cel de-al treilea obiectiv stabilit în EUGS – protejarea Europei și a cetățenilor săi. De asemenea, așa cum am precizat, CDP stabilește un set de 11 priorități, distribuite pe 38 de subdomenii, care se referă la cerințele operaționale pentru executarea unor misiuni de managementul crizelor, cu forțe de tip corp expediționar (terestre, maritime, aeriene, sprijin logistic etc.), dar și pentru adaptarea capacităților militare necesare pentru desfășurarea operațiilor de apărare, cum ar fi realizarea superiorității aeriene, mobilitatea militară în cadrul UE, securitatea internă și apărarea cibernetică.

Alte efecte ale modificărilor aduse prin CDP18, luate în comparație cu CDP14, sunt următoarele:

- are un domeniu de implementare mai larg, întrucât nu se mai limitează la luarea în considerare a cerințelor care decurg din CSDP, ci ia în considerare și chiar excedează nivelul de ambiție din 2016;

---

¹²⁸ Marta Kepe, James Black, Jack Melling et. al., *op. cit.*

- îndeplinirea priorităților în dezvoltarea capabilităților se realizează independent de cadrul de dezvoltare, fie că este vorba despre EDA, OCCAR, înțelegeri bilaterale/multilaterale sau chiar într-un cadru pur național;

- fiecare prioritate stabilită de CDP18 trebuie să fie susținută de un SCC, adoptat în 2019;

- coerența dintre sectorul militar a EUDPP (CDM) și a NDPP a fost consolidată de faptul că EDA a fost invitată să participe la toate reuniunile bilaterale dintre NATO și statele membre UE.

Faza 3 – Evaluarea progresului în dezvoltarea capabilității – Revizuirea anuală coordonată a apărării (CARD)

Cea de-a treia fază are ca element central desfășurarea procesului CARD, al cărui scop este de „a dezvolta, în mod voluntar, o modalitate mai structurată de a prezenta capabilitățile identificate, bazată pe o mai mare transparență, vizibilitate politică și angajament din partea statelor membre”¹²⁹. Procesul se desfășoară o dată la doi ani (similar cu cel din NDPP) și presupune parcurgerea următorilor pași, conform modelului testat în perioada 2017-2018:

- *informare inițială* – prezentarea informațiilor relevante referitoare la statele membre, inclusiv a celor din *NATO’s Defence Investment Pledge Report*; aceste informații rezultă din chestionarul privind inventarul cantitativ și calitativ al forțelor (EUMCQ, similar cu cel administrat în cadrul NDPP), aplicat de către EUMS, din baza de date a EDA privind procesele naționale de planificare a apărării și posibilitățile de cooperare (CODABA) și sunt completate cu date și informații financiare referitoare la angajamentele statelor membre pe o perioadă de cinci ani (2015-2019);

- *dialoguri bilaterale* – desfășurate între EDA (cu sprijinul EUMS) și fiecare stat membru, realizându-se o comparație între datele și informațiile din CODABA și cele furnizate prin intermediul chestionarului EUMCQ, pentru validarea și completarea informațiilor prezentate anterior, în concordanță cu NDPP;

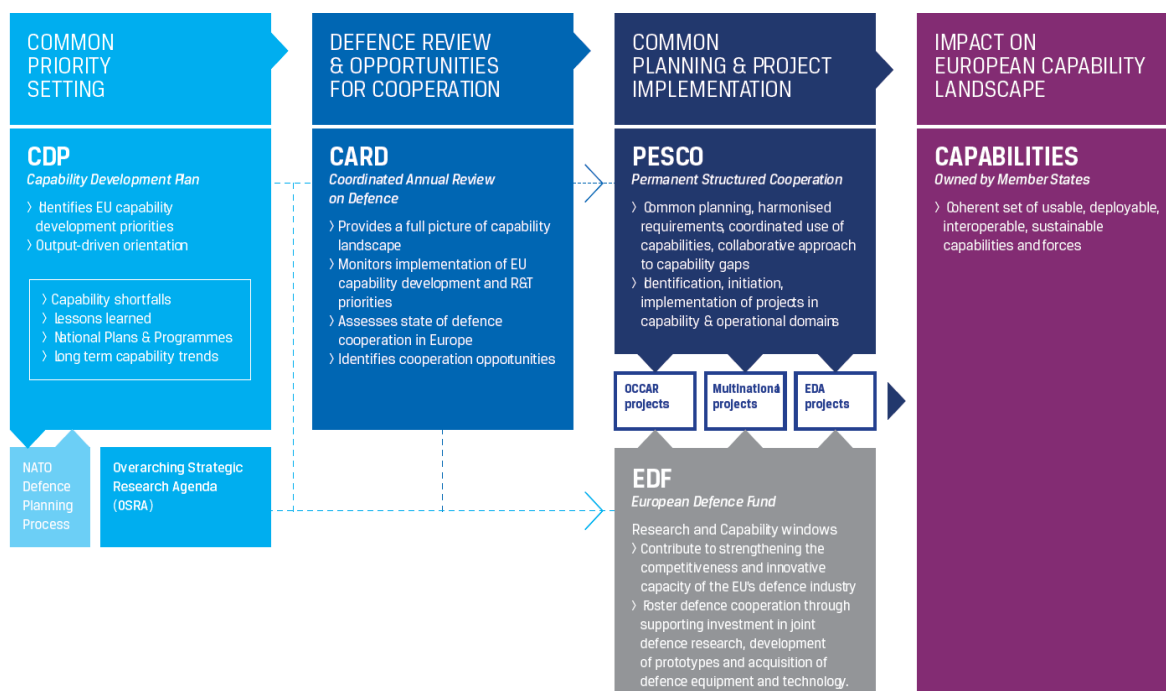
¹²⁹ ***, *Coordinated Annual Review on Defence (CARD) Factsheet*, European Defence Agency, URL: [https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/coordinated-annual-review-on-defence-\(card\)](https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/coordinated-annual-review-on-defence-(card)), accesat la 20.04.2020.

- *analiza CARD* – după prezentarea unei sinteze a informațiilor colectate și validate anterior, se realizează analiza tendințelor privind planificarea cheltuielilor de apărare, a stadiului implementării priorităților rezultate din CDP14 și a programelor de cercetare și oportunităților de cooperare europeană în domeniul apărării;
- *raportul CARD* – este realizat de către EDA (cu sprijinul EUMC și EUMS) cuprinde principalele rezultate ale procesului CARD: situația curentă a capacităților europene, în funcție de anumiți indicatori (nivelul cheltuielilor pentru apărare în procente din PIB, procentul alocat pentru achiziții majore, cercetare și dezvoltare etc.) considerați într-o perspectivă dinamică (trecutul recent, prezent, următorii trei ani); prioritățile statelor membre privind dezvoltarea de capacități; nivelul de implementare al CDP anterior; capacitatea forțelor UE de a-și atinge nivelul de ambiție militară. Acestora li se adaugă și rezultatele analizei privind cheltuielile realizate în cooperare, precum și a oportunităților de cooperare în diferite domenii de capacități. Recomandările privesc cheltuielile pentru apărare și oportunități de cooperare, iar concluziile sunt referitoare la metodologia de realizare a CARD. Raportul este prezentat și discutat pe timpul Ministerialei Comitetului director al EDA (20 noiembrie 2018) și apoi înaintat Consiliului.

Corelația dintre CDM, CDP, CARD, PESCO, EDF

Pentru ca procesul de realizare a capacităților de apărare să se desfășoare în mod eficient și eficace, coerența dintre aceste mecanisme/inițiative/programe (CDM, CDP, CARD, PESCO, EDF) trebuie să fie asigurată la cel mai înalt nivel, iar modul în care se influențează reciproc nu numai că trebuie înțeles, ci planificat cu mare atenție. În esență, fazele 1-3, corespunzătoare CDM, CDP și CARD au rolul de decizie și control privind activitățile propriu-zise de generare a capacităților, care se desfășoară în cadrul PESCO și care sunt finanțate de către EDF. Cu alte cuvinte, parcurgerea fazelor 1-3 reprezintă secvența de decizie, iar PESCO-EDF reprezintă secțiunea de execuție. O imagine a acestei corelații este oferită în fig. nr. 5 și în anexa nr. 3.

Figura nr. 5: Relația dintre inițiativele ce compun procesul de planificare a apărării în cadrul UE¹³⁰

Astfel, este necesară o abordare coerentă, de la stabilirea priorităților și până la ieșire, iar o secvențialitate adecvată este esențială pentru a se asigura faptul că diferitele etape ale abordării generale se consolidează reciproc. În termeni simpli, CDP (sprijinit prin produsele CDM) stabilește capacitățile pe care trebuie să se concentreze în mod prioritar eforturile comune de dezvoltare, CARD ne oferă o imagine de ansamblu asupra situației curente, sprijinind identificarea pașilor următori, PESCO oferă opțiuni și creează cadrul pentru realizarea capacităților în mod colaborativ, în timp ce EDF pune la dispoziție fondurile pentru a sprijini implementarea proiectelor în domeniul apărării, în mod prioritar a celor din PESCO¹³¹.

Un alt aspect deosebit de important, orientat pe atitudinea statelor membre față de procesul de realizare și de menținere a capacităților de apărare ale Uniunii, îl constituie necesitatea cooperării la nivel de execuție, cu stabilirea unor angajamente ferme și asumarea responsabilităților. Mai multă implicare a statelor europene în apărare va avea un efect pozitiv asupra dezvoltării economiei europene. „Industria europeană

¹³⁰ *Ibidem.*

¹³¹ *Ibidem.*

a apărării generează o cifră de afaceri totală de 100 de miliarde de euro pe an și 1,4 milioane de persoane cu înaltă calificare angajate direct sau indirect în Europa. Fiecare euro investit în apărare generează un randament de 1,6 EUR, în special în locuri de muncă calificate, cercetare și tehnologie și exporturi”.¹³²

2.3. Procesul de planificare a apărării desfășurat la nivel național

La nivel național, planificarea apărării este fundamentată de către legislația în vigoare, fiind considerată drept atribut și componentă esențială a politicii de apărare, chiar în Legea nr. 203 din 2015. În art. 1, legiutorul definește conceptul *planificarea apărării* drept „un complex de activități și măsuri care vizează protejarea și promovarea intereselor naționale, definirea și îndeplinirea obiectivelor securității naționale a României în domeniul apărării”. Considerată drept proces esențial care determină ansamblul activităților de transformare și modernizare în domeniul apărării, planificarea apărării „include totalitatea programelor, acțiunilor și măsurilor inițiate de România pentru identificarea, dezvoltarea și pregătirea capabilităților militare și nonmilitare necesare îndeplinirii misiunilor și obiectivelor în domeniul apărării”. Din acest enunț deducem faptul că elementul central îl reprezintă setul unic de *capabilități de apărare* atât militare, cât și nonmilitare care trebuie dezvoltat astfel încât să permită atingerea nivelului național de ambiție și, prin aceasta, realizarea intereselor naționale de securitate ale României și, astfel, protejarea și promovarea valorilor naționale și ale cetățenilor. Toate acestea se realizează prin îndeplinirea misiunilor și obiectivelor în domeniul apărării ce vizează¹³³:

a) îndeplinirea obligațiilor ce derivă din Constituția României, republicată, și din lege – dacă ne referim la Armata României, ca sistem de structuri centrale, structuri și forțe ale Ministerului Apărării Naționale și instituție de bază pentru apărarea națională, în Constituția României, republicată în anul 2003, la art. 118

---

¹³² ***, *European Defence Action Plan – Towards a European Defence Union: Permanent Structured Cooperation and the European Defence Fund*, European Commission, URL: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/defence-union_en.pdf, accesat la 20.04.2020.

¹³³ N.A.: Conform *Legii nr. 203/2015 privind planificarea apărării*, publicată în „Monitorul oficial”, nr. 555, din 27 iulie 2015, art. 1 al. 2.

se menționează faptul că: „Armata este subordonată exclusiv voinței poporului pentru garantarea suveranității, a independenței și a unității statului, a integrității teritoriale a țării și a democrației constituționale”; de asemenea, în Legea nr. 346 din 2006, republicată în 2017, privind organizarea și funcționarea Ministerului Apărării Naționale, la art. 5, sunt menționate atribuțiile și responsabilitățile acestuia;

b) îndeplinirea obligațiilor ce revin României în asigurarea securității și apărării colective în NATO – în cadrul angajamentelor care derivă din Tratatul de la Washington (1949), din documentele de bază ale alianței, precum și din statutul de membru al NATO, România trebuie să pună la dispoziția Alianței forțe și capabilități, precum și alte facilități care să permită realizarea apărării colective a tuturor statelor membre.

c) asigurarea participării României la Politica de Securitate și Apărare Comună a Uniunii Europene – în cadrul angajamentelor care derivă din tratatul privind Uniunea Europeană (2009), din documentele de bază ale Uniunii, precum și din statutul de membru, România și-a asumat o serie de obligații, printre care se află și cea de a pune la dispoziție forțe și capabilități¹³⁴ pentru executarea operațiilor și misiunilor desfășurate sub CSDP;

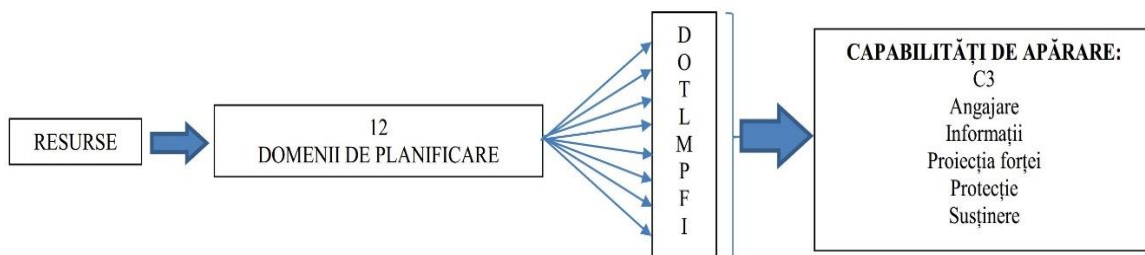
d) respectarea angajamentelor în contextul cooperării internaționale în domeniul apărării cu alte state și al îndeplinirii obligațiilor asumate prin participarea la activitatea altor organizații internaționale sau în alte situații reglementate de dreptul internațional, în condițiile legii atât Tratatul de la Washington (1949), cât și Tratatul de la Lisabona (2009) permit încheierea de tratate și acorduri bilaterale sau multilaterale cu alte state, atât timp cât nu contravin acestora sau cât timp nu împiedică îndeplinirea obligațiilor asumate. În acest sens, în prezent, România are parteneriate strategice și relații speciale cu: SUA, Azerbaidjan, China, Coreea de Sud, Franța, Germania, Italia, India, Japonia, Marea Britanie, Polonia, Spania, Turcia și Ungaria. Parteneriatul strategic cu SUA a fost lansat la 11 iulie 1997, cu prilejul vizitei la București a președintelui SUA, Bill Clinton. Vizita președintelui Clinton a fost urmată de un schimb de scrisori între

---

¹³⁴ N.A.: Conform principiilor convenite (a single set of forces), România asigură același pachet de forțe pentru ambele organizații.

secretarul de stat american, Madeleine Albright, și ministrul român de externe, Adrian Severin.

Așa cum am menționat, obiectul procesului de planificare a apărării îl constituie realizarea și menținerea unui set de capacități care să permită, prin întrebuințarea în operații și în misiuni, protejarea și promovarea valorilor naționale și ale cetățeanului. Acest deziderat se atinge prin contracararea amenințărilor și eliminarea riscurilor din mediul de securitate. Este de importanță majoră să menționăm faptul că setul de capacități militare și nonmilitare trebuie să fie astfel constituit și menținut, încât să poată fi întrebuințat pentru contracararea amenințărilor și diminuarea/eliminarea riscurilor viitoare. În acest sens, planificarea mijloacelor și modalităților de întrebuințare a mijloacelor (capacităților) trebuie să fie realizată într-un mod vizionar, cât mai ancorată în realitate și cât mai eficient. Constituirea, dezvoltarea și menținerea capacităților de apărare se realizează prin eforturi integrate, la nivel național și internațional, direcționate pe 12 domenii, precizate în Legea nr. 203/2015, astfel: planificare forțe; planificare armamente; comandă, control, comunicații (C3); logistică; urgențe civile; resurse; apărare aeriană; management al traficului aerian; informații; medical; cercetare-dezvoltare; standardizare. Acțiunile desfășurate pe toate aceste domenii sunt destinate dezvoltării celor opt elemente – DOTLMPFI –, menționate în secțiunile anterioare, din a căror convergență funcțională rezultă fiecare capacitate de apărare. Reamintim faptul că întreg setul de capacități de apărare este structurat pe cele șase domenii de capacități, și anume: comandă, control, comunicații (C3); angajare; informații; proiecția forței; protecție; susținere. La cele șase, CAAP 2020 adaugă un al șaptelea domeniu și anume pregătirea forței, așa cum este menționat și în capitolul 1 al acestui studiu.

Planificarea apărării și planificarea operațiilor

Este important să precizăm faptul că există o diferență majoră între procesul de planificare a apărării și procesul de planificare a operațiilor (OPP¹³⁵), deși între cele două sunt multiple și solide conexiuni, determinând o relație de interdependență, așa cum vom explica în cele ce urmează. Este evident că ambele procese presupun elaborarea unui plan, care integrează în timp și spațiu direcții de acțiune concretă, mijloace și resurse alocate și acțiuni care trebuie executate pentru generarea efectelor ce duc la atingerea obiectivelor și realizarea scopului. Planificarea operațiilor „constă în elaborarea de concepții și planuri de operații ce vor permite punerea în practică a opțiunilor de nivel strategic, operativ și tactic, stabilite la nivel politic și politico-militar. Prin planificarea operației se urmărește asigurarea obținerii stării finale dorite, la terminarea campaniei sau operației majore întrunită”¹³⁶. De asemenea, planificarea operațiilor „reprezintă un complex de activități desfășurate de comandanți și statele lor majore, la toate nivelurile conducerii militare, în vederea pregătirii și execuției campaniilor și operațiilor militare, respectiv tranziției și dezangajării forțelor la terminarea acestora”¹³⁷. Analizând definițiile date pentru cele două procese de planificare, se observă faptul că diferențele sunt pe mai multe planuri. Unul dintre acestea este nivelul la care se execută. Dacă procesul de planificare a operațiilor se desfășoară la nivelul forțelor armate, procesul de planificare a apărării este de nivel național întrucât „include totalitatea programelor, acțiunilor și măsurilor inițiate de România”, iar resursele necesare și structurile implicate au anvergură națională. Un alt criteriu de diferențiere îl constituie scopul fiecăruia dintre cele două procese. Dacă OPP are ca scop generarea unui plan de operații care să direcționeze desfășurarea campaniilor militare și ale operațiilor, planificarea apărării are ca rezultat un set de documente care fundamentează constituirea, dezvoltarea și menținerea capabilităților de apărare militară și nonmilitară. Un al criteriu este nivelul de decizie. În cadrul OPP, deciziile se iau de către comandanții structurilor care îl desfășoară, la nivel strategic, operativ și tactic. Pe de altă parte,

---

¹³⁵ N.A.: *Operations Planning Process*.

¹³⁶ N.A.: *Manualul de planificare a operațiilor/2016*.

¹³⁷ N.A.: *Doctrina planificării operațiilor/2013*.

„planificarea apărării se realizează pe baza deciziilor Președintelui României și Guvernului României, cu avizul CSAT, potrivit legii, și cu aprobarea Parlamentului, după caz, precum și a măsurilor și acțiunilor întreprinse la nivelul celorlalte instituții publice care, potrivit legii, au răspunderi în domeniul apărării”¹³⁸. Un ultim criteriu care diferențiază cele două procese se referă la coordonarea și la exercitarea controlului. În cadrul OPP, coordonarea și controlul privind parcurgerea procesului, precum și implementarea și ajustarea planului este exercitat de către comandant. În cazul procesului de planificare a apărării, conform Legii nr. 203/2015, coordonarea procesului de planificare a apărării reprezintă un element de baza al procesului de control democratic civil în domeniul apărării.

Structuri cu responsabilități în domeniul planificării apărării în cadru național

Procesul de planificare a apărării se desfășoară pe baza deciziilor luate la nivel național, însă structurile care au rolul principal în derularea procesului sunt, preponderent, din cadrul MApN. Structura permanentă cu rolul cel mai important în cadrul acestui proces este Departamentul pentru politica de apărare, planificare și relații internaționale (DPAPRI) care, conform Legii nr. 203/2015, „coordonează procesele de elaborare, implementare și evaluare a politicii de apărare, inclusiv afaceri europene, asigură planificarea integrată a apărării, conform legii, coordonează cooperarea internațională în domeniul apărării, activitățile de cercetare științifică în domeniile politicii de apărare și istoriei militare și asigură legătura cu forțele armate străine”. Prin structurile sale (DPA, DPIA și DCIDA¹³⁹), DPAPRI proiectează politicile instituționale în domeniul apărării, monitorizează și evaluează îndeplinirea obligațiilor internaționale, asigură întreprinderea măsurilor necesare încheierii tratatelor internaționale în domeniul apărării și cadrul pentru cooperarea interinstituțională, coordonează cooperarea politico-militară internațională, monitorizează și coordonează legătura forțelor armate străine

---

¹³⁸ N.A.: *Legea nr. 203/2015 privind planificarea apărării*, publicată în „Monitorul Oficial”, nr. 555, din iulie 2015, art. 3 alin. 1.

¹³⁹ ***, *Organigrama DPAPRI*, Departamentul pentru politica de apărare, planificare și relații internaționale, URL: <https://dpap.mapn.ro/pages/view/86>, accesat la 20.04.2020.

prezente pe teritoriul României cu autoritățile publice responsabile, precum și activitățile de cercetare științifică în domeniul politicii de apărare și asigură reprezentarea MApN în cadrul organizațiilor internaționale conform domeniilor de responsabilitate¹⁴⁰. Dintre structurile din compunerea DPAPRI, Direcția de planificare integrată a apărării (DPIA) asigură o abordare integrată la nivelul MApN a eforturilor vizând planificarea apărării, respectiv corelarea și integrarea obiectivelor politicii de apărare cu resursele destinate MApN, precum și cu capacitățile militare dezvoltate. De asemenea, DPIA oferă instrumentele necesare exercitării controlului democratic civil în ceea ce privește formularea și implementarea politicilor în domeniul apărării (SPPBE¹⁴¹).

La nivelul MApN se constituie o serie de organe nepermanente, cu rol major în derularea procesului de planificare a apărării – Consiliul de Planificare a Apărării, Consiliul de Supraveghere a Cerințelor, Consiliul de Achiziții, Consiliul de Standardizare și Interoperabilitate și Consiliul Tehnico-Economic, ale căror hotărâri/decizii/avize sunt obligatorii. Organizarea și funcționarea acestora se stabilesc prin ordine ale ministrului apărării naționale.¹⁴² Dintre acestea, Consiliul de planificare a apărării este condus de către ministrul apărării, are în compunere pe decidenții din cadrul structurilor centrale ale ministerului și ale Statului Major al Apărării și funcționează ca organ deliberativ la nivelul MApN. Acesta analizează și decide obiectivele și acțiunile de importanță majoră ce trebuie desfășurate pentru îndeplinirea sarcinilor care revin MApN din documentele ce definesc concepția integrată de planificare a apărării naționale, precum și volumul, structura și modul de alocare ale resurselor umane, materiale și financiare necesare îndeplinirii acestora. Hotărârile adoptate de către Consiliu, în îndeplinirea atribuțiilor sale, sunt obligatorii pentru tot personalul MApN.¹⁴³

---

¹⁴⁰ N.A.: *Legea nr. 346/2006*, republicată în 2017.

¹⁴¹ N.A.: *Sistemul de planificare*, programare, bugetare și evaluare.

¹⁴² N.A.: *Legea nr. 346/2006*, republicată în 2017, art. 39 alin. 8.

¹⁴³ N.A.: *Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului de Planificare a Apărării*, cu modificările și completările ulterioare, publicat în „Monitorul Oficial”, Partea I, nr. 121, din 15 februarie 2008, URL: <https://lege5.ro/Gratuit/gezdamjugq/regulamentul-de-organizare-si-funcționare-a-consiliului-de-planificare-a-aparării-din-06022008>, accesat la 20.04.2020.

Documentele de planificare a apărării în cadru național

Procesul de planificare a apărării generează și este determinat de o serie de documente de bază, elaborate atât la nivel național, cât și la nivel departamental, adică al MApN. Conform Legii nr. 203/2015 (art. 3, alin. 2), principalele documente de planificare a apărării sunt următoarele:

A) la nivel *național*: Strategia națională de apărare a țării și Programul de guvernare.

B) la nivel *departamental*: Carta Albă a Apărării; Strategia Militară; Directiva de planificare a apărării; Programele majore; Planurile anuale.

Vom considera faptul că apărarea națională este subsumată securității naționale și reprezintă unul dintre mijloacele care, prin forme și metode specifice, o garantează și o asigură, contribuind la prezervarea intereselor naționale fundamentale și atingerea obiectivelor majore ale statului. Politicile și strategiile privind apărarea națională sunt consemnate în Strategia națională de apărare a țării, Programul de guvernare, Carta Albă a Apărării și Strategia Militară a României, fiecare având un anumit grad de detaliere.

Strategia națională de apărare a țării (SNApT) este documentul de bază care fundamentează planificarea apărării la nivel național și este elaborat, avizat și aprobat în temeiul art. 65, alin (2), lit. f) din Constituția României, republicată și a Legii nr. 203/2015. Este elaborată de către Președintele României, în termen de cel mult șase luni de la data depunerii jurământului (orizont de acoperire – un mandat prezidențial), este avizată de către CSAT¹⁴⁴ și aprobată de Parlament, în ședință comună a celor două Camere. În cazul în care intervin modificări ale mediului de securitate, Președintele României poate iniția procesul de

---

¹⁴⁴ N.A.: Avizarea SNApT de către CSAT nu este prevăzută în Legea nr. 203/2005, însă se execută în temeiul Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării. Este important să precizăm faptul că în textul legii este prevăzut faptul că CSAT „analizează și/sau propune, potrivit legii, promovarea Strategiei de Securitate Națională a României”. *Constituția României*, republicată, prevede, la art. 65, faptul că Parlamentul României aprobă SNApT. Ca urmare, Legea nr. 141/2008 modifică art. 4 lit. a) pct. 1 din Legea nr. 415/2002, astfel încât CSAT „analizează și/sau propune, potrivit legii, promovarea Strategiei de Securitate Națională a României și a Strategiei naționale de apărare a țării”.

modificare a acesteia și de prezentare în Parlament, în vederea adoptării în regim de urgență. Conform legii, SNApT conține valorile, interesele și obiectivele naționale de securitate; evaluarea mediului internațional de securitate; potențialele riscuri, amenințări și vulnerabilități identificate; obiectivele strategice și prioritățile în domeniul apărării; direcțiile de acțiune și principalele modalități pentru asigurarea securității naționale a României în domeniul apărării. Documentul reprezintă viziunea administrației prezidențiale privind toate aceste aspecte și este susținută de contribuțiile instituțiilor publice cu atribuții și responsabilități în domeniul securității naționale, precum și de analiști, reprezentanți ai mediului academic, formatori de opinie și reprezentanți ai unor think-tank-uri naționale.

Programul de guvernare este elaborat de către Guvern și este aprobat de către Parlament. În document se stabilesc obiective, priorități și direcții de acțiune în domeniul apărării. Toate acestea sunt în strânsă legătură cu precizările din SNApT, întrucât Guvernul asigură alocarea resurselor necesare apărării și coordonarea efortului național pentru îndeplinirea obiectivelor politicii de apărare. Programul de guvernare este valabil pe toată durata mandatului Guvernului, adică, dacă acesta are susținerea Parlamentului, pe o perioadă de patru ani.

Carta Albă a Apărării (CAAp) reprezintă documentul de bază pentru planificarea apărării la nivel departamental, adică al MApN. Elaborat de către Direcția politici de apărare din cadrul DPAPRI, avizat de CSAT (și de CPAp¹⁴⁵) și aprobat de Parlament, în termen de cel mult șase luni de la acordarea încrederii Guvernului, documentul reprezintă viziunea MApN privind politica de apărare a României pe un orizont de timp de patru ani, conținând și prevederi pe termen mediu și lung. Carta urmărește îndeplinirea obiectivelor menționate în SNApT și implementarea prevederilor în domeniul apărării stabilite prin Programul de guvernare și în conformitate cu prevederile Conceptului strategic al NATO, reprezentând „fundamentul documentului-sinteză privind politica, strategiile sectoriale și prioritățile stabilite în formularea

---

¹⁴⁵ N.A.: Conform Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului de Planificare a Apărării, cu modificările și completările ulterioare.

propunerilor de buget ale MApN¹⁴⁶. În urma acordului politic național privind creșterea finanțării pentru apărare¹⁴⁷ semnat la 13 ianuarie 2015, Carta Albă a Apărării emisă în 2017 este primul document de acest tip care are ca determinant principal o alocare bugetară adecvată – 2% din PIB, în concordanță cu angajamentul asumat prin declarația șefilor de state și guverne din cadrul Summitului NATO din Țara Galilor, 5 septembrie 2014¹⁴⁸. Conform legii, CAAp conține obiectivele politicii de apărare; măsurile și acțiunile avute în vedere pentru îndeplinirea obiectivelor politicii de apărare; misiunile și cerințele specifice pentru Armata României; principalele direcții de dezvoltare a capacităților; politicile privind managementul integrat al resurselor pentru apărare; resursele financiare care urmează să fie asigurate pe durata mandatului Guvernului. După cum se observă, CAAp are o importanță majoră în desfășurarea procesului de planificare a apărării (este echivalent cu *Political Guidance* din cadrul NDPP), întrucât cuprinde direcționările politice privind apărarea, reprezentând interfața dintre decizia politică și acțiunile instrumentului militar, pentru atingerea acestui deziderat, operaționalizate în Strategia Militară a României. Carta Albă a Apărării poate fi revizuită la apariția sau la modificarea Strategiei naționale de apărare a țării, sau dacă circumstanțele o impun.

Strategia Militară a României (SMR) este documentul de planificare a apărării de nivel departamental subsecvent Cartei Albe a Apărării. SMR este elaborată de către Statul Major al Apărării, este avizată de CSAT (și de CPAP¹⁴⁹) și aprobată de Guvern, în termen de cel mult trei luni de la aprobarea CAAp. Având la bază SNApT, CAAp

---

¹⁴⁶ N.A.: *Legea nr. 203/2015 privind planificarea apărării*, publicată în „Monitorul Oficial”, nr. 555, din 27 iulie 2015.

¹⁴⁷ N.A.: Textul acordului este disponibil la URL: <https://www.presidency.ro/ro/presedinte/documente-programatice/acord-politic-national-privind-cresterea-finantarii-pentru-aparare-13-ianuarie-2015>, accesat la 20.04.2020.

¹⁴⁸ N.A.: „Allies currently meeting the NATO guideline to spend a minimum of 2% of their Gross Domestic Product (GDP) on defence will aim to continue to do so. Likewise, Allies spending more than 20% of their defence budgets on major equipment, including related Research&Development, will continue to do so.”, URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm, accesat la 20.04.2020.

¹⁴⁹ N.A.: Conform *Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului de Planificare a Apărării*, cu modificările și completările ulterioare.

și documentele relevante la nivel NATO și UE, documentul reprezintă viziunea SMap privind modul de transpunere în practică a politicii de apărare și securitate națională, definind cadrul de dezvoltare și acțiune a organismului militar pentru apărarea armată a țării, în context aliat, pe un orizont de acoperire de patru ani și în perspectivă. Bazată pe principii cum ar fi legitimitate, unitate de acțiune în context aliat, interdependență multidimensională, acțiune întrunită și interinstituțională, flexibilitate, inițiativă strategică și ripostă proporțională, SMR se operaționalizează printr-un ansamblu de decizii, planuri, măsuri și acțiuni menite să prevină și să contracareze eficient riscurile și amenințările (preponderant de natură militară) ce pun în pericol valorile și interesele naționale, precum și valorile care dau identitate și unitate construcției europene și euroatlantice. Scopul SMR este de a operaționaliza dimensiunea de apărare stabilită în SNApT și detaliată în CAAP, integrând modalitățile de acțiune și conceptele strategice specifice instrumentului militar în celelalte dimensiuni ale efortului de realizare și menținere a securității naționale extinse și particularizând, la nivel militar, implementarea obiectivelor Programului de guvernare. Prin aceasta, instrumentul militar își adaptează principiile, misiunile, structura de forțe și capacitățile la noile schimbări ale contextului de securitate. Pe baza evaluării potențialelor riscuri și amenințări militare, Strategia Militară detaliază modul de îndeplinire a misiunilor Armatei României (stabilite, conform Legii nr. 203/2015, în CAAP) și direcțiile de acțiune pentru configurarea structurii de forțe, în concordanță cu obiectivele politicii de apărare specificate în CAAP și cu implementarea măsurilor de adaptare strategică a NATO. Conform Legii nr. 203/2015, SMR cuprinde: potențialele riscuri și amenințări militare identificate; obiectivele militare naționale; capacitățile de apărare și prioritățile realizării acestora; detalierea structurii de forțe a armatei și direcționări pentru configurarea, dimensionarea, pregătirea și înzestrarea Armatei României; conceptele operaționale stabilite pentru îndeplinirea acestor obiective și a misiunilor armatei. Strategia Militară poate fi revizuită, în cazul modificării documentelor pe baza cărora a fost elaborată, dacă situația o impune.

Directiva de planificare a apărării (DPA) are la bază CAAp, SMR și documentele relevante la nivel NATO și UE. DPA este elaborată de către Direcția de planificare integrată a apărării din cadrul DPAPRI, la cel mult cinci zile după primirea scrisorii-cadru privind contextul macroeconomic, pe baza căruia sunt întocmite proiectele de buget pe anul următor și estimările pe următorii trei ani, precum și limitele de cheltuieli aprobate de Guvern. Documentul se aprobă prin ordin al MApN, după adoptarea acesteia în Consiliul de planificare a apărării. Trebuie să evidențiem faptul că Directiva se elaborează anual, întrucât conținutul ei depinde de bugetul destinat anual apărării și de estimările pentru următorii trei ani și are un orizont de timp de 10 ani, pentru a conferi continuitate, coerență și stabilitate bugetării eforturilor de apărare într-o abordare multianuală. Conform Legii nr. 203/2015, Directiva de planificare a apărării conține: obiectivele generale și prioritățile MApN; obiectivele specifice și direcționările pentru domeniile planificării apărării; denumirea programelor majore și directorii acestora; obiectivele specifice și capacitățile pentru fiecare program major; proiecția bugetară pentru fiecare program major. Ca atare, se observă că DPA este un document de planificare de bază al MApN, întrucât prin acesta se stabilesc programele majore și structura acestora, dinamica forțelor, obiectivele generale și specifice privind starea de pregătire operațională, precum și resursele alocate fiecărui program pentru îndeplinirea obiectivelor planificate. Particularitatea DPA o reprezintă faptul că el conține precizări specifice planificării apărării, menționate în clar și legitimate prin ordin al ministrului, motiv pentru care nu este un document public. Dacă celelalte documente de planificare a apărării reprezentau expresia viziunii decidenților aflați pe nivelurile politic și politico-militar de conducere a sistemului național de apărare¹⁵⁰, Directiva de planificare a apărării este un document de conducere a acestui proces, care creează efecte concrete, atât asupra acțiunilor desfășurate în acest sens, cât și a resurselor (financiare) alocate. Directiva oferă cadrul necesar pentru elaborarea documentelor de planificare subsecvente (programele majore și planurile anuale) și în același timp asigură directorilor de

---

¹⁵⁰ N.A.: Conform *Legii nr. 45/1994 privind apărarea națională*, republicată în 2011.

programe majore direcțiile necesare pentru adoptarea celor mai bune cursuri de acțiune în vederea realizării obiectivelor specifice. Documentul este principala bază de armonizare dintre politici, resurse și capacități, reprezentând expresia abordării comune a obiectivelor și a priorităților în alocarea resurselor, precum și a realizării conexiunilor cu procesul de planificare a apărării din cadrul Alianței și oferind direcționări specifice pentru fiecare dintre domeniile de planificare a apărării. Așa cum vom explicita în secțiunile următoare, elaborarea sa, ca și în cazul CAAp și a SMR, constituie o etapă importantă a procesului național de planificare a apărării.

Programele majore se elaborează în cadrul MApN de către directorii de programe majore, pe baza DPA. Aceste documente sunt instrumentele prin care obiectivele, prioritățile și capacitățile prevăzute în DPA sunt materializate în „planuri de implementare”, cum ar fi Planul de înzestrare al Armatei României, planuri de instruire, planuri de activități internaționale etc. Coordonarea și monitorizarea lor revin în responsabilitatea DPIA. De asemenea, programele majore reprezintă baza pentru întocmirea bugetului MApN întrucât cuprind resursele alocate anual, incluzând, după caz, și fondurile necesare acoperirii obligațiilor financiare față de organizațiile și inițiativele internaționale în domeniul apărării. Conform Legii nr. 203/2015, programele majore cuprind (Legea nr. 203/2015): totalitatea acțiunilor și a măsurilor concrete desfășurate pentru modernizare, înzestrare, instruire la pace, executarea serviciului de luptă și intervenție, pregătire pentru participarea la misiuni în afara teritoriului național, precum și pentru situații de criză și război; acțiunile și măsurile concrete desfășurate pentru asigurarea condițiilor optime de viață pentru personal, asigurarea sprijinului logistic și a rezervelor pentru mobilizare și război, crearea și întreținerea infrastructurii pentru acțiuni militare în cadrul apărării colective a NATO, participarea la acțiuni de cooperare internațională cu alte state; resursele alocate anual pentru realizarea acțiunilor și măsurilor prevăzute la lit. a) și b). În prezent, există opt programe majore, astfel: Forțe Terestre (șeful SMFT), Forțe Aeriene (șeful SMFA), Forțe Navale (șeful SMFN), Sprijin Logistic

(comandantul CLI), Administrație Centrală (secretarul general al MApN), Informații pentru Apărare (șeful DGIA), Reprezentare Internațională (șeful DCIDA), Stat Major al Apărării/Conducere Strategică (directorul SMap). Directorii de programe majore menționați sunt responsabili cu execuția programelor majore aferente, fiind, de regulă, și coordonatori secundari de credite, care răspund de constituirea, dezvoltarea și menținerea de capacități, prin DPA fiindu-le stabilite obiectivele specifice de realizat și alocate resursele necesare. Conform Legii nr. 203/2015, „noțiunea de *program major* are, în cadrul MApN, înțelesul de *program*, așa cum este definit în Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare, precum și înțelesul de *program bugetar*”.

Planurile anuale se află la baza ierarhiei principalelor documente de planificare apărării și se elaborează anual de către directorii de programe majore pe baza programelor majore, fondurilor alocate prin bugetul de stat pentru anul respectiv, execuției bugetare a anului anterior și stadiului îndeplinirii indicatorilor de program aprobați. Ca și programele majore, planurile anuale depind de bugetul alocat anual pentru apărare și au un orizont de timp de 10 ani. În caz de rectificări bugetare se actualizează măsurile și acțiunile preconizate, prin actualizarea indicatorilor de program.

Corelarea documentelor de planificare a apărării

Pentru ca procesul de planificare a apărării să se desfășoare în mod eficient și eficace, principalele documente care îl reglementează trebuie să satisfacă cel puțin câteva cerințe esențiale, și anume: *continuitate, coerență, predictibilitate, relevanță, legalitate și legitimitate, specificitate, accesibilitate, proporționalitate*.

În cele ce urmează vom detalia toate aceste cerințe, făcând referire la anexa nr. 4, în care prezentăm o schemă ce evidențiază atât conexiunea dintre principalele documente de planificare a apărării la nivel național și departamental, cât și relațiile care se stabilesc cu principalele documente ce fundamentează procesele similare desfășurate în cadrul NATO și UE.

Continuitate – menținerea viziunii exprimate în documentele similare ce acoperă perioade succesive (e.g. SNApT 2015-2019 și SNApT 2020-2024), în special privind mijloacele și direcțiile de acțiune în scopul apărării naționale, protejării și promovării valorilor naționale și individuale, realizării și menținerii securității.

Adaptarea obiectivelor, mijloacelor și a direcțiilor de acțiune trebuie să se realizeze gradual, ținând cont de rezultatele analizei prospective desfășurată pe termen scurt, mediu și lung asupra dinamicii mediului de securitate, pentru a fi în măsură să asigure, în mod realist, României condițiile necesare sporirii capacității de prevenire a conflictelor, de gestionare a crizelor și de creștere a capacității operaționale de răspuns la amenințări.

Coerența adresează atât planul național, cât și pe cel internațional.

În plan național, între documentele de planificare a apărării în vigoare trebuie să existe în orice moment o conexiune logică și coerentă, care să permită realizarea obiectivelor politicii de apărare într-un mod coordonat și eficient. Este important să reamintim că periodicitatea cu care se întocmesc în mod normal aceste documente este diferită: SNApT – 5 ani; Programul de guvernare, CAAp și SMR – 4 ani; DPA, Programele majore și Planurile anuale – 1 an. În consecință, documentele care se întocmesc la un moment dat trebuie să fie în concordanță cu cele aflate în vigoare la momentul respectiv.

În plan internațional, documentele naționale trebuie să ia în considerare obligațiile, cerințele și recomandările rezultate din procesele similare desfășurate la nivelul NATO și UE, precum și din documentele care fundamentează rolul și funcționarea acestora: procesul de planificare a apărării în NATO; Conceptul strategic al NATO; Directiva politică a NATO; Strategia de Securitate a Uniunii Europene; alte documente NATO și UE de planificare în domeniul apărării.

Pe schema din anexa nr. 4 se observă faptul că între principalele documente de planificare a apărării în plan național se stabilește o relație de determinare structurată ierarhic. Conținutul SNApT este condiționat de Constituția României și de celelalte legi ale țării specifice domeniului apărării (condiție valabilă pentru toate documentele, încadrându-se astfel în cerința legalității) și este

influențat de principalele documente în vigoare la nivel NATO și UE. Celălalt document național de planificare, Programul de guvernare, este influențat de către Acordul politic național privind creșterea finanțării pentru apărare (2015), întrucât obiectivele, prioritățile și direcțiile de acțiune stabilite în domeniul apărării trebuie să fie conforme cu resursele aflate la dispoziție și prognozate pentru perioada mandatului guvernului. Cele două documente de planificare la nivel național, alături de Acordul politic și de documentele de referință întocmite la nivel NATO și UE, determină conținutul CAAp. Ele contribuie, în special, la stabilirea obiectivelor politicii de apărare, a nivelului militar de ambiție, a misiunilor și a cerințelor Armatei României și la acțiunile ce se încadrează în managementul integrat al resurselor de apărare, inclusiv a celor financiare, toate acestea, într-o proiecție pe patru ani. Reiterăm importanța crucială pe care o are CAAp în măsurile implementate și acțiunile desfășurate de către instrumentul militar, în general, și în procesul de planificare a apărării, în particular, în sensul în care acest document reprezintă expresia transpunerii obiectivelor politice privind apărarea, la nivelul sistemului militar (direcționări politice pentru apărare). În continuare, CAAp determină în mod direct atât conținutul SMR (în primul rând), cât și al DPA. Reamintim faptul că Strategia Militară a României precizează obiectivele militare naționale, în concordanță cu cele ale politicii de apărare, sarcinile care derivă din misiunile Armatei României, prioritățile privind realizarea capacităților de apărare (toate acestea stabilite în CAAp), structura de conducere și de forțe a Armatei României, resursele, precum și conceptele strategice și operaționale care asigură executarea misiunilor și îndeplinirea obiectivelor militare naționale stabilite. Un rol deosebit în realizarea SMR îl are procesul de Analiză Strategică a Apărării, pe care îl vom detalia în secțiunile următoare. Precizările CAAp și ale SMR determină întocmirea DPA, documentul care concretizează implementarea acestora pe timpul anului în curs, cu o perspectivă pe 10 ani, pentru a îndeplini cerințele documentelor de planificare menționate, în special pe cel al continuității. De asemenea, SMR reprezintă cadrul conceptual pentru întocmirea/actualizarea doctrinei

Armatei României și a doctrinelor, procedurilor și manualelor subsecvente, specifice categoriilor de forțe, specialităților, funcțiilor și tipurilor de misiuni. DPA reprezintă cadrul pentru întocmirea programelor majore și în continuare, a planurilor anuale, ținând cont de aceleași perioade de timp, pentru coerență, de resursele alocate și de obiectivele prioritare anuale. O relație specială se stabilește între documentele de planificare a apărării, pe de o parte, și scenariile strategice și documentele de planificare a operațiilor, de cealaltă parte. În secțiunile următoare vom detalia această conexiune, pentru a explicita relația care se stabilește între procesele desfășurate la nivel național, cu accent pe instrumentul militar, în scopul întrebuițării resurselor pentru realizarea, dezvoltarea și menținerea capabilităților de apărare necesare atingerii nivelului militar de ambiție prin desfășurarea de operații și misiuni pentru a îndeplini obiectivele politicii de apărare și, prin aceasta, pentru a satisface interesele naționale de securitate. Relația dintre conținutul documentelor de planificare a apărării în cadru național este prezentată în mod detaliat în capitolul următor.

Predictibilitate – elaborarea și implementarea politicilor de securitate și apărare națională atât la nivel intern, cât și în planul politicii externe, trebuie să se realizeze cu respectarea imperativelor consecvenței și transparenței, a conectării ferme și ireversibile la principiile, mecanismele și procedurile de consultare, de decizie și de planificare specifice organizațiilor internaționale la care suntem membri, dar și tratatelor și parteneriatelor strategice din care facem parte, pentru a conferi stabilitate și încredere în demersurile României de apărare națională, colectivă și comună.

Relevanță – conținutul documentelor trebuie să fie relevant pentru implementarea politicii de apărare în forma demersurilor specifice planificării apărării, și anume constituirea, dezvoltarea și menținerea capabilităților de apărare militare și nonmilitare.

Legalitate și legitimitate – documentele de planificare a apărării trebuie să fie realizate și implementate în concordanță cu legislația națională și internațională; mai mult decât atât, trebuie să vizeze îndeplinirea cu bună-credință a obligațiilor asumate de România în plan național, european și internațional, atunci când acționează pentru

asigurarea și garantarea apărării țării, a cetățenilor săi, a drepturilor fundamentale ale acestora, precum și în direcția prevenirii riscurilor, combaterii amenințărilor și limitării vulnerabilităților.

Specificitate – precizările din documente trebuie să fie clare și concise, astfel încât să permită concentrarea tuturor eforturilor în vederea implementării acestora; această cerință contribuie semnificativ la alocarea realistă a resurselor, la planificarea eficientă a activităților de dezvoltare și menținere a capabilităților de apărare, precum și la stabilirea termenelor de operaționalizare a acestora.

Accesibilitate – obiectivele stabilite în documentele de planificare a apărării și acțiunile necesare atingerii acestora trebuie să fie realiste pentru a fi posibile; acestea trebuie să fie stabilite corespunzător resurselor disponibile, dar și oportunităților specifice perioadei adresate.

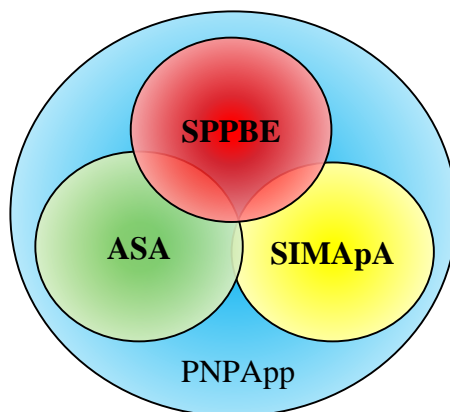
Proportionalitate – în strânsă legătură cu accesibilitatea, această cerință vizează adecvarea instrumentelor și modalităților de acțiune necesare asigurării securității naționale la obiectivele stabilite și resursele alocate; această cerință se reflectă în mod direct, cantitativ și calitativ, asupra capabilităților de apărare planificate și asupra termenelor stabilite pentru dezvoltare și menținere.

Desfășurarea procesului național de planificare a apărării (PNPAp)

În cele ce urmează vom prezenta procesul de planificare a apărării, care se desfășoară la nivel național (PNPAp). Trebuie să menționăm faptul că deși o parte semnificativă a acestui proces se desfășoară în cadrul Sistemului de Planificare, Programare, Bugetare și Evaluare (SPPBE), planificarea apărării trebuie văzută într-o abordare mai amplă, care include încă două componente, așa cum este prezentat în figura următoare, denumite Analiza strategică a apărării (ASA) și, respectiv, Sistemul integrat de management al achizițiilor pentru apărare (SIMApA). Nu mai puțin importante, aceste activități, ca și cele specifice procesului PPBE, vor fi considerate în lucrarea de față drept procese în sine și vor fi descrise ca atare în secțiunile ce urmează.

Într-o abordare sistemică, considerând procesele drept aplicarea unei funcții de transfer, fiecare dintre ele are intrări, ieșiri și mecanisme de reacție/reglare, toate acestea aflându-se într-o relaționare reciprocă și compunând ansamblul de activități care

generează, dezvoltă și menține capacitățile de apărare, denumit procesul de planificare a apărării. Pentru întreg, ASA reprezintă senzorul, „metronomul” și instrumentul de analiză care pune la dispoziția SPPBE date și informații necesare funcționării eficiente și eficace. De cealaltă parte, SIMApA poate fi văzut ca elementul executiv al procesului de planificare a apărării, cel care, întrebuițând resursele gestionate de către relația MIRA-SPPBE și urmând direcțiile stabilite în primele două faze ale procesului PPBE, contribuie la transpunerea în realitate a necesarului de capacități determinat în cadrul ASA, prin constituirea aspectelor de natură fizică specifice componentelor ansamblului DOTLMPFI (e.g. achiziția unui sistem de armamente). În continuare, prin adăugarea aspectelor abstracte specifice celorlalte componente, dezvoltate prin activități complementare (e.g. activități de pregătire a personalului care încadrează sistemul de armamente achiziționat, exerciții desfășurate în comun cu forțe aparținând altor state, dezvoltarea de doctrine și proceduri de întrebuițare a sistemelor de armament achiziționate etc.), se obține rezultatul așteptat, ca ieșiri ale macrosistemului PNPAp, și anume setul de capacități de apărare.

Figura nr. 6: *Sistemul de planificare, programare, bugetare și evaluare (SPPBE)*¹⁵¹

¹⁵¹ N.A.: Această secțiune a fost realizată pe baza informațiilor oferite de către site-ul DPAPRI (<https://dpap.mapn.ro/pages/view/112>), precum și de articolul „Sistemul de planificare, programare, bugetare și evaluare ca sistem de sprijin decizional în managementul resurselor pentru apărare”, publicat în revista *Impact Strategic*, nr. 2[59], p. 53, Centrul de studii strategice de apărare și securitate, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2016. Dorim să-i adresăm mulțumiri autoarei, dr. Maria Constantinescu, în momentul publicării articolului, conferențiar universitar în cadrul Departamentului Regional de Studii pentru Managementul Resurselor de Apărare, Brașov.

Sistemul de planificare, programare și bugetare (SPPB), așa cum a fost denumit inițial, a fost dezvoltat la începutul anilor '60 de către Charles Hitch și introdus (în 1962) de către secretarul apărării al Statelor Unite, Robert McNamara, pentru a îmbunătăți managementul resurselor în cadrul Departamentului Apărării al Statelor Unite, prin realizarea obiectivelor stabilite într-o strategie strâns legată de nivelul bugetului alocat. Într-un studiu dezvoltat de către RAND Corporation, SPPB a fost definit ca „un sistem de management integrat, care pune accentul pe utilizarea analizei pentru luarea deciziilor de program [...] cu scopul de a [...] pune în practică deciziile luate în cadrul programelor majore, prin integrarea funcțiilor de planificare, programare și bugetare”¹⁵². Scopul inițial a fost acela de a oferi o bază mai rațională de alocare a resurselor pentru apărare, printr-o abordare centralizată de tip *top-bottom*, în care deciziile în domeniul strategic și al alocării resurselor pentru apărare trebuiau să se bazeze pe scopuri și obiective de securitate și apărare națională. Ulterior, SPPB a evoluat semnificativ devenind Sistemul de Planificare, Programare, Bugetare și Execuție (SPPBE). „Accentul era pus pe capabilități și facilitarea revizuirii modului în care deciziile anterioare au fost puse în practică. Intenția din spatele adaptării sistemului era aceea de a furniza cea mai eficace combinație de forțe, personal, echipamente și sprijin logistic, în limitele plafoanelor financiare disponibile, făcând legătura dintre strategiile la nivel politico-militar, capabilitățile prioritizate și resursele disponibile”.

În România, SPPBE (Sistemul de planificare, programare, bugetare și evaluare) a fost introdus în anul 1999 și a devenit operațional în 2002. Sistemul este coordonat de către DPAPRI, prin Consiliul de planificare a apărării (CPA), care reprezintă autoritatea de decizie și are ca obiectiv principal „integrarea eforturilor structurilor Ministerului Apărării Naționale pentru utilizarea resurselor disponibile într-un mod

---

¹⁵² P. Don Vito, *The Essentials of a Planning-Programming-Budgeting System*, RAND Corporation, iulie 1969, p. 1, apud Maria Constantinescu, „Sistemul de planificare, programare, bugetare și evaluare ca sistem de sprijin decizional în managementul resurselor pentru apărare”, *Impact Strategic*, nr. 2[59], p. 54, Centrul de studii strategice de apărare și securitate, Editura UNAp „Carol I”, București, 2016.

eficient în vederea realizării capabilităților militare planificate”¹⁵³. La nivel departamental, SPPBE asigură nevoile de management al resurselor de apărare, precum și elaborarea documentelor de planificare. Sistemul oferă un instrument de management rațional al resurselor pentru a construi și a menține capacitatea de acțiune a MApN, urmărind stabilirea și implementarea unui plan ce combină atât capabilitățile, cât și resursele (costurile etc.) într-o proiecție în viitor a demersurilor de dezvoltare și cu o vizualizare de perspectivă a deciziilor curente. De asemenea, prin produsele sale, el reprezintă baza pentru elaborarea bugetului apărării.

Procesul care se desfășoară la nivelul SPPBE este unul ciclic, multianual și desfășurat la nivel departamental cu periodicitatea elaborării documentelor de planificare specifice. Deși activitățile desfășurate au o periodicitate variabilă, vom considera că ciclul PPBE este de patru ani, corespunzător ritmului de întocmire a principalelor documente de planificare la nivel departamental (CAAp și SMR), care direcționează întregul demers. În principal, mecanismul de reglare este asigurat de către celelalte documente elaborate la nivel departamental (DPA, programele majore și Planurile anuale), care asigură, anual, ajustarea activităților prin obiectivele stabilite și resursele alocate, în funcție de buget, încadrându-se într-o viziune de 10 ani. Așa cum este denumit, procesul conține patru faze, pe care le vom detalia în continuare (vezi anexa nr. 5).

Faza de planificare

Faza de planificare are ca scop definirea cadrului conceptual pentru alocarea resurselor necesare și stabilirea căilor de urmat pentru implementarea programelor majore, în vederea adaptării capacității de apărare la cerințele impuse. În această fază, la nivelul MApN, se elaborează: Carta Albă a Apărării (CAAp), Strategia Militară (SMR), Directiva de planificare a apărării (DPA) și Precizările SPPBE. De asemenea, în această fază se realizează studii și analize ce pot furniza informații privind problemele importante ale planificării, precum și

---

¹⁵³ *** , *Sistemul de planificare, programare, bugetare și evaluare*, URL: <http://dpap.mapn.ro/pages/view/112>, accesat la 20.04.2020.

planuri pe termen lung, ce urmăresc focalizarea eforturilor structurilor implicate. Din punctul de vedere al procesului PPBE, elementele centrale le constituie asigurarea obiectivelor specifice și a direcțiilor pentru elaborarea programelor majore ale MApN (centrate pe capacități) și stabilirea limitelor alocărilor financiare pentru anul în curs, încadrate într-o estimare a bugetului pe următorii trei ani și într-o viziune privind obiectivele și limitele de finanțare pe următorii 10 ani, prin intermediul principalelor documente de planificare a apărării. Așa cum am precizat, documentul care concretizează aceste elemente este DPA, care se elaborează pe baza CAAp, a SMR, precum și a documentelor specifice elaborate la nivelul NATO și UE. Prin intermediul DPA se fundamentează planificarea integrată a apărării la nivelul MApN, pentru anul în curs: se stabilește echilibrul în triada *politici-resurse-capacități*; se creează o viziune comună în sistem asupra obiectivelor, priorităților și alocării resurselor; se realizează conexiunea cu sistemul de planificare din cadrul Alianței.

Faza de programare

Această fază se desfășoară anual și are ca obiectiv elaborarea programelor majore ale MApN, încadrate în limitele financiare stabilite, pentru a oferi o perspectivă specializată cu privire la alocarea resurselor necesare pentru atingerea obiectivelor stabilite prin DPA. În faza de programare sunt elaborate și selectate alternative pentru realizarea obiectivelor specifice și a capacităților pentru fiecare program major, cu încadrarea în limitele financiare precizate, așa cum au fost stabilite în DPA. Principalele documente elaborate în cadrul acestei faze sunt: programele majore și planurile anuale.

Așa cum am precizat, *Programul major* este instrumentul prin care obiectivele, prioritățile și capacitățile prevăzute în DPA sunt materializate în „planuri de implementare”. De asemenea, programul major permite personalului de decizie să aleagă alternativa optimă pentru realizarea obiectivelor și reprezintă baza pentru întocmirea bugetului. Programele majore sunt manageriate de un director de program, care este șeful/comandantul unei structuri, de regulă, ordonator secundar de credite, care răspunde de constituirea,

dezvoltarea și menținerea de capabilități. Programele majore au ca obiectiv generarea și menținerea capabilităților militare prevăzute în DPA și urmăresc: continuarea procesului de restructurare și modernizare; pregătirea structurilor subordonate pentru îndeplinirea misiunilor și participarea la operații de răspuns la crize; perfecționarea structurală și funcțională a sistemului de conducere operațională a armatei.

Planurile anuale se elaborează pe baza: programelor majore; fondurilor alocate prin bugetul de stat pentru anul respectiv; execuției bugetare a anului anterior; stadiului îndeplinirii indicatorilor de program aprobați. Pentru elaborarea planurilor anuale, directorii de programe majore țin cont de următoarele principii: alocarea resurselor pentru acțiunile și activitățile planificate se va face conform priorităților stabilite prin documentele de planificare (DPA); se iau în considerare numai activitățile și acțiunile pentru care se pot asigura integral resursele umane, materiale și financiare necesare; alocarea resurselor pentru funcționarea structurilor de forțe se va face conform nivelurilor de pregătire și operativitate atât a misiunilor, cât și a sarcinilor ce le revin (vezi SMR).

Faza de bugetare

Cea de-a treia fază are ca obiectiv întocmirea unui plan financiar anual, integrat în abordarea finanțării multianuale, care să asigure resursele necesare realizării și menținerii capabilităților prevăzute pentru anul respectiv. Principalele documente elaborate sunt: proiectul de buget al MApN și anexele de fundamentare; bugetul MApN aprobat de Parlament pe programe, surse, capitole, subcapitole și articole bugetare; bugetele ordonatorilor secundari de credite (directorilor de programe majore) pe surse, capitole, subcapitole și articole bugetare. Obiectivele urmărite în această fază vizează: previzibilitatea și continuitatea politicilor și strategiilor de înzestrare cu tehnică de luptă modernă; calitatea vieții personalului îmbunătățită; resursele financiare asigurate prin participarea la programele, proiectele și inițiativele NATO sau UE, care să contribuie la dezvoltarea și menținerea capabilităților de apărare necesare îndeplinirii misiunilor și sarcinilor specifice, la nivel

național și internațional. Reamintim aportul deosebit pe care îl are *Acordul politic național privind creșterea finanțării pentru Apărare*, semnat în data de 13 ianuarie 2015, în implementarea, la nivel național, a angajamentului statelor membre NATO de a crește finanțarea pentru apărare la un procent de 2% din PIB.

Faza de evaluare

Faza de evaluare se desfășoară anual și are ca scop stabilirea variantei optime care să asigure capacitatea maximă a forțelor, pe fondul utilizării eficiente a resurselor la dispoziție. Pentru aceasta, activitățile desfășurate în această fază se concentrează pe furnizarea de feedback cu privire la implementarea planurilor și realizarea obiectivelor stabilite pentru anul curent, în cadrul programelor, în limitele financiare stabilite în faza de bugetare. În acest sens, se urmărește modul/stadiul de implementare a obiectivelor prevăzute în anul curent, în raport cu resursele alocate, cu scopul de a face corecțiile necesare. Mai concret, această fază constă în evaluarea stadiului derulării programelor; analiza rezultatelor prin prisma resurselor alocate în faza de bugetare; compararea indicatorilor planificați cu cei realizați; identificarea/stabilirea corecțiilor; realizarea de analize și studii pentru viitor. Principalele documente specifice acestei faze sunt rapoartele privind derularea programelor majore ale MApN, din care rezultă corecțiile necesare și modul de implementare a acestora. Conform Legii nr. 203/2015, „directorii de programe majore elaborează rapoarte pentru evaluarea stadiului derulării programelor majore și a planurilor anuale. Anual, în cursul trimestrului II, MApN prezintă CSAT o informare privind stadiul îndeplinirii obiectivelor și priorităților MApN, stabilite prin DPA, la nivelul anului precedent. Reamintim faptul că, bienal, în luna iunie, în cadrul fazei 5 din NDPP, DPPC(R) întocmește un raport (*NATO Capability Report*) care încorporează prezentarea generală aprobată a evaluărilor referitoare la capacitățile de apărare ale fiecărui stat membru al Alianței și care evidențiază progresul individual și colectiv în ceea ce privește dezvoltarea acestora.

În secțiunile următoare vom descrie și celelalte procese subsumate planificării apărării la nivel național (Analiza Strategică a Apărării și Managementul Achizițiilor pentru Apărare) și vom evidenția conexiunile care se stabilesc între acestea și procesul ce se derulează la nivelul SPPBE. Încheiem secvența de prezentare a SPPBE prin evidențierea aspectelor care se constituie în rolul acestuia în cadrul procesului național de planificare a apărării.

Primul aspect se referă la faptul că SPPBE oferă o modalitate de reconciliere a două abordări opuse în domeniul planificării apărării, și anume abordarea bazată pe *cerințe* și abordarea bazată pe *buget*. În abordarea bazată pe cerințe, planificarea apărării urmărește constituirea unui set de capabilități de apărare cu ajutorul căruia statul să fie în măsură să contracareze amenințările la adresa securității naționale, considerate drept factori determinanți ai strategiilor și cerințelor militare. În acest context, bugetul este doar instrumentul care pune la dispoziție resursele financiare necesare (cu existența inerentă a unor limitări). De cealaltă parte se află abordarea bazată pe buget, în care procesul de planificare a apărării este direcționat de resursele bugetare disponibile, care vor stabili cu prioritate limitele pentru realizarea unui set de capabilități, cu alinierea strategiei militare la acesta, indiferent de amenințările din mediul de securitate. În secțiunile următoare vom dezvolta aceste două abordări, cu precizarea avantajelor și dezavantajelor pentru fiecare dintre ele, oferind apoi ceea ce considerăm că reprezintă soluția optimă. Așa cum am precizat, SPPBE îmbină în mod armonios aceste două abordări, în sensul în care se constituie într-un sistem care să ia în considerare, în același timp, atât necesitățile militare, cât și costurile. Pentru a desfășura un proces de planificare a apărării conectat la realitate, este necesar să se țină cont de faptul că deciziile privind configurarea și nivelul forței nu pot fi luate separat de resursele disponibile, dar că acestea nu trebuie să constituie factorul determinant. Cu alte cuvinte, ***bugetul trebuie văzut ca o limitare, dar în sensul de restricție și nu de constrângere***. În acest fel, accentul trebuie pus pe calitate și nu pe cantitate.

Al doilea aspect îl reprezintă întrebuințarea SPPBE ca instrument de management, în special de luare a deciziilor și de exercitare a controlului, utilizat la nivel departamental, pentru alocarea inteligentă a resurselor în vederea realizării în mod eficace și eficient a obiectivelor naționale de apărare. Mai mult decât atât, SPPBE furnizează factorilor de decizie la nivel politico-militar (care stabilesc strategiile și obiectivele de apărare) un instrument transparent pentru a estima implicațiile pe care deciziile lor le pot avea asupra resurselor disponibile și capacității de apărare a României, pe termen mediu și lung. Această funcțiune contribuie și la controlul democratic civil în domeniul apărării, o necesitate reală, impusă de lege. Și aceste aspecte vor reveni în atenție în secțiunile următoare, atunci când vom dezvolta modalități de sprijin a deciziei, atât în stabilirea, cât și în implementarea strategiei de dezvoltare și de menținere a capacităților de apărare.

Al treilea aspect ce se constituie în rol al SPPBE în cadrul procesului de planificare a apărării este cel consacrat, de instrument al managementului integrat al resurselor pentru apărare. Fiecare dintre cele patru faze presupune desfășurarea de activități și elaborarea de documente care contribuie la fundamentarea modalităților de întrebuințare a resurselor financiare ce constituie bugetul apărării: valoarea totală a bugetului (CAAp); proiecția bugetară pentru fiecare program major (DPA); resursele alocate anual pentru realizarea acțiunilor și implementarea măsurilor prevăzute în programele majore și planurile anuale; bugetul MApN (defalcat) și anexele de fundamentare; măsuri și corecții privind finanțarea programelor, rezultate din evaluarea indicatorilor ce stabilesc stadiul derulării programelor.

În final, *al patrulea aspect* care identifică rolul SPPBE în cadrul PNPAp este reprezentat de rezultatul activităților din faza de *Planificare*. Prin documentele rezultate (CAAp, SMR, DPA) se realizează transpunerea obiectivelor și direcțiilor de acțiune, stabilite în mod general și generic la nivelul politic, în obiective, acțiuni și măsuri concrete, stabilite în programe și planuri de implementare, astfel încât

să confere demersului de realizare, dezvoltare și menținere a capabilităților o configurație fezabilă, robustă și chiar tehnică. Cu cât ne îndepărtăm de nivelul politic și ne apropiem de cel de execuție – realizare capabilități și asigurare forțe și resurse, pe domenii de planificare, pentru constituirea elementelor DOTLMPFI – cu atât mai specifice, detaliate și realiste sunt documentele de planificare a apărării, în termeni de obiective, acțiuni, mijloace și resurse.

Analiza strategică a apărării (ASA)

Analiza strategică a apărării este un proces politic, militar și social, desfășurat într-un format interinstituțional prin care se analizează modalitățile de realizare a intereselor statului în domeniul apărării și se stabilesc obiectivele și direcțiile de acțiune, plecând de la interesele naționale de securitate și de la dinamica mediului de securitate la nivel regional și internațional. Scopul principal este acela de înțelegere adecvată a mediului de securitate și a influenței acestuia asupra apărării și securității naționale, în vederea furnizării informațiilor corecte și relevante decidenților politici care, în baza acestora, vor stabili strategii și vor adapta decizii privind evoluția sistemului național de apărare, pe termen scurt, mediu și lung. Pentru atingerea acestui scop, în cadrul ASA se promovează discuții, se aplică modele analitice, se identifică soluții și se iau decizii cu privire la modul de utilizare a resurselor naționale pentru a realiza interesele vitale ale țării, a-și proteja valorile naționale și a-și apăra cetățenii. De aceea, este important să înțelegem faptul că procesul ASA este mai mult decât o analiză a capacității de apărare a României printr-o trecere în revistă a situației Armatei României și/sau o inventariere a capabilităților de apărare naționale. ASA trebuie să ofere răspunsuri la întrebările legate de nivelul de ambiție, de interesele și obiectivele strategice militare pe care România le poate îndeplini, de caracterul național ca actor strategic, de importanța securității naționale în raport cu alte aspecte de interes național (cum ar fi educația, sănătatea, economia etc.), dar și de conexiunile ce se realizează între România și alte state în domeniul politicii de apărare, de existența unor parteneriate cu interese similare și de contribuția țării noastre la

misiunile organizațiilor internaționale din care face parte, în vederea promovării și menținerii unui climat de securitate regional și internațional. Nu în ultimul rând, trebuie estimate așteptările și efectele implementării deciziilor rezultate din ASA, la nivel național și regional.

Rezultatele intermediare și finale ale acestui proces trebuie să contribuie decisiv la crearea corectă și realistă a viziunii decidenților politici și militari privind dinamica mediului de securitate, a situației curente privind capacitatea de apărare a României (incluzând potențialul național, dar și pe cel augmentat prin alianțe și parteneriate) și a evoluției necesare a acesteia pe termen scurt, mediu și lung, astfel încât să se asigure realizarea intereselor naționale de securitate și apărare ale României. Pentru Armata României, obiectivele și misiunile care rezultă din ASA vor determina proiectarea forței ideale, validate pe baza unor scenarii strategice adecvate, urmărind deficitul de capacități. „Astfel, răspunsuri la întrebări precum: capacitățile de care dispunem și starea în care se află acestea, care sunt cerințele lumii în care trăim și cum pot face față Forțele Armate la aceste provocări, cum putem proiecta structura de forțe pe direcția strategică actuală etc., pot contura o imagine cuprinzătoare prin care resursele disponibile pot fi evaluate în funcție de tipul de forță dorit. Implicit, prioritizarea obiectivelor, în concordanță cu nivelul resurselor, va putea fi facilitată de rezultatele analizei.”¹⁵⁴

Responsabilitatea desfășurării procesului ASA revine celui mai înalt nivel de conducere a sistemului național de apărare, astfel încât să se asigure accesibilitatea și confidențialitatea datelor culese și a rezultatelor, eliminarea birocrăției, asumarea răspunderii politice, precum și posibilitatea decidentului politic de a direcționa și influența abordarea apărării naționale în sensul unor modalități de gândire moderne și performante. Nu mai puțin importantă este participarea la acest proces a persoanelor cu funcții de răspundere din toate sectoarele din domeniul apărării, precum și a reprezentanților

---

¹⁵⁴ Ștefan Oprea, *Analiza strategică a apărării în al doisprezecelea ceas*, în „Monitorul apărării și securității”, URL: <https://monitorulapararii.ro/analiza-strategica-a-apararii-in-al-doispre-zecelea-ceas-1-25242>, accesat la 20.04.2020.

mediului academic, economic și științific, cunoscători ai fenomenului militar și a situației de securitate la nivel național și internațional.

Este important să precizăm faptul că implementarea strategiilor și materializarea deciziilor va fi cuprinsă în principalele documente de planificare a apărării, în special în cele elaborate la nivel departamental. Din acest motiv, ASA se desfășoară în format standard la începutul ciclului de planificare și la jumătatea acestuia (la doi ani după elaborarea CAAp, în scopul revizuirii acesteia, dacă situația o impune). De asemenea, ASA se poate desfășura și în orice moment pe timpul PNPAp, într-un format mai restrâns, atunci când situația internă sau internațională o impune. Atunci când se desfășoară la începutul ciclului de planificare a apărării, procesul începe înainte de elaborarea SNApT și se finalizează pe timpul elaborării CAAp, pentru a furniza date și informații, dar și direcționări necesare dezvoltării/elaborării principalelor documente de planificare a apărării, în special a CAAp, SMR și DPA. Reamintim faptul că CAAp reprezintă *Political Guidance* – viziunea nivelului politico-militar (MApN), adică transpunerea viziunii politicului (președinte – SNApT și Guvern – Programul de guvernare) în demersuri, acțiuni și măsuri pentru creșterea capacității de apărare a României. SMR reprezintă viziunea SMAp privind eforturile de realizare a obiectivelor politicii de apărare și a nivelului militar de ambiție, ambele precizate în CAAp. DPA realizează partajarea eforturilor instituțiilor și organismelor de resort din cadrul MApN și repartiția resurselor pe programe majore. Toate aceste documente se întocmesc în faza *Planificare* a PPBES și constituie, așa cum am prezentat, baza pentru realizarea, în fazele subsecvente, a celorlalte documente specifice desfășurării PNPAp.

Procesul ASA presupune un efort continuu și laborios cu implicarea și cooperarea actorilor din domeniile apărării, relațiilor internaționale, educației și cercetării, industriei, dar și a reprezentanților *thinktank-urilor*, societății civile și mediului academic, în special în vederea identificării principalelor evoluții care au potențialul de a defini mediul de securitate în următorii ani. Activitățile se desfășoară

într-o succesiune logică și țin cont de principalele aspecte stabilite la nivel politic (interesele și obiectivele naționale de securitate direcțiile de acțiune pentru atingerea acestora, obiectivele politicii de apărare, nivelul militar de ambiție și misiunile Armatei României) și de orizontul de timp stabilit (termen scurt și mediu – până la 20 de ani).

În continuare vom descrie procesul de Analiză Strategică a Apărării, evidențiind conexiunile care se realizează între acesta și celelalte activități/procese din cadrul PNPAp. Procesul pornește de la *analiza mediului de securitate intern și internațional*, cu identificarea setului de amenințări, riscuri a căror estimare derivă din dinamica evenimentelor, a tendințelor în diferite domenii de impact (cum ar fi cel al tehnicii și tehnologiei militare) și a situațiilor trecute, prezente și prognozate pentru perioada considerată, precum și a vulnerabilităților României, în general, și a sistemului național de apărare, în particular. Rezultatele vor reprezenta parametri de referință pentru toate activitățile subsecvente din cadrul ASA (și nu numai), fiind materializate, din punctul de vedere al documentelor de planificare atât în contribuția MApN la elaborarea SNApT, cât în CAAp, SMR și DPA, elaborate la nivel departamental. Nu trebuie uitat faptul că întreg PNPAp are ca scop creșterea capacității de apărare a României, care se realizează prin diminuarea/eliminarea/ protejarea vulnerabilităților și prin realizarea setului de capabilități de apărare corespunzător din punct de vedere calitativ și cantitativ, care să fie în măsură să contracareze amenințările și să diminueze riscurile din mediul de securitate.

Următorul pas reprezintă *identificarea tipurilor de misiuni ale Armatei României*, pentru a răspunde, în cadrul Sistemului Național de Apărare, amenințărilor probabile identificate anterior. În consecință, aceste tipuri de misiuni țin cont de amenințări și sunt subsumate misiunilor Armatei României (corelate cu obiectivele politicii de apărare și precizate în CAAp, conform Legii nr. 203/2015) și conduc la realizarea nivelului militar de ambiție (care este încadrat în nivelul politic de ambiție și corelat cu nivelul militar de ambiție al Alianței și al Uniunii).

În continuare, în urma unui proces de analiză prospectivă, pentru fiecare dintre aceste tipuri de misiuni *se elaborează scenarii strategice* (la nivelul DPS/SMAp), care descriu situații posibile (inclusiv situații cu o probabilitate mai redusă, dar cu un impact major – de tip *black swan*) generate de amenințări ce pot apărea în mediul de securitate și pot determina riscuri la adresa securității și apărării naționale, respectându-se condițiile de simultaneitate, succesiune sau complementaritate. Pentru fiecare dintre aceste scenarii, în cadrul SMap *se elaborează câte un răspuns* (sub forma CONOPS) care cuprinde, pe de o parte, sarcinile ce trebuie îndeplinite de către Armata României (în mod integrat în sistemul național de apărare) pentru îndeplinirea misiunii și rezolvarea situației și, pe de altă parte, capabilitățile de apărare și forțele necesare pentru a executa acțiunile ce se impun pentru producerea efectelor necesare. Sarcinile rezultate pot fi utilizate la *formularea cerințelor* ce se impun Armatei României (în CAAp), precum și a sarcinilor specifice misiunilor Armatei României, dacă se dorește aceasta, în SMR. Din punctul de vedere al PNPAp, cel mai important produs al acestui pas sunt seturile de capabilități ce rezultă din soluționarea situațiilor descrise în scenarii.

Pe baza acestor seturi *se determină cerințele minime de capabilități* (MCR – similar NDPP) și dimensiunea structurii de forțe necesare pentru a îndeplini misiunile (conform nivelului militar de ambiție) și a soluționa potențialele situații de criză prognozate anterior prin scenarii. Trebuie să precizăm faptul că în lista MCR se includ și capabilitățile asumate de către România a fi dezvoltate pentru a realiza țintele de capabilități din cadrul NDPP și EUDPP. Este important să reamintim faptul că, pentru menținerea unui nivel ridicat de coerență, la nivel național, și de interoperabilitate, în cadrul Alianței, capabilitățile de apărare din cadrul MCR sunt exprimate conform Catalogului de capabilități (corelat cu Catalogul de capabilități al NATO – CC&CS¹⁵⁵). De asemenea, trebuie să subliniem importanța majoră a acestui pas de determinare a necesarului privind capabilitățile de apărare și structura de forțe,

---

¹⁵⁵ N.A.: NATO Bi-SC, Capability Codes and Capability Statements.

întrucât prin acestea se stabilesc țintele, sub forma stării finale și a obiectivelor întregului demers de planificare a apărării. Toate acțiunile și toate resursele întrebuințate vor fi direcționate pentru atingerea acestui deziderat. În secțiunile următoare vom reveni asupra acestor aspecte întrucât stabilirea scopurilor și obiectivelor PNPAp constituie fundamentul elaborării strategiei de dezvoltare a capacităților de apărare ale României.

Concomitent, la nivelul Armatei României se desfășoară procesul de *inventariere a capacităților de apărare existente*. Produsele acestei activități de analiză cantitativă și calitativă au multiple întrebuințări: pentru întocmirea DPA, programelor majore și planurilor anuale; în cadrul fazei Evaluare a PPBES; în cadrul fazei 5 – Evaluarea rezultatelor din NDPP; la completarea *Defence Planning Capability Survey*; în pasul următor din cadrul ASA, pentru obținerea listei cu capacitățile necesare a fi dezvoltate.

Pentru *identificarea capacităților necesar a fi dezvoltate*, se compară lista MCR cu lista capacităților existente. Diferența rezultată reprezintă necesarul de dezvoltat, care se configurează pe priorități, în funcție de riscul (se execută analiza de risc – similar cu cea din cadrul NDPP) pe care îl determină asupra României absența fiecăreia dintre capacitățile de apărare respective.

Următorul pas constă în *analiza resurselor* (în special, financiare și umane) necesar a fi alocate pentru perioada analizată (20 de ani). Așa cum am precizat în secțiunile acestei lucrări, „pentru a desfășura un proces de planificare a apărării conectat la realitate, este necesar să se țină cont de faptul că deciziile privind configurarea și nivelul forței nu pot fi luate separat de resursele disponibile, dar că acestea nu trebuie să constituie factorul determinant. Cu alte cuvinte, bugetul trebuie văzut ca o limitare, dar în sensul de restricție și nu de constrângere. Informațiile referitoare la resurse (bugetare) vor reprezenta punctul comun al ASA cu faza *Bugetare* din cadrul procesului PPBE. Totuși, în această fază a ASA se evaluează necesarul de resurse, urmând ca, în continuare, să se analizeze gradul

de „afordabilitate” al unei asemenea structuri de forțe, în funcție de resursele estimate a fi accesibile în perioada de timp analizată.

În pasul următor se analizează (prin *simulări*) dacă România își poate permite să susțină, pe termen scurt, mediu și lung, efortul de realizare și de menținere a setului de capabilități și a structurii de forțe rezultate a fi necesare pentru îndeplinirea nivelului militar de ambiție stabilit de decidentul politic. Rezultatul constituie intrarea directă pentru următoarea secvență, în care *se realizează concordanța între resursele disponibile și setul de capabilități necesare*. În principiu, aceasta presupune redimensionarea celor două părți, pe baza unei negocieri. Pe de o parte se realizează redimensionarea setului de capabilități și a structurii de forțe înspre „zona verde” din punctul de vedere al „afordabilității”. Cu alte cuvinte, ținând cont de impactul asupra capacității de apărare, se reduc anumite capabilități din necesar, în măsura în care se realizează un raport cost/impact acceptabil. În acest caz se realizează o reducere a nivelului de ambiție, cu menținerea acestuia „în zona de siguranță”. Pe de altă parte, se caută soluții pentru suplimentarea resurselor (în special financiare), astfel încât să se ajungă cât mai aproape de nivelul cerut. În ambele se ține cont de oportunitățile oferite de statutul de membru al României în cadrul NATO și UE, precum și de parteneriatele și inițiativele internaționale la care România este parte. De fiecare dată se realizează o comparație dintre forța sustenabilă și cea corespunzătoare MCR, *analizându-se riscurile* asupra securității și apărării României în diferite situații și determinându-se modalitățile de diminuare/eliminarea acestora.

Așa cum am precizat, de calitatea executării ASA depinde întregul demers de planificare a apărării, iar nivelul ridicat al acesteia depinde de acuratețea și corectitudinea evaluării și înțelegerii stării curente și a tendințelor mediului de securitate, precum și a influențelor pe care le poate avea acesta asupra țării. De asemenea, identificarea și evaluarea corectă a capabilităților de apărare, a forțelor și a resurselor din cadrul sistemului național de apărare oferă decidenților datele necesare pentru a putea determina starea actuală, a putea realiza

estimări și a fi în măsură să identifice modalități eficiente și eficace, concretizate în decizii, în acord cu posibilitățile reale de creștere a capacității de apărare a României. În implementarea deciziilor, factorii responsabili trebuie să realizeze planificarea acțiunilor și resurselor adecvate pentru a prioritiza eforturile și a realiza tipul de forță dorit în viitor. „O astfel de analiză va elimina dilema alegerii între calitate și cantitate, va furniza datele necesare realizării saturației câmpului de luptă și va crea o viziune a Forțelor armate, rezultată din analiza minuțioasă a nevoilor reale de apărare.”¹⁵⁶

Rezultatul final al ASA se constituie în setul final de capabilități și structura de forțe optimizată la care se dorește a se ajunge la finalul perioadei analizate. Evidențiem faptul că una dintre direcțiile de acțiune pentru asigurarea securității naționale, grupate pe dimensiunea de apărare, (SNApT 2020-2024) este *implementarea structurii de forțe rezultate din „Analiza strategică a apărării 2020”*. „Aceasta va permite trecerea la o planificare multianuală, prin care se va asigura dinamica de personal și înzestrare, potrivit nevoilor actuale și de perspectivă ale Ministerului Apărării Naționale”. Adiacent, sunt stabilite și stări intermediare ale acestora, ca repere ce ghidează demersul de realizare și de menținere a capabilităților de apărare, însoțite de o proiecție a alocării eşalonate a resurselor pentru întreaga perioadă. Așa cum am precizat, se ține cont de oportunitățile din mediul intern și internațional, inclusiv de aspecte de implementare, cum ar fi avansul tehnologic sau potențiale realizări din domeniul cercetării științifice. Toate aceste rezultate constituie intrări atât pentru SPPBE, ca instrument de decizie și control, cât și pentru SIMApA, ca instrument de execuție, în cadrul procesului național de planificare a apărării.

Sistemul integrat de management al achizițiilor pentru apărare (SIMApA)

Managementul achizițiilor pentru apărare reprezintă una dintre componentele comune ale PNPAp și ale Managementului integrat al resurselor pentru apărare (MIRA). În esență, fiecare dintre cele cinci componente ale MIRA (managementul resurselor umane;

---

¹⁵⁶ Ștefan Oprea, *op.cit.*

managementul resurselor financiare; managementul achizițiilor pentru apărare; managementul sistemului de cercetare-dezvoltare și inovare; managementul infrastructurii de apărare) sunt reprezentate în cadrul PNPAp prin rezultatele proceselor specifice, fapt care evidențiază o conexiune extrem de strânsă între cele două, mergând până la incluziune. Totuși, vom considera că PNPAp și MIRA sunt separate, iar în secțiunea următoare vom analiza această legătură, precum și alte conexiuni pe care planificarea apărării le are cu diferite activități și procese ce se desfășoară în domeniul apărării.

Revenind la managementul achizițiilor pentru apărare, acest proces are scopul de a asigura utilizarea eficientă a fondurilor publice alocate pentru achizițiile de produse, servicii și lucrări necesare armatei, pe baza criteriilor economice de atribuire a unui contract de achiziție publică și a legislației în vigoare. În ceea ce privește sistemul legislativ la nivel național, acesta este destul de complex, cuprinzând legi, hotărâri ale guvernului și ordonanțe de urgență, la care se adaugă ordine de ministru (apărare, economie, externe) ce reglementează funcționarea unor organisme cu atribuții în domeniu sau desfășurarea unor proceduri specifice. În prezent, principalul act normativ în vigoare este Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice, în care se regăsesc câteva paragrafe ce adresează în mod specific achizițiile din domeniul securității și apărării¹⁵⁷. La aceasta se adaugă prevederile din Legea nr. 346/2006 completată și republicată, Legea nr. 101/2016, OUG nr. 114/2011, OUG nr. 189/2002, HG nr. 395/2016 etc.¹⁵⁸

---

¹⁵⁷ N.A.: În Legea nr. 98/2016, secț. a 7-a, *Situații speciale*, par. 2, *Apărare și securitate*, art. 37 al.1 se specifică sfera de aplicabilitate, cu precizarea excepțiilor: „Prezenta lege se aplică contractelor de achiziție publică/acordurilor-cadru atribuite și concursurilor de soluții organizate în domeniile apărării și securității naționale, cu excepția celor pentru care se aplică dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 114/2011 privind atribuirea anumitor contracte de achiziții publice în domeniile apărării și securității, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 195/2012, și a celor pentru care nu se aplică dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 114/2011, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 195/2012, potrivit art. 21, 22 sau art. 56 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2011, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 195/2012”.

¹⁵⁸ N.A.: Mai multe detalii sunt disponibile la URL: <https://www.dpa.ro/dgarm/legislatie>, accesat la 20.04.2020.

Sistemul integrat de management al achizițiilor pentru apărare a fost introdus în MApN în anul 1998, fiind proiectat, elaborat și implementat pe baza sistemelor și structurilor similare utilizate de NATO și țările membre NATO. Sistemul utilizează managementul achizițiilor prin programe și proiecte realizat prin intermediul Echipelor Integrate de Proiect care își desfășoară activitatea pe baza unor instrucțiuni, proceduri, regulamente și standarde specifice activităților comerciale din domeniul apărării.

Scopul principal al SIMApA este acela de a crea cadrul organizatoric pentru optimizarea proceselor de achiziție în domeniul apărării. Procesul desfășurat în cadrul acestui sistem vizează achiziționarea, în corelare cu resursele pentru apărare alocate, a sistemelor de armamente și echipamentelor militare care înglobează tehnologii moderne adecvate în scopul satisfacerii nevoilor categoriilor de forțe ale armatei și asigurării interoperabilității cu forțele NATO și UE. Pe scurt, putem considera că etapele parcurse se circumscriu triadei: se identifică și se stabilesc nevoile și cerințele de noi arme; se stabilesc prioritățile ținând cont de necesarul de resurse; se coordonează și controlează procesul de achiziții. Cadrul structural și organizatoric al SIMApA se realizează prin corelarea reglementărilor privind funcționarea integrată a celor trei componente din cadrul sistemului (vezi fig. nr. 6).

Prima componentă este reprezentată de *Sistemul de emitere a cerințelor tehnico-operaționale*, coordonat de către SMAp, prin Consiliul de Supraveghere a Cerințelor (CSC) ca autoritate de decizie pentru acest sistem. Așa cum sugerează denumirea, CSC funcționează ca organ de monitorizare și deliberare la nivelul MApN prin care se realizează managementul activităților din cadrul sistemului de emitere a cerințelor, fiind abilitat să analizeze și să hotărască asupra nevoilor materiale și a cerințelor operaționale necesare îndeplinirii misiunilor încredințate Armatei României (*Ce avem nevoie să achiziționăm?*). Președintele CSC este Șeful SMAp, iar hotărârile

adoptate la nivelul acestei entități, în îndeplinirea atribuțiilor sale¹⁵⁹, sunt obligatorii pentru structurile MAPN. Dintre cele mai importante activități pe care le desfășoară, CSC analizează, evaluează și aprobă Documentul cu nevoile misiunii (DNM), și Documentul cu cerințele operaționale (DCO), validează Sinteza studiului de concept, identifică limitările tehnico-operaționale ale produselor din înzestrare și propune inițierea unor noi programe de modernizare/înzestrare, participă la evaluarea programelor de înzestrare pe parcursul derulării acestora, propune Consiliului de Achiziții (CODA) măsuri de prioritizare a derulării programelor de înzestrare și analizează propunerile de nominalizare a directorilor pentru testarea și evaluarea operațională a sistemelor de armament și tehnică de luptă.

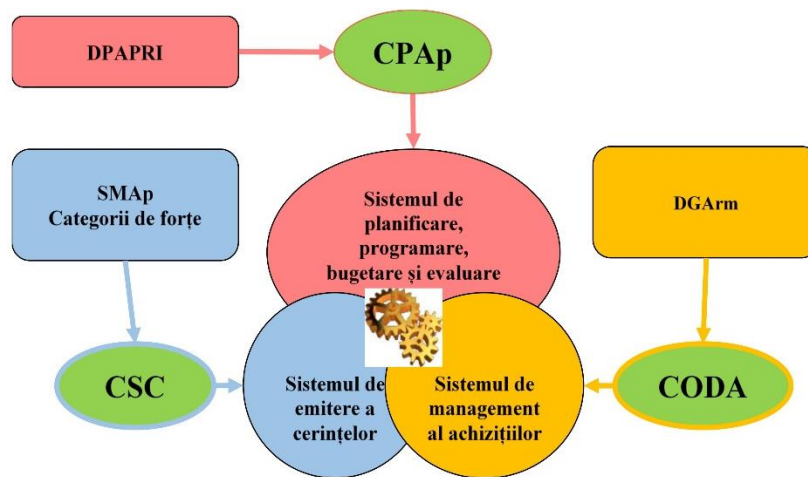
Cea de-a doua componentă este asigurată de *sistemul de planificare, programare, bugetare și evaluare*, coordonat de către DPAPRI, prin Consiliul de Planificare a Apărării (CPAp) ca autoritate de decizie pentru acest sistem. Această componentă este reprezentată de sistemul de gestionare a resurselor financiare destinate achizițiilor de bunuri și servicii din domeniul apărării (*Ce ne putem permite să achiziționăm?*). În consecință, activitățile din cadrul SPPBE, care produc efecte în domeniul achizițiilor pentru apărare, sunt cele subsumate, în special, fazelor *programare* și *bugetare*, așa cum au fost descrise anterior (asigurarea fondurilor necesare pentru programele de înzestrare; stabilirea, împreună cu celelalte sisteme, a priorităților în alocarea resurselor, în conformitate cu Legea bugetului de stat).

Cea de-a treia componentă comportă funcțiunile de execuție a deciziilor privind bunurile și serviciile achiziționate și este denumită *sistemul de management al programelor de achiziții*. Este coordonat de către Direcția generală pentru armamente (DGArm), prin Consiliul de achiziții (CODA) ca autoritate de decizie pentru acest sistem.

---

¹⁵⁹ N.A.: Organizarea și funcționarea Consiliului de Supraveghere a Cerințelor au fost reglementate, până la data de 19 martie 2020, de Regulamentul privind organizarea și funcționarea Consiliului de Supraveghere a Cerințelor din 16.07.2010, aprobat prin ordinul ministrului apărării naționale nr. M.86/2010 și publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 523 din 27 iulie 2010. Acest document a fost abrogat prin Ordinul nr. 49/2020, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 221, din 18 martie 2020.

CODA este o structură a MApN căreia îi este asigurat secretariatul de către Direcția management resurse și politici de achiziții din cadrul DGArm. Sistemul asigură managementul programelor de achiziții și contractelor, al proiectelor de cercetare-dezvoltare, al activităților de testare și evaluare, al resurselor financiare alocate, precum și al calității, realizând raportări/informări periodice. Pe scurt, sistemul asigură răspunsul la întrebarea: *Cum să achiziționăm ceea ce avem nevoie?*

Figura nr. 7: Integrare eficientă și decizie unificată în cadrul SIMApA¹⁶⁰

Direcția Generală pentru Armamente are un rol major în executarea deciziilor privind implementarea programelor majore de achiziții. DGArm „reprezintă autoritatea națională în domeniul managementului calității la furnizorii de produse militare și prestatorii de servicii, precum și de aplicare a cerințelor NATO și UE de asigurare a calității, în domeniul apărării, prin activități de evaluare, certificare și supraveghere în legătură cu îndeplinirea acestor cerințe”¹⁶¹. Ea urmărește intensificarea participării operatorilor economici români la inițiativele, proiectele și/sau programele internaționale desfășurate sub patronajul instituțiilor europene sau al agențiilor NATO specializate. Printre domeniile de responsabilitate, cele mai importante vizează: elaborarea și coordonarea implementării politicilor de achiziții în cadrul MApN, fundamentarea sub aspect

¹⁶⁰ Realizată prin adaptarea schemei din *slide 5* din prezentarea dl. Marian Vătavu, disponibilă la URL: <https://newstrategycenter.ro/wp-content/uploads/2017/10/Prezentare-Dl.-Marian-Vatavu.pdf>

¹⁶¹ ***, *Direcția generală pentru armamente*, URL: <https://www.dpa.ro/>, accesat la 20.04.2020.

tehnic a politicilor de înzestrare, elaborarea, coordonarea și punerea în practică a strategiilor de achiziții pentru sistemele de armamente și echipamentele majore; coordonarea activității de cercetare-dezvoltare și testare-evaluare, precum și a participării structurilor specializate din cadrul ministerului la proiectele și programele de cercetare-dezvoltare inițiate la nivelul NATO și UE; supravegherea managementului calității privind furnizarea de produse militare și prestarea de servicii în domeniul apărării; elaborarea reglementărilor specifice și coordonarea activității de standardizare tehnică și metrologie, realizarea controlului specific domeniului de competență pentru exporturile, importurile și alte operațiuni cu produse militare și cu dublă utilizare.¹⁶² De asemenea, prin structurile din subordine, DGArm desfășoară activitatea de cooperare internațională în domeniul armamentelor și gestionează relațiile cu industria națională de apărare, activități în care Compania națională „ROMTEHNICA” S.A.¹⁶³ deține rolul principal.

Compania națională „ROMTEHNICA” S.A. este o structură în coordonarea MApN (unicul acționar), înființată în 2001, care prestează servicii de import și de export de armament pentru minister, acționând ca interfață a partenerilor externi cu industria românească de apărare și MApN. Compania promovează produsele de apărare fabricate în România pe piețele internaționale de profil și este exportator exclusiv al echipamentelor excedentare aflate în administrarea MApN. De asemenea, ROMTEHNICA negociază și semnează contracte de import, transfer de tehnologie, suport logistic, asistență tehnică și instruire de personal, în numele MApN și organizează licitații și selecții de oferte, asigurând clienților consultanță și servicii (reprezentare și intermediere).¹⁶⁴

---

¹⁶² N.A.: Mai multe detalii sunt disponibile la URL: <https://www.dpa.ro/dgarm/domenii-de-responsabilitate>, accesat la 20.04.2020.

¹⁶³ N.A.: În baza Hotărârii de Guvern nr. 236/1991 se înființează Regia Autonomă Romtehnica SA. Statutul actual al C.N. ROMTEHNICA S.A. a fost aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 738/2001, funcționând ca o societate comercială cu capital integral de stat, URL: <http://www.romtehnica.com.ro/site/>, accesat la 20.04.2020.

¹⁶⁴ ***, *Romtehnica*, URL: <http://www.romtehnica.com.ro/site/despre-noi/>, accesat la 20.04.2020.

În ceea ce privește asigurarea de expertiză tehnică și desfășurarea demersurilor de cercetare-dezvoltare-inovare, vârful de lance îl reprezintă Agenția de cercetare pentru tehnică și tehnologii militare (ACTTM). Prin structurile sale (în special centrele de cercetare științifică și de testare-evaluare), efectuează cercetări tehnico-științifice fundamentale orientate, aplicative și de dezvoltare tehnologică pentru introducerea continuă a progresului tehnic în domeniul militar, crearea de noi tipuri de tehnică militară cu performanțe superioare, precum și pentru modernizarea tehnicii existente, cu consumuri de resurse cât mai reduse¹⁶⁵. Agenția participă în cadrul SIMApA prin fundamentarea și prezentarea studiilor de concept și soluțiilor tehnice privind achizițiile în domeniul apărării.

Așa cum am menționat, SIMApA reprezintă partea executivă, prin care se creează cadrul pentru realizarea achizițiilor de produse și servicii identificate ca necesare în ASA și planificate și bugetate în cadrul PPBES și care contribuie la constituirea, dezvoltarea și menținerea capabilităților de apărare. Procesul corespunzător SIMApA se desfășoară cu respectarea unor principii și activități de bază, fundamentate de legislația în vigoare și pe normele specifice achizițiilor publice, precum și cu respectarea unor reglementări și standarde interne (instrucțiuni pentru emiterea cerințelor, pentru managementul achizițiilor, pentru interacțiunea sistemelor, pentru testare evaluare și omologare, pentru managementul activităților de cercetare dezvoltare; standard pentru analize și audituri tehnice, standard pentru specificații de sistem). De asemenea, există o serie de politici, principii și proceduri de bază dintre care menționăm următoarele:

- atribuirea de responsabilități cheie privind deciziile majore în ceea ce privește stabilirea cerințelor, alocarea fondurilor și conducerea programelor;

- SIMApA folosește managementul achizițiilor prin programe/proiecte, care sunt clasificate după mărime și complexitate; programele de achiziții transformă nevoile misiunii în cerințe operaționale și ulterior în specificații;

---

¹⁶⁵ <https://www.acttm.ro/despre-noi/misiuni-si-obiective/>, accesat la data de 20.04.2020.

- nu se demarează un program de achiziție fără existența unei cerințe aprobate, fără asigurarea integrală a resurselor și fără o strategie de achiziție de care să răspundă un director de program (vezi anexa nr. 6);
- conducerea programelor se realizează pe echipe de lucru ai căror membri au responsabilități clare;
- realizarea consensului între autoritatea tehnică, autoritatea contractantă și autoritatea financiară în procesul de achiziții;
- realizarea coerenței între resursele alocate și necesarul real pentru derularea programelor de achiziții în domeniul apărării;
- analizarea mai multor variante fezabile înainte de începerea unui program de achiziții;
- structurarea pe faze distincte a procesului, trecerea de la o fază la cealaltă constituind puncte de decizie;
- reducerea costurilor și a riscului, care să fie analizate la fiecare punct de decizie;
- contractul de achiziție are în vedere o negociere corectă și o împărțire echitabilă a riscului între MApN și producător, cu asigurarea unui pachet de *offset* în beneficiul industriei naționale;
- atribuirea în execuție a programelor se face pe bază de competiție;
- costurile, graficul de realizare, parametrii de performanță sunt stabiliți la începutul programului de achiziție, fiind apoi evaluați și ajustați pe tot parcursul derulării programului.

*SIMApA – proces*¹⁶⁶

Orice proiect de achiziție derulat în cadrul SIMApA, indiferent de categoria din care face parte, parcurge în mod obligatoriu un număr de faze ale procesului de achiziție, care sunt precedate de puncte de decizie. Stabilirea fazelor ține de competența CODA și a Directorului de proiect, aceasta realizându-se în cadrul definirii și

---

¹⁶⁶ N.A.: Această secțiune a fost elaborată cu sprijinul informațiilor cuprinse în articolul „Aplicații ale tehnicilor de reinginerie în managementul proiectelor/programelor de achiziții”, realizat în 2006 de către Col. ec&dr. ing. Vasile N. Popa, profesor militar la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, URL: http://www.codrm.eu/conferences/2006/24_Popa_Vasile.pdf, accesat la 20.04.2020.

structurării proiectului de achiziții inițiat. Înainte de derularea fazelor propriu-zise, se desfășoară un set de activități preliminare în cadrul cărora se analizează misiunile și amenințările, se stabilesc nevoile structurilor beneficiare ale MApN pentru îndeplinirea acestora și se pregătește finanțarea. Nevoile privind sistemele de armament și tehnică de luptă, materialele sau serviciile sunt stabilite de către *sistemul de emitere a cerințelor tehnico-operaționale* pe baza solicitărilor furnizate de către structurile din compunerea MApN (categoriile de forțe, comandamente etc.) și a ofertelor provenite de la operatorii economici din industria de apărare și de la entitățile de cercetare-dezvoltare (vezi fig. 2 din anexa nr. 6).

Derularea unui proiect de achiziție cuprinde, în principiu, șase faze (*faza 0÷5*), declanșate de rezultatele obținute prin parcurgerea punctelor de decizie (*PD 0÷5*). În continuare detaliem conținutul fazelor și a punctelor de decizie, explicitând reprezentările grafice din anexa nr. 6:

PD 0: Aprobarea inițierii studiului concept – se pregătește documentul cu nevoile misiunii și, în funcție de priorități, se ia decizia inițierii procesului de achiziție.

Faza 0: Studiarea conceptului

În această fază are loc stabilirea „hărții de procese”, care oferă o imagine de ansamblu clară și cuprinzătoare a funcțiilor îndeplinite de sistemul achiziționat, marcând fluxurile esențiale din cadrul acesteia și conexiunile ei cu alte sisteme. Pe durata fazei se elaborează, pe bază de competiție sau de către organismele de profil ale armatei, *studii de concept*. Obiectivele acestor studii sunt definirea conceptului de sistem, realizarea unei analize exploratorii a conceptelor alternative (studii de caz), evaluarea fezabilității acestora prin metode de analiză multicriterială și furnizarea bazei de date pentru evaluarea avantajelor, dezavantajelor și a gradului de risc al acestora, în vederea prezentării spre analiză la Punctul de Decizie. Rezultatele studiului de concept, în urma unei analize detaliate a variantelor, sunt utilizate la elaborarea Documentului cu Cerințele

Operaționale (DCO), a Strategiei de achiziție (se realizează și estimarea costului ciclului de viață) și a Bazei programului de achiziție.

PD 1: Aprobarea inițierii programului nou – în urma propunerii înaintate de către CSC.

Faza 1: Definirea sistemului/proiectului

Pentru definirea sistemului/proiectului, acesta este aprofundat în sensul evaluării în profunzime a avantajelor și a dezavantajelor unuia sau mai multor concepte, cu variante de proiectare și tehnologii paralele pentru realizarea acestuia. Se ia în considerare realizarea prototipurilor, precum și a experimentărilor și evaluărilor operaționale anterioare pentru reducerea riscului, astfel ca tehnologia, producția și riscul financiar să poată fi controlate. În cadrul acestei faze, se are în vedere o estimare a costului total pentru durata ciclului de viață¹⁶⁷ al produsului, raportul cost/performanță, interoperabilitatea și strategiile de achiziții. Activitățile desfășurate în cadrul acestei faze: definirea completă a caracteristicilor critice de proiectare și a capacităților preliminate pentru conceptele de sistem; demonstrarea că tehnologiile critice ale celor mai promițătoare concepte pot fi încorporate într-un sistem de proiectare care să prezinte încredere; stabilirea proiectului dezvoltării din punctul de vedere al costurilor, al graficului de realizare și al performanțelor pentru cea mai promițătoare activitate de proiectare; evaluarea validată a vulnerabilităților sistemului; efectuarea testului de dezvoltare care urmărește identificarea și reducerea riscurilor și stabilește gradul în care tehnologiile noi, în curs de aplicare, reprezintă un risc pentru proiect; evaluarea inițială a capacității bazei industriale de susținere a proiectului; efectuarea evaluării operaționale inițiale care urmărește

---

¹⁶⁷ N.A.: *Ciclu de viață* – ansamblul etapelor succesive și/sau interdependente, care includ cercetarea și dezvoltarea care urmează a fi efectuate, producția, comercializarea și condițiile acesteia, transportul, utilizarea și întreținerea, pe toată durata existenței unui produs ori a unei lucrări sau a prestării unui serviciu, de la achiziția materiilor prime ori generarea resurselor până la eliminare, curățarea amplasamentului și încheierea serviciului sau a utilizării (Legea nr. 98/2016 din 19 mai 2016 privind achizițiile publice). Se estimează că distribuția procentuală a costului total pentru durata ciclului de viață a unui sistem, defalcată pe etape se încadrează în modelul: cost de cercetare-dezvoltare (10 ÷ 25)%, cost de producție (10 ÷ 25)%, cost de operare și mentenanță (50%) și cost de distrugerii (0,1 ÷ 0,2)%.

stabilirea modului în care sunt realizate cerințele operaționale impuse; revederea strategiei de achiziție, în care se identifică domeniile de risc mare, riscul în management și producția inițială de serie mică; identificarea consecințelor inițiale de mediu; evaluarea costurilor pentru planul de achiziție prognozat și nevoile anuale de fonduri; proiectarea surselor adecvate de susținere a proiectului. În funcție de specificul proiectului, este posibilă realizarea și testarea prototipului de cercetare, precum și efectuarea unei evaluări operaționale inițiale a componentelor critice ale sistemului. În ceea ce privește strategia de achiziție, aceasta se implementează pe baza analizei pieței și a alternativelor existente. La analiza pieței, având în vedere importanța și relevanța cerințelor beneficiarului (categoriile de forțe, comandamentele operaționale etc.), precum și cererea și oferta de sisteme similare pe plan internațional se identifică ofertele existente pe piață, de la operatori economici naționali și internaționali, ținând cont și de maturitatea tehnologiilor încorporate în sistem. Pe baza acestora se stabilesc alternativele dintre care, conform strategiei de achiziție, se va lua decizia privind sistemul achiziționat și furnizorul.

PD 2: Aprobarea dezvoltării, inițierea realizării prototipului

Faza 2: Dezvoltarea tehnologică

În această fază se realizează transformarea celor mai bune variante de proiectare într-un proiect sigur care să respecte cerințele operaționale și de interoperabilitate și care să poată fi fabricat și întreținut eficient, analiza capacităților operaționale ale sistemului prin realizarea, testarea, evaluarea operațională, omologarea și acceptarea prototipului, revederea programului și validarea procesului de fabricație. În funcție de rezultatele testelor și evaluărilor de dezvoltare efectuate pe prototipul industrial și prin optimizarea proiectului, pe parcursul acestei faze se trece la realizarea *producției inițiale de serie mică*. În detaliu, activitățile desfășurate în cadrul acestei faze sunt: translatarea celui mai promițător proiect identificat în faza anterioară într-un proiect de sistem stabil, reproductibil și eficient; validarea construcției și a procesului de

producție; demonstrarea prin testare că sistemul este capabil să satisfacă specificațiile cerute prin contract, nevoile misiunii și cerințele de performanță operațională minim acceptate; reevaluarea validată a vulnerabilităților sistemului (prototip); testarea efectivă, ale cărei rezultate trebuie să furnizeze un portret realist de performanță în condiții operaționale; stabilirea unei planificări pentru producție care să includă proiecte actualizate de cost, termene și obiective de performanță; realizarea *producției inițiale de serie mică*, având ca scop verificarea faptului că procesul de producție este adecvat, stabil și poate fi lansat, precum și furnizarea unei estimări realiste a costurilor de producție și de achiziție; stabilirea unei planificări a implementării strategiei de achiziție și a unei estimări finale a costurilor sistemului; stabilirea configurației finale a sistemului; evaluarea capacității industriei de apărare (operatorului economic) de a suporta proiectul; identificarea consecințelor posibile de mediu și a măsurilor de diminuare a riscurilor ecologice; reevaluarea la zi a costurilor pentru ciclul de viață și a nevoilor de fonduri anuale; proiectarea unor resurse adecvate care să suporte producția, transportul, instalarea și suportul.

PD 3: Aprobarea producției, pe baza comenzilor și contractelor, în vederea introducerii în dotarea forțelor armate a sistemului achiziționat

Faza 3: Producția, livrarea și instalarea

Obiectivele acestei faze sunt stabilirea unei producții eficiente, stabile și a unei baze de suport, realizarea unei capacități operaționale care să satisfacă nevoile misiunii și monitorizarea performanțelor sistemului. Deficiențele constatate în activitățile de testare și evaluare de dezvoltare și în cele de testare și evaluare operațională inițială se soluționează și se efectuează modificările necesare, înainte de a se trece la faza a 3-a. Pe durata instalării sistemului și a întregului suport operațional, pot exista modificări ale sistemului, care se operează pe timpul acestei faze. În consecință, activitățile desfășurate în cadrul acestei faze sunt: stabilirea unei producții eficiente, stabile și a unei baze de suport corespunzătoare; atingerea capacităților operaționale

care să satisfacă nevoile misiunii; confirmarea prin testare de produse și testare operațională a calității și performanțelor și corectarea deficiențelor; reactualizarea liniei de bază a configurației; reactualizarea și validarea vulnerabilităților și amenințărilor pentru sistem; derularea planurilor operaționale de susținere în tranziție la utilizator și identificarea problemelor operaționale și/sau de suport.

PD 4: Aprobarea modificării/modernizării sistemului

Faza 4: Operarea și suportul (mentenanța)

Pe timpul acestei faze se asigură suportul la trupe, conform *Concepției de management logistic* (în special, logistica de consum și externalizări), prin planificarea sprijinului logistic care să satisfacă valorile de prag ale cerințelor de performanță și susținerea lor, astfel încât să asigure eficiența de cost a ciclului de exploatare. După caz, se elaborează un proiect de testare operațională ulterioară, prin care să se evalueze performanțele și calitatea sistemului, compatibilitatea și interoperabilitatea și să se identifice deficiențele. Această activitate include, dacă este necesar, și realizarea planurilor de sprijin logistic operațional, pentru a se face trecerea de la contractant la structura de sprijin logistic, precum și operarea de modificări și modernizări, la cerere.

PD 5: Aprobarea documentației de scoatere din serviciu

Faza 5: Scoaterea din serviciu (exploatare), valorificarea sau declasarea și casarea

Scoaterea din exploatare a produselor achiziționate și valorificarea sau declasarea și casarea acestora se face în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare, iar pe durata dezmembrării și casării, se asigură verificarea materialului care necesită acest lucru, astfel încât scoaterea din exploatare și casarea să fie efectuate în mod real, cu respectarea strictă a instrucțiunilor tehnice de casare și a normativelor financiar-contabile în vigoare, cât și a celor privind reglementărilor privind protecția mediului, siguranța și sănătatea personalului și a populației.

În executarea programului de achiziție, autoritatea de decizie poate permite introducerea în proces, în orice punct, a unor criterii

specifice și a unor necesități suplimentare, cu respectarea condițiilor contractuale. Derularea procesului de achiziție depinde de obținerea de rezultate programate, astfel încât rezultatele activității desfășurate în punctele de decizie să fie favorabile pentru trecerea la o nouă fază de achiziție, analiza alternativelor având o contribuție majoră în procesul de luare a deciziei.

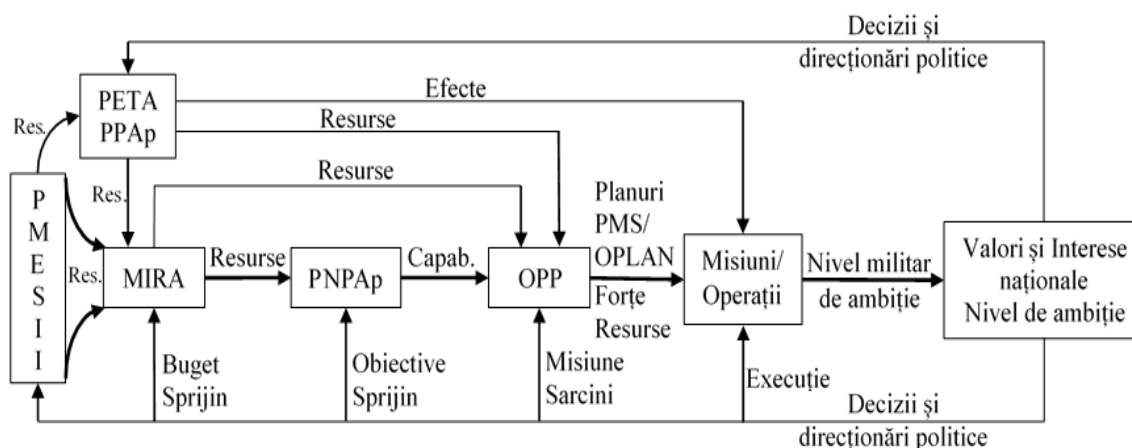
Relaționarea PNPAp

Înceiem prezentarea procesului de planificare a apărării la nivel național prin evidențierea conexiunilor care se realizează între acesta și celelalte procese/activități desfășurate de către sistemul național de apărare pentru realizarea intereselor naționale de securitate și apărare și, prin aceasta, pentru protejarea și promovarea valorilor naționale și individuale ale tuturor cetățenilor. Astfel, în cele ce urmează, vom descrie existența și natura relațiilor dintre procesul național de planificare a apărării (PNPAp), Managementul integrat al resurselor pentru apărare (MIRA) și Procesul de planificare a operațiilor (Operations Planning Process/OPP). Pentru a avea o abordare completă a principalelor procese ce contribuie la atingerea dezideratului menționat, adăugăm și rolul îndeplinit de Pregătirea economiei și a teritoriului pentru apărare¹⁶⁸ (PETA) și de Pregătirea populației pentru apărare¹⁶⁹ (PPAp). Trebuie să menționăm faptul că existența și calitatea acestor conexiuni sunt extrem de importante, întrucât ele dau coerență și fluiditate întregului ansamblu descris în figura nr. 8, de care depind eficiența și eficacitatea tuturor eforturilor întreprinse pentru asigurarea securității și apărării țării. De asemenea, funcționarea corectă a proceselor analizate și a relațiilor dintre ele este strâns legată de formularea și implementarea strategiei de generare, dezvoltare și menținere a capacităților de apărare la nivel național, corelată cu cea a NATO și UE.

---

¹⁶⁸ N.A.: Reglementată prin *Legea nr. 477 din 12 noiembrie 2003 privind pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare.*

¹⁶⁹ N.A.: Reglementată prin *Legea nr. 446 din 30 noiembrie 2006 privind pregătirea populației pentru apărare.*

Figura nr. 8: Relația dintre MIRA, PNPap și OPP

Pentru a avea o abordare structurată, pornim de la faptul că statul și națiunea, simbolizate ca un sistem integrat de tip PMESII-PT, pune la dispoziție obiectul MIRA, și anume resursele stabilite de către decidentul politic (și aprobate de către Parlamentul României), necesare funcționării întregului ansamblu ce reprezintă esența sistemului național de apărare (conducere, forțe, resurse și infrastructură, conform Legii nr. 45/1994). Acestea, furnizate pe plan național de către guvern¹⁷⁰ și societate, înglobează un sistem variat și multidomeniu, dintre care cele mai importante sunt resursele umane, financiare, materiale, diplomatice, juridice, informaționale, culturale și tehnico-științifice, la care se adaugă spațiul și timpul. MIRA presupune desfășurarea procesului de planificare, alocare și utilizare a resurselor MApN alocate de către Guvern. Deciziile și direcționările politice pentru MIRA sunt concretizate, în special, prin stabilirea bugetului și oferirea de îndrumări rezultate din tratate/acorduri internaționale, precum și de sprijin sub forma oportunităților determinate de parteneriatele și inițiativele externe. O parte dintre resursele gestionate în cadrul MIRA provin și din PETA, sub forma capacităților de apărare generate de agenții economici și instituțiile publice specializate care pot oferi produse și servicii necesare

¹⁷⁰ N.A.: Conform Legii nr. 45/1994 privind apărarea țării, Guvernul României „asigură alocarea și utilizarea, potrivit legii, a resurselor financiare și materiale necesare organizării, înzestrării și mobilizării forțelor armate, întreținerii și instruirii efectivelor, menținerii în stare de operativitate a tehnicii și armamentului, precum și realizării lucrărilor de investiții pentru apărare.

sistemului național de apărare și/sau care păstrează rezerve de mobilizare, precum și din PPAp, sub forma resursei umane pregătite pentru a susține efortul de apărare națională. Prin componentele sale (managementul resurselor umane; managementul resurselor financiare; managementul achizițiilor pentru apărare; managementul sistemului de cercetare-dezvoltare și inovare; managementul infrastructurii de apărare), MIRA realizează alocarea resurselor necesare tuturor proceselor ce se desfășoară în cadrul sistemului național de apărare, în special PNPAp, OPP și, implicit, operațiilor și misiunilor executate de către forțe.

În ceea ce privește *conexiunile care se stabilesc între MIRA și PNPAp*, reamintim faptul că planificarea resurselor reprezintă, conform Legii nr. 203/2015, unul dintre domeniile de planificare a apărării, fapt care evidențiază și mai mult legătura dintre MIRA și PNPAp. În cadrul MApN, planificarea apărării și managementul resurselor pentru apărare se realizează într-o abordare modernă, integrată și multianuală. Așa cum am mai menționat, SPPBE este instrumentul de bază al managementului integrat al resurselor pentru apărare în cadrul PNPAp, deci poate fi considerat elementul de legătură dintre cele două procese, în special în ceea ce privește alocarea resurselor bugetare, cu atât mai mult cu cât unul dintre obiectivele MIRA este optimizarea SPPBE și corelarea lui cu politicile publice la nivelul administrației centrale. În cadrul secțiunilor anterioare am descris procesul care se desfășoară la nivelul SPPBE, pe faze. Fiecare dintre acestea vizează managementul resurselor financiare în cadrul PNPAp, în special fazele Programare și Bugetare, dar și în faza Planificare, documentele de planificare a apărării la nivel departamental având în conținutul lor numeroase referințe la MIRA (vezi CAAp). În consecință, SPPBE reprezintă un instrument de management rațional al resurselor și de a construi și de a menține capacitatea de acțiune a MApN, urmărind stabilirea și implementarea unui PLAN ce combină atât capabilitățile, cât și resursele (costurile etc.) într-o proiecție în viitor și cu o vizualizare de perspectivă a deciziilor curente. Resursele, în special cele umane

și financiare au implicații și în desfășurarea celorlalte două procese din cadrul PNPAp: ASA și SIMApA. În cadrul ASA, resursele influențează în mod direct (introducând limitări) viziunea privind setul de capacități și structura de forțe necesare pentru îndeplinirea misiunilor Armatei României și satisfacerea nivelului militar de ambiție, precum și prioritățile în generarea, dezvoltarea și menținerea de capacități și forțe. Reamintim faptul că analiza resurselor disponibile reprezintă un pas distinct în cadrul procesului de analiză strategică a apărării, iar rezultatul acestui pas face obiectul negocierii în vederea realizării concordanței între resursele disponibile și setul de capacități necesare. Această influență se propagă și în cadrul SIMApA, întrucât revitalizarea și/sau mentenanța echipamentelor actuale ori înzestrarea cu echipamente noi în cadrul programele majore de achiziții depind în mod vital de resursele alocate, desigur, în special de cele financiare. În privința SIMApA, o categorie de resurse cu o importanță semnificativă o reprezintă, pe lângă resursele naturale, resursele tehnologice corelate cu baza industrială din domeniul apărării. Industria națională de apărare reprezintă, deopotrivă, o sursă și o resursă, fie că ne referim la operatori economici publici sau privați, având o relevanță din ce în ce mai mare în ecuația complexă a generării, dezvoltării și menținerii capacităților de apărare. Desigur, un rol important îl au și resursele diplomatice, materializate sub forma participării la diferite inițiative și parteneriate existente în cadrul NATO, UE sau pe relații externe bilaterale/multilaterale, care au ca rezultat generarea de capacități de apărare.

Conexiunea PNPAp-OPP este de tip biunivoc, adică cele două procese interferează și se condiționează reciproc. Într-un sens, prin PNPAp (direcționat politic și desfășurat la nivel politico-militar) se pun la dispoziție capacități și forțe care sunt întrebuințate pe baza planurilor rezultate în urma parcurgerii OPP în campaniile/operațiile sau misiunile desfășurate pentru realizarea intereselor naționale de securitate și apărare, incluzând aici și participarea la realizarea intereselor stabilite la nivelul organizațiilor internaționale și parteneriatelor din care România face parte. Această conexiune există

indiferent de tipul de planificare (planificare din timp sau planificare în situație de criză), natura ei fiind ușor diferită, în funcție de situație.

Planificarea operațiilor constă în elaborarea de concepții și planuri de operații ce vor permite punerea în practică a opțiunilor de nivel strategic, operativ și tactic, stabilite la nivel politic și politico-militar. Prin planificarea operației se urmărește asigurarea obținerii stării finale dorite, la terminarea campaniei sau operației majore întrunite.¹⁷¹ În acest sens, planificarea operațiilor furnizează evaluări, opțiuni, concepții și planuri pentru stabilirea necesarului de capacități și pentru întrebuințarea forțelor, capacităților și resurselor puse la dispoziție în campanii și operații. Resursele sunt furnizate prin intermediul procesului aferent MIRA, precum și PETA și PPAp, așa cum vom prezenta în continuare.

În cadrul OPP, situațiile generice de planificare și ipotezele de planificare, care se dezvoltă în scenarii strategice¹⁷², fundamentează *procesul de planificare din timp a operațiilor* pentru îndeplinirea întregului spectru de misiuni stabilite pentru Armata României, reprezentând totodată, cadrul general care poate fi utilizat și în designul exercițiilor de nivel strategic sau operativ. În acest context, putem considera faptul că aceste produse reprezintă legătura dintre planificarea apărării și planificarea operațiilor. Caracterul previzionar al planificării din timp îi conferă acestora posibilitatea utilizării scenariilor (elaborate pe baza tendințelor mediului de securitate, a ipotezelor și a situațiilor de planificare identificate) pentru elaborarea planurilor de contingență (COP), inclusiv a celor generice (GCOP), a planurilor permanente de apărare (SDP) și a planurilor de răspuns

---

¹⁷¹ ***, SMG-3, *Manualul de planificare a operațiilor*, 2016.

¹⁷² N.A.: *Situațiile de planificare* reprezintă o descriere generală a unor circumstanțe de natură politică, militară, socio-economică și geografică, în care Armata României poate executa un anumit tip de misiune. *Ipotezele de planificare* sunt supoziții referitoare la o situația curentă sau o presupunere despre viitorul curs al unor evenimente, asumate ca fiind adevărate, în absența unor date/informații reale și care sunt necesare pentru finalizarea estimării situației, în sprijinul deciziilor ulterioare. Un *scenariu strategic* reprezintă o etapă de dezvoltare a situațiilor de planificare, într-un mediu geostrategic specific și care implică o operație militară având caracteristici particulare. O situație de planificare, inclusiv una generică va avea, de obicei, un anumit număr de scenarii strategice asociate. (conf. SMG-3, *Manualul de planificare a operațiilor*, 2016, Anexa nr. 1 – Termeni și definiții).

gradual (GRP), utilizând drept criteriu principal, probabilitatea de apariție a circumstanțelor identificate, în scopul îmbunătățirii capacității de răspuns la viitoarele riscuri potențiale de securitate. Cu excepția planurilor permanente de apărare (SDP), planurile de contingență sunt planuri elaborate cu un grad de detaliere variabil, care cuprind capabilitățile esențiale pentru diferite tipuri sau zone de operații și care, în situații de criză corespunzătoare, pot fi dezvoltate în planuri de operație (OPLAN). Planurile permanente de apărare sunt planuri de operații dezvoltate în volum complet, la toate nivelurile, gata de a fi executate, cu relațiile de comandă stabilite, capabilitățile și forțele desemnate și cu resursele identificate. Ele sunt destinate contracarării riscurilor potențiale identificate la adresa securității naționale, regionale și internaționale pe termen lung, apărute în timp scurt sau fără avertizare și care necesită o acțiune imediată, pentru apărarea integrității teritoriului național sau pentru apărarea colectivă.

În cazul planificării operațiilor în situație de criză, principalul produs este planul militar strategic (PMS – la nivel militar-strategic) sau planul de operație (OPLAN – la nivel operativ și tactic). Acesta este obținut în urma parcurgerii fazelor OPP, pe baza evaluărilor și analizelor situației reale de criză și conține, pentru toate etapele/fazele campaniei sau operației, capabilitățile și forțele, precum și resursele necesare, întrebuintate la toate nivelurile (strategic, operativ și tactic) în scopul îndeplinirii misiunilor și sarcinilor pentru atingerea obiectivelor stabilite de către decidentul politic (CSAT) prin *Directiva strategică de inițiere* (pentru nivelul militar-strategic) și ierarhic, în *Dispoziția de planificare strategică*, respectiv în *Ordinul de planificare*, pentru nivelurile operativ și tactic. După parcurgerea primelor patru faze ale OPP, capabilitățile, forțele și resursele se vor regăsi menționate, concret și în detaliu, în corpul principal și în anexele planurilor de operații întocmite de către structurile militare care participă la operație. Această „variantă finală” a capabilităților și a forțelor este obținută în urma unui proces de echilibrare a cerințelor comandanților (cuprinse în concepția militar-strategică sau CONOPS) cu posibilitățile reale de asigurare a

acestora, având permanent în vedere eficiența și eficacitatea desfășurării cu succes a acțiunilor. Situația este similară și la nivel NATO (și UE), cu un aspect ușor diferit al procesului de echilibrare a necesarului cu existentul de capacități, datorat contextului multinațional în care se desfășoară OPP. Rezultatul se materializează în documentele denumite CJSOR¹⁷³ și TCSOR¹⁷⁴, care se constituie anexe la planul de operații¹⁷⁵. În urma transmiterii *Directivei/Dispoziției/Ordinului de execuție* (pentru nivelurile militar-strategic/operativ/tactic), se declanșează executarea campaniei/operației/misiunii, iar capacitățile și forțele (completate sau suplimentate pe parcurs, în funcție de situația operațională) sunt întrebuintate în scopul generării de efecte, realizării nivelului militar de ambiție și protejarea și promovarea valorilor naționale și ale cetățeanului.

Conexiunea inversă se realizează prin cerințele care vin din partea beneficiarilor (categorii de forțe, comandamente operaționale etc.) privind capacitățile și forțele necesare creșterii eficacității acțiunilor desfășurate în cadrul operațiilor sau misiunilor viitoare. Așa cum am menționat anterior, aceste cerințe reprezintă date de intrare pentru PNPAp (în special, în cadrul ASA și SIMApA), unde sunt analizate, prioritizate și bugetate, astfel încât să producă adaptarea sistemului național de apărare prin declanșarea unor programe de achiziție sau modernizare, producerea de modificări structurale și organizaționale, dezvoltări doctrinare/ procedurale etc.

Un caz particular îl reprezintă rolul OPP în interiorul PNPAp, mai exact, în cadrul ASA, considerând faptul că activitățile declanșate de elaborarea prognozelor privind dinamica mediului de

---

¹⁷³ N.A.: *Combined Joint Statement of Requirements* – conține necesarul de forțe pentru îndeplinirea misiunii și parcurge, pe timpul OPP (în funcție de poziția în timp față de Conferința de generare a forței și de elaborarea proiectului CONOPS și, respectiv a OPLAN), ca și TCSOR, fazele de elaborare *orientativ (illustrative/provisional), provizoriu (draft) și final*.

¹⁷⁴ N.A.: *Theatre Capabilities Statement of Requirements* – conține necesarul de capacități (eligibile pentru finanțarea din fondul comun) pentru susținerea îndeplinirii misiunilor în teatrul de operații.

¹⁷⁵ N.A.: Mai multe detalii sunt disponibile în *Comprehensive Operations Planning Directive*, COPD interim V2.0, 04 octombrie 2013, URL: https://www.act.nato.int/images/stories/events/2016/sfpdpe/copd_v20.pdf, accesat la 20.04.2020.

securitate sub forma scenariilor strategice încadrate în tipurile de misiuni ale Armatei României, presupun parcurgerea unui proces de planificare a operațiilor, până la elaborarea parțială a *Concepției militar-strategice* (și a *Anexei B – Organizarea forțelor pe misiune și relațiile de comandă*). Planificarea apărării utilizează în cadrul procesului de stabilire a cerințelor de capabilități, în mod similar planificării din timp (descrise anterior), situațiile generice de planificare și ipotezele de planificare, din care se dezvoltă scenariile strategice. Subliniem faptul că este important ca scenariile strategice elaborate în cele două situații (planificarea din timp și OPP din cadrul ASA) să fie conectate, mergând până la identificare. Tipologia și caracteristicile principale ale acestora sunt determinate, așa cum am menționat, prin analiza mediului strategic de securitate curent (diagnoză) și estimarea tendințelor acestuia (prognoză), respectiv a tipurilor de misiuni și a nivelului de ambiție stabilite pentru forțele armate prin deciziile și direcționările politice (obiective). Împreună cu diferite analize și evaluări, concepția operațiilor, elaborată în urma OPP desfășurat în cadrul ASA, determină stabilirea cerințelor minime de capabilități (*MCR*) necesare îndeplinirii sarcinilor și misiunilor pentru rezolvarea situațiilor descrise în scenarii (un proces similar se desfășoară și în cadrul NDPP, pasul 2 – *Determinarea cerințelor de capabilități* și în cadrul CDM/EUDPP, etapa 2 – *Stabilirea catalogului de cerințe*). Totodată, prin analiza situațiilor de planificare și a scenariilor strategice în ordinea *stare finală dorită – obiective — efecte/condiții decisive – acțiuni* sunt determinate Listele cu descompunerea misiunii pe sarcini/*Mission-to-Task Decomposition List – MTDL*, instrumente esențiale pentru analiza modului în care Armata României își poate îndeplini misiunile, precum și pentru definirea obiectivelor și cerințelor de instruire pentru structura de forțe a acesteia, prin dezvoltarea ulterioară a *Listelor cu cerințele esențiale pentru misiune/Mission Essential Task List – METL*. Criteriul principal este reprezentat de impactul pe care apariția situațiilor descrise în situațiile de planificare și scenarii îl produce asupra obiectivelor și intereselor de apărare și securitate. Reamintim

faptul că scenariile și, mai ales, produsele acestui proces de planificare au un puternic caracter de incertitudine, întrucât o parte dintre datele introduse în analizele și în evaluările specifice sunt determinate intuitiv, fiind provenite din ipotezele de planificare. De asemenea, analiza și cunoașterea la nivel național a situațiilor de planificare și a scenariilor strategice dezvoltate în cadrul NATO și UE oferă o mai bună poziție națională în procesul de negociere și asumare a țintelor de capabilități/*Capability Targets*, în sensul că, o corectă și completă cunoaștere a stărilor strategice și militar-strategice finale, respectiv a obiectivelor și a efectelor la nivel strategic și operativ asociate, permite asumarea în cunoștință de cauză a cerințelor de capabilități, sub aspect cantitativ și poate facilita identificarea/stabilirea cursurilor de acțiune optime pentru atingerea țintelor de capabilități.

O altă conexiune importantă se realizează între *MIRA* și *OPP*. Așa cum am menționat, scopul procesului de planificare a operațiilor îl reprezintă realizarea unui plan care presupune stabilirea în timp și în spațiu a direcțiilor de acțiune concretă, a mijloacelor și resurselor alocate și a acțiunilor care trebuie executate pentru generarea efectelor ce duc la atingerea obiectivelor și realizarea scopului. În consecință, toate acțiunile planificate au la bază o anumită cantitate de resurse umane, materiale, financiare etc., care este alocată pentru a susține efortul respectiv. Aici, mai mult decât în toate celelalte activități desfășurate în cadrul sistemului național de apărare trebuie respectate principiile suficienței și eficienței, care trebuie implementate prin desfășurarea unui proces coerent de management al resurselor pentru apărare.

De asemenea, atât în asigurarea resurselor necesare desfășurării operațiilor și misiunilor, cât și în crearea unor efecte cu rol catalizator în obținerea succesului, PETA are un rol extrem de important. În cadrul acestui proces, conform legii, „în caz de mobilizare sau de război, Guvernul stabilește prioritățile pentru contracte/comenzi și alocă resursele în vederea realizării cerințelor urgente, necesare

susținerii efortului de apărare”¹⁷⁶, prin sistemului de priorități și alocare a resurselor pentru apărare, a cărei funcționare este direcționată pe baza planurilor de mobilizare și de pregătire a economiei naționale pentru apărare. Tot conform acestor planuri, în caz de mobilizare sau de război, sunt puse la dispoziția sistemului național de apărare capacitățile de apărare și rezervele de mobilizare, pentru a susține efortul de război¹⁷⁷. Al doilea aspect al PETA, pregătirea teritoriului pentru apărare, generează efecte care favorizează desfășurarea operațiilor de apărare națională, întrucât conține „măsuri și acțiuni stabilite pentru realizarea obiectivelor necesare satisfacerii nevoilor strategice și operative ale forțelor sistemului național de apărare și pentru asigurarea protecției populației și a bunurilor materiale, inclusiv a celor ce aparțin patrimoniului național, împotriva efectelor acțiunilor distructive executate de agresor cu mijloace clasice și arme nucleare, biologice și chimice”¹⁷⁸. Conform legii, finanțarea pregătirii economiei naționale și a teritoriului pentru apărare se face de la bugetul de stat, iar măsurile și acțiunile specifice sunt coordonate și monitorizate de către Guvernul României, care „răspunde de pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare și asigură aplicarea măsurilor referitoare la aceste domenii, potrivit legii, a hotărârilor Parlamentului și ale CSAT”.

---

¹⁷⁶ N.A.: *Legea nr. 477 din 12 noiembrie 2003 privind pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare*, art. 6.

¹⁷⁷ N.A.: A se vedea secțiunile 4 și 5 din *Legea nr. 477/2003*.

¹⁷⁸ *Legea nr. 477/2003*, art. 34.

CAPITOLUL 3

COORDONATE PRIVIND STRATEGIA DE DEZVOLTARE A CAPABILITĂȚILOR DE APĂRARE

Modalitățile de realizare a capabilităților pentru apărare sunt multiple și depind de gradul de dezvoltare a armatei statului respectiv, de cultura militară existentă la nivelul societății civile, precum și de voința politică de a investi în poziția de „garant al securității și apărării”.

În majoritatea statelor membre NATO și UE, precum și la nivelul acestor organizații, există elaborate și aplicate strategii de dezvoltare a capabilităților, în diferite abordări, precum cea bazată pe riscuri și amenințări sau cea bazată pe nivelul bugetului alocat pentru apărare. În SUA, se mai află, în curs de testare și experimentare, o nouă strategie bazată pe dezvoltarea tehnologică, creată cu intenția de a implementa abordarea unei noi tipologii a conflictului viitorului, denumită războiul tip „mozaic”¹⁷⁹. În principiu, putem afirma faptul că majoritatea actorilor internaționali de importanță majoră, fie că sunt de tip statal, fie că reprezintă organizații internaționale din domeniul securității și apărării, au integrat în propriile strategii de dezvoltare a capabilităților de apărare un puternic filon al implementării dezvoltărilor tehnologice, exprimând suficient de clar dependența procesului de dezvoltare/adaptare a capabilităților de apărare de dinamica aplicațiilor științei, cel puțin în domeniul sistemelor de armament și al tehnicii de luptă.

---

¹⁷⁹ N.A.: Lansat în 2019 de către cercetătorii științifici americani din cadrul Agenției guvernamentale americane pentru proiecte avansate de cercetare în domeniul apărării (DARPA), războiul de tip „mozaic” presupune integrarea tuturor platformelor de luptă individuale pentru a realiza o imagine completă a unei victorii rapide și decisive împotriva oricărui agresor, precum și dezvoltarea unui pachet de capabilități adecvat. Principalul scop al noului tip de război este acela de a surclasa strategia și sistemele ruse de anti-acces și interdicție zonală (A2/AD), care împiedică SUA să intervină în regiunile controlate de Moscova și Beijing.

Ca urmare, în prezentul capitol vom descrie principalele tipuri de abordări specifice strategiilor de dezvoltare a capabilităților de apărare existente sau aflate în curs de implementare și vom realiza o analiză comparativă între acestea, pentru a evidenția aspectele fundamentale privind configurarea unei strategii optime de dezvoltare a capabilităților, Armata României 2040, precum și unele măsuri pe care le considerăm necesar a fi întreprinse la nivelul MApN, în sensul adaptării procesului național de planificare a apărării pentru implementarea cu succes a acestuia.

3.1. Abordări ale strategiei de dezvoltare a capabilităților de apărare

Strategia de dezvoltare a capabilităților de apărare reprezintă viziunea actorului care o implementează privind modalitățile în care întrebuințează resursele și capacitățile de producție pe care le are la dispoziție pentru creșterea și menținerea capacității de apărare la un nivel care să asigure satisfacerea nivelului militar de ambiție și, implicit, participarea, în mod preponderent, a instrumentului militar, la realizarea intereselor naționale de securitate și apărare. Acesta este motivul din care obiectul unei asemenea strategii îl reprezintă, de regulă, forțele armate ale actorului în discuție (ne vom referi, în special, la actorul de tip statal, încadrându-ne în paradigma abordării realiste în relațiile internaționale), știut fiind faptul că acțiunile și măsurile întreprinse pentru apărare presupun un efort colectiv și integrat al tuturor instrumentelor de putere. De asemenea, acesta este motivul pentru care *strategia de dezvoltare și menținere a capabilităților de apărare se subsumează strategiei naționale de apărare (viziunea politică privind apărarea națională) și se află într-o strânsă legătură cu strategia militară (viziunea militară privind apărarea națională)*. În această relație intră și *Carta Albă a Apărării*, care, așa cum s-a demonstrat în capitolul anterior, are tot o configurație de strategie (întrucât cuprinde obiective, mijloace și modalități de acțiune, ținând cont de mediul internațional), reprezentând viziunea nivelului politico-militar privind apărarea națională.

Existența unei viziuni strategice robuste privind generarea și menținerea de capabilități de apărare reprezintă o condiție *sine qua*

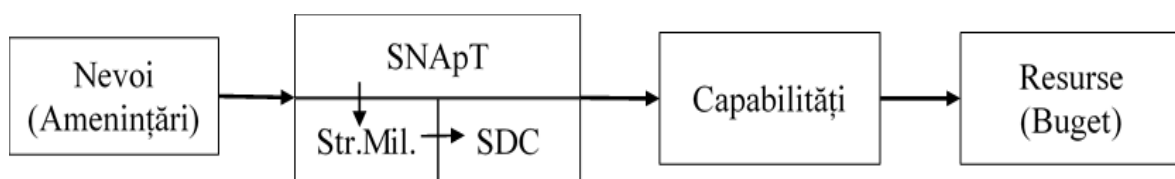
non pentru continuitatea, coerența, stabilitatea și eficiența eforturilor de apărare. Strategia conține liniile directoare și principiile care ghidează toate eforturile depuse pentru creșterea capacității de apărare (în consecință ghidează procesul de planificare a apărării) și trebuie să fie elaborată și implementată într-o abordare rațională, identificată de către actorul respectiv ca fiind optimă.

De cele mai multe ori, criteriile care determină alegerea abordării optime fac obiectul unui raționament predominant inductiv, întrucât depind de foarte multe variabile a căror „valori” evoluează într-o dinamică dificil de prognozat, în cele mai multe situații. Ne referim, în special, la variabilele determinate de mediul de securitate (actori, relații, amenințări, oportunități etc.), de cantitatea și calitatea resurselor la dispoziție, de tehnologiile cu aplicabilitate în domeniul apărării etc. Predominanța din punctul de vedere al ponderii pe care o are fiecare dintre aceste seturi de variabile determină tipuri de abordări diferite în elaborarea și implementarea strategiei de dezvoltare și de menținere a capacităților. În acest studiu vom analiza trei tipuri de abordări, considerându-le de bază: *strategia bazată pe nevoi*; *strategia bazată pe resurse bugetare*; *strategia bazată pe dezvoltarea tehnologică*. Desigur că un actor din mediul internațional va alege abordarea pe care o consideră optimă pentru construirea strategiei proprii, în funcție de aspectele de bază (grupate după modelul SWOT) ale situației în care se află, precum și de estimările specifice tendințelor acestora. Trebuie să menționăm faptul că toate cele trei abordări presupun existența celor trei elemente (nevoi, buget și tehnologie), dar fiecare dintre ele se focalizează pe câte unul dintre ele, strategia corespunzătoare fiind construită în jurul lui. Se realizează astfel o triadă de opțiuni, iar de rezultatul procesului de decizie depinde eficiența și chiar fezabilitatea întregului proces de augmentare și menținere a capacității de apărare a actorului respectiv. Un exercițiu interesant îl reprezintă identificarea cazului ideal. Putem aprecia faptul că, în condiții ideale, strategia ar trebui construită luând în considerare maximum fiecărui set de variabile corespunzător celor trei abordări. Ar rezulta, astfel, o strategie a cărei implementare ar duce la crearea unui set de capacități de apărare care să dea

posibilitatea actorului respectiv să contracareze orice tip de amenințări, indiferent de tipul acestora sau de riscul pe care îl generează (probabilitate și impact). O asemenea strategie s-ar baza pe resurse (în special, bugetare) nelimitate și ar avea acces la orice tehnologie cu aplicabilitate în domeniul apărării. Este evident faptul că o asemenea perspectivă este imposibilă, prezentând deconectări majore de la realitate. Revenind la realitatea prezentului și la perspectiva estimată a viitorului, limitele impuse în fiecare dintre aceste trei direcții (abordări) determină seturi de variabile specifice fiecărui actor și, în consecință, fiecare va trebui să aleagă ponderea pe care o au acestea în abordarea specifică propriei strategii de dezvoltare și de menținere a capabilităților de apărare.

Strategia bazată pe nevoi (amenințări și riscuri) – threat based approach (how the ends require means)

O strategie de dezvoltare a capabilităților de apărare realizată în abordarea bazată pe nevoi corespunde unei strategii de apărare a cărei elaborare pornește de la analiza mediului de securitate. În urma acestora se identifică amenințările și riscurile existente și potențiale, pe termen scurt, mediu și lung, care determină *nevoile de apărare*, ca factorii determinanți ai strategiei de apărare. Aceștia li se adaugă și oportunitățile, precum și punctele tari și vulnerabilitățile pe care actorul respectiv le are.

Figura nr. 9: SDC în abordarea bazată pe nevoi

Pe baza caracteristicilor mediului de securitate, decidentul politic, sprijinit de reprezentanții instituțiilor și structurilor relevante, cristalizează Strategia națională de apărare a țării (SNApT), în jurul intereselor naționale de securitate și apărare (scopuri), identificând direcțiile de acțiune și principalele modalități de întrebuițare a instrumentelor de putere pentru contracararea amenințărilor și diminuarea/eliminarea riscurilor existente sau potențiale. Așa cum

am menționat, SNApT conferă un caracter unitar întregului efort de realizare a securității și apărării naționale, subsumând toate celelalte strategii elaborate la nivel departamental, inclusiv strategia militară (Str.Mil.) și strategia de dezvoltare a capacităților de apărare (SDC). Analizate secvențial, relația dintre aceste strategii constă în transformarea direcțiilor de acțiune stabilite în SNApT pentru dimensiunea de apărare în obiective, misiuni și sarcini specifice forțelor armate, precum și în setul de capacități de apărare necesare îndeplinirii acestora. Toate acestea sunt menționate în Strategia Militară și în planurile operaționale. Strategia de dezvoltare a capacităților de apărare integrează soluțiile de rezolvare a deficiențelor constatate în ceea ce privește necesarul de capacități de apărare (în tot spectrul DOTLMPFI), atât sub aspect cantitativ, cât și calitativ, astfel încât să permită sistemului național de apărare realizarea sarcinilor și misiunilor încredințate. Scopul bugetului este considerat acela de a furniza resursele necesare pentru realizarea scopurilor și obiectivelor stabilite în SDC.

Se observă că această abordare are un puternic caracter proiectiv, întrucât pornește de la o situație inițială, se bazează pe informații referitoare la mediul de securitate și utilizează estimări în scopul determinării modului cel mai eficient în care, prin combinarea efectelor rezultate din măsuri și acțiuni, se realizează anumite condiții care definesc o stare finală prestabilită, și anume aceea de realizare a intereselor naționale de securitate și apărare. Avantajul oferit de abordarea bazată pe nevoi este acela că duce la construirea unei strategii de dezvoltare a capacităților de apărare orientată pe produs (scopuri). Prin implementarea unei asemenea strategii se dorește obținerea unui set de capacități care să determine o capacitate de apărare robustă, ancorată în realitățile operaționale oferite de mediul de securitate prezent și viitor, specifică unui instrument militar performant și care să fie în măsură să-și îndeplinească misiunile și sarcinile stabilite de către decidentul politic. De asemenea, din punctul de vedere al modalităților de acțiune, strategia bazată pe nevoi asigură realizarea eforturilor într-o manieră unitară și coerentă, acestea fiind direcționate ierarhic, în funcție de necesități.

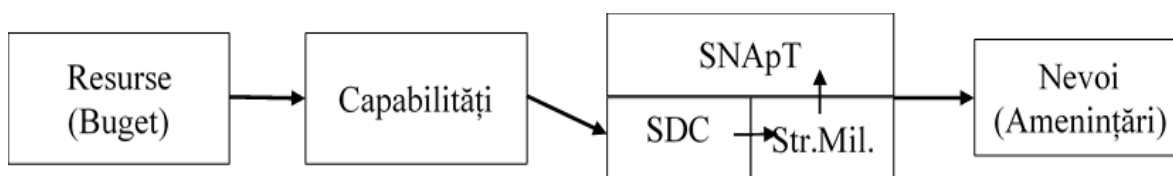
Strategia de dezvoltare a capacităților de apărare, care se circumscrie acestei abordări are în vedere numai satisfacerea nevoilor de apărare, în care planificatorii trebuie să identifice „condiții strategice esențiale” care să direcționeze procesul de planificare a apărării spre realizarea celui mai bun plan de dezvoltare a capacităților de apărare și ajungerea la starea finală dorită, fără a ține cont de potențialul actorului de a asigura resursele necesare. Mai mult decât atât, în cazul deciziilor strategice de apărare pe termen lung, ale căror implicații concrete vor deveni vizibile numai după un anumit număr de ani, este adesea tentant pentru decidenții politici să ignore costurile și accesibilitatea atingerii unui anumit obiectiv și să cadă în capcana unei abordări prea optimiste, dar irealizabile. În consecință, această abordare, în varianta ei unidirecțională, exclusivistă, determină probleme de fezabilitate în ceea ce privește sustenabilitatea implementării SDC, întrucât, în realitate, resursele pentru apărare sunt limitate, determinând consecințe directe asupra capacităților de apărare generate (în special în ceea ce privește literele T, M, P și F din DOTLMPFI). Dezavantajul acestei abordări este acela că planificarea apărării strict pe considerente militare, deci fără a ține cont de limitările impuse resurselor și mijloacelor, poate duce la dificultăți în punerea în practică a planurilor sau chiar la imposibilitatea execuției acestora.

Strategia bazată pe resurse (buget) – capability based approach (how the means modify the ends)

O strategie de dezvoltare a capacităților de apărare realizată în abordarea bazată pe buget corespunde unei strategii de apărare a cărei elaborare pornește de la resursele pe care actorul de tip statal este dispus (și poate) să le aloce pentru apărare. În această secțiune, prin resurse le vom considera pe cele financiare (fiind analizată abordarea bazată pe buget) chiar dacă este bine-cunoscut faptul că o pondere importantă în setul de resurse pentru apărare o au și alte tipuri, cum ar fi cele umane, informaționale, tehnologice etc. Nu trebuie uitat că la resursele financiare interne se adaugă și cele provenite din diferite

inițiative externe la care actorul de tip statal este participant, fie în cadrul organizațiilor internaționale, fie în acorduri bilaterale.

O strategie bazată pe o asemenea abordare determină ca procesul de planificare a apărării să fie direcționat de resursele bugetare disponibile, identificate ca mijloace (*Means*), care vor stabili cu prioritate limitele pentru realizarea unui set de capabilități, cu alinierea strategiei militare la acesta, în contextul unei anumite „decuplări” de la amenințările din mediul de securitate. În această abordare, Strategia de dezvoltare a capabilităților (SDC) se plasează într-o succesiune construită pe o logică de cauzalitate, precum cea din figura de mai jos:

Figura nr. 10: SDC în abordarea bazată pe resurse (buget)

Ducând situația la extrem, pentru a înțelege mai bine, Strategia de dezvoltare a capabilităților devine, astfel, direcția pentru toate celelalte strategii, și anume Strategia Militară și Strategia Națională de Apărare a țării, inclusiv pentru Carta Albă a Apărării. În acest fel, obiectivele și direcțiile de acțiune pentru realizarea intereselor naționale de securitate și apărare devin dependente în mod exclusiv de resursele de care dispune actorul care ar implementa o asemenea strategie.

Se observă că această abordare a strategiei de dezvoltare a capabilităților de apărare este una exploratorie, în sensul în care direcțiile de dezvoltare a acesteia nu trebuie să fie convergente spre aceeași stare finală prestabilită. Pornind de la o cantitate de resurse, se identifică modalitățile optime (*Ways*) pentru dezvoltarea setului de capabilități de apărare (*Ends*) pe care actorul „și-l poate permite”. Apar astfel anumite constrângeri care se repercutează asupra setului de capabilități de apărare, fie din punct de vedere cantitativ, fie din punct de vedere calitativ (sau chiar ambele), în special în cazul în care resursele financiare alocate sunt reduse. Acesta „este pus la dispoziția” Str. Mil. care trebuie să identifice obiectivele militare,

misiunile și conceptele operaționale specifice contracarării unui set de amenințări de natură militară corespunzător setului de capacități posibil a fi asigurat. De regulă, această situație determină stabilirea unui nivel militar de ambiție redus, cu siguranță sub cel necesar apărării suficiente. Acest neajuns se va reflecta în mod automat în Carta Albă a Apărării și, în final, în SNApT ducând la ajustarea intereselor și obiectivelor de securitate și apărare. Există mari șanse ca într-o asemenea concepție, posibilitățile astfel obținute și modalitățile de acțiune specifice să nu fie suficiente pentru a acoperi întreg spectrul amenințărilor reale sau probabile din mediul de securitate.

Avantajul oferit de abordarea bazată pe buget este unul pe termen scurt, în sensul în care nu creează presiuni privind resursele alocate apărării și nici premise pentru nerealizarea obiectivelor propuse privind dezvoltarea capacităților de apărare. Resursele bugetare sunt considerate de la început un element fix, iar strategia de dezvoltare a capacităților și, ulterior, toate celelalte, sunt dezvoltate astfel încât să se încadreze în constrângerile respective, determinate de buget. În consecință, se obține un grad ridicat de fezabilitate a SDC, a cărei implementare conduce la generarea cu certitudine a unui set de capacități de apărare pe măsura potențialului financiar al actorului respectiv. Dezavantajul acestei abordări bazate pe buget se identifică în lipsa de viziune de ansamblu și pe termen lung, existând tendința de a lua decizii pe baza unor considerații parțiale și neancorate în realitățile mediului de securitate. Chiar dacă, să presupunem, capacitatea de apărare astfel dezvoltată ar fi suficientă pentru a contracara principalele amenințări curente, costurile și consecințele acestor decizii vor deveni vizibile pe termen lung, odată cu schimbările care se produc în spectrul amenințărilor viitoare.

Strategia de dezvoltare a capacităților de apărare care se circumscrie acestei abordări are în vedere satisfacerea nevoilor de apărare în mod prioritar în limitele stabilite de resurse. Planificatorii trebuie să identifice modalitățile de realizare a celui mai bun plan de dezvoltare a capacităților de apărare ținând cont de resursele la dispoziție, fără a avea în vedere condițiile strategice esențiale și o

stare finală dorită care să corespundă cu realitățile mediului de securitate viitor. Așa cum am precizat, în cazul deciziilor strategice de apărare pe termen lung, ale căror implicații concrete vor deveni vizibile numai după un anumit număr de ani, există o mare probabilitate ca sistemul național de apărare să devină inefficient din cauza incompatibilității capabilităților de apărare create cu amenințările de securitate și apărare. În aceste condiții, sarcina decidentului politic este foarte de dificilă, însă situația se poate înrăutăți și mai mult dacă actorul respectiv este dependent de unele condiții care țin de politica externă și care creează constrângeri suplimentare, cum ar fi achiziționarea de sisteme de armament dintr-o sursă impusă, desfășurarea de activități de instruire doar cu anumiți parteneri etc.

În consecință, această abordare, în varianta ei unidirecțională, exclusivistă, prezintă avantaje de fezabilitate în ceea ce privește sustenabilitatea implementării SDC întrucât aceasta, fiind dimensionată pe resursele pentru apărare, determină realizarea capabilităților de apărare (în special în ceea ce privește literele T, M, P și F din DOTLMPFI). Dezavantajul acestei abordări este acela că planificarea apărării strict pe considerente bugetare, deci fără a ține cont de dinamica amenințărilor din mediul de securitate, poate duce la dezvoltarea unui set de capabilități de apărare ce poate induce dificultăți majore în realizarea cu eficiență și eficacitate a unei apărări realiste.

Strategia bazată pe dezvoltarea tehnologică

Marile inovații în robotică, inteligență artificială, sisteme automatizate, nanotehnologie și platforme fără pilot din ultimele decade, mai ales în domeniul militar, au condus la o discrepanță majoră între cele două strategii descrise în secțiunile anterioare și o altă abordare, menită să înlocuiască, încetul cu încetul, o parte a luptătorilor în spațiul de luptă modern și să reducă numărul specialiștilor militari, îndeosebi în domeniile de înaltă tehnologie. Ca urmare, teoreticienii militari și cercetătorii științifici din domeniul tehnologiilor pentru apărare au luat în considerare o strategie bazată pe o abordare nouă, a *dezvoltării tehnologiilor cu aplicabilitate în domeniul apărării*.

Se pornește, astfel, de la faptul că dinamica prezentă și estimată a tehnologiilor în domeniul apărării este atât de mare, încât poate pune la dispoziția strategilor o serie de mijloace (*Means*) cu un impact atât de semnificativ încât să determine o abordare distinctă a construirii unei noi strategii de dezvoltare a capacităților de apărare. Perfecționarea unor domenii, cum ar fi vehiculele autonome, inteligența artificială, tehnologia cuantică, rachetele hipersonice, augmentarea capacităților ființei umane etc. ar putea constitui, chiar și fiecare dintre ele, un adevărat *game changer* în ecuația de efort a securității și apărării. Implementarea acestora ar trebui să conducă la dezvoltarea de noi capacități de apărare pentru a putea acționa cu succes într-un sistem-de-sisteme (*System-of Systems/SoS*) și să creeze oportunități eficiente și fezabile pentru a copleși adversarul, protejând multidimensional forțele proprii și reducând pierderile în vieți omenești, în același timp. Deși implementarea noii strategii ar fi mai costisitoare la început, prin dezvoltarea/achiziționarea de noi tehnologii high-tech (vizând litera M din DOTLMPFI), ea ar deveni mai eficientă cost-calitate pe parcurs, pe termen lung, prin folosirea cu precădere a unor structuri luptătoare mai mici, dar mai bine dotate și antrenate în întrebuințarea decisivă a unor sisteme și platforme de armament ultraperformante puse la dispoziție, precum și prin protejarea și reducerea pierderilor în personal (vizând, preponderent, literele O, T, L și P din DOTLMPFI).

Din perspectiva scopurilor și obiectivelor (*Ends*), prin această nouă strategie, se urmărește trecerea de la construirea de armamente „unidirecționale”, care nu au aceleași caracteristici și nu se pot inter-schimba în luptă, la dezvoltarea unui sistem (SoS) care să coordoneze acțiunea în rețea a tuturor capacităților puse la dispoziție și care să asigure schimbul de informații, colaborarea unitară și lucrul în comun al tuturor elementelor om-mașină integrate.

Se dorește, deci, realizarea unei strategii unitare, bazată pe tehnologie înaltă, care să înglobeze interfața, legăturile de comunicații și softul pentru navigarea și producerea de efecte cu precizie și în mod sincronizat, care să permită tuturor sistemelor sofisticate să acționeze împreună cu forțele proiectate pentru războiul

tip „mozaic”, într-un spațiu operațional multidimensional și întrunit. În acest fel, se induc dileme operaționale multiple unui adversar puternic la nivel regional, concomitent, evitându-se costuri și pierderi mari în capacitățile proprii, dintre care cele care au la bază platforme cu tehnologii avansate sunt destul de costisitoare și nu atât de numeroase cum și-ar dori orice comandant¹⁸⁰.

De fapt, prin această strategie se realizează o structură care combină comanda exercitată de factorului uman cu controlul asigurat de mașinăriile inteligenței artificiale (AI) – binomul om-mașină (poate adresa și direcția *Human Enhancement/Augmentation*). Omul va asigura flexibilitate și va aplica ideile sale creative în procesul decizional, în timp ce AI va aduce viteză și proporționalitate în asigurarea abilității forțelor de a provoca dileme multiple adversarilor. Pe scurt, comandanții vor examina și vor evalua recomandările făcute de sistemele AI de control înainte de a transmite ordinele lor, ceea ce le va permite să ajusteze și să revadă planurile de operații.

Viitoarea organizare a pachetului de forțe și capacități (*mosaic force design*) va trebui să răspundă atât provocărilor noului mediu de operare, cât și deficiențelor forțelor și capacităților actuale, pentru a crește puterea rețelelor informaționale care, combinate cu o procesare avansată și funcționalitate dispersată, vor crește competitivitatea militară a forțelor armate în conflicte, crescând, totodată, și reziliența acestora. Se dorește, în prealabil, trecerea la structuri de forțe de mai mică dimensiune (vizând litera O din DOTLMPFI), care să poată fi reorganizate sau „rearanjate” în spațiul operațional modern și care să fie antrenate și pregătite (literele T și L din DOTLMPFI) să folosească multiple și diverse platforme dispersate, realizându-se, astfel, distrugerea sistemului operațional advers¹⁸¹.

Capabilitățile viitorului tip de război vor trebui să adapteze procesul de decizie actual, vizând introducerea tuturor funcțiilor de

---

¹⁸⁰ Bryan Clark, Dan Patt, Harrison Schramm, ”Mosaic Warfare. Exploiting artificial intelligence and autonomous systems to implement decision-centric operations”, *Center for Strategic and Budgetary Assessments*, Washington D.C., 2020, p. 11.

¹⁸¹ Stew Magnuson, ”DARPA Pushes ‘Mosaic Warfare’ Concept”, *National Defence Magazine*, noiembrie 2018, URL: <https://www.nationaldefensemagazine.org/articles/2018/11/16/darpa-pushes-mosaic-warfare-concept>, accesat la 16.07.2020.

execuție într-o singură platformă high-tech (de exemplu, prin trecerea de la F-16 la F-35), specifice producerii unor efecte în lanț (*kill chain*), precum și a unei rețele de noduri de senzori care pot, simultan, culege, prioritiza, procesa și schimba date și informații, asigurând o imagine operațională comună și continuă (*kill web*). Toate aceste funcțiuni sunt dispersate și repartizate unui număr mare de mijloace aeriene pilotate sau autonome care pot schimba date și procesa instrucțiuni și exercita funcțiuni într-un sistem aflat în continuă schimbare.

Astfel, capabilitățile și forțele dezvoltate prin această strategie și destinate războiului tip „mozaic” vor fi modulare și flexibile, cu un nivel înalt de interoperabile și compuse din sisteme cu funcțiuni distribuite, conectate în rețele cu efecte multiple și produse simultan împotriva unor ținte emergente ale adversarului. Ele sunt caracterizate de viteza de reacție, existența unui număr redus de noduri și păstrarea eficienței, chiar și atunci când absorb informații eronate sau incomplete ori le sunt afectate nodurile.

Revederea conceptelor doctrinare și dezvoltarea unei culturi militare specifice noii strategii (litera D din **DOTLMPFI**) vor avea în vedere schimbarea modalității de gândire a teoreticienilor militari de la abordarea „schimbului de salve de artilerie” ale războiului de uzură la cea a creșterii puterii războiului tip „mozaic” pentru a manevra și a ajunge într-o poziție avantajoasă față de adversar (revitalizând vechile teorii ale manevrei decisive și războiului paralel). Este echivalent cu a folosi comanda prin misiune (*Mission Command*), asigurată și accelerată de mijloace AI pentru a transforma gândirea militară strategică specifică „erei industriale” cu pregătirea și formarea luptătorilor pentru a acționa în „era informațională” actuală, în care se prevede o confruntare viitoare a sistemelor.

În ceea ce privește modalitățile de întrebuințare a mijloacelor în atingerea scopurilor (*Ways*), pentru a realiza capabilitățile necesare printr-o astfel de strategie bazată pe dezvoltarea tehnologică, trebuie să se aibă în vedere următoarele:

- menținerea angajamentelor/contractelor actuale în dezvoltarea pachetelor de capabilități aprobate, accelerând achiziționarea de

platforme high-tech operaționale în diferite medii (terestru, aerian, naval și cibernetic), dezvoltând și introducând, treptat, elemente dispersate;

- investirea inițială masivă în dezvoltarea și operaționalizarea facilitatorilor noului tip de război, îndeosebi în AI și *big data*, care vor aduce noi capacități structurii de forțe (precum autonomia pentru manevră, luarea deciziei sau rutarea de rețea) și vor schimba modul de întrebuințare a forțelor în luptă;

- experimentarea noilor concepte ale războiului tip „mozaic” – precum *kill web*, sistemele de comandă, control, comunicații, calculatoare, apărare cibernetică, angajare, informații, supraveghere și cercetare (C5ISR/C6ISR) și noua bază militară inteligentă (Smart Base) a viitorului – și includerea rezultatelor obținute în cerințele operaționale și tehnice ale noilor tehnologii, pentru a exploata orice oportunitate posibilă și a realiza modul cel mai eficient de utilizare a lor;

- desfășurarea unei evaluări operațional-financiare a realizării unei structuri de forțe alternative structurii actuale, care să fie capabilă să descurajeze sau, dacă este necesar, să domine într-un război sistemic high-tech, în care principiul suficienței forțelor și arta combinării corecte a capabilităților pot realiza acea densitate specifică unui atac care să înfrângă o agresiune a unei mari puteri și să susțină o postură descurajatoare în alte teatre de operații.

Astfel, Armata României – 2040 va putea să folosească setul de capabilități creat într-un mod inovativ pentru a copleși adversarii, a le crea dileme multiple și a devansa/influența procesele de luare a deciziilor desfășurate de liderii militari ai acestora, fiind necesar ca, în primul rând, să înțeleagă și să fie antrenați să folosească noile concepte operaționale și tehnologii emergente ale războiului tip „mozaic”.

3.2. Aspecte fundamentale privind configurarea strategiei de dezvoltare a capabilităților Armatei României – 2040

Actualmente, Armata României se găsește într-o etapă de tranziție, care presupune transformări profunde atât din punctul de vedere al abordării apărării naționale, cât și din punct de vedere structural și organizațional, referitor la sistemul național de apărare. Din punctul de vedere al abordării, viziunea președintelui României

este exprimată exhaustiv în textul SNApT 2020-2024, prin detalierea direcțiilor de acțiune ce se încadrează în dimensiunea de apărare, dar și în mod succint: „Noi am decis o nouă strategie de apărare, o nouă paradigmă. Vechea paradigmă pleca de la premisa că va avea loc un război în Europa. Nu credem că va mai fi cazul unui război clasic. Inamicul de data aceasta nu va mai veni cu tancul, ci cu dezinformare, cu atacuri de tip cyber. Toate acestea trebuie pregătite din timp.”¹⁸² Pentru aceasta, se impune o abordare a regândirii sistemului național de apărare într-o manieră inteligentă și de *intelligence*, care să mărească capacitatea de apărare a României la un nivel suficient.

Din punct de vedere structural și organizatoric, planul de implementare al Strategiei naționale de apărare a țării 2020-2024 prevede, într-o abordare proactivă, continuarea punerii în aplicare a planului multianual de operaționalizare, transformare și modernizare „AR 2026”¹⁸³, pentru care s-au demarat programe majore de înzestrare în perspectiva celor 2% din PIB, garantați de către liderii politici pentru 10 ani (2017-2026)¹⁸⁴. În acest context, este binevenită „asigurarea a minimum 20% din bugetul apărării pentru achiziția de tehnică militară, precum și asigurarea a minimum 2% din bugetul apărării pentru cercetare-dezvoltare și inovare”, una dintre direcțiile de acțiune pentru asigurarea securității naționale, grupate în dimensiunea de apărare (SNApT 2020-2024), în special în contextul necesității implementării structurii de forțe rezultate din *Analiza strategică a apărării 2020*, o altă direcție de acțiune din același set.

Pentru ca întregul efort de transformare a Armatei României să aibă continuitatea și coerența necesară, *Analiza strategică a apărării* încadrează aceste demersuri de transformare și de dezvoltare a

---

¹⁸² N.A.: Din declarația președintelui României, Klaus Werner Iohannis, de după Ședința Consiliului Suprem de Apărare a Țării, din data de 06 octombrie 2020, citat de către *Digi24*, URL: <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/klaus-iohannis-am-decis-o-noua-strategie-de-aparare-de-data-aceasta-inamicul-nu-va-mai-veni-cu-tancul-ci-cu-dezinformarea-1380602>, accesat la 16.07.2020.

¹⁸³ N.A.: Implementat prin *Programul privind transformarea, dezvoltarea și înzestrarea Armatei României până în anul 2026 și în perspectivă*, actualizat și aprobat de Consiliul Suprem de Apărare a Țării în luna martie 2017.

¹⁸⁴ N.A.: Conform „Acordului politic național privind creșterea finanțării pentru Apărare” din 2015.

capabilităților de apărare planificate pe termen scurt (2026) într-o viziune pe termen mediu și lung (până în anul 2040) fundamentând o nouă concepție de organizare, încadrare, dotare și instruire a Armatei României, care să prevadă ca obiectiv fundamental crearea condițiilor de îndeplinire a misiunilor constituționale. Astfel, pentru adaptarea la evoluțiile viitoare, documentul prevede trei etape, cu obiective măsurabile: *finalizarea Programului de modernizare Armata 2026; implementarea noilor tehnologii și reorganizarea Armatei României pentru acțiune multidomeniu (2032); finalizarea Programului Armata – 2040*. La finalul fiecărei etape, vor fi analizate obiectivele atinse, precum și validitatea și viabilitatea planurilor viitoare, urmând a fi făcute modificările necesare.¹⁸⁵

Revenind la acțiunile pe termen scurt, după ce ani de zile, bugetul apărării a fost de 1% din PIB sau chiar mai mic, ceea ce a dus la menținerea cu greu a nivelului de operaționalizare a unor structuri puse la dispoziția NATO, dar fără nicio investiție majoră, în perspectiva anului 2026 se dorește să se realizeze o Armată Română care să poată face față, cu succes, tuturor riscurilor și amenințărilor la adresa securității și apărării din această perioadă. Desigur, realizarea acestui deziderat ține cont de sprijinul aliat și european, precum și de cel acordat în cadrul Parteneriatului strategic încheiat cu SUA (1997).

Noul ciclu al procesului național de planificare a apărării, demarat anul acesta prin Analiza strategică a apărării și elaborarea Strategiei naționale de apărare a țării pentru perioada 2020-2024, aduce, așadar, o nouă viziune privind dezvoltarea capabilităților de apărare în perspectiva Armatei României – 2040 (AR 2040). În noua viziune se dorește alinierea armatei noastre cu armatele statelor aliante moderne și reducerea decalajului tehnologic atât a celui existent la această dată, cât și a celui prevăzut pentru AR 2026. Deci, se dorește nici mai mult nici mai puțin decât o trecere de la modelul secolului XX al unei armate masive, bazate pe „era industrială”, la una specifică secolului XXI, în care forțele armate sunt specifice „erei

---

¹⁸⁵ ***, *Comunicatul de presă al Administrației prezidențiale din 06.10.2020*, URL: <https://www.presidency.ro/ro/media/comunicate-de-presa/sedinta-consiliului-suprem-de-aparare-a-tarii1601904261>, accesat la 16.07.2020.

informaționale”, înglobând produsele științei și noile tehnologii dezvoltate pentru a deveni compatibilă cu cele ale potențialilor adversari și a face față posibilelor riscuri și amenințări din viitor.

Așa cum afirma distinsul consilier american Robert O. Work: „*Armata care va găsi cea mai propice combinație dintre tehnologie și conceptele operaționale probabil va fi în top*”. Acest aspect aduce cu sine o nouă paradigmă strategică, așa cum își dorește MApN.

Dacă în ultimii 20 de ani sistemul național de apărare și, în mod particular, MApN s-au concentrat mai mult pe participarea la apărarea colectivă și la operații și misiuni non-Articol 5 de răspuns la crize (altele decât războiul), în care principalii actori erau statele, prezentul și viitorul ne aduc în atenție posibilitatea unui conflict major în Europa sau în oricare parte a lumii, unde apartenența noastră la NATO și UE, precum și înțelegerile pe care le avem cu partenerul strategic american, ne obligă să participăm direct, cu tot ce ne-am angajat să punem la dispoziție. În noul context, potențialul adversar ar putea fi o alianță strategică polarizată în jurul unui actor de tip superputere militară sau actori nestatali cu răspândire regională sau internațională, cu acces la ultimele descoperiri ale științei și tehnologiei în domeniul militar sau o combinație a celor două. Fără a detalia acest aspect (care este evident), menționăm că trebuie avut în vedere faptul că setul de capacități și conceptele operaționale necesare contracarării acestor tipuri de amenințări sunt mult diferite între ele, ceea ce extinde semnificativ spectrul lor și, implicit, eforturile de realizare a unei capacități de apărare corespunzătoare.

Mai mult decât atât, un potențial conflict (indiferent de configurația amenințării) se va desfășura, cel mai probabil, într-un spațiu de operare multidimensional, în care, pe lângă tradiționala triadă terestru-aerian-naval, se vor adăuga noi dimensiuni, precum cea cibernetică și cea spațială. Ca urmare, îndeplinirea cu eficacitate a funcțiilor luptei, cum ar fi comandă-control, informații – pentru obținerea unei imagini comune cuprinzătoare, angajarea adversarului sau sprijinul prin foc al operațiilor devine din ce în ce mai dificilă și necesită o tehnologie din ce în ce mai avansată.

La ora actuală se întrevade o dilemă între menținerea unui sistem de forțe convenționale ca atare (la care să se adauge cele nucleare, în cadrul Alianței – pentru statele ce dețin astfel de capacități), orientat către modelul secolului XX, dar încorporând noi tehnologii, și un sistem adaptat secolului XXI, cu forțe destinate să ducă viitoarele conflicte militare posibile, precum războiul tip „mozaic”. Mai pe scurt, *quo vadis* reprezintă întâia dilemă care va trebui rezolvată pentru elaborarea strategiei de dezvoltare a capacităților AR 2040, iar dificultățile în stabilirea unei stări finale realiste determină consecințe majore în acest sens, și nu numai.

În direcțiile strategice transmise de către ministrul apărării naționale, pentru desfășurarea procesului de analiză strategică a apărării în anul 2020, sunt prevăzute trei niveluri de acțiune pentru asigurarea securității și apărării naționale¹⁸⁶. *Primul*, și cel mai important, adresează în mod direct nivelul militar de ambiție în vigoare la data respectivă și se referă la necesitatea ca forțele armate să fie în măsură să descurajeze un potențial agresor, să participe la menținerea controlului și la apărarea teritoriului național și, în anumite cazuri, să angajeze potențialii adversari, dar dintr-o postură care adresează caracteristicile mecanismului militar al secolului XX.

Al doilea nivel de acțiune presupune existența unei industrii de apărare competitive și sănătoase, care să satisfacă o parte importantă din cerințele militare ale MApN și ale companiilor comerciale producătoare de armament, cu asigurarea resurselor necesare și a cadrului optim încurajării partenerilor comerciali în creșterea producției și a serviciilor adiacente acestora, din domeniul apărării. Numai o viziune nouă și integratoare a liderilor politici va reuși reconectarea industriei naționale de apărare la ritmul de dezvoltare tehnologică necesar participării cu produse competitive la programele majore de înzestrare pe care le derulează Armata României și chiar pe piața internațională. Acest nivel de acțiune este detaliat în capitolul următor.

---

¹⁸⁶ ***, *Direcțiile ministrului apărării naționale pentru Analiza strategică a apărării*, transmise de către Direcția planificare strategică/Statul Major al Apărării, prin faxul nr. I-232 din 06.02.2020, p. 2.

Cel de-al treilea nivel de acțiune îl reprezintă rolul Armatei României în societatea civilă. Aceasta trebuie percepută ca o comunitate vibrantă, competitivă, care nu doar sprijină recrutarea, ci extinde și baza de selecție a capitalului uman și intelectual, atrăgând în acest domeniu al apărării și forța de muncă plecată să muncească în străinătate.

Cele trei niveluri de acțiune vor trebui să urmărească inocularea inovației și imaginației în cultura națională de apărare, prin identificarea de idei bune și modalități noi și diverse care să devină parte a unui stil novator de conducere. Astfel, unul dintre conceptele strategice nou apărute și posibil de implementat la nivel național îl reprezintă „apărarea porcului spinos”, un model prin care să se poată da o replică pe măsură oricărui adversar care ar avea intenția să atace România, indiferent de dimensiunea forței acestuia, astfel încât agresiunea sa să devină prea costisitoare și, în final, inefficientă, consolidând, astfel, postura de descurajare a forțelor proprii¹⁸⁷. Se consideră că noua strategie va exploata un mod de abordare specific secolului XXI, prin încorporarea sistemelor care să utilizeze, în mare măsură, rata de schimb în favoarea forțelor proprii, bazându-se, în egală măsură și pe inducerea în eroare și dezinformare și care să fie în măsură să combată acțiunile agresive ale unui potențial adversar, cum ar fi așa-numitele „măsuri active”, controlul reflexiv sau lovitura în adâncime.

Se mai ia în calcul și necesitatea unei revizuirii a educației și a instruirii militare, care să includă învățământul la distanță și alte capacități on-line care pot îmbogăți capitalul intelectual al forțelor armate române.

Un alt concept strategic care ar trebui analizat de către specialiștii militari din domeniul planificării apărării este cel referitor la războiul de tip „mozaic”, în care se prevede necesitatea dezvoltării unor noi capacități de apărare, foarte tehnologizate, dar și mai costisitoare, care vor reprezenta implicarea națională în viitoarele tipuri de conflicte. Această nouă abordare strategică presupune creșterea treptată a importanței inteligenței artificiale (AI) și a mijloacelor automatizate în activitatea senzorială din spațiul operațional multidimensional, în procesul de luare

---

¹⁸⁷ *Ibidem*, p. 3.

a deciziei și în ducerea propriu-zisă a acțiunilor militare decisive. Se prevede realizarea binomului *om-mașină*, care să poată acționa mult mai eficient și rapid într-un sistem de sisteme (SoS) asupra unor posibile puteri regionale cu mari capacități militare de ducere a operațiilor întrunite majore viitoare. De asemenea, noua abordare strategică aduce cu sine și implementarea sau adaptarea unor concepte, precum *kill web*, războiul manevrier, comanda prin misiune, sistemele de comandă, control, comunicații, calculatoare și *apărare cibernetică* (elementul în plus față de C4ISR), sisteme combatante (elementul în plus față de C5ISR), informații, supraveghere și cercetare (sistemul devenind, astfel C5ISR/C6ISR) și bazele militare inteligente ale viitorului (*Smart Base*).

Pentru a stabili, în primul rând, ce tip de strategie ar fi optim pentru dezvoltarea capabilităților de apărare pentru AR 2040, propunem adoptarea unei metode analize multicriteriale, cum ar fi metoda Multipol sau metoda Electre. Fără a intenționa să dezvoltăm explicații pentru aceste metode, menționăm faptul că ele sunt întrebunțate, de regulă, în procesul de luare a deciziei privind exprimarea unei opțiuni dintr-un set de variante, pe baza unor criterii care prezintă ponderi diferite. Pentru identificarea abordării optime privind strategia de dezvoltare a capabilităților de apărare pentru AR 2040, vom utiliza, în studiul nostru, o variantă simplificată a metodei MULTIPOL, care este utilizată în faza trei a procesului de planificare a operațiilor, la compararea cursurilor de acțiune. Aplicarea acestei metode conduce la realizarea unei matrice de comparare (de tip *max-max*):

Alternative de model strategic	Criterii*					Total punctaj $\Sigma(A \times C)$
	C.1. Răspunde la riscuri și amenințări (× 5)	C.2. Raportul cost – beneficiu (× 4)	C.3. Sustenabilitate (poate fi susținut) (× 3)	C.4. Inovări și dezvoltări tehnologice (× 2)	C.5. Viabilitate (durabilitate, posibilitate de dezvoltare) (× 1)	
A.1. <i>Strategia bazată pe nevoi</i>	3	2	2	2	2	35

Alternative de model strategic	Criterii*					Total punctaj $\Sigma(A \times C)$
	C.1. Răspunde la riscuri și amenințări (× 5)	C.2. Raportul cost – beneficiu (× 4)	C.3. Sustenabilitate (poate fi susținut) (× 3)	C.4. Inovări și dezvoltări tehnologice (× 2)	C.5. Viabilitate (durabilitate, posibilitate de dezvoltare) (× 1)	
A.2. Strategia bazată pe resurse	1	3	3	1	1	29
A.3. Strategia bazată pe dezvoltarea tehnologică	2	1	1	3	3	26

*Notă: Valoarea înscrisă în dreptul alternativelor (A.1÷4) a fost stabilită în funcție de clasificarea ierarhică a modului în care acestea satisfac criteriile (maxim – cel mai mare număr reprezintă cea mai bună alegere), iar ponderea asociată criteriilor (C.1÷5) reprezintă importanța acestora la nivel strategic (maxim – cel mai mare număr reprezintă ponderea cea mai mare). Valoarea cea mai mare a punctajului total indică cea mai bună soluție. Decidentul trebuie să stabilească modificările ce vor fi aduse în abordarea aleasă, din punctul de vedere al unor criterii, pentru a o îmbunătăți până la atingerea optimului.

Tabelul nr. 1: Matricea de comparare pentru alegerea abordării optime a strategiei de dezvoltare a capacităților de apărare

Este important să precizăm faptul că stabilirea criteriilor, a ponderilor asociate și a valorilor înscrise în dreptul alternativelor (A.1÷4), care reprezintă clasificarea ierarhică a celor trei tipuri de abordări, are un caracter intuitiv (aici, aceasta a fost realizată de către autorii acestui studiu). Pentru stabilirea abordării optime a strategiei de dezvoltare a capacităților de apărare Armata 2040, acest proces decizional trebuie să aibă o anvergură mult mai mare, implicând introducerea suplimentară a unor criterii de selecție, ponderi și valori de ierarhizare a abordărilor, utilizarea metodei de selecție în variantă complexă și participarea specialiștilor (teoreticieni și practicieni,

deopotrivă) din toate sectoarele specifice domeniului apărării. Mai mult decât atât, considerăm că este important ca abordarea aleasă și principiile care direcționează atât construirea strategiei, cât și implementarea acesteia trebuie să realizeze un grad ridicat de compatibilitate cu cele din mediul internațional, la nivelul organizațiilor și parteneriatelor la care România participă.

În acest studiu, după cum se poate vedea din tabelul nr. 1, modelul strategic care a obținut cel mai mare punctaj este A.1 – Abordarea bazată pe nevoi (generate de provocările probabile ale mediului de securitate). Așa cum am menționat, rămâne la latitudinea planificatorilor apărării și a factorilor de decizie să considere care dintre alternative este cea optimă, în funcție de direcționările politice, de experiența proprie, de estimările privind dinamica mediului de operare, de designul strategic luat în considerare pentru operațiile viitorului, precum și de constrângerile politico-financiare existente și prognozate. În studiul nostru, în urma analizei comparative bazată pe raportul avantaje/dezavantaje, precum și pe criteriile de selecție prezentate în matricea de mai sus, ***alegem pentru elaborarea strategiei de dezvoltare a capacităților de apărare abordarea bazată pe nevoi, cu introducerea de limitări din partea bugetară și de oportunități oferite de dezvoltarea tehnologică.*** În consecință, ca și în cazul planificării operațiilor, abordarea optimă va fi una combinată, în care ponderea cea mai mare o are abordarea bazată pe nevoi (A.1), cu introducerea unor elemente din celelalte două (A.2 și A.3), proporțional rezultatelor obținute în procesul de comparare și, în măsura în care este posibil, corespunzător criteriilor la care acestea au excelat. Din punct de vedere structural, așa cum se va vedea, în prezentarea modului de elaborare a SDC se va porni de la stabilirea scopurilor (*Ends*), pe baza nevoilor, continuându-se cu stabilirea modalităților de dezvoltare a capacităților de apărare (*Ways*), concomitent cu identificarea mijloacelor și resurselor (*Means*), în strânsă legătură cu disponibilitățile privind acestea și cu accesul la noile tehnologii cu aplicabilitate în domeniul apărării.

Pornind de la decizia privind abordarea optimă și având elaborate principalele documente strategice de planificare a apărării,

majoritatea dintre ele sprijinite de informațiile rezultate din analiza strategică a apărării, care a identificat elementele de predictibilitate pentru perspectiva 2040, se poate trece la definitivarea unei strategii de dezvoltare a capabilităților pentru apărare, care să fie implementată, conform procedurilor prezentate în capitolul anterior, în cadrul PNPAp. Este important să reamintim faptul că SDC depinde și trebuie să fie integrată în tandemul viziunilor privind planificarea apărării la nivel național: viziunea politică (SNApT), viziunea politico-militară (CAAp) și viziunea militar-strategică (Str.mil.). Desigur că acestea sunt corelate cu cele elaborate la nivelul organizațiilor internaționale din care România face parte (NATO și UE) și depind de evoluția situației de securitate regionale și internaționale, precum și de locul și rolul României în cadrul demersurilor privind apărarea comună europeană și apărarea colectivă aliată, considerate ca fiind complementare.

Din punctul de vedere al organizațiilor internaționale, Frédéric Mauro¹⁸⁸ realizează o paralelă interesantă între procesele de planificare a apărării desfășurate în cadrul NATO și al UE. Pentru fiecare dintre fazele prezentate, vom folosi această paralelă pentru a descrie momentul și modalitatea pe care le considerăm optime pentru proiectarea și realizarea unei strategii naționale de dezvoltare a capabilităților solidă și fezabilă, în *abordarea bazată pe nevoi, ținând cont de resurse și cu includerea unor elemente specifice dezvoltării tehnologice*. Mai concret, vom evidenția câteva aspecte pe care le considerăm esențiale în realizarea/adaptarea strategiei de dezvoltare a capabilităților de apărare în cadrul național, evidențiind elementele de bază configurate în triada MEW (*Means-Ends-Ways*), adică *mijloace și resurse, scopuri și obiective* și, respectiv, *modalități* de întrebuințare a mijloacelor pentru realizarea scopurilor. Reamintim faptul că toate cele trei elemente, precum și relațiile dintre ele, depind de caracteristicile și oportunitățile specifice mediului de securitate în

---

¹⁸⁸ Frédéric Mauro, *EU Defence: The White Book implementation process*, Studiu, p. 11, Parlamentul European, Bruxelles, decembrie 2018, URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603871/EXPO_STU\(2018\)603871_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603871/EXPO_STU(2018)603871_EN.pdf), accesat la 16.07.2020.

care strategia este implementată, dar și de cele ale mediului de operare în care se întrebuintează capabilitățile de apărare dezvoltate.

Procesul de planificare a apărării, atât la nivel NATO, cât și în cadrul UE, se desfășoară ciclic și începe cu parcurgerea unei faze inițiale, cu un profund caracter *prospectiv*, în cadrul cărei se identifică răspunsuri la întrebări cum ar fi „*Care este trendul global?*” și „*Care ar fi consecințele în domeniul apărării, ale unor evenimente prognozate?*”. Desigur că aceste răspunsuri sunt consemnate în documente emise de către fiecare dintre cele două organizații, ce conțin estimări și prognoze realizate pe termen scurt, mediu și lung¹⁸⁹. La nivel național, această fază este acoperită de activități din cadrul Analizei strategice a apărării, prin informațiile, prognozele și estimările consemnate în documentele rezultante.

Următoarea fază este una politică, în sensul în care *se identifică rolul actorului la nivel regional și global*, în termeni de scop, precum și obiectivele din domeniul apărării necesar a fi urmărite. La nivelul NATO și UE, scopul și obiectivele din domeniul apărării emană din documentele fundamentale ale acestora (tratatele – Washington, 1949, și Lisabona, 2009), precum și din cele subsecvente, cum ar fi Conceptul strategic (2010) și declarațiile șefilor de state și guverne din cadrul Summiturilor NATO, respectiv EUGS (2016), concluziile Parlamentului European și Planul de implementare a EUGS, în cadrul UE. La nivel național, această fază se realizează prin elaborarea SNApT și a secțiunii specifice domeniului apărare din Programul de guvernare.

Toate activitățile următoare se încadrează în faza militară, presupun derularea efectivă a procesului de planificare a apărării și, ca atare, au ca element central capabilitățile de apărare. În consecință, acesta poate fi considerat drept momentul de *inițiere al elaborării strategiei de dezvoltare a capabilităților (SDC)*. Această fază debutează cu stabilirea a ceea ce fiecare dintre organizații trebuie să fie în măsură să realizeze din punct de vedere militar (nivelul militar de ambiție) și se reflectă în *Political Guidance for defence planning*

---

¹⁸⁹ N.A.: Reamintim faptul că, în cadrul NATO, perioadele considerate în planificarea apărării sunt: termen scurt – 0 ÷ 6 ani; termen mediu – 7 ÷ 19 ani; termen lung – peste 20 de ani.

(NATO, 2019) și, respectiv, în *Headline Goals* (UE, 2017). În cadrul național, rezultatul acestei analize este reprezentat de către nivelul militar de ambiție și de misiunile și cerințele specifice pentru Armata României, consemnate în CAAp. Fiind o activitate care face trecerea de la nivelul politic la cel militar, în ceea ce privește planificarea apărării, considerăm normal ca acesta să fie documentul de bază.

Următoarea activitate determină *ce trebuie făcut* pentru a asigura realizarea nivelului militar de ambiție. Prin aceasta se stabilește scopul întregului demers de dezvoltare a capabilităților de apărare. La nivel NATO, acesta se reflectă prin stabilirea *Minimum Capability Requirements*, Inventarierea capabilităților de apărare (*Defence Planning Capability Survey*) și elaborarea Raportului de capabilitate (*Capability Report*). La nivelul UE, stabilirea scopului se concretizează în documentele ce rezultă din CDM¹⁹⁰ (*Requirement Catalogue, Force Catalogue și Progress Catalogue*) și din CARD¹⁹¹. În plan național, această activitate este inclusă în Analiza strategică a apărării și se concretizează prin stabilirea capabilităților de apărare necesar a fi dezvoltate pentru a se realiza setul final de capabilități și structura de forțe optimizată la care se dorește să se ajungă la finalul perioadei analizate. Desigur că determinarea necesarului de dezvoltat se obține, așa cum am precizat în capitolul anterior la descrierea procesului de analiză strategică a apărării, prin compararea listei MCR cu lista capabilităților existente. În esență, cea mai mare parte din strategia de dezvoltare a capabilităților de apărare se proiectează și se elaborează pe timpul analizei strategice a apărării. În acest context, prin stabilirea necesarului de capabilități de dezvoltat, se determină ceea ce în configurația SDC reprezintă scopurile (*Ends*). La identificarea capabilităților de apărare necesar a fi dezvoltate în perspectivă trebuie să se țină cont de faptul că Armata României [2040], care face parte din Sistemul național de apărare, trebuie privită ca un întreg constituit din elemente naționale (capabilități, structurate pe domenii) între care se realizează conexiuni de tip operațional și administrativ, astfel încât să fie în măsură să-și

---

¹⁹⁰ N.A.: *Capability Development Mechanism* (pentru detalii, consultați capitolul anterior).

¹⁹¹ N.A.: *Coordinated Annual Review on Defence*.

îndeplinească funcțiile, și anume satisfacerea nivelului militar de ambiție și, prin aceasta, participarea la apărarea națională. Astfel, pentru determinarea strategiei optime de augmentare a capacității operaționale a Armatei României (și, deci, a capacității de apărare a României), aceasta trebuie abordată, atât în analiză, cât și în demersurile întreprinse, ca un *ansamblu* compus dintr-un set de capabilități (*elemente*) care interacționează între ele stabilind relații, pentru a produce efecte (*apărarea*). Practic, pentru determinarea listei finale a necesarului de capabilități de apărare și, mai ales, a priorităților de realizare, se impune o analiză exhaustivă, bazată pe metode specifice problemei în discuție. Pentru realizarea acestei analize într-o abordare științifică, recomandăm *analiza morfologică generală*¹⁹², o metodă care se bazează pe structurarea și investigarea unui set complet de relații ce se stabilesc în cadrul unui ansamblu complex, multidimensional și necuantificabil. Cu alte cuvinte, atunci când trebuie analizat un sistem (ansamblu) complex (număr mare de elemente și de relații dintre acestea), metoda de analiză morfologică îl descompune în părți componente, analizând relațiile dintre acestea, sub aspectul compatibilității și constrângerilor ce apar între ele. Rezultatul este ansamblul optim, reprezentat, în cazul nostru, de setul optim de capabilități de apărare care trebuie dezvoltate. În final, ele se vor regăsi defalcate, cu respectarea priorității, în programele majore și planurile anuale, în cadrul SPPBE, precum și în cerințele tehnico-operaționale care reprezintă intrări în SIMApA.

---

¹⁹² N.A.: Metoda de analiză morfologică generală a fost inventată în anii '40, de către astrofizicianul elvețian Fritz Zwicky, pentru Armata SUA și dezvoltată în anii '60, la Institutul de Tehnologie din California (California Institute of Technology – Caltech). Analiza morfologică generală (General Morphological Analysis – GMA) este o metodă de modelare a sistemelor sociale și a problemelor complexe de strategie a organizațiilor, în care componentele sunt dificil de cuantificat. Prin această metodă se examinează toate posibilele relații între diferite dimensiuni ale problemei studiate (sociale, politice și/sau organizaționale) pentru a evalua toate rezultatele posibile. GMA produce modele de inferențe multidimensionale necuantificate, care sunt diferite de alte modele matematice sau științifice. Mai multe informații sunt disponibile în lucrarea *Analiza morfologică generală – o privire de ansamblu*, traducere după Tom Ritchey, *Swedish Morphological Society*, Stockholm, URL: <http://www.swemorph.com/blurbs/gma-blurb-rom.pdf> și în Tom Ritchey, *General Morphological Analysis – A general method for non-quantified modelling*, URL: <http://www.swemorph.com/pdf/gma.pdf>, accesat la 16.07.2020.

Activitatea următoare vizează *identificarea modalităților de dezvoltare a capacităților de apărare* care compun setul dorit. La nivel NATO, rezultatele acestui demers sunt concretizate în stabilirea *Țintelor de capacități (Capability Target Packages, completate cu Blue Books)*, iar în cadrul EUDPP, în elaborarea *Capability Development Plan* (pe baza cataloagelor de cerințe, de forțe și de progres). Dacă la nivelul organizațiilor internaționale, această activitate reprezintă mai mult o repartizare a capacităților de apărare ce trebuie dezvoltate de către statele membre în diferite formate și inițiative, cu adăugarea unor modalități de facilitare a cooperării și a proceselor aferente, în cadru național situația este diferită. În PNPAp, repartiția capacităților de dezvoltat se realizează pe programe majore, iar modalitățile de dezvoltare, care vizează toate elementele DOTLMPFI, precum și resursele necesare sunt alocate de către o singură entitate suverană, statul, prin bugetul apărării (defalcat ulterior), spre deosebire de cazul NDPP (cu excepția capacităților dezvoltate din fonduri comune). Este bine-cunoscut faptul că, în structura de tip MEW a unei strategii, dacă scopurile și mijloacele (incluzând și resursele) sunt elemente *sine qua non*, modalitățile de întrebuințare a mijloacelor pentru a atinge scopurile reprezintă chiar esența acesteia. În fapt, atât faza de elaborare, cât și faza de implementare a SDC, presupun ***o permanentă negociere în vederea alinierii scopurilor, mijloacelor și modalităților de acțiune***. În abordarea bazată pe nevoi, este necesară găsirea celei mai bune soluții de adaptare a modalităților de întrebuințare a mijloacelor disponibile (care introduc limitări) pentru atingerea scopurilor, considerate ca element (cvasi) fix. Este de la sine înțeles că identificarea mijloacelor necesare (considerate atât ca operatori economici ce compun industria de apărare¹⁹³, capacități de apărare (în caz de mobilizare sau de război)¹⁹⁴ și oportunități oferite de diferitele programe/inițiative internaționale, cât și ca resurse de orice fel – umane, financiare, tehnologice etc.) constituie una dintre cele mai

---

¹⁹³ N.A.: A se vedea *Legea nr. 232 din 22 noiembrie 2016 privind industria națională de apărare*, art. 3, litera k).

¹⁹⁴ N.A.: În sensul art. 18 din *Legea nr. 477 din 12 noiembrie 2003 privind pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare*.

mari provocări la adresa implementării SDC. În tot acest demers, nu trebuie uitat faptul că bugetul (și, prin extensie, celelalte resurse și apoi mijloacele) trebuie văzut ca o limitare, dar *în sensul de restricție și nu de constrângere*. În acest sens, considerăm că neajunsurile determinate de mijloacele (de regulă) insuficiente trebuie să impună, mai degrabă, limitări de ordin cantitativ decât cele de ordin calitativ, privind setul de capabilități de apărare. Includerea avansului tehnologic în ecuația mijloacelor și resurselor întrebuintate pentru dezvoltarea de capabilități conduce la schimbări semnificative în ceea ce privește performanțele asociate capabilităților. Așa cum am menționat, multe dintre descoperirile asociate tehnologiilor emergente cu aplicabilitate în domeniul apărării (cum ar fi inteligența artificială, calculul cuantic, vehiculele autonome sau rachetele hipersonice) pot constitui un *game changer*, în cadrul demersurilor de asigurare a apărării și securității statelor.

Tot acest construct al SDC trebuie să se afle permanent într-un echilibru, întrucât orice perturbare poate duce la riscuri semnificative la adresa realizării dezideratului apărării și securității. Soluția este oferită de SPPBE, care controlează și reprezintă esența întregului proces național de planificare a apărării și care poate fi folosit ca un instrument de adaptare inclusiv a obiectivelor strategiei de apărare (și astfel a scopurilor stabilite în SDC), în cazul în care îndeplinirea acestora ar necesita resurse care depășesc în măsură semnificativă resursele disponibile sau alocarea de resurse suplimentare pentru realizarea obiectivelor cruciale. Desigur că această ajustare a obiectivelor strategiei de apărare, ce poate atrage după sine modificări ale nivelului militar de ambiție, ale misiunilor, sarcinilor și cerințelor ce revin Armatei României trebuie să fie însoțită de analiza de risc aferentă și se produce, de regulă, în cazuri excepționale.

Așa cum am menționat, documentele de planificare a apărării, atât cele la nivel național, cât și cele la nivel departamental, conțin într-un grad crescător din punctul de vedere al detalierii (considerate de sus în jos în ierarhie), modalitățile de acțiune în domeniul apărării pentru asigurarea securității naționale a României. Când ne referim la modalitățile de augmentare a capacității de apărare, CAAp este

documentul care specifică, în mod direct (conform legii), principalele direcții de dezvoltare a capabilităților, susținute de politicile privind MIRA și de prognozele privind bugetul. Urmează, desigur, Str.Mil. care detaliază atât capabilitățile de apărare și prioritățile realizării acestora, cât și direcționările pentru configurarea, dimensionarea, pregătirea și înzestrarea Armatei României (în concordanță cu CAAp). Nu trebuie uitat faptul că tot în acest document sunt prezentate cele mai importante concepte operaționale stabilite pentru îndeplinirea obiectivelor și a misiunilor Armatei României, concepte care trebuie să fie corespunzătoare unui set de capabilități necesare. Toate acestea sunt preluate de către DPA, Programele majore și Planurile anuale, care le detaliază în cel mai înalt grad, planificând în mod concret activitățile care trebuie desfășurate pentru dezvoltarea capabilităților de apărare la nivelul cerut. Considerăm că, din punctul de vedere al dezvoltării capabilităților de apărare, toate aceste documente stabilesc elementele directe pentru implementarea SDC, în special CAAp. Transpunerea în practică se reflectă în desfășurarea celorlalte procese ce compun PNPAp, din cadrul SPPBE și SIMApA, „alimentate” în mod corespunzător, așa cum am mai menționat, de către MIRA.

Ultima activitate include două subdiviziuni, ambele desfășurate de către structurile care monitorizează procesul de dezvoltare a capabilităților de apărare: identificarea celor mai bune *modalități de facilitare a procesului și evaluarea periodică a progresului* înregistrat în demersurile de dezvoltare a capabilităților. În cadrul NATO, prima dintre acestea se reflectă în diverse inițiative și formate menite să faciliteze cooperarea dintre statele membre atât din punctul de vedere al finanțării, cât și al execuției. Cea de-a doua se reflectă în rezultatele pasului 5 din NDPP (*Evaluarea rezultatelor*), și anume în *NATO Capability Report*, elaborat, de regulă, în luna iunie, la fiecare doi ani. La nivelul UE, facilitarea implementării se realizează prin demersurile desfășurate în cadrul EDA, OCCAR¹⁹⁵ și EDF atât

---

¹⁹⁵ N.A.: *Organisation conjointe de coopération en matière d'armement* (Organisation for Joint Armament Co-operation).

asupra proceselor naționale de planificare a apărării derulate de către statele membre, cât și asupra activităților întreprinse în format comun, sub egida PESCO. Așa cum am precizat în capitolul anterior, și EUDPP comportă o secvență de evaluare a progresului demersurilor de dezvoltare a capabilităților de apărare, sub forma CARD, desfășurat la fiecare doi ani. Reamintim faptul că activitățile de evaluare desfășurate de către cele două organizații sunt sincronizate și au un format (procedură și documente) similar. La nivel național, monitorizarea întregului proces de planificare a apărării, concretizat în derularea activităților ce se încadrează în Programele majore, se realizează de către DPAPRI (prin CPAp și prin DPIA, ca organ permanent). Dezvoltarea capabilităților de apărare este monitorizată, la nivel de cerințe prin CSC, iar la nivel de execuție de către DGArm, atât pe partea de management al programelor de achiziții (prin CODA – Direcția management resurse și politici de achiziții), cât și privind interfața (tehnică) dintre MApN și operatorii economici din industria de apărare (ROMTEHNICA) ori demersurile de cercetare-dezvoltare-inovare (ACTTM). Reamintim faptul că atât facilitarea și evaluarea, cât și desfășurarea optimă a întregului proces de dezvoltare a capabilităților sunt asigurate prin intermediul SPPBE și, în consecință, elaborarea și implementarea SDC vizează în mod direct funcționarea acestui sistem.

În final, strategia de dezvoltare a capabilităților trebuie să răspundă la întrebarea: *Ținând cont de direcționările politice (precizate în CAAp), de dinamica mediului de securitate pe termen scurt, mediu și lung (descrisă în cadrul ASA), de resursele și capacitățile (industria) de apărare, de rezultatele ASA (în special de necesarul de capabilități estimat) și de tratatele și relațiile bilaterale cu actorii externi (în termeni de capabilități comune și de angajamentele/obligațiile care derivă din acestea), cum se stabilesc prioritățile și termenele de generare a capabilităților de apărare ale României?* Totul trebuie exprimat în termeni de mijloace și resurse, modalități de acțiune și scopuri, astfel încât implementarea strategiei printr-un plan să fie cât mai facilă.

Subliniem faptul că, în ceea ce privește implementarea întregii strategii, trebuie să existe un echilibru între capacitățile de apărare care se dezvoltă, modalitățile de acțiune în acest sens și mijloacele și resursele alocate, în special între nevoile privind capacități și resursele bugetare. Pentru a desfășura un proces de planificare a apărării conectat la realitate, este necesar să se țină cont de faptul că deciziile privind configurarea și nivelul forței nu pot fi luate separat de resursele disponibile, dar că acestea nu trebuie să constituie factorul determinant. Cu alte cuvinte, bugetul trebuie văzut ca o limitare, dar în sensul de restricție și nu de constrângere. SPPBE trebuie să îmbine în mod armonios aceste două elemente, în sensul în care să se constituie într-un sistem care să ia în considerare, în același timp, atât necesitățile privind capacitățile, cât și costurile, existând posibilitatea de a fi folosit ca un instrument care să permită chiar și modificarea obiectivelor de apărare, în cazul în care îndeplinirea acestora ar necesita capacități care depășesc într-o măsură semnificativă resursele disponibile sau să ofere posibilitatea de a aloca resurse suplimentare pentru realizarea obiectivelor cruciale (capacități de apărare critice). Absența sau funcționarea defectuoasă a unui cadru care să fundamenteze această interacțiune poate duce la fracturi în implementarea strategiei de dezvoltare a capacităților, în sensul în care scopurile și obiectivele sunt stabilite în mod independent de către factorii de decizie politică de rang înalt, în timp ce sarcina de a le pune în practică (uneori, cu resurse inadecvate) revine exclusiv specialiștilor și factorilor de decizie din cadrul ministerului apărării. Asemenea situații determină un dezechilibru continuu între obiective (capacități/ forțe) și resurse disponibile, ce se propagă de la un an la altul, cu potențiale implicații majore referitoare atât la diminuarea riscurilor de securitate, cât și la utilizarea fondurilor existente. Fără îndoială, unul dintre scopurile SPPBE este acela de a oferi un cadru pentru asumarea responsabilității pentru deciziile luate, de sus în jos, la toate nivelurile.

3.3. Propuneri privind adaptarea procesului național de planificare a apărării

Strategia națională de apărare a țării 2020-2024, documentul programatic de referință ce direcționează toate demersurile de planificare a apărării, va fi implementată pe baza unui plan a cărui

elaborare a fost coordonată de către Departamentul Securității Naționale din Administrația Prezidențială și a inclus consultarea principalelor instituțiilor cu atribuții și responsabilități directe sau adiacente în domeniul securității naționale a României. O prioritate strategică a acestui Plan de implementare vizează adaptarea cadrului legal care vizează organizarea și funcționarea principalelor instituții cu atribuții și responsabilități în ceea ce privește securitatea națională și revizuirea legislației specifice unor domenii dinamice și cu grad ridicat de volatilitate, precum managementul crizelor sau securitatea și apărarea cibernetică. Prin aceasta se urmărește eficientizarea și modernizarea cadrului normativ și a funcționării instituțiilor publice, pentru ca acestea să răspundă mai bine sarcinilor ce le revin în demersurile de asigurare a securității și apărării naționale.¹⁹⁶

Adaptarea cadrului legislativ

Așa cum am evidențiat pe parcursul studiului, cadrul legislativ reprezintă fundamentul pe care se sprijină întregul proces de planificare a apărării, atât în ceea ce privește partea de concepție (concretizată prin elaborarea documentelor specifice), cât și partea de execuție (specifică dezvoltării și menținerii capacităților de apărare). Evidențiem în special faptul că în Constituția României (art. 118) se prevede faptul că: „Armata este subordonată exclusiv voinței poporului pentru garantarea suveranității, a independenței și a unității statului, a integrității teritoriale a țării și a democrației constituționale. În condițiile legii și ale tratatelor internaționale la care România este parte, armata contribuie la apărarea colectivă în sistemele de alianță militară și participă la acțiuni privind menținerea sau restabilirea păcii.” De asemenea, Legea nr. 45/1994 specifică faptul că „măsurile adoptate privind apărarea națională sunt obligatorii pentru toți cetățenii țării”, iar forțele armate sunt „organizate pe principiul *suficienței defensive*”. În deplină concordanță, Legea nr. 203/2015 menționează faptul că planificarea apărării este procesul prin care se realizează „identificarea, dezvoltarea și pregătirea capacităților

---

¹⁹⁶ Comunicatul de presă al Administrației prezidențiale din 06.10.2020, URL: <https://www.presidency.ro/ro/media/comunicate-de-presa/sedinta-consiliului-suprem-de-aparare-a-tarii1601904261>, accesat la 16.07.2020.

militare și nonmilitare necesare îndeplinirii misiunilor și obiectivelor în domeniul apărării pentru: (a) îndeplinirea obligațiilor ce derivă din Constituția României, republicată, și din lege; (b) îndeplinirea obligațiilor ce revin României în asigurarea securității și apărării colective în cadrul NATO.”

Un factor deosebit de important care trebuie avut în vedere în adaptarea PNPAp și implementarea unei strategii eficiente și eficace de dezvoltare a capacităților de apărare îl reprezintă revederea și actualizarea cadrului legislativ privind apărarea națională. Acest lucru este imperativ necesar și trebuie rezolvat în scurt timp, mai ales în ceea ce privește prevederile Legii nr. 45/1995 privind apărarea națională, dar și a actelor legislative privind organizarea și funcționarea diferitelor instituții de apărare, ordine publică și securitate națională, precum și cele de pregătire a populației, teritoriului și economiei pentru apărare. O bună parte dintre aceste prevederi sunt caduce. De asemenea, în vederea actualizării legislației din domeniul securității și apărării naționale, va trebui să se negocieze și decidă, la nivel interinstituțional, dacă se poate trece la realizarea unor capacități militare comune pentru toate instituțiile care participă la apărarea națională.

Corelarea cadrului normativ specific PNPAp

O altă prioritate a Planului de implementare a SNApT 2020-2024 constă în monitorizarea elaborării documentelor de planificare a apărării subsecvente, a strategiilor, directivelor, programelor, planurilor de acțiune și a altor documente programatice de nivel sectorial sau departamental, elaborate de instituțiile publice cu atribuții și responsabilități în domeniul securității naționale, conform propriilor nevoi, în acord cu Programul de guvernare, legislația în vigoare și Hotărârile CSAT.¹⁹⁷

Reamintim faptul că, la nivelul documentelor de planificare a apărării, trebuie să existe o strânsă corelație, care să confere coerență întregului demers aferent. Această corelație, descrisă pe scurt în

---

¹⁹⁷ N.A.: Comunicatul de presă al Administrației prezidențiale din 06.10.2020, URL: <https://www.presidency.ro/ro/media/comunicate-de-presa/sedinta-consiliului-suprem-de-aparare-a-tarii1601904261>, accesat la 16.07.2020.

secțiunile anterioare va fi analizată în continuare în mod detaliat, întrebându-se schema din anexa nr. 7. Menționăm că atât schema realizată drept suport, cât și analiza subsecventă iau în considerare relația dintre elementele de conținut pe care Legea nr. 203/2015 le prevede pentru fiecare dintre documentele de planificare a apărării. Întrucât la momentul întocmirii acestei analize, este în vigoare doar Strategia națională de apărare a țării 2020-2024, iar celelalte documente subsecvente, corespunzătoare acestei perioade, se află în curs de realizare, vom menționa în mod explicit doar conținuturile prevăzute în SNApT 2020-2024. În analiza celorlalte documente vom menționa doar relațiile care se stabilesc în mod logic între elementele acestora, în virtutea principiului continuității, care trebuie să guverneze elaborarea noului set de documente de planificare a apărării.

Dincolo de dezbaterile aprinse privind adoptarea celei mai bune strategii (*threat based vs. capability based*), care să fundamenteze apărarea națională, în mediul de securitate contemporan atât de complex, scopul analizei noastre îl reprezintă justificarea abordării ***threat based, capability informed (oriented)*** în formularea strategiei care stă în spatele procesului de planificare a apărării și, implicit, a implementării strategiei de dezvoltare a capacităților.

Mai mult decât existența coerenței dintre documentele de planificare a apărării adoptate în cadrul național, așa cum am menționat în secțiunile anterioare, se impune necesitatea ca precizările acestora să țină cont de conținutul documentelor specifice procesului similar desfășurat la nivelul principalelor organizații internaționale în care România este membru (NATO și UE).

În cele ce urmează vom readuce în atenție documentele de planificare a apărării realizate la nivel național și departamental pentru a evidenția în mod detaliat necesitatea stringentă ca între acestea să existe o strânsă corelație, cu privire la structură și conținut, care să confere coerență întregului proces pe care îl direcționează. Pentru a avea o abordare structurată, în schema din anexa nr. 7 am realizat o succesiune logică a principalelor elemente¹⁹⁸ din conținutul documentelor de planificare a apărării la nivel național, structurate pe

---

¹⁹⁸ N.A.: Conform Legii nr. 203 din 16 iulie 2015 privind planificarea apărării.

cele trei niveluri ale conducerii Sistemului național de apărare al României: politic, politico-militar și militar¹⁹⁹. Aceste elemente stabilesc direcționările în cadrul cărora se iau deciziile, se aplică măsurile și se desfășoară toate acțiunile specifice procesului de planificare a apărării și pentru implementarea strategiei de dezvoltare a capacităților.

Pornim de la considerentul că apărarea națională trebuie să fie înțeleasă ca „ansamblu de măsuri, dispoziții și activități adoptate și desfășurate de către stat în scopul de a garanta suveranitatea națională, independența și unitatea statului, integritatea teritorială a țării și democrația constituțională împotriva oricărei forme de agresiune”²⁰⁰. De aici rezultă faptul că apărarea națională, ca și întregul proces de planificare a apărării, considerat parte integrantă, trebuie să izvorască din valorile naționale supreme, menționate, în primul rând, în legea fundamentală a statului, Constituția României, art. 1. Nu intenționăm să conceptualizăm *apărarea națională* și *securitatea națională*, pentru a identifica diferențele sau relațiile de incluziune dintre acestea. Ne limităm la a menționa faptul că, deși demersurile care vizează apărarea națională ori realizarea securității pot fi apreciate a adresa anumite valori din set, considerăm faptul că în mediul de securitate contemporan, nu mai putem vorbi despre două concepte distincte și, ca atare, în cele de mai jos vom considera faptul că acestea sunt corelate prin *securitatea națională extinsă*, termen promovat de către Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2015-2019 și menținut în atenție de către actuala Strategie națională de apărare a țării. Pentru a ne încadra în viziunea exprimată în Strategie, în cele ce urmează vom adresa apărarea națională ca parte componentă, ca dimensiune a securității naționale extinse.

Este imperios necesar ca întregul demers de realizare a securității naționale să se constituie în jurul unui element central, constituit din triada *valori-interese-obiective*, așa cum este menționat

---

¹⁹⁹ N.A.: Conform *Legii nr. 45/1994 privind Apărarea Națională a României și Strategiei Militare a României*, 2016.

²⁰⁰ N.A.: Ghidul Strategiei naționale de apărare a țării pentru perioada 2015-2019 – întrucât Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2020-2024 nu precizează o nouă definiție pentru apărarea națională, vom folosi această definiție, fundamentată și în *Legea apărării naționale a României nr. 45/1994*.

și în SNApT 2020-2024. Setul de *valori*, care fundamentează apărarea națională și procesul de planificare a apărării subsecvent, este precizat într-o accepțiune cuprinzătoare în SNApT 2019-2020, fiind structurat pe șase categorii: caracteristicile și atributele statului român; valorile constituționale supreme; coeziunea civică și climatul interetnic; statul de drept; identitatea națională; economia de piață solidă și competitivă²⁰¹. Remarcăm faptul că protejarea și promovarea acestor valori vizează atât apărarea națională, adică existența statului, cât și securitatea națiunii, comunităților și cetățeanului.

Scopul acestor demersuri este exprimat prin *interesul național de securitate*, cu respectarea principiilor primordiale ale continuității și predictibilității. De asemenea, interesul național de securitate se realizează prin implementarea politicilor de securitate și apărare, respectând un set extins de principii, denumite în Strategie drept atribute: eficiența, încrederea, pragmatismul, profesionalismul, prevenirea și anticiparea, pro-activitatea și managementul judicios al avuției naționale. Ținând cont de definiția dată în SNApT, interesul național de securitate, considerat ca scop, reprezintă „starea dezirabilă de existență” a națiunii și se referă la un set de cuprinzător de 15 aspecte, menționate în capitolul 2 din Strategie. Dintre acestea, o parte adresează, în mod explicit sau implicit, dimensiunea de apărare (națională), cum ar fi garantarea suveranității, a caracterului național, independenței, integrității teritoriale, unității și indivizibilității statului, apărarea și consolidarea democrației constituționale și a statului de drept sau consolidarea profilului României în cadrul sistemului de alianțe, parteneriate și apărare colectivă de la nivel transatlantic.

Pentru realizarea interesului național de securitate (considerat un ansamblu de interese ce determină scopul tuturor demersurilor de apărare și realizare a securității) se stabilesc un set de *obiective naționale de securitate*, din perspectivă internă și externă, care se constituie în „repere obiective și subiective ale tuturor acțiunilor întreprinse de către stat” în scopul protejării și promovării valorilor naționale și cetățenești. Și dintre acestea putem identifica o serie de obiective care adresează, în

---

²⁰¹ ***, *Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2020-2024*, pct. 56.

mod explicit sau implicit, dimensiunea de apărare națională, atât din perspectivă internă, cât și din perspectivă externă. Dintre obiectivele naționale de securitate stabilite din perspectivă internă, cel mai important pentru studiul nostru îl constituie consolidarea capacității naționale de apărare, la care se adaugă creșterea eficienței sistemelor naționale de prevenire și de gestionare a situațiilor de criză (în special, a celor de natură militară, ce pot escalada în conflict), prevenirea și contracararea amenințărilor generate de acțiunile informative ostile, protecția infrastructurilor critice, prevenirea reacțiilor și tendințelor radicale sau extremiste și, nu în ultimul rând, creșterea nivelului de reziliență (în special, a sistemului național de apărare). Consolidarea capacității naționale de apărare vizează în mod direct dezvoltarea capabilităților de apărare, alături de dezvoltarea unui cadru juridic, conceptual, doctrinar și operațional solid, coerent și integrat. În ceea ce privește obiectivele stabilite din perspectivă externă, considerăm că cele mai importante sunt consolidarea profilului țării noastre în NATO și în UE și creșterea nivelului de pregătire a personalului militar și a interoperabilității forțelor armate ale României, acestea fiind corelate cu consolidarea parteneriatelor strategice (în special, cu SUA) și a cooperării în cadrul inițiativelor de cooperare regionale, consolidarea posturii NATO de descurajare și apărare în arealul Mării Negre și susținerea cooperării cu UE, precum și sprijinirea implementării noului cadru de acțiune privind abordarea integrată a apărării și securității UE, ca urmare a maturizării acțiunii în domeniul Politicii de securitate și apărare comună.

Obiectivele naționale de securitate, ce derivă din interesele naționale pentru protejarea și promovarea valorilor, asigură cadrul pentru identificarea *direcțiilor de acțiune și principalelor modalități pentru asigurarea securității naționale a României*. Acestea „sunt centrate pe consolidarea tuturor capacităților de care dispune România pentru a preveni, descuraja și a se apăra împotriva oricăror acțiuni agresive ce vizează statul sau cetățenii acestuia”. În consecință, toate acțiunile desfășurate pe direcțiile respective au ca scop generarea efectelor necesare și suficiente pentru prevenirea/descurajarea/contracararea amenințărilor, diminuarea riscurilor și eliminarea/protejarea vulnerabilităților.

Așa cum este precizat în Strategie, securitatea națională a României „este rezultatul acțiunii coerente și coordonate a statului în mai multe planuri ale acțiunii strategice, care, corespunzător specializării instituțiilor publice responsabile, definesc *dimensiunile* de realizare a stării de securitate”. Aceste dimensiuni structurează într-o manieră cuprinzătoare și integrată componenta acțională (*Ways*) a strategiei naționale de apărare, conectând-o cu cea referitoare la scop (*Ends*) reprezentată de triada *valori-interese-obiective*. Pentru a completa structura de strategie bazată pe modelul *Means-Ends-Ways*, în schema din anexa nr. 7 am asociat acestor direcții instrumentele de putere ale statului, ca mijloace întrebunțate în mod preponderent pentru desfășurarea acțiunilor specifice. Instrumentele de putere au fost considerate după modelul *DIME*²⁰², la care am adăugat și *capabilitățile complementare*, care le reunesc pe cele din domeniul/sectoare/sisteme civile precum cel judiciar, al ordinii publice, protecției civile, cultural, al educației, sănătății, informării publice, managementului crizelor, administrației publice centrale și locale și infrastructurii de sprijin. Din acest punct de vedere, studiu nostru poate fi dezvoltat în sensul identificării modului în care instrumentele de putere (*DIME-C*) pot genera efecte prin acțiuni desfășurate în mediul de securitate/operare, analizat într-o accepțiune specifică modelului *PMESII*. Considerăm că rezultatele acestei analize pot avea o contribuție semnificativă la determinarea modului de implementare a politicilor de securitate și apărare la nivel național și a celor subsecvente, la nivel departamental/sectorial.

Direcțiile de acțiune stabilite în Strategie sunt completate, pe domeniul/sectoare, cu direcțiile de acțiune precizate în Programul de guvernare, sub formă de măsuri. Acestea izvorăsc din obiectivele și prioritățile în domeniul apărării stabilite la nivel guvernamental (conf. Legii nr. 203/2015 privind planificarea apărării), sunt în strânsă corelație cu cele din *SNApT* și sunt stabilite în conformitate cu atribuțiile Guvernului privind apărarea națională, potrivit prevederilor constituționale și legilor țării (Legea nr. 45/1994).

---

²⁰² N.A.: Diplomatic, Militar, Informațional și Economic.

Este extrem de important să precizăm faptul că, deși cele opt dimensiuni²⁰³ includ direcții de acțiune asociate, corespunzător specializării, unor instituții publice responsabile, ele trebuie să fie considerate că presupun acțiuni și efecte integrate atât în cadrul dimensiunilor, cât și între dimensiuni. Până în acest punct am analizat corelarea conținutului documentelor de planificare a apărării elaborate la nivel național, și anume Strategia națională de apărare și Programul de guvernare, care corespund nivelului politic de conducere al sistemului național de apărare, reprezentat de către Parlament, Președinte, Guvern și CSAT, așa cum reiese din anexa nr. 7.

În cele ce urmează, vom concentra analiza pe direcțiile de acțiune incluse în dimensiunea de apărare, pe care le asociem instrumentului militar, considerat cu ponderea cea mai mare din punctul de vedere al eforturilor și al efectelor produse în cadrul demersurilor de apărare națională. Reamintind că apărarea națională „cuprinde ANSAMBLUL de măsuri, dispoziții și activități adoptate și desfășurate de către stat” printr-un efort care integrează toate instrumentele de putere, vom detalia modul în care se corelează conținutul documentelor de planificare a apărării la nivel departamental, adică la nivelul politico-militar, reprezentat de către Ministerul apărării naționale și, ulterior, la nivel militar strategic, reprezentat de către Statul major al apărării.

La nivelul politico-militar, documentul de bază care fundamentează planificarea apărării este Carta Albă a Apărării (CAAp), care reprezintă viziunea ministrului apărării naționale „pentru îndeplinirea prevederilor Strategiei naționale de apărare a țării și implementarea obiectivelor în domeniul apărării stabilite prin Programul de guvernare și în conformitate cu prevederile Conceptului strategic al NATO”²⁰⁴ și care „materializează angajamentul ferm al Guvernului pentru asigurarea securității poporului român și pentru apărarea

---

²⁰³ N.A.: Conform *Strategiei naționale de apărare a țării pentru perioada 2020-2024*, cele opt dimensiuni sunt următoarele: diplomatică, de apărare, de ordine publică, de informații, contrainformații și de securitate, economică și energetică, managementul situațiilor de criză și protecție civilă, securitatea mediului înconjurător, educațională, de sănătate, socială și demografică.

²⁰⁴ *Legea nr. 203/2015 privind planificarea apărării*, art. 6.

teritoriului, valorilor și intereselor noastre naționale”²⁰⁵. Așa cum este menționat și în CAAp 2020, aceasta „este concepută într-o nouă paradigmă strategică, diferită de cea a ultimilor 20 de ani [...], care se fundamentează pe premisa că, pentru a fi eficienți, trebuie să conștientizăm că Armata se construiește în modernitate, informație, cunoaștere și noi tehnologii”. În consecință, putem considera că viziunea MApN privind apărarea națională are ca element central dezvoltarea de capacități de apărare moderne și robuste, bazate pe înalta tehnologie și adaptate amenințărilor din mediul de securitate contemporan. Realizarea și implementarea strategiei de dezvoltare a capacităților de apărare care să se încadreze în aceeași paradigmă devine, astfel, un imperativ. De asemenea, această paradigmă se subsumează scopului declarat în Cartă, conform căruia se urmărește „dezvoltarea acelor tipuri de forțe și capacități care să ne permită să ripostăm oricărui posibil agresor, indiferent de mărimea forței acestuia, de o manieră care să facă o agresiune împotriva noastră prea costisitoare pentru a fi încercată”. Un asemenea scop are la bază implementarea unei strategii defensive denumită în literatura de specialitate „apărarea porcului spinos”, care se fundamentează pe cinci elemente, enumerate în Cartă: „capacități de înaltă tehnologie, o resursă umană înalt educată și foarte bine instruită, o puternică industrie de apărare autohtonă, dezvoltarea unei culturi instituționale centrată pe cunoaștere și inovație și, nu în ultimul rând, reziliența”. Acest set de „cinci elemente esențiale” reprezintă firul roșu al procesului de planificare a apărării la nivel național, iar dezvoltarea lor trebuie „urmărită cu consecvență” atât în cadrul procesului, în general, cât și în realizarea și implementarea strategiei de dezvoltare a capacităților.

Ținând cont de obiectivele de securitate națională (SNApT) și de obiectivele și prioritățile în domeniul apărării stabilite la nivel guvernamental prin Programul de guvernare, la nivelul ministerului

---

²⁰⁵ N.A.: *Carta albă a apărării 2020*, avizată de către CSAT în data de 6 octombrie 2020, conform Comunicatului de presă al Administrației prezidențiale din 06.10.2020, URL: <https://www.presidency.ro/ro/media/comunicate-de-presa/sedinta-consiliului-suprem-de-aparare-a-tarii1601904261>, accesat la 16.07.2020.

se stabilesc *obiectivele politicii de apărare*, care direcționează politica departamentală în domeniul apărării naționale. Aceasta trebuie să fie implementată astfel încât să se încadreze în direcțiile de acțiune precizate la dimensiunea de apărare în SNApT și în măsurile din Programul de guvernare. Este important să evidențiem faptul că și CAAp este realizată tot pe structura de strategie bazată pe modelul *Means-Ends-Ways*, iar în acest context, obiectivele politicii de apărare, corelate cu *nivelul militar de ambiție* reprezintă componenta de scop (*Ends*). Din analiza celor două documente, CAAp 2017 și CAAp 2020, se observă o consecvență în stabilirea obiectivelor politicii de apărare, în virtutea principiului continuității, cu mențiunea că, în CAAp 2020, obiectivele sunt dezvoltate și completate cu elemente care fie sunt asociate paradigmei mai sus-menționate, fie derivă din obiectivele naționale de securitate (SNApT 2020). Pentru realizarea și implementarea strategiei de dezvoltare a capacităților de apărare, cel mai relevant dintre obiective îl reprezintă primul. Într-o analiză comparativă, „dezvoltarea capacităților de apărare robuste” (obiectiv pentru perioada 2017-2020 – CAAp 2017) devine „dezvoltarea de capacități moderne de apărare, inclusiv contribuția la creșterea rezilienței naționale (obiectiv pentru perioada 2020-2024 – CAAp 2020). Se pune astfel accentul în mod direct pe două dintre cele cinci elemente esențiale, pe de o parte, pe *caracterul modern* (dincolo de robust) al capacităților de apărare (incluzând aici atât utilizarea înaltei tehnologii, cât și adaptarea capacităților la „provocările actuale și viitoare ale mediului de securitate”) și, pe de altă parte, pe rolul pe care capacitățile de apărare trebuie să îl aibă în consolidarea rezilienței. În mod indirect, adresând structura DOTLMPFI a capacităților de apărare, dezvoltarea acestora trebuie realizată prin implementarea unei strategii care să vizeze și celelalte elemente esențiale: resursa umană foarte bine pregătită (literele T, L, P), o puternică industrie de apărare autohtonă, care să pună la dispoziție sisteme de armament și tehnică de luptă moderne și performante (M, F, I) și, nu în ultimul rând, cultura instituțională dezvoltată, centrată pe cunoaștere și inovație, care adresează toate componentele

DOTLMPFI (*nota bene*: iată cât de importantă este corelația dintre resursa umană și cultura instituțională!).

Pentru îndeplinirea obiectivelor politicii de apărare, a sarcinilor stabilite în Constituție (art. 118) și în legislația în vigoare (Legea nr. 346/2006 privind organizarea și funcționarea MApN) și a nivelului militar de ambiție, Armata României trebuie să îndeplinească un set de *misiuni* care sunt descompuse în *sarcini*²⁰⁶, precizate în CAAp, conform Legii nr. 203/2015. Acestea reprezintă, în triada M-E-W, modalitățile de acțiune (*Ways*). Tot pe principiul continuității, misiunile Armatei României din CAAp 2020 sunt similare celor din precedenta Cartă, dar au o formulare mult mai apropiată de izvoarele juridice în vigoare, în special Constituția României și Legea nr. 346/2006 (r. 2017). De asemenea, pentru ca Armata României să fie în măsură să îndeplinească misiunile și sarcinile stabilite, ea trebuie să corespundă unor cerințe specifice, care sunt formulate ținând cont de cele 12 domenii ale planificării apărării, menționate în Legea nr. 203/2015 la art. 2, de cele șapte funcțiuni de luptă²⁰⁷, precum și de cele șapte tipuri de capabilități de apărare, precizate în CAAp 2020. Toate cele 11 cerințe presupun dezvoltarea unor *capabilități* specifice (*Means*) cu o înaltă performanță care să confere Armatei României posibilități reale de prevenire a surprinderii, o capacitate de reacție adecvată pentru contracararea amenințărilor, un nivel crescut de interoperabilitate, posibilități reale de cercetare-dezvoltare-inovare, precum și în domeniul medical și al intervenției în situații de urgență civilă.

Toate cele prezentate anterior, în special necesitatea de a satisface cerințele impuse, configurează cadrul pentru prezentarea a ceea ce capabilitățile necesare, clasificate pe cele șapte tipuri (C3, angajare, informații, protecția forței, proiecția forței, susținere și pregătirea forței) trebuie să asigure în diferite situații (pace, pre-

---

²⁰⁶ N.A.: Conform procedurii întrebuintate în procesul de planificare a operațiilor pentru generarea MTDL (*mission to task decomposition list*), prin care misiunea unei unități determină sarcini pentru unitățile subordonate.

²⁰⁷ N.A.: Comanda și controlul; activitățile informaționale; informațiile; manevra; sprijinul prin foc; protecția forței; sprijinul logistic.

conflict și conflict), precum și prioritățile de dezvoltare a acestora. Trebuie să menționăm faptul că prioritățile sunt materializate în CAAP 2020 ca *direcții de dezvoltare* a capabilităților și rezultă, coroborat cu necesarul de capabilități, din procesul de Analiză strategică a apărării, așa cum am prezentat în capitolul anterior. Prioritățile de dezvoltare trebuie să fie o rezultată a implementării strategiei de dezvoltare a capabilităților de apărare, care conferă întregului proces de augmentare a capacității de apărare coerență, eficiență și eficacitate, în contextul implementării politicilor privind Managementul integrat al resurselor pentru apărare (cu elementele sale) și în funcție de resursele bugetare alocate pentru apărare.

Aspectele precizate în CAAP fundamentează conținutul celorlalte documente subsecvente, respectiv Strategia Militară și Directiva de planificare a apărării, ajungând astfel la nivelul militar, așa cum se poate observa și pe schema din anexa nr. 7. Ținând cont de potențialele riscuri și amenințări militare identificate, în strategia militară se precizează obiectivele militare naționale pentru perioada de referință (*Ends*), care trebuie să fie în concordanță cu obiectivele politicii de apărare și cu misiunile și sarcinile Armatei României, stabilite anterior. Dintre acestea, creșterea capacității de apărare prin dezvoltarea și adaptarea capabilităților de apărare constituie un *sine qua non* și considerăm că trebuie să aibă o prioritate de prim rang. În consecință, strategia militară detaliază *capabilitățile militare de apărare* necesare (*Means*) și menționează prioritățile realizării acestora și direcțiile de acțiune, de asemenea, în concordanță cu cele precizate în CAAP, dar la un nivel mai mare de detaliere. Suplimentar, tot în strategie este menționată și structura de forțe, tot pe principiul creșterii nivelului de detaliere. Reamintim că Strategia Militară reprezintă viziunea Șefului SMAp privind modul în care Armata României trebuie să se pregătească și să acționeze pentru îndeplinirea misiunilor ce îi revin în cadrul efortului de realizare a apărării naționale. Ca atare, în Strategia Militară sunt menționate și explicitate cele mai importante *concepte operaționale* stabilite pentru îndeplinirea obiectivelor militare și a misiunilor armatei.

În continuarea celor precizate în strategia militară, Directiva de planificare a apărării specifică obiectivele generale și prioritățile MApN, pe care le detaliază în mod defalcat pe obiective specifice și direcționări pentru cele 12 domenii ale planificării apărării stabilite prin Legea nr. 203/2015. Considerăm că această împărțire a obiectivelor specifice și a direcționărilor este realizată pe funcțiuni subsumate procesului național de planificare a apărării și are rolul de a oferi o viziune corelată cu cerințele specifice pentru Armata României, menționate în Cartă. Din punct de vedere executiv, atât sub aspect acțional, cât și bugetar, repartiția obiectivelor, precum și a bugetului alocat procesului de planificare a apărării se realizează în mod specific pe programe majore. Astfel, DPA precizează atât denumirea și directorii programelor majore, cât și capacitățile care trebuie dezvoltate și, respectiv, bugetele alocate pentru fiecare dintre acestea, realizând armonizarea dintre politici, resurse și capacități. Reamintim faptul că bugetele programelor majore se stabilesc în DPA ținând cont de proiecția bugetară pentru anul următor și de estimările bugetare pentru următorii trei ani și influențează fundamental planurile anuale, alături de stadiului îndeplinirii indicatorilor de program aprobați. În consecință, programele majore și planurile anuale conțin acțiuni și măsuri concrete de dezvoltare a capacităților stabilite, susținute de bugete aprobate, pentru anul în curs și încadrate într-o estimare pe următorii trei ani și într-o viziune pe următorii 10 ani. Îndeplinirea obiectivelor în cadrul fiecărui program major se realizează prin desfășurarea activităților precizate în planurile anuale, activități destinate dezvoltării capacităților la nivelul structurilor de forțe, considerate în schema din anexa nr. 7 din punct de vedere operațional. Astfel se asigură îndeplinirea misiunilor Armatei României, ajungându-se la realizarea stării finale a procesului național de planificare a apărării și anume asigurarea capacităților necesare desfășurării operațiilor și misiunilor pentru îndeplinirea nivelului militar de ambiție și, prin aceasta, realizarea intereselor naționale de securitate și apărare ale României: protejarea și promovarea valorilor naționale, ale comunității și ale cetățenilor.

În concluzie, considerăm de o importanță majoră ca documentele de planificare a apărării să fie concepute într-o conexiune logică, realizându-se corelarea conținutului acestora, cu respectarea principiilor continuității și detalierii progresive atât a legilor, cât și a dispozițiilor care reglementează domeniul planificării apărării. Acestea, împreună cu prevederile altor documente specifice din sistemul legislativ creează cadrul pentru toate măsurile aplicate și acțiunile desfășurate de către Armata României, în scopul creșterii capacității operaționale a acesteia. Așa cum am demonstrat, legislația în vigoare determină în mod direct coerența în ceea ce privește conexiunile existente între documentele de planificare a apărării, precum și între acestea și măsurile și acțiunile specifice prin care se implementează strategia de dezvoltare a capacităților de apărare.

Facilitarea fluxului de aprovizionare cu materii prime și a accesării și implementării tehnologiei

Plecând de la premisa că abordarea optimă privind strategia de dezvoltare a capacităților este cea bazată pe nevoi, ținând cont de resurse și cu includerea unor elemente specifice dezvoltării tehnologice, un accent important cade pe necesitatea dezvoltării industriei de apărare autohtonă. Aceasta trebuie să fie în măsură ca, utilizând resursa umană înalt educată, să implementeze înalta tehnologie și rezultatele demersurilor de cercetare-dezvoltare-inovare în sisteme de armament, tehnică de luptă și echipamente militare de producție autohtonă, accesibile sistemului național de apărare. Mai mult decât atât, operatori economici ce compun industria de apărare autohtonă trebuie să fie în măsură să asigure servicii și/sau să producă în mod individual sau în parteneriate, echipamente și sisteme militare competitive pe piața internațională care să ducă la returnarea în economia națională a unui procent semnificativ din investiții. Fără îndoială, un factor fundamental în creșterea competitivității produselor și serviciilor de origine autohtonă din domeniul apărării îl constituie accesul la tehnologii moderne fie prin achiziție, fie prin cercetare. Mai multe aspecte privind industria de apărare vor fi prezentate în capitolul următor. Un aspect important de precizat pentru adaptarea procesului național de

planificare a apărării îl reprezintă necesitatea identificării fluxurilor de aprovizionare cu materii prime și materiale pentru operatorii economici din industria de apărare. O asemenea problemă se află permanent în atenția statelor și organizațiilor internaționale, iar identificarea și aplicarea celor mai bune soluții generează efecte de o importanță majoră în ecuația funcțională a operatorilor economici ce compun industria de apărare. Pentru realizarea acestui deziderat, considerăm utilă realizarea unei analize de tip *value chain*, concept introdus în cadrul *modelului celor cinci forțe* de către Michael E. Porter în cartea *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance* (1998).

Corelarea/integrarea PNPap cu NDPP și EUDPP

În contextul apartenenței României la Alianța Nord-Atlantică și la Uniunea Europeană și a angajamentelor asumate și relațiilor de cooperare cu statele membre privind dezvoltarea capacităților de apărare, ce derivă din acest statut, considerăm că desfășurarea activităților din cadrul procesului național de planificare a apărării trebuie să fie corelată și, în parte, chiar integrată în procesele de planificare a apărării ce se derulează la nivelul acestor organizații. Așa cum am menționat și în capitolul anterior, între cele trei procese există câteva similitudini care facilitează conectarea acestora, iar cadrul normativ ce reglementează desfășurarea lor este agreat de către toate statele membre și permite realizarea acestui deziderat fără încălcarea suveranității statelor membre. Mai mult decât atât, prin implementarea abordării *Smart Defence* și, respectiv *Pooling and Sharing*, în diferite inițiative și formate, desfășurarea demersurilor de dezvoltare a capacităților de apărare prin cooperare, într-o manieră orientată pe specializări și pe priorități, conduce la îndeplinirea condițiilor de eficiență și eficacitate într-un context în care resursele sunt întotdeauna limitate.

În capitolul anterior am prezentat în mod detaliat cele două procese de planificare a apărării, NDPP și EUDPP, analiză din care rezultă că între acestea există similitudini multiple, dar și câteva

diferențe, surprinse și în studiul lui Frédéric Mauro²⁰⁸, la care am făcut deseori referire. Fără a intenționa să dezvoltăm aici acest subiect, considerăm că este important ca planificatorii apărării naționale să identifice cele mai bune modalități de adaptare a PNPAp astfel încât acesta să fie corelat la un nivel optim cu cele două atât din punctul de vedere al procesului în sine, al desfășurării activităților de planificare, de implementare a planurilor și evaluare, cât și din punctul de vedere al produselor generate de proces, adică al capabilităților de apărare. Referitor la capabilitățile de apărare, trebuie avut în atenție faptul că acestea pot fi dezvoltate atât în cadru național, cât și internațional, prin cooperare, trebuie ca, în primul rând²⁰⁹, împreună cu forțele și resursele naționale, să ducă la realizarea nivelului militar și național de ambiție, iar în al doilea rând să constituie realizarea ținutelor de capabilități repartizate, care să poată fi puse la dispoziția NATO și UE. Mai mult decât atât, pentru realizarea unui nivel suficient de interoperabilitate, acestea trebuie să fie în conformitate cu cerințele impuse prin cataloagele și specificațiile agreate la nivelul celor două organizații, astfel încât să poată fi întrebuințate, împreună cu forțele aparținând statelor membre sau partenere pentru realizarea apărării colective și/sau, respectiv, comune.

---

²⁰⁸ Frédéric Mauro, *op. cit.*, p. 35.

²⁰⁹ N.A.: În CAAp 2020 se menționează faptul că: „Armata României: va dispune și în viitor de un singur pachet de forțe, destinat, în primul rând, garantării integrității teritoriale, dar și îndeplinirii obligațiilor asumate în cadrul NATO și UE”.

CAPITOLUL 4

INDUSTRIA DE APĂRARE

Una dintre principalele resurse naționale la dispoziție pentru dezvoltarea capabilităților de apărare o reprezintă industria de apărare. Alături de resursele umane, financiare și logistice, industria de apărare asigură partea tehnologică și cea de cercetare, dezvoltare și inovare a realizării capabilităților aprobate la nivel politic și menționate în documentele strategice de planificare a apărării, la nivel departamental.

La nivel național, resursele necesare dezvoltării capabilităților de apărare se pun la dispoziție prin programele de guvernare și sunt parte distinctă a bugetului apărării. La nivelul NATO și UE, acestea se asigură din bugetele comune și din contribuțiile statelor membre.

Așa cum prevede Legea nr. 232/2016, industria națională de apărare este acea ramură a industriei naționale care cuprinde operatorii economici înscriși în registru, cu capital de stat sau privat, care dispun de resursele tehnice și tehnologice, organizatorice și de management, necesare realizării și furnizării către instituțiile din cadrul Forțelor din Sistemul Național de Apărare (FSNA) sau către alte țări de produse militare, sensibile și strategice și/sau de servicii aferente acestora. În unele state dezvoltate, nu există ramura industriei de apărare, ci producția de armamente este atribuită marilor companii private, preponderent civile (SUA, Marea Britanie, Franța, Germania etc.), reunite într-un așa-zis Complex Militar-Industrial (*Military Industrial Complex/MIC*) – o „alianță” informală din care fac parte Forțele Armate naționale, agenții economici din industria de armamente și ministere/departamente de resort ale guvernelor respective.

Pentru a înțelege pârghiile economice și, mai ales, competiția acerbă ce se desfășoară pe piața de armamente, acest capitol va analiza modul în care industria de apărare participă la dezvoltarea capacităților de apărare naționale și colective/comune.

4.1. Principalii actori la nivel global

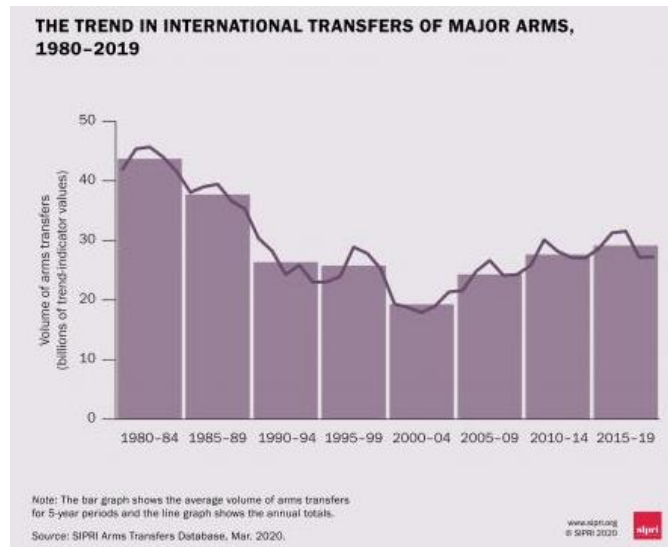
Industria de armamente, denumită și comerțul cu arme, este o industrie globală care fabrică și vinde armamente și tehnologie militară atât la nivel național, pentru nevoile de apărare ale statelor, cât și la nivel internațional, către statele care nu dispun de capacități proprii de producție. Companiile naționale sau multinaționale care produc arme și asigură servicii logistice sau operaționale în domeniul militar mai sunt denumite și comercianți/dealeri de armamente, contractori pentru apărare sau industrie militară.

La nivel mondial, cheltuielile militare au atins cifra de 1.822 de miliarde de dolari în 2018²¹⁰, ceea ce a reprezentat un declin față de anii '90, când cheltuielile pentru apărare au fost de 4% din GWP (*gross world product*). Cu toate acestea, s-a constatat o creștere a comerțului cu arme cu 5,5% în ultimii cinci ani, ca urmare a evenimentelor ce au avut loc în lume, îndeosebi în estul Europei, nordul Africii și Orientul Mijlociu (MENA) și sud-estul Asiei (vezi fig. nr. 10). Tot conform datelor furnizate de SIPRI, în anul 2018, cei mai mari exportatori de armamente, materiale și echipamente militare au fost SUA, Rusia, Franța, Germania și China, dintr-un total de 67 de state exportatoare de armament, sisteme aerospațiale, sisteme navale și tehnologie de securitate cibernetică, iar cei mai mari importatori au fost Arabia Saudită, India, Egipt, Australia și Algeria (dintr-un total de 155 de state importatoare). În ultimul timp s-a constatat o creștere a exporturilor cu arme din partea SUA, Franței, Israelului și Chinei, pe când cele ale Federației Ruse s-au redus semnificativ. Armele sunt vândute îndeosebi în zonele caracterizate de conflicte deschise.

---

²¹⁰ N.A.: Conform Institutului Internațional de Cercetare a Păcii de la Stockholm (SIPRI), Fact Sheet „Trends in International Arms Transfer, 2019”, Solna, martie 2020, p. 1.

Figura nr. 11: *Tendențe în comerțul internațional cu arme în perioada 1980-2019²¹¹*

La nivel global, exportul de armament este controlat printr-un set de norme stabilite în cadrul comunității internaționale, în care sunt incluse și tratatele de neproliferare, control și interdicție stabilite și semnate de țările membre. Dintre aceste tratate/acorduri notabile, amintim: Protocolul de la Geneva privind neproliferarea armelor chimice și biologice (1925), Tratatul privind exploatarea spațiului cosmic (1967), Convenția privind interzicerea armelor biologice (semnat în 1972, dar intrată în vigoare în 1975), Regimul de control al tehnologiei rachetelor/MTCR (1987), Convenția privind interzicerea armelor chimice (semnată în 1993, dar intrată în vigoare în 1997), Tratatul de la Ottawa privind interzicerea minelor antipersonal (semnat în 1997, dar intrat în vigoare în 1999), Noul Tratat START dintre Federația Rusă și SUA (semnat în 2010, dar intrat în vigoare în 2011), Tratatul privind comerțul cu arme (semnat în 2013, dar intrat în vigoare în 2014). Pe lângă contribuția pozitivă pe care comunitatea internațională a adus-o neproliferării și controlului cursei înarmărilor, măsurile de interdicție luate de aceasta sau lipsa/ineficiența lor a dus la creșterea traficului ilegal de arme pe plan global și la încetarea efectelor unor tratate/acorduri eficiente precum: Tratatul de neproliferare nucleară (semnat în 1968, dar intrat în

²¹¹ ***, *SIPRI*, URL: www.sipri.org, accesat la 17.07.2020.

vigoare în 1970), Tratatul interzicerii testelor nucleare subacvatice (semnat în 1971, dar intrat în vigoare în 1972), Tratatul rachetelor antibalistice (semnat în 1972, dar încetat efectele în 2002, prin retragerea SUA), SALT I semnat în 1972, dar intrat în vigoare în 1997) și înlocuit cu SALT II (semnat în 1979, dar neintrat în vigoare), Tratatul INF (semnat în 1987, și-a încetat efectele în 2019, ca urmare a retragerii Rusiei și SUA), START I (semnat în 1991, și-a încetat efectele în 2009), START II (semnat în 1993, dar neintrat în vigoare), SORT (semnat în 2002, și-a încetat efectele în 2011), NEW START (semnat în 2010, expiră în 2021), Tratatul privind armele convenționale în Europa/CFE (semnat în 1990, dar intrat în funcțiune în 1992) și Tratatul Cer Deschis (semnat în 1992, dar intrat în funcțiune în 2002) se aplică parțial, ca urmare a retragerii SUA.

Nu de mai mică importanță se bucură normele comune internaționale și europene ce reglementează, în mod expres, comerțul internațional cu armament convențional și controlul exportului de arme convenționale și tehnologii și produse cu aplicabilitate duală (civilă și militară). Astfel, la nivel internațional, în data de 19 decembrie 1995, 28 de state au semnat, la Haga (Olanda), *Acordul Wassenaar* privind controlul exportului de arme convenționale și a tehnologiilor și materialelor cu dublă aplicabilitate²¹².

ONU a adoptat, la 2 aprilie 2013, *Tratatul privind comerțul cu arme* pentru prevenirea, combaterea și eliminarea traficului ilicit cu arme de foc și componente ale acestora, precum și cu muniții și sisteme de armament (tancuri și vehicule blindate de luptă, sisteme de artilerie de mare calibru, avioane de luptă, elicoptere de atac, nave de război, rachete și lansatoare de rachete, arme de calibru mic și armamente ușoare), la care România este parte²¹³. În baza acestui tratat, la 14 iunie 2010, UE a emis *Decizia nr. 2010/336/PESC* a

---

²¹² N.A.: În prezent, statele care au aderat sunt: Argentina, Australia, Austria, Belgia, Bulgaria, Canada, Croația, Republica Cehă, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Ungaria, India, Irlanda, Italia, Japonia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Mexic, Olanda, Noua Zeelandă, Norvegia, Polonia, Portugalia, Coreea de Sud, **România**, Federația Rusă, Slovacia, Slovenia, Africa de Sud, Spania, Suedia, Elveția, Turcia, Ucraina, Marea Britanie și SUA.

²¹³ ***, „Tratatul privind comerțul cu arme”, varianta în limba română, URL: https://www.ancex.ro/upload/ATT_RO_2014.pdf, accesat la 04.08.2020.

Consiliului privind reglementarea comerțului cu arme și activitățile UE de susținere a Tratatului privind comerțul cu arme în cadrul Strategiei europene de securitate²¹⁴. Tot UE a emis, la 14 martie 2019, *Decizia nr. 2019/514* a Comisiei Europene pentru amendarea Directivei 2009/43/EC a Parlamentului European și a Consiliului privind lista cu produsele de apărare ce pot fi transferate/exportate²¹⁵.

În baza acestor norme și regulamente internaționale și regionale, fiecare stat semnatar sau membru și-a emis propriile legi și hotărâri care să normeze modul de realizare a exporturilor cu produse de apărare și care influențează modul în care se realizează tranzacțiile dintre state pe piața de armament internațională. Un exemplu demn de luat în seamă este cel al SUA, probabil cel mai mare exportator de tehnică, tehnologie și echipamente militare din lume. În acest caz, cadrul juridic este fundamentat, la nivel general – privind exportul de bunuri, tehnologii și software, de către *Export Administration Regulations (EAR)*²¹⁶, iar în mod specific²¹⁷, de către *International Traffic in Arms Regulations (ITAR)*²¹⁸, care implementează *Arms Export Control Act (AECA)*²¹⁹. Toate aceste

---

²¹⁴ *** , „Reglementarea comerțului cu arme”, decizia 2010/336/PESC a Consiliului din 14 iunie 2010, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aps0012>, accesat la 03.08.2020.

²¹⁵ *** , „COMMISSION DIRECTIVE (EU) 2019/514 of 14 March 2019 amending Directive 2009/43/EC of the European Parliament and of the Council as regards the list of defence-related products”, URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uri serv:OJ.L_.2019.089.01.0001.01.ENG, accesat la 05.08.2020.

²¹⁶ N.A.: EAR este un set de reguli administrat de către Biroul de industrie și securitate din cadrul Departamentului comerțului, care reglementează dacă o persoană poate exporta un lucru din SUA sau poate transfera un lucru de la o persoană din SUA la o altă persoană dintr-o țară străină. Mai multe detalii sunt disponibile la URL: <https://www.ecfr.gov/cgi-bin/text-idx?SID=cea53ac5373084be5ccf7175622b9979&mc=true&tpl=/ecfrbrowse/Title15/15CVIISubchapC.tpl>, accesat la 05.08.2020.

²¹⁷ N.A.: Mai multe informații sunt disponibile la URL: <https://web.archive.org/web/20100914172706/http://www.pmdtc.state.gov/index.html>, accesat la 05.08.2020.

²¹⁸ N.A.: ITAR este un set de norme administrat de către Direcția pentru controlul comerțului în domeniul apărării care restricționează și controlează exportul în domeniul apărării și tehnologiilor militare pentru protejarea securității naționale și a obiectivelor politicii externe a SUA. Mai multe informații sunt disponibile la URL: https://www.pmdtc.state.gov/ddtc_public?id=ddtc_kb_article_page&sys_id=24d528fddbf930044f9ff621f961987, accesat la 05.08.2020.

²¹⁹ N.A.: Mai multe informații sunt disponibile la URL: https://www.pmdtc.state.gov/ddtc_public?id=ddtc_kb_article_page&sys_id=b9a933addb7c930044f9ff621f961932, accesat la 05.08.2020.

norme sunt actualizate și revizuite în mod regulat pentru a reflecta schimbările din climatul politic și de securitate internațional, precum și dezvoltarea tehnologică.

La nivel național, controlul comerțului cu tehnică și tehnologii militare este reglementat printr-un set de acte normative, dintre care cele mai importante sunt: OUG nr. 158/1999 privind regimul exporturilor și importurilor de produse strategice (aprobată și completată prin Legea nr. 595/2004), OUG nr. 119/2010 privind regimul de control al operațiunilor cu produse cu dublă utilizare (aprobată și completată prin Legea nr. 197/2011) și HG nr. 666/2014 privind organizarea și funcționarea Consiliului pentru avizarea autorizării prin licență a operațiunilor cu produse cu dublă utilizare. Pentru toate acestea există ordine, norme și proceduri de aplicare.

În continuare vom prezenta pe scurt câteva dintre cele mai mari companii naționale și multinaționale producătoare de armamente și tehnologie militară din lume²²⁰:

a. *Lockheed Martin Corp* (SUA), cu o cifră de afaceri de 44,9 miliarde de dolari și peste 100.000 de angajați, este cea mai mare producătoare de armamente din lume, fiind specializată în producerea a tot ceea ce ține de securitate și apărare globală, precum și din domeniul aerospațial – vehicule fără pilot aeriene și navale (ISRT 21, ISR, InSight, Indago 3, Orca/XLUUV, Stalker XE, TRACER, X-56A, X-59 QueSST); sisteme de instruire (AIR 5428 antrenare piloți, AGTS antrenare artileriști, ATARS antrenare echipaje avion, ATMP al Forțelor terestre, BC2T pregătire de C2 la nivel batalion, pregătire tactică de luptă apropiată, MFTS instruire pentru zbor, MAFTA asistență multifuncțională în pregătire); radare aeriene și terestre (AN/APY-9, AN/TPQ-53, AGS, TPY-X, TS-77, AN/FPS-117, TPS-59); sistem laser ATHENA; sistem de apărare antirachetă Aegis; nave de luptă (sprijin portavion clasa Queen Elizabeth, distrugătoare, nave de luptă la litoral/LCS, submersibile, nave de luptă de suprafață

---

²²⁰ N.A.: Conform articolului Sophiei Ankel, „From Lockheed Martin to Airbus: These are the 25 largest arms manufacturers in the world”, publicat în cadrul prestigioasei publicații *Business Insider* din Germania, la 16 noiembrie 2019, URL: <https://www.businessinsider.com/these-are-worlds-25-largest-arms-manufacturers-in-the-world-2019-11>, accesat la 07.07.2020.

multi-misiune/MMSC); elicoptere (Sikorsky Black Hawk, Sikorsky CH-148 Cyclone, Sikorsky MH-60R SEAHAWK, Merlin, RAIDER X, S-97 RAIDER, Sb1 DEFIANT); vehicule blindate; sisteme de rachete (Block IA al Forțelor terestre, IBM, TLVS); sistem de informații, supraveghere și cercetare întrunite (ALIS pentru logistică); avioane de luptă de tip „F” (F-2 Support Fighter, F-16 Fighting Falcon, F-21, F-22 Raptor, F-35 Lightning, U-2 Dragon Lady); avioane de transport clasa „C” (C-130 Hercules și Super Hercules, C-5 Galaxy); avioane de supraveghere aeriană (P-3 Orion); sisteme de comandă-control (C4ISR, C2, C2BNC); sisteme de apărare aeriană și antirachetă (DIAMOND Shield, Falcon); sisteme de protecție cibernetică (Cyber Kill Chain, Cyber Resiliency, DoD Cyber Crime Centre); muniție inteligentă (DMLGB, ELGTR, JASSM, LRASM, PAC-3 MSE, Paragon, Paveway II Plus/LGB, PMTS, PrSM, Scalpel); viitorul program de submarine; sateliți (GPS, Mars, OSIRIS-Rex, ORION); sisteme de rachete de mare mobilitate (HIMARS, M270); sistemul antitanc JAVELIN²²¹;

b. *Boeing* (SUA), cu o afacere de 26,9 miliarde de dolari a devenit una dintre cele mai cunoscute producătoare de armamente și echipamente militare din lume, recunoscută în vânzarea de aeronave, rachete, sateliți și echipamente de telecomunicații – avioane de luptă (F-15, F/A-18 Super Hornet, EA-18G Growler, T-7A Red Hawk); avioane de bombardament (B-1B Lancer, B-52); avioane de transport (C-17 Globemaster III, C-40 Clipper); avioane de supraveghere și avertizare timpurie (AWACS, P-3, P-8); avionul de realimentare în aer KC-46A Pegasus; avioane de antrenament (T-38 Talon, BQM-34 FIREBREE); elicoptere (AH-64 Apache, CH-47 Chinook, MH-139, V-22 Osprey), sisteme aeriene fără pilot la bord (MQ-25, Phantom Eye, H-6U Little Bird, FIREBIRD); sisteme aeriene de instruire (pentru piloții de Apache, C-17, QF-16); sisteme de apărare antirachetă și de rachete balistice (GBMD, ICBM/GBSD); muniții inteligente (SDB, JDAM, Laser JDAM, Harpoon Block II)²²²;

---

²²¹ N.A.: Conform URL: www.lockheedmartin.com, accesat la 07.07.2020.

²²² N.A.: Conform URL: www.boeing.com, accesat la 07.07.2020.

c. *Raytheon Technologies Corp* (SUA), cu o cifră de afaceri de 23,8 miliarde de dolari, este cea mai mare producătoare de rachete telecomandate din lume, specializată și pe producerea de armamente și mijloace electronice militare și comerciale – sisteme de apărare antirachetă și de rachete balistice (Patriot, SM-3 Block IB și Block IIA Interceptor, Tomahawk); sisteme de radare terestre și navale (SPY-6, AN/TPY-2); nava de luptă USS Zumwalt (noua generație de distrugătoare)²²³;

d. *BAE Systems Inc.* (UK), cu o cifră de afaceri de 22,9 de miliarde de dolari, compania britanică este specializată în apărare multinațională, securitate și tehnologie aerospațială – vehicule terestre (tancul Challenger 2 MBT, vehiculul de cercetare prin luptă CVR(T), mașina de luptă Warrior, Bradley și C90 MkIV, vehicul antitanc TERRA RAVEN, vehiculul blindat multirol/AMPV, obuzierul autopropulsat Paladin M109A7, vehiculul de transport muniții de artilerie M992A2; sistemul antimină Archerfish; torpile navale (Sting May Mod 1, Spearfish); sistemul de mitraliere navale Mk 38 Mod 3; sisteme de tunuri navale (Bofors 40 Mk4, Bofors 57Mk3, Mk 45 Mod 4/127 mm, 155 mm AGS pe distrugătorul DDG 1000) cu muniție mixtă FUZE 3P; proiectilul de artilerie de mare viteză HVP; sistemul de lansare verticală a rachetelor navale/VLS Mk41; racheta aer-aer ghidată prin laser APKWS; avionul de luptă electronică EC-130H/EC-37B Compass Call; sistemul automat de apărare apropiată pentru elicoptere DWS/RGS; sistemul ușor de artilerie tractată M777 cal. 39/155 mm; sisteme C5ISR terestru și naval; aeronava fără pilot la bord MAGMA; barca pneumatică rigidă Pacific 950 RIB²²⁴;

e. *Northrop Grumman Corp* (SUA), cu o cifră de afaceri de 22,3 miliarde dolari, este cel mai mare producător de arme ușoare, fiind specializat și pe sisteme de apărare și aerospațiale (ca membru și subcontractor al grupului de firme Lockheed Martin) – avioane de bombardament strategic (B-2 Spirit, B-21 Raider); avioane de luptă

---

²²³ N.A.: Conform URL: www.rtx.com, accesat la 07.07.2020.

²²⁴ N.A.: Conform URL: www.baesystems.com, accesat la 08.07.2020.

(A-10 Thunderbolt II, F-5 Tiger); avionul ușor de transport logistic (C-2A GREYHOUND); avionul naval de supraveghere și avertizare timpurie E-2C HAWKEYE 2000 și E-2D ADVANCED HAWKEYE; avionul de comandă-control E-8C JOINT STARS; avionul de atac electronic EA-6B Prowler; sistemul de rachete balistice GBSD (a înlocuit sistemul ICBM Minuteman III); sisteme radar de conducere a focului și de scanare electronică AESA (AN/AAQ-24, AN/AAQ-37, AN/ALQ-131, AN/APG-77 AESA, AN/APG-78 FCR, AN/APG-81 AESA, AN/ASQ-236 Dragon's Eye, AN/TPS-80 G/ATOR, AN/ZPY-1 STARLite, VADER); muniții inteligente (AARGM); sisteme aeriene fără pilot (AQS-24B de deminare, UAS pentru ISR și EW, RQ-4 Global Hawk pentru ISR, MQ-4C Triton pentru ISR naval, MQ-8 Fire Scout și FIRE-X Helos); racheta aeriană BQM-74F AERIAL TARGET; programe cibernetice întrunite; sistemul automat de tunuri de calibru mijlociu Bushmaster Chain Guns; sistemul de comandă-control C4ISR; sisteme de apărare aeriană și antirachetă SHORAD și IBCS²²⁵;

f. *General Dynamics Corp* (SUA), cu o cifră de afaceri de 19,4 miliarde dolari, este specializată pe produse de apărare și aerospațiale – avioane scurt curier Gulfstream (G280, G550, G500, G600, G650, G650ER, G700); servicii aeroportuare; vehicule de luptă pe roți (LAV, Stryker, Buffalo, Cougar, Flyer, Duro, Eagle/echivalentul european al Piranha și Pandur); vehiculul blindat pe șenile ASCOD (echivalentul European al Pizzaro, Ulan și AJAX); sisteme de poduri; tancul Abrams; mitraliera multi-țeavă GAU-19/B calibru 50; rachete neghidate din familia HYDRA-70; sisteme strategice și tehnologice și servicii de pregătire pentru operații militare; sisteme de comunicații, C2, securitate cibernetică, ISR (IMINT, SIGINT); distrugătoare clasa Arleigh Burke/DDG-51; submarine cu propulsive nucleară/SSN (clasa Virginia și clasa Columbia); nave auxiliare (Baza Maritimă Expediționară/ESB, nave de reparații, tancuri petroliere)²²⁶;

---

²²⁵ N.A.: Conform URL: www.northropgrumman.com, accesat la 08.07.2020.

²²⁶ N.A.: Conform URL: www.gd.com, accesat la 08.07.2020.

g. *Airbus Group*, o companie aerospațială multinațională, transeuropeană, cu vânzări de 11,2 miliarde dolari, specializată pe produse aerospațiale – avioane de transport (A400M, C295, CN235); avionul de realimentare în aer A 330MRTT; avionul de luptă Eurofighter Typhoon; elicoptere Panther (H125M, H135M, H145M, AS565 MBe); sisteme aeriene fără pilot (MALE RPAS, ATLANTE, H160M HIL, KZO, Zephyr, Do-DT25, VSR700); sistemul european de apărare aeriană FCAS; sistemul de comunicații Network for the Sky/NFTS; sistemul aerian de comandă-control C4ISR A320M3A; servicii aeriene; sistemul de supraveghere maritime STYRIS; satelitul militar de comunicații SCOT²²⁷;

h. *Thales Group* (Franța), cu vânzări de 9 miliarde dolari, este specializată pe producția de sisteme electrice pentru NATO, dar furnizează și produse aerospațiale, pentru apărare, transport și securitate – sistemul C4ISTAR SATURN pentru NATO; sistemul C2 aerian ACCS și AOC/AIRCOM pentru NATO (împreună cu Leonardo); radare (Ground Master 400, Ground Master 200, Ground Master 60); sistemul de apărare aeriană și antirachetă SHIELD; sistemul de contramăsuri și control al focului STAR (rachete SHORAD/VSHORAD Seacat, Tigercat, Blowpipe, Javelin, Starburst, VT1, STARSteak); sisteme de apărare aeriană SHORAD/VSHORAD (radar GROUND, conducerea focului CONTROL, sistem integrat de arme RAPID, bazat pe tipul Crotale/X000, NG, Mk3 și STARStreak și sistemul aerian C2 SKYVIEW); senzori și radare aeriene de supraveghere, avertizare timpurie și interceptare (TALIOS, DJRP, AVNI); sisteme de luptă electronică (AESA RBE2, SPECTRA, DAMOCLES, AREOS, FSO, CATS, Scorpion 2, AMASCOS); interceptori antirachetă (LMM, SAMP/T); sisteme de rachete (calibru 2”75 sau 70 mm, IRS); aruncătoare de grenade (2R2M, 120 RT, Mo 81 mm LLR); pușca de asalt F90; capacitatea ISR TIMIX²²⁸;

---

²²⁷ N.A.: Conform URL: www.airbus.com, accesat la 08.07.2020.

²²⁸ N.A.: Conform URL: www.thalesgroup.com, accesat la 08.07.2020.

i. *Leonardo* (Italia), cu o cifră de comerț de 8,8 miliarde dolari și 49.000 de angajați, este specializată pe produse de aerospațiale, de apărare și securitate – sisteme de calculatoare MFoCS; capacitate de telecomunicații prin satelit (Syracuse, Sicral, Athena-Fidus); sisteme și servicii de securitate fizică și electronică; servicii IT; sistemul naval de comandă pe mare NAVSEA; vehiculul militar hibrid-electric HMMWY XM1124; stații de lucru pentru simulare tactică AN/UYQ-70; sistemul de lasere QCL Solaris; podul de asalt JAB; sistem de supraveghere pentru vehicule terestre; sistemul de instruire a piloților P5; sistemul de informații, cibernetic și de război electronic ICEWS (senzor pentru informații BLACKSTONE, senzor COMINT PITBULL, sistem COMINT RIDGEBACK); legături tactice de date (Link-22 și Link-11); lansatorul antitanc portabil cu două tuburi TOW TML; sistemul avansat de achiziție și control date ADACS; sistemul de testare a zborului rachetelor CRALTS A/E 37T-35; echipamentul computerizat de conducere a zborului AN/AN-243 SKE-2000; sistemul logistic Fata; radar terestru de observare a cosmosului SkyMed²²⁹;

j. *JSC Concern VKO „Almaz-Antey”* (Rusia) este un complex de corporații cu o cifră de vânzări de 8,5 miliarde de dolari, specializat pe industria de armamente și arme ușoare – sisteme de rachete și de apărare aeriană și antirachetă zonală și pe obiective (S-25 Berkut, S-75 Dvina, S-125 Neva/Pechora, S-200 Angara/Vega/Dubna, S-400 Triumph/SA-21, S-300P, S-300PMU2 Favorit, S-350E Vityaz, A-135 BMD cu racheta sol-aer 53T6 și SH-08/ABM-3 „Gazelle”, Amur-P, Antey-2500, S-500 Prometey/55R6M „Triumfator-M”, S-1000); sisteme de rachete și de apărare aeriană și antirachetă pentru forțele terestre (S-300VM Antey-2500 cu racheta hipersonică sol-aer 9M82MD, S-300V/SA-12 „Gladiator” cu racheta sol-aer 9M82 și 83, Tor-M2E); sisteme de rachete și de apărare aeriană și antirachetă pe nave (Uragan/Shtil-1Buk/SA-N-7 „Gadfly”, S-300F/SA-N-6 „Grumble” Rif-M, Kinzhai/Klinok/SA-9-N „Gauntlet”, Moskit-E și MVE, Novator Ks-172 „AWACS Killer”); radare (Pegmantit P-18/SPOON REST D, V55Zh6M Nebo M, U Tall Rack

---

²²⁹ N.A.: Conform URL: www.leonardocompany.com, accesat la 08.07.2020.

și UME, 59N6M); sisteme automatizate de comandă-control (Baikal-1ME, Krim-KTE, Universal-1E, Fundament-2E); centre mobile de comandă; sisteme de navigare și de trafic aerian (Podzagolovok-23 și 24E); sisteme de arme fără pilot; artilerie navală (3M-47 Gibka); simulatori de instruire; sisteme aeriene; echipamente GPS GLONASS; sisteme ISR (1L122 Avtobaza); rachete antisubmarin (RPK-2 Viyuga/SS-N-15 „Starfish”, RPK-6 Vodopad/SS-N-16 „Stallion”, RU-100 Veter/SS-N-16B); sisteme de rachete de croazieră (3M10/RK-55 Granat/SS-N-21 „Samson”, 3M-54 Kalibr)²³⁰;

k. *United Technologies Corp* (SUA), cu o cifră de vânzări de 7,7 miliarde dolari, a fuzionat cu Raytheon, în luna aprilie 2020, formând un conglomerat multinațional specializat în motoare de avion și sisteme spațiale – scaune de evacuare piloți avioane; motoare avioane cu reacție; avionică și optoelectronică; liftul manipulare materiale Gen2 Robusta; sisteme de aterizare pentru avioane; sisteme de comunicații aeriene și terestre (CNPC-1000 conectare date UAS, MIDS pentru Link-16, radio QNT-200, radio RT-2071(C) SCIRS, radio tactic TACR-16DL TacNet, TacNet WDL pentru legătura de date a munițiilor teleghidate, TTNT pentru sistemele tactice de ochire); sistemul de instruire în lupta aeriană JSAS; radare (ELINT și ESM, PSR-500); sistemul de comandă și ochire FasTAK²³¹;

1. *L3 Technologies Inc.* (SUA), cu o cifră de vânzări de 7,7 de miliarde dolari, este o companie specializată în produse de comunicații, informații și supraveghere – rețeaua de senzori pentru sistemul C4ISR L3 ComCept; sistemul de control al focului L3 Brashear; servicii de mentenanță pentru avioane F/A-18 și CT-114; avionică (ADS-B pentru supraveghere, înregistrare voce și date, TCAS pentru evitarea coliziunii, sisteme de transfer date, detectare iluminare țintă, avertizare teren, transpondere, comunicații prin satelit, procesoare/display-uri); sisteme ISR (L3 Harris, cu senzori ARIES-25, procesor hardware și software Vue, SPYDR II cu RAPDS, IMINT, SIGINT Prophet, GEOINT); sisteme și centre de

---

²³⁰ N.A.: Conform URL: www.almaz-antey.ru, accesat la 09.07.2020.

²³¹ N.A.: Conform site-urilor www.collinsaerospace.com, www.otis.com, www.prattwhitney.com, accesate la 09.07.2020.

instruire aeriană (IFT, RPA, L3 Doss Aviation); sisteme acustice și sonare navale și aeriene antimină (LFATS VDS-100, HELRAS DS-100, AQS-18 A și (V)-5, AN/AQS-13F, HS-100/HS-200, RTASS); sisteme de securitate cibernetică; sisteme de bruij și contramăsuri electronice BROADSHIELD; sisteme ISTAR WESCAM; sistemul avansat de laser ALST SCARAB; platforma ISR/de lovire cu iluminarea țintei AT-802L Longsword; sisteme fără pilot (vehiculul subacvatic autonom Remora, avionul tactic FVR); vehiculul de distrugere a minelor subacvatice Mark 8x²³²;

m. *Huntington Ingalls Industries* (SUA), cu o cifră de vânzări de 6,8 miliarde dolari, este specializată în construcția de nave militare și consultanță tehnică – clasele Nimitz și Ford de portavioane CVN; clasele Virginia, Los Angeles, Seawolf și Columbia de submarine SSN; clasa DDG 51 Arleigh Burke de distrugătoare Aegis; clasele LHA 6 America și LPD 17 San Antonio a navelor amfibii de asalt; clasa Hamilton de nave de patrulare ale Gărzii de Coastă americane²³³;

n. *PJSC United Aircraft Corp* (Rusia), cu o cifră de vânzări de 6,4 miliarde dolari, este specializată în produse aerospațiale și de apărare aeriană – avioane de luptă (Mikoyan MIG-29, MIG-35 „Fulcrum-F”, Mig-41 și MIG-XX LMFS, Sukhoi Su-25 Grach „Frogfoot”, Su-27 Sofiyka „Flanker”, Su-30 „Flanker-C”, Su-33 „Flanker-D”, Su-34 „Fullback”, Su-35S/BM, Su-57 FGFA/PMF, Sukhoi PAK FA/T-50); avioane de bombardament (Tupolev Tu-22M3 Troika „Backfire-C”, Tu-160 Belyi Lebed „Blackjack” și PAK DA Poslannik); avioane de transport (Tupolev Tu-154 „Careless” și Tu-204C, Ilyushin Il-76 „Candid”, Il-86 „Camber”, Il-112, Il-276/SVTS, Il-214 MTA și Il PAK TA, Sukhoi Su-80); avioane multirol cu destinații special (Beriev Be-200 „Altair” pentru desant și SAR, A-100 AEW&C, Ilyushin Il-78 „Midas” pentru realimentare în aer); avioane de antrenament (Yakovlev Yak-130 „Mitten” și Yak-152)²³⁴;

o. *United Shipbuilding Corp* (Rusia), cu o cifră de vânzări de 4,9 miliarde dolari, este specializată în construcția de nave de

---

²³² N.A.: Conform URL: www.l3t.com, accesat la 09.07.2020.

²³³ N.A.: Conform URL: www.huntingtoningalls.com, accesat la 09.07.2020.

²³⁴ N.A.: Conform URL: www.uacrussia.ru, accesat la 09.07.2020.

suprafață și submarine – nave de luptă (distrugătoare, fregate Gepard-5.3, fregate multifuncționale, escortoare); nave de patrulare (oceanică Gepard-5.1, Korsar, Catran, Tornado, Mirazh, Sobol, Terrier, ale Gărzii de Coastă, pe pernă de aer Chilim, rapide Mangoost și Yastreb); nave purtătoare de rachete (Scorpion, pe pernă de aer); nava de sprijin cu foc Tornado; submarine (Amur 1650 și 950, cu complexul de rachete Club-S, Piranha și Piranha-T, Bester de salvare la mare adâncime, minisubmarine Triton-1 și 2); nave de debarcare (tonaj mare și mediu, pe pernă de aer Murena-E și Zubr); nave de minare-deminare (pentru zone portuare și zone de coastă Alexandrit-E); nave auxiliare (spărgător de gheață diesel-electric și nuclear, navă de sprijin Aker ARC 130A, nava de salvare, navă control mediu fizic); facilități de instruire (accidente nonnucleare, navigare submarine nonnucleare, echipaje de pe submarine nonnucleare)²³⁵;

p. *Honeywell International Inc.* (SUA), cu o cifră de vânzări de 4,6 miliarde de dolari, este un conglomerat industrial care produce sisteme aerospațiale și asigură servicii tehnice – avionică și optoelectronică pentru aeronave (transmitere locație de urgență ELT, sistem de avertizare privind coliziunea EGPWS și TCAS, radar meteorologic și altimetru AA-300, comunicații prin satelit, sistem de monitorizare sănătate HUMS, GPS, unități auxiliare de energie APU, sisteme de energie electrică, sisteme de iluminare LED, sisteme Skyforce Sentinel și Observer, senzori Smart Runway/Smart Landing, avertizoare trafic, înregistrare date zbor HRF5); motoare de avioane; sisteme C2 și C6ISR²³⁶ (ABMS, JADC2, Mosaic Warfare), sistem de comunicații pentru vehicule mici fără pilot; baze militare inteligente; sisteme de Securitate cibernetică²³⁷;

q. *Rolls-Royce* (UK), cu o cifră de vânzări de 4,4 miliarde de dolari, este specializată în motoare, aviație și sisteme de navigație – motoare de avion și de nave; propulsoare navale; sisteme navale de

---

²³⁵ N.A.: Conform URL: www.aosk.ru, accesat la 09.07.2020.

²³⁶ N.A.: C6ISR – Command, Control, Communications, Computers, Cyber-Defense, Combat Systems, Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance Command, Control, Communications, Computers, Cyber-Defense, Combat Systems, Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance.

²³⁷ N.A.: Conform URL: www.honeywell.com, accesat la 09.07.2020.

manipulare marfă; sisteme de automatizare și control; instalație nucleară de încălzire cu aburi pentru submarine NSRP; grup electrogen tactic mobil TPU, sistem de distribuție PMDS și grupuri electrogene auxiliare AJAX APU și Titan/Trojan APU pentru vehicule terestre; sisteme de putere computerizate CPU pentru UAV și C4ISTAR²³⁸;

r. *Leidos* (SUA), cu o cifră de vânzări de 4,3 miliarde de dolari, este specializată în producerea de software, dar și în sisteme de aviație, cercetare biomedicală și tehnologie informațională – nave fără pilot (clasa medie, nava-robot clasa A.I., Captain); programul de augmentare a lanțului de sprijin logistic LCS(T); sistemul de management al transporturilor TransVM; centre de control și prevenire a bolilor; transformarea centrelor de operații de securitate cibernetică (SOCs) în centre de operații de securitate informațională SICs (PACKIT, FAST, CMDB, AIMES); autorizarea funcțională a sistemelor ATO; cadru de management al riscului RMF (IRQS, IRA, IRT, IRPDI, IRIR); asigurarea informațiilor IonIA; laboratoare pentru testare și evaluare AT&E (set exerciții experimentale EXCITE); ambarcațiune medie de luptă CCM; sistem computerizat electromagnetic EMTOOLS; sistem de control trafic aerian instalat pe sateliți ERAM; sistem de scanare raze gama și surse de neutron Explorarium (SRPM-210 RPM, AT-980 RPM, GR-135 Plus Identifier, cu mijloc de identificare radioizotopi RIID); sisteme ISR (mijloc colaborativ automatizat de colectare date și informații ISR IXQ, platformă aeriană cu misiune specială LSMA-JB&JA); sisteme aeriene de instruire (analiză zbor MUTACTS, simulare radar RADSIM, simulator în carlingă RC-12X, simulare angajare tactică TES); sisteme portabile de detectare explozivi, materiale nucleare, arme, droguri (RTR-4, VACIS, Wpose); sistem de senzori maritime TRAPS; sistem Wireless independent pentru ținte terestre WITS²³⁹;

s. *Naval Group* (Franța), cu o cifră de afaceri de 4,1 miliarde de dolari, este o companie lider pe piața europeană, specializată în construcția de nave de suprafață și submarine – nave de luptă

---

²³⁸ N.A.: Conform URL: www.rolls-royce.com, accesat la 09.07.2020.

²³⁹ N.A.: Conform URL: www.leidos.com, accesat la 10.07.2020.

europene (portavionul Charles de Gaulle, fregata franco-italiană clasa Horizon, fregata multifuncțională FREMM, fregata de apărare și intervenție BELH@RRA, corvete de patrulare europeană, corvete clasa Gowind); submarine (clasa Rubis SSN echipate cu rachete balistice M51, clasa Triomphant SSBN, clasa Barracuda purtător de rachete balistice a 3-a generație, clasa Scorpene convențional); nava de deminare olandezo-belgiană echipată cu sistemul de drone Toolbox (drone de suprafață USV INSPECTOR125, drone subacvatică AUV A18M, sonarul T18 și sistemul de identificare și distrugere mine MIDS); nave-desant elicoptere (clasa Mistral, clasa Dixmude; nave auxiliare (sprijin logistic LSS Vulcano); sprijin cu foc la mare distanță PILUM; depozit baterii submarine de atac; sisteme navale (de cercetare-salvare și antipoluare maritime Marilyn/SeaMIS, management multifuncțional de luptă SETIS, de luptă pe submarine SUBTICS, supraveghere și apărare maritime Polaris); torpile navale (torpila ușoară MU90, torpila grea F21); sistemul de apărare antitorpilă CANTO²⁴⁰;

t. *Textron* (SUA), cu o cifră de vânzări de 4,1 miliarde de dolari, este un conglomerat industrial care însumează multe companii industriale – elicoptere (Bell Huey UH-1Y Venom, Bell Cobra AH-1Z Viper, Bell Boeing V-22 Osprey, FARA Bell 360 Invictus, FLRAA Bell V-280 Valor, FVL); vesta-rachetă Bell Textron; avioane de luptă și antrenament (Beechcraft T-6C Texan II și AT-6 Worlverine); avioane de transport (Cessna Caravan și Turbo Stationair HD); nave pe pernă de aer SSC; simulatorul de luptă A²PATS; vehiculul de luptă robotizat Ripsaw M5; platforma computerizată geospațială SeeGEO; vehicule terestre fără pilot Ripsaw; vehicule extreme Ripsaw seria EV pe platformă de tanc; robotul de transport pe șenile RS2-H1 SMET; motoare și subansamble de avion; sistem de antrenare în zbor a piloților ATAC²⁴¹;

u. *Booz Allen Hamilton* (SUA), cu o cifră de vânzări de 4 miliarde de dolari, este specializată în tehnologie militară – sisteme

---

²⁴⁰ N.A.: Conform URL: www.naval-group.com, accesat la 10.07.2020.

²⁴¹ N.A.: Conform URL: www.textron.com, accesat la 10.07.2020.

de inteligență artificială Primer și *machine learning*; legături de date avansate multifuncționale pentru avioane MADL; programul „Soldatul digitizat”; unități de senzori pentru procesare SPU; sisteme ISR pentru C4ISR; sisteme de război cibernetice (evaluare risc, hărți cibernetice, jocuri de război, reducere atac cibernetice, diagnosticare și atenuare continuă, operații de apărare cibernetice, răspuns la incidente, securizare Cloud, platforme cibernetice, capacități avansate ofensive și defensive); sisteme operaționale spațiale (poziționare, navigare și apreciere timp PNT, comunicații globale, avertizare antirachetă, prognoză meteorologică, ISR și cunoașterea situației în domeniul spațial SDA); capacități de război informațional IW; sistem de pregătire lideri militari Virtual Tabletop Commander; pachet de capacități de apărare în spațiul virtual Virtual Cloud Defence; sistem testare vulnerabilitate Android și aplicații iOS; sistem securitate laptop District Defend²⁴²;

v. *General Electric* (SUA), cu o cifră de vânzări de 3,8 de miliarde de dolari, este specializată în motoare și propulsoare – motoare de avioane și elicoptere (GE9X, T408, T700/CT7, F110, F414, CF6, J85 Little Tough Guy); turbine nave (LM2500); sisteme de laser M2 Series 5; componente pentru avionul fără pilot MQ-9B SkyGuardian cu racord metalic 3D NACA²⁴³;

w. *JSC Tactical Missiles Corp* (Rusia), cu o cifră de vânzări de 3,5 miliarde de dolari, este specializată în producția de armament – rachete aeriene (de mare viteză Kf-31 și Kh-31P, anti-navă Kh-31A, Kh-35E și 3M-24E containerizată); unități de protecție pasivă la bruij UV-30MK; unități aeriene de lansare și evacuare AKU-170E; rachete aer-aer telecomandate cu bătaie mica R-73E(EL) și cu bătaie medie și lungă RVV-AE, R-27R1(ER1), R-27P(EP), R-27T1(ET1), R-33E; sistemul de rachete Ovod-ME (cu rachete Kh-59ME și rachete telecomandate cu bătaie lungă Kh-59Mk și rachete anti-radiolocație Kh-58E; bombe aeriene teleghidate KAB și UAB; sisteme de rachete navale Moskit-E (cu racheta antinavă

---

²⁴² N.A.: Conform URL: www.boozallen.com, accesat la 10.07.2020.

²⁴³ N.A.: Conform URL: www.ge.com, accesat la 10.07.2020.

telecomandate de mare viteză 3M-80E) și Uran-E (cu racheta anti-navă 3M-24E); sistemul mobil de rachete de coastă Bal-E (cu racheta anti-navă teleghidată 3M-24E); sistemul de arme Shkval-E cu rachete subacvatice de mare viteză; sistemul antisubmarin de mică dimensiune Paket-E/NK cu torpile antitorpilă; racheta antisubmarin Orel-M și bomba antisubmarin Zargon-1²⁴⁴;

x. *Mitsubishi Heavy Industries* (Japonia), cu o cifră de vânzări de 3,5 miliarde de dolari, este specializată în industria aerospațială și în motoare de avioane și rachete – motoare de rachete spațiale; modulul experimental spațial japonez JEM; vehiculul de transfer spațial H-II; lansator pentru rachetele spațiale JAXA H-IIA și M-V; nave (de exploatare subacvatică, auxiliare pentru transport marfă, de patrulare, recuperare petrol, supraveghere maritimă); rețea de computere Mitsubishi; turbine și subansamble navale; sisteme de transport inteligente; camionul stivuator²⁴⁵;

y. *Rheinmetall* (Germania), cu o cifră de vânzări de 3,4 miliarde de dolari, specializată în mobilitate și tehnologii de Securitate – vehicule terestre de luptă pe roți (mașina blindată a infanteriei Fuchs 1A8 (Fox), vehiculul multirol Boxer și GTK Boxer JODAA, AMPV și Yak, vehiculul protejat multirol Survivor R 4x4); vehicule de luptă pe șenile (tancul Leopold 2, Leopold 2A4, mașina de luptă a infanteriei Lynx, Puma, Marder, Wiesel 1 și 2, vehicule ușoare aeropurtate Bv206S, de recuperare Buffel, de geniu Kodiak, podul mobil de asalt Biber, tancul de deminare Leiler, aruncătorul autopropulsat PxH 2000); vehicule auxiliare (de transport TG-Mil, de descărcare automată a materialelor ALHS 17); sisteme fixe de apărare aeriană (Oerlikon Skynex – cu sistem de C2 Skymaster, radar Oerlikon X-TAR3D, tunul Oerlikon Revolver Gun Mk3/Oerlikon Twin Gun GDF009, TREO/tunul cu laser Oerlikon Laser Gun și racheta antiaeriană Cheetah, Oerlikon Skyguard – cu tunul tractat Oerlikon Revolver Gun Mk2, Oerlikon Twin Gun GDF007 și rachete VSHORAD Oerlikon Skyshield, cu tehnologie automatizată pentru

---

²⁴⁴ N.A.: Conform URL: www.epicos.com, accesat la 10.07.2020.

²⁴⁵ N.A.: Conform URL: www.mhi.com, accesat la 10.07.2020.

senzori și tunuri și rachete VSHORAD); sistem de apărare antidronă; sistem de comandă MANPAD; sistemul mobil de apărare aeriană Oerlikon Skyranger GBAD (cu sistem centralizat de radare de cercetare SRCN, tun 35 mm/rachetă Stinger/rachetă Cheetach); sistemul naval de apărare aeriană Oerlikon Seaguard; sisteme de cercetare și de senzori; unități de conducere a focului; sistem de C2 TacNet²⁴⁶.

Din analiza activității de producție de vânzare (în special) a acestor mari corporații multinaționale reiese că cifra lor de afaceri este influențată de prețurile extrem de ridicate ale produselor militare, îndeosebi ale celor aerospațiale, sistemelor de rachete balistice și de apărare antirachetă, navelor și submarinelor de luptă și a altor sisteme care încorporează tehnologii avansate. Acest motiv a determinat stabilirea criteriilor care au dus la clasificarea lor așa cum a fost prezentată mai sus.

4.2. Industria de apărare europeană

Politica UE privind includerea industriilor de apărare ale statelor membre în cadrul dezvoltării programelor de apărare (European Defence Technological and Industrial Base/EDTIB) are la bază agregarea experiențelor, tehnologiilor și capacităților de producție pe care acestea le pot aduce în cadrul cooperării pe linia dezvoltării armamentelor și a realizării capabilităților militare în context multinațional. Interesele naționale sunt atât de mari încât multe dintre proiectele comune, propuse de EDA a se realiza în cadrul inițiativelor P&S și PESCO, nu au fost agreate de unele state membre care doreau să implice mai mult propriile industrii de apărare în cadrul acestor proiecte. Ca urmare, discuțiile privind dezvoltarea capabilităților militare nu au obținut niciodată consensul tuturor statelor membre, unele având păreri diferite despre implicarea industriilor europene de apărare, altele abordând o mentalitate de „cumpărare europeană comună” sau fiind interesate să mențină o piață deschisă de desfacere pentru apărare, la care să aibă acces și statele nemembre, precum SUA.

---

²⁴⁶ N.A.: Conform URL: www.rheinmetall-defence.com, accesat la 10.07.2020.

De fapt, în UE există trei grupuri de state care luptă pentru a stabili o politică europeană a industriilor de apărare corelată cu politica de securitate și apărare comună (CSDP). Primul grup, care cuprinde, printre alte state, Italia, Polonia, Suedia, doresc să mențină o strânsă legătură transatlantică, solicitând ca orice angajare spre EDTIB să nu afecteze colaborarea cu SUA. Un al doilea grup este cel al țărilor specializate în capacitățile de nișă și care, chiar dacă nu au o bază industrială și tehnologică pentru apărare (DTIB) dezvoltată, continuă să joace un rol activ în lanțul de aprovizionare european și în cadrul grupului de inovare/cercetare. Ultimul grup reprezintă statele care concentrează deja producția sistemelor de apărare și este condus de Franța și Germania. Este evident faptul că, în viitor, cele două state vor juca un rol de lider în definirea rolului EDTIB în cadrul apărării europene, mai ales în dezvoltarea marilor programe europene viitoare privind realizarea viitoarelor sistemelor de luptă aeriene (FCAS) și terestre (MGCS)²⁴⁷.

Pentru **Franța**, competiția pentru producerea și vânzarea de armamente este vitală și relaționată cu DTIB, fiind considerată parte integrantă a CSDP. Încă din august 2019, ideea președintelui Macron este aceea de a realiza „o autonomie strategică europeană” pentru a putea realiza suveranitatea Europei²⁴⁸. Iată de ce, cele câteva mari companii franceze au tendințe globale, promovând atât colaborarea domestică (de exemplu, Nexter – Lacroix), cât și cea la nivel european (de exemplu, Grupul franco-german KNDS, care va produce tancul de luptă European/EMBT, vehiculul șenilat protejat amfibiu/APTV și MGCS).

Pe lângă *Thales Group* și *Naval Group*, pe care le-am prezentat în subcapitolul anterior, Franța mai dispune de următoarele companii importante în producția de armamente: *Nexter* – parte a Grupului KNDS, specializată în producția de sisteme de apărare complete pentru Forțele terestre, precum sistemul Scorpion, tancul Leclerc, vehicule blindate de luptă (Titus Defence, Titus Homeland, Aravis, Vbci, Vbmr Griffon, Ebrc Jaguar), piese de artilerie și muniții;

---

²⁴⁷ Daniel Fiott, „The CSDP in 2020: the EU’s legacy and ambition in security and defence”, *European Union Institute for Security Studies (EUISS)*, Bielot, Bruxelles, 2020, p. 126.

²⁴⁸ *Ibidem*, p. 127.

ARQUUS – vehicule blindate (Bastion, Fortress, VAB mk3) și vehicule cu destinații speciale; *Sofema* – sisteme artileristice, mitraliere; *CNIM* – sisteme de poduri de asalt, vehicule fără pilot, bărcii amfibii, sisteme optoelectronice de supraveghere și securitate cibernetică; *PGM* – arme individuale și muniții; *Orbitico* – sisteme GPS și de navigație; *Aubert&Duval* – componente de rachete, piese de artilerie și țevi de arme individuale; *Safran S.A.* – motoare și sisteme de propulsie pentru rachete tactice, drone și UAV, sisteme și echipamente de navigație și propulsie rachete, sisteme optoelectronice; *Etienne Lacroix Group* – sisteme de supraviețuire a vehiculelor, sisteme de protecție zonală, mijloace pirotehnice, sisteme de instruire aeriene, navale și terestre.

Germania împărtășește, în mare, viziunea Franței privind integrarea europeană, precum și autonomia strategică și rolul politic viitor al UE, dorind ca Europa să aibă propria industrie de apărare eficientă. Cu toate că sectorul german al industriei de apărare este considerat a fi o componentă de bază a securității europene, Germania tinde să mențină o legătură transatlantică semnificativă pentru realizarea sistemelor și echipamentelor pentru apărare²⁴⁹.

Ca urmare, companiile germane de armament din cadrul DTIB sunt naționale și foarte diversificate pe anumite produse specific apărării naționale și piețelor de desfacere străine, având o varietate de colaborări domestice și internaționale. Pe lângă, *Rheinmetall Defence*, pe care am prezentat-o anterior, Germania mai dispune de: *Krauss-Maffei Wegmann GmbH&cCo. KG (KMW)* – membră a Grupului KNDS, participă la realizarea vehiculelor blindate pe roți și șenile (tancul Leopold 2, IFV Boxer și Puma, APC GFF4, Dingo, Terrier, Fennek, AMPV, SOV), sisteme de cercetare, antiaeriene și artileristice (PzH 2000, AGM, RCH 155, MARS, MARS II, MLRS, Gepard, WEGMANN), simulatoare, sisteme CIS și stații de arme cu echipamente de cercetare și observare teleghidate; *ThyssenKrupp* – un conglomerat industrial german specializat în producția de

---

²⁴⁹ Bastian Giegerich, „Armament and Transatlantic Relationships: The German Perspective”, *ARES Group Comment*, nr. 45, 22 octombrie 2019, URL: <https://www.iris-france.org/wp-content/uploads/2019/10/Ares-Group-45-1.pdf>, accesat la 16.07.2020.

motoare, nave și submarine, compuși chimici, generatoare de energie, avioane de luptă și vehicule terestre; *Diehl Diesel* – produce echipamente high-tech pentru apărare, rachete și muniții inteligente (IRIS-T SL, Spike LR), sisteme de apărare aeriană cu baza la sol (SHORAD, IRIS-T SLM/SLS); *Hensoldt* – sisteme de observare și evaluare teren, detectare și identificare, radare, sisteme de război electronic și optoelectronice, sisteme de supraveghere la mare distanță; *Mercedes-Benz* – vehicule tactice și de logistică de mare tonaj pentru Forțele Terestre din familia Arocs, Atego, bZetros, Unimog, G-Class; *FFG* – vehicule blindate (PMMC G5, ARV/AEV WISENT); *Eurospike GmbH* – sisteme de rachete portabile antiaeriene și sisteme de rachete antitanc din familia SPIKE; *Dynamit Nobel Defence* – rachete portabile antitanc (RGW 60, RGW 90, RGW 110, PzF 3); *Heckler&Koch GmbH (HK)* – armament individual (pistoale, puști de asalt și de precizie, pistoale mitralieră, aruncătoare de grenade, mitraliere); *Sig Souer GmbH&Co. KG* – armament individual (pistoale, puști); *Hensoldt* – sisteme de observare și tragere, sisteme de cunoaștere a situației, sisteme de recunoașteri și supraveghere, sisteme de protecție electronică; *Artec GmbH* – vehicule blindate din familia Boxer.

Italia este clasificată în primele 10 țări din lume, exportatoare de armament în domeniul terestru, aerian și naval. DTIB italian activează atât la nivel național, cât și în cadrul proiectelor europene (primul vehicul european de luptă fără pilot la bord – UCAV). Pe lângă firma *Leonardo S.p.A.*, pe care am prezentat-o anterior, Italia mai produce și comercializează armamente prin intermediul următoarelor companii: *CIO Iveco – Oto Melara* – un consorțiu de colaborare internă, stabilit în 1985, pentru a fabrica tancul Ariete MBT, vehicule blindate (Centaurio I/II, Dardo Aifv/Atgm, Dardo Mortar Carrier, Vbm Freccia Apc din familia Puma), ambulanțe Dardo, punct de comandă Dardo, Vbm Freccia Amc/Arv; *Iveco Defence Vehicles* – vehicule blindate (Superav 8x8, Vbtp 6x6, Lmv, Mpv), vehicule tactice și logistice; *Vega Holster* – echipamente tactice individuale pentru infanterie; *Benelli Defence* – armament

individual (puști semiautomate, puști de asalt); *Fiochci Munizioni* – muniții pentru armament individual; *Simmel Difesa* – muniții de artilerie, rachete și SADs.

Spania are o industrie de apărare foarte eterogenă, conținând atât microfirme, cât și mari concerne multinaționale, fiind concentrată pe sectoarele aerospațial, naval (nave de suprafață) și electronic. Strategia industriei de apărare spaniolă se bazează pe dezvoltarea și consolidarea sectorului industrial, concomitent cu internaționalizarea companiilor prin exportul de echipamente militare. Dar implementarea acestei strategii se face greoi și doar prin participarea multinațională la proiecte europene, precum: *Santa Bárbara Sistemas* – membră a General Dynamics European Land Systems (SBS-GDELS), produce vehicule blindate șenilate din familia ASCOD și pe roți din familia PIRANHA și PANDUR, vehicule logistice (EACHE, DURO), aruncătorul SIAC, sisteme de poduri (M3, IRB, PYTHON, ANACONDA), muniții de artilerie; *Expal* – aruncătoare, vehicule specializate pentru geniu și forțe speciale, muniții pentru NATO; *Urovesa* – vehicule de luptă (VAMTAC, TT URO); *Sapa* – componente și sisteme de propulsie pentru tancuri și vehicule blindate; *Instalaza* – armament individual (sisteme antitanc C90-CR, pușca cu aruncător de grenade FTV); *Indra Sistemas S.A.* – radare 3D pentru cercetarea spațiului aerian, sistem de comandă-control Silver BMS, sisteme de radare terestre ES; *Navantia* – sisteme de supraveghere, explorare, cercetare și tragere SERT.

Polonia, cea mai dezvoltată țară din fostul bloc comunist, trebuie să lupte cu o competență acerbă pentru a pătrunde pe piața europeană și internațională a comerțului cu arme. În ultimii ani a reușit, în cele mai multe cazuri în mod colaborativ, în cadrul proiectelor europene, dar și la nivel național, prin crearea unui Grup de Armamente polonez (PGZ), să comercializeze platforme terestre, muniții, sisteme electronice majore, elicoptere, nave de luptă și sisteme de torpile. Principalele companii poloneze din industria de apărare sunt: *AMZ* – vehicule blindate (Dzik, Żubr, TUR, Hipopotam); *Fabryka Broni „Łucznik” Radom* – armament individual (puști de asalt și puști mitralieră); *Jelcz* – vehicule blindate de luptă și cu

destinație specială; *HSW* – lansator de rachete WR-40 Langusta, aruncător KRAB, vehicule de comandă-control, vehicule de geniu Baobab, Kroton; *Obrum* – vehicule blindate BWP-2000, vehicule de geniu WZT, MID; *Concept* – vehicule logistice (Ltmpv dino 319 4x4, LPU Wirus); *Rosomak SA* – vehicule blindate din familia Rosomak și Wilk; *Pitrodwar* – sisteme radar, sisteme de control al focului; *Grupa WB* – sisteme de comunicații, sisteme comandă-control, sisteme de control al focului, sisteme de muniții inteligente, muniție brizantă; *Dezamet SA* – aruncătoare și muniții aferente; *PCO SA* – echipamente optoelectronice individuale și pentru vehicule; *Nitrochem* – explozivi, muniții de artilerie; *Teldat* – sisteme de comandă-control (C3IS Jasmine, JFSS Jasmine), sisteme de management KTSA; *Zakłady Mechaniczne Bumar-Labedy S.A.* – tancuri (T-72M1 Jaguar, PT-91A Twardy), vehicule logistice.

Suedia desfășoară activități de export reale și dezvoltate, cu materiale de apărare, manifestând o capacitate crescută de a crea, produce și sprijini o varietate de sisteme sofisticate de armament. Își menține suveranitatea națională în punctele critice ale politicii sale de înarmare, concentrându-se pe produse aerospațiale, sisteme subacvatice, cibernetice, auto și de telecomunicații, vehicule autonome și robotică. Printre marile companii producătoare de armamente, amintim: *Saab Bofors Dynamic* – sisteme C-IED și electronice, sisteme de apărare antiaeriană (Carl-Gustaf M3 și M4, BILL 2, AT4, NLAW), rachete (RBS15, GLSDB), sistemul UTAAS pentru tancuri și sisteme antiaeriene, muniții, autovehicule cu destinație specială din familia Giraffe; *Akers Krutbruk* – protecție vehicule, protecție antimină și IED, sisteme active de apărare; *Scania CV AB* – camioane pentru transport greu; *Volvo Defence* – echipamente de geniu, vehicule de transport greu; *TAIGA AB* – echipamente de protecție individuală; *SCANJACK* – sisteme deminare zonală; *Nammo* – muniții artilerie, antitanc și arme ușoare; *BAE Systems AB* – vehicule blindate (CV90, SEP, BvS 10), tancul Stridsvan 122, sistem de artilerie Archer FH-77 BW L52.

Grecia își folosește industria de apărare atât pentru a-și proteja zonele fierbinți de securitate, cât și pentru a-și crește produsul intern, fiind adepta colaborării la nivel național, dar și a interacționării cu

partenerii străini. Principalele companii grecești din industria de apărare sunt: *EODH* – mijloace de protecție balistică, împotriva minelor și IED, veste de protecție individuale; *EAS* – armament ușor și muniția aferentă (pistoale, puști de asalt, pistoale mitralieră, aruncătoare de grenade); *THEON* – mijloace optoelectronice și de vedere tactică; *Kioleides* – camioane militare și vehicule transport; *ELVO* – tancul Leopard LEO2 HEL, vehicule blindate (Leonidas, Kentaurus), vehicule de luptă (HMMWV, Mercedes 1 1/4t Bl-1, ATT-H); *Intracom Defence* – sisteme de comunicații, sisteme electronice, sistemul radio SPARTAN, sistemul de supraveghere terestră IDE's C2L/C2M, sisteme fără pilot DELAER-RX3; *HDVS SA* – componente și subansamble pentru tancuri și vehicule blindate; *VALPAK SA* – sisteme de camuflaj; *SSMART S.A.* – integrare sisteme de luptă; *METKA S.A.* – integrare și fabricare componente și subansamble.

Cehia are o industrie de apărare dinamică și dezvoltată tehnologic în sectoarele aerospațial și terestru, fiind orientate mai mult spre export. În afară de compania de avioane *Cessna Textron Aviation*, cu o tradiție de lungă durată în producerea de avioane (transport scurt curier Turbo Stationair HD și mediu curier Skycourier, transport parașutiști Caravan, Grand Caravan EX pentru ISR), DTIB ceh s-a specializat, de curând, și în exportul de armament ușor și muniții, servicii de reparații și întreținere pentru vehicule blindate, precum și producerea de prototipuri și experimentare. Printre companiile cehe de armament amintim: *Excalibur Army* – tancul T-72, vehicule de luptă (PANDUR, PATRIOT II, PATRIOT I MEXCA, BMP-1, OT-64, BRDM), piese de artilerie (aruncătorul SP, 2S1 GVOZDIKA, ShKH vz. 77 DANA, DANA M1 și M2), vehicule de luptă (AV-15, VT-55A, AV-815-7 MAMMOTH); *M4* – echipamente tactice; *argun.cz* – sisteme balistice; *Ceska Zvrojovka* – arme ușoare (puști de asalt, pistoale, pistoale și puști mitralieră, mitraliere); *FK Brno* – armament ușor și muniția aferentă; *STV* – vehicule de luptă (BMP-1 și 2), piese de artilerie SPGH DANA 151 MM, armament ușor și muniția aferentă; *Arm Svos* – vehicule blindate (VEGA, PERUN); *Tatra* – vehicule de transport și logistice; *VOP CZE* – servicii de mentenanță și reparații tehnică auto; *KARBOX*

– containere și carcase auto; *OMNIOPOL* – mijloace electronice, sistemul de rachete antiaeriene VSHORAD portabil RBS 70.

Olanda are o industrie de apărare duală, care deservește atât forțele armate, cât și economia țării. Ea cuprinde câteva companii mari și mai multe întreprinderi mici și mijlocii care deserveșc clienți internaționali, precum: *Damen* – singura companie navală care produce nave de luptă (fregate, nave modulare SIGMA, corvete, nave rapide de atac, mixte/STAN), nave de patrulare (oceanice, costiere, portuare) și de interceptare, nave de desant (LSD, LS, LC, mixte/STAN), nave auxiliare (de sprijin logistic, de sprijin întrunit, de supraveghere hidrografică, multirol MRV, de salvare submarine SOLAS), de instruire; *Thales Netherlands* – radar de supraveghere terestră SQUIRE, sistem de comunicații pentru vehicule Sotas; *Van Halteren Defence* – componente pentru vehicule, sisteme de simulare și instruire, componente pentru diferite sisteme terestre; *Rheinmetall Defence Netherland B.V.* – vehicule blindate din familia Boxer; *Dutch Defence Vehicle Systems (DDVS)* – vehicule militare; *DSM* – scuturi, căști și veste de protecție balistică; *Defenture* – vehicul multirol GRF 5.12 PLATFORM, vehicul tactic transportabil aerian SCORPION 6.6; *GEMCO* – sisteme de comandă, control și comunicații; *CRYSTAL COMPANY BV* – blindatul Crystal; *Deba Trucks* – vehiculul Anaconda.

Companiile de apărare transeuropene s-au creat pentru a demonstra tendința de internaționalizare a DTIB în Europa. Pentru a diminua competiția acerbă pe piața de armamente, a atrage și a asigura expertiza unor companii specializate în produse de nișă, de piese și accesorii sau de asigurare a serviciilor în domenii specifice apărării, precum și a realiza consensul în aprobarea unor proiecte europene multinaționale, s-au realizat așa-zise grupuri de colaborare transeuropeană care să pună în aplicare inițiativele paneuropene aprobate și să poată face față, cu brio, concurenței internaționale în materie de armamente. Pe lângă *Airbus*, pe care l-am descris în subcapitolul anterior, mai putem aminti: *MBDA* – un grup format din *Airbus*, *Bae Systems* și *Leonardo*, specializat în producerea și în vânzarea de rachete antitanc din clasa MILAN (PARS 3, ERYX, HOT)

și MMP (ENFORCER), sisteme de rachete antiaeriene (Mistral, Aster 15 și 30, LFK NG, Aspide 2000, Rapier, TLVS), sisteme de radare și comandă-control pe vehicule, sisteme de artilerie antiaeriană, vehicule cu destinație specială; *Eurosam* – un grup creat de MBDA Franța, MBDA Italia și Thales pentru producerea și vânzarea sistemelor de rachete antiaeriene SAMP/T și Aster 30; *KNDS* – asocierea companiilor franco-germane *Nexter Defense Systems* și *KMW* pentru producerea tancului european de luptă EMBT.

România este și ea prezentă în DTIB european, dar numai prin produse de armament slab tehnologizate, precum armament individual și muniții aferente sau asigurarea de servicii. În ultima perioadă, factorii de decizie din România fac eforturi pentru a crea o industrie de apărare competitivă pe piața europeană, mai ales prin încheierea de acorduri de cooperare cu companii de renume din Europa – precum *Thales* din Franța, *Rheinmetall* din Germania sau *MOWAG* din Suedia, pentru a atrage companiile naționale de stat sau private în participarea la unele proiecte europene a căror produse (precum PIRANHA IIIC și PIRANHA V) să fie incluse în capacitățile române de apărare. Industria de apărare românească va fi prezentată în subcapitolul următor.

4.3. Industria de apărare românească

Dacă există un decalaj substanțial între industria de apărare americană și cea europeană, îndeosebi în cea ce privește încorporarea sistemelor high-tech în dezvoltarea inițiativelor paneuropene, decalajul tehnologic dintre companiile de stat românești și cele din vest este major. Asta și ca urmare a dependenței capacităților de apărare dezvoltate la nivel național de tehnica rusă și cea americană.

Decalajul tehnologic constă, în majoritate, în: existența unor resurse tehnologice și umane îmbătrânite; dependența industriei de stat de exportul produselor tradiționale, înglobând tehnologii depășite; implicarea factorului politic care a inhibat schimbarea profundă și a alterat, prin politizare, de multe ori, calitatea actului managerial; fragilitatea parteneriatului stat – industrie privată de apărare, ultima jucând adesea rolul de subcontractor pentru companii

străine și asigurând asistența la integrarea noilor echipamente pe platforme existente; lipsa de predictibilitate a finanțării din partea statului a unor programe multianuale coerente de înzestrare, ceea ce a afectat deopotrivă industria de stat și cea privată; practica unor cerințe prea ambițioase sau lipsite de realism în raport cu resursele, fapt ce a dus la dotarea armatei cu produse excesiv de scumpe, iar interoperabilitatea produselor să fie discutabilă; subfinanțarea cercetării militare de către stat și cvasi-inexistența unei cooperări public-privat în domeniu; inexistența unei strategii interinstituționale care să determine un proces coerent de cercetare și dezvoltare de tehnologii de apărare și securitate.

Astfel, așa cum afirmă domnul Viorel Manole, directorul executiv al Asociației Patronale Române a Producătorilor de Tehnică Militară (PATROMIL): „Din 1990 nu s-a dezvoltat niciun proiect național major, apt să înzestreze armata și să asigure exportul unor produse fabricate în România, care să înglobeze tehnologie avansată”. Și nu trebuie uitat faptul că una dintre caracteristicile pieței de armamente este competitivitatea impusă de cerințele înalte. În plus, comenzile sunt fluctuante, depinzând mult de aspectele de ordin politic, fie intern (precum previzionarea cheltuirii a 2% din PIB pe perioada 2017-2027 pentru achiziționarea de tehnică militară și armamente necesare modernizării și transformării Armatei României până în anul 2026), fie extern (unele state partenere influente sunt deosebit de interesate să susțină vânzarea de echipamente militare proprii, foarte des asemenea subiecte regăsindu-se pe agenda întâlnirilor politice bilaterale).

România a cheltuit, în 2019, 4,9 miliarde de dolari pentru armată, conform raportului SIPRI, ceea ce înseamnă o creștere cu 17% față de anul precedent. Astfel, România se numără printre statele care înregistrează cea mai mare creștere a cheltuielilor militare în ultimii 10 ani (2010-2019), adică 154%, fiind depășită de Lituania (232%), Letonia (176%) și Bulgaria (165%)²⁵⁰.

---

²⁵⁰ Andrei Luca Popescu, „Marii cheltuitori militari ai lumii. Cum a ajuns România să dea pe Armată cu 150% mai mulți bani, față de acum 10 ani”, *Radio Europa Liberă*, 27 aprilie 2020, URL: <https://romania.europalibera.org/a/marii-cheltuitori-militari-ai-lumii-romania-armata-bani/30579481.html>, accesat la 21.07.2020.

Întrebarea care se pune, însă, este cât la sută din bugetul apărării s-a orientat către realizarea unor achiziții pe plan național? Știm că majoritatea bugetului a fost orientată înspre achiziționarea unor sisteme și servicii de pe plan extern, precum: avioanele americane multirol F-16 (18 avioane achiziționate din Portugalia, cu peste 600 de milioane euro), programul francez de corvete Gowind 2500, sistemul american de apărare aeriană și antirachetă Patriot (acesta a costat, începând cu 2017, 3,9 miliarde euro pentru șapte sisteme, care vor fi operaționalizate până în 2026), sistemul integrat de rachete SHORAD/VSHORAD (2,1 miliarde euro), modernizarea fregatelor T22 (tot cu francezii de la Naval Group), vehicule blindate PIRANHA IIC și V (227 de transportoare dintre care 36 au fost livrate de GDELS Elveția, iar celelalte vor fi produse la Uzina Mecanică București, în valoare de 900 mil. euro), vehicule de transport și cu destinație specială Iveco (942 platforme de transport pe roți în diverse configurații, în valoare de 1.015 miliarde lei), sisteme de comunicații Harris și Panther, bateriile de rachete de coastă Exocet MM40 (cu Grupul transeuropean MBDA, în valoare de 164 mil. euro; tot ei vor dota și corvetele franceze cu același sistem de rachete), sistemul de rachete cu bătaie mare M-142 HIMARS (54 de instalații de la firma americană Lockheed Martin, în valoare de 1,5 miliarde euro), elicoptere de luptă, sisteme C4ISTAR²⁵¹.

S-a remarcat și o schimbare pozitivă de atitudine a decidenților politici și militari față de participarea industriei naționale de apărare la dezvoltarea unor capacități militare necesare Armatei României până în 2026. Astfel, cu francezii de la *Naval Group* s-a discutat și s-a acceptat construirea a patru corvete și modernizarea celor două fregate la *Șantierul Naval Constanța*, împreună cu realizarea unui centru naval de mentenanță și antrenament pentru echipajele corvetelor, tot la Constanța. Între timp, marele pierzător al acestui contract, compania olandeză *Damen*, a realizat, în *Șantierul Galați*,

---

²⁵¹ *Ibidem.*

pe care îl și administrează împreună cu cel din Mangalia, o corvetă pentru armata pakistaneză²⁵².

O altă mare companie europeană, *Airbus Helicopters*, a dezvoltat, în 2016, un parteneriat industrial în sectorul aeronautic la Brașov, cu firma *IAR Ghimbav*, pentru construirea elicopterului multirol H215M SUPER PUMA²⁵³. Același lucru s-a întâmplat și cu firma elvețiană *Mowag GmbH*, componentă a concernului GDELS, care a început, la 6 noiembrie 2019, realizarea a 197 de vehicule blindate TBT 8x8 PIRANHA V la *Uzina Mecanică București (UMB)*²⁵⁴. De asemenea, compania italiană *Iveco Defence Vehicles S.p.A.* a semnat, la 30 martie 2020, un acord cu Oficiul de Compensare a Achizițiilor de Tehnică Specială (OCATS), potrivit căruia cea mai mare parte dintre cele 942 de autovehicule militare se vor realiza în România, la o fabrică stabilită de comun acord. Compania germană *EuroSpike GmbH* a demarat, la S. Tohan S.A., două proiecte privind activități de transfer de tehnologie către fabrica românească și activități de export, în valoare de 2,62 de milioane de euro.

Se mai află în negociere, încă de anul trecut, venirea italienilor de la *Beretta* la *fabrica de armament de la Plopeni* pentru construirea unei noi arme de asalt a Forțelor terestre. De asemenea, se poartă discuții cu companiile *Elbit Systems Ltd.* din Israel și *Thales* din Franța pe marginea plasării de comenzi către companiile românești *Elmet International SRL*, *A-E Electronics SA*, respectiv *Thales Systems Romania S.R.L.*, cu o valoare estimată de 29 de milioane dolari.

Un alt element pozitiv din ultima perioadă l-a constituit schimbarea survenită în procesul de achiziție de tehnică de luptă, în cadrul programelor majore de înzestrare, precum C4ISR, corvete și transportor 8X8, procedura invocată pentru alegerea unui producător fiind *interesul esențial de securitate*, în baza art. 346 al Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene. Acest lucru dovedește faptul

---

²⁵² George Marinescu, „Corvetele, între aranjamentele lui Naval Group și realitate”, *Ziarul Bursa*, 2 martie 2020, URL: <https://www.bursa.ro/corvetele-intre-angajamentele-lui-naval-group-si-realitate-43390937>, accesat la 21.07.2020.

²⁵³ N.A.: Conform URL: www.airbus.com, accesat la 21.07.2020.

²⁵⁴ N.A.: Conform URL: www.gdels.com, accesat la 21.07.2020.

că MApN dă dovadă de mai multă determinare de a încerca să încurajeze și să susțină participarea industriei naționale de profil la marile programe de înzestrare pe care Armata României le inițiază. În acest sens, un pas important l-a reprezentat modernizarea cadrului juridic, prin adoptarea, de către Parlament, a Legii nr. 232/2016 privind industria națională de apărare, în care se specifică faptul că protejarea intereselor naționale de apărare, inclusiv a intereselor esențiale ale siguranței naționale, se realizează, printre altele, prin creșterea competitivității operatorilor economici pentru satisfacerea intereselor de apărare ale României, prin stimularea investițiilor în industria națională de apărare, cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și inovare și prin implicarea industriei naționale de apărare în activitățile de asigurare a suportului logistic integrat al echipamentelor militare. Merită subliniat faptul că legea menționează că Ministerul Economiei, ca minister de resort ce gestionează problemele industriei de apărare, „sprijină participarea industriei naționale de apărare, indiferent de forma de proprietate”²⁵⁵, la derularea programelor de înzestrare și de modernizare a instituțiilor din cadrul forțelor sistemului național de apărare, încercându-se astfel să se asigure, cel puțin din punct de vedere juridic, un statul egal între companiile de stat și cele private din România. Se face, de asemenea, referire la capacitățile și domeniile de activitate ale industriei de apărare care sunt de importanță strategică la nivel național și reprezintă interese fundamentale de securitate ale țării, precum: capacitățile de producție și de fabricare a pulberilor și a explozivilor, capacitățile de producție și realizare a mentenanței pentru tehnica militară, capacitățile de producție și fabricare a munițiilor și armamentului de infanterie și capacitățile de realizare și integrare a sistemelor de comandă-control²⁵⁶.

Și optica includerii firmelor private în industria națională de apărare s-a schimbat, demonstrând faptul că s-a înțeles, de către Guvern, în primul rând, că este nevoie de o abordare echilibrată și integrată față

---

²⁵⁵ ***, *Legea nr. 232/2016 privind industria națională de apărare*, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 972, din 5 noiembrie 2016, art.6, pct. (5), lit.g).

²⁵⁶ *Ibidem*, art. 5.

de cele două componente ale industriei naționale de profil, cea de stat și cea privată. Din păcate, continuă să se mențină practica de a se aglomera procesul de achiziții în ultima lună a anului, chiar dacă există fonduri bine determinate la începutul anului. Sistemul greoi al procedurilor de achiziții pentru care s-a optat și/sau procedurile birocratice prelungite la nivelul Guvernului sunt cele care afectează realizarea achizițiilor la timp. Ca urmare, considerăm că, se impun măsuri rapide în plan legislativ pentru a accelera procesul de achiziție de tehnică de luptă, în conformitate cu programele asumate de MApN și validate la nivelul CSAT, pentru eliminarea riscului major ca Armata României să nu poată cheltui fondurile prevăzute pentru înzestrare, așa cum s-a întâmplat în perioada 2015-2017. În acest scop, MApN a atras atenția, în 2016, că „insuficiența fondurilor și lipsa previzibilității bugetare constituie factorii care afectează orice demers întreprins în vederea constituirii și optimizării capabilităților de apărare”, apreciind că doar „prin adoptarea unor legi care să asigure o anumită previzibilitate bugetară [adică realizarea unei finanțări multianuale predictibile, n.a.] și alocarea ritmică a fondurilor necesare se pot derula cu succes și la termen programele de înzestrare esențiale”. Iar acest cadru legislativ ar trebui să pună în practică prevederile Memorandumului privind măsurile pentru eficientizarea înzestrării Armatei României și creșterea implicării industriei naționale de apărare în realizarea înzestrării, aprobat prin Hotărârea CSAT nr. 117/24.11.2016.

Investițiile majore în cercetarea și consolidarea cooperării între instituțiile din domeniul securității și apărării naționale și companiile de stat, pe de o parte, și companiile private din România, pe de altă parte, deschid noi perspective pentru folosirea eficientă a banului public. Ca urmare, în afară de modernizarea cadrului legislativ, este necesară realizarea unui Program național de cercetare-dezvoltare, care să permită investiții private în domeniul cercetării și dezvoltării, având garanția că rezultatul final, validat în cadrul testărilor, va conduce către proiecte naționale finanțate de stat. Implicarea industriei românești de apărare în parteneriate de tip public-privat cu industriile de apărare din țară și din străinătate (în special, din state NATO și UE) și crearea condițiilor necesare derulării unor contracte

de *offset* avantajoase în achiziționarea/modernizarea tehnicii militare, în special pe dimensiunea de cercetare-dezvoltare-inovare (CDI) pentru crearea de noi echipamente/tehnologii de uz militar, este o condiție esențială pentru revitalizarea/retehnologizarea și creșterea competitivității acesteia.

Un pas important în relansarea industriei naționale de apărare în cursa câștigării unor piețe de desfacere la nivel local, european și chiar global, îl reprezintă recentul plan de relansare economică anunțat de Guvern la începutul lunii iulie a.c., precum și investirea, cu chibzuință, a celor 79,9 miliarde de euro, aprobate de UE pentru România pentru proiecte europene, în cadrul bugetului multianual 2021-2027 și pachetului de redresare economică post-COVID-19, adoptate la Summitul de la Bruxelles, în perioada 16-20 iulie 2020²⁵⁷. Obiectivele prioritare ale resuscitării industriei de apărare, inclusiv prin reorganizarea și prin unificare a operatorilor economici subordonați Ministerului Economiei, sunt²⁵⁸:

- integrarea în fabricație a unor produse și sisteme complexe (de exemplu, aeronave militare și civile, transportoare blindate pe șenile și pe roți, sisteme de apărare aeriană cu baza la sol, platforme de transport, muniții cu precizie înaltă de lovire etc.);

- ridicarea nivelului tehnologic și de productivitate al operatorilor economici la cerințele tehnice actuale se poate realiza numai printr-un efort investițional corelat cu deciziile de dotare ale FSNA; programul de investiții astfel stabilit trebuie să fie susținut din surse de la bugetul de stat și surse proprii, dar și din valorificări de active și mecanisme de compensare pentru achiziții de tehnică specială;

- accesarea clauzelor de *offset* din contractele de achiziție ale instituțiilor FSNA, în beneficiul operatorilor economici din industria națională de apărare;

---

²⁵⁷ N.A.: Conform URL: www.economica.net, accesat la 21.07.2020.

²⁵⁸ Afrodita Cicovschi, „Cum vrea Guvernul să resusciteze industria de apărare: de la unificarea companiilor la producția de sisteme de apărare aeriană cu baza la sol”, *Ziarul Adevărul*, 2 iulie 2020, URL:https://adevarul.ro/economie/stiri-economice/cum-vrea-guvernul-resusciteze-industria-aparare-unificarea-companiilor-productia-sisteme-aparare-aeriana-baza-sol-1_5efd64405163ec42718c7c3e/index.html, accesat la 20.07.2020.

- reorganizarea operatorilor economici din industria națională de apărare aflați sub autoritatea Ministerului Economiei și formarea de entități funcționale prin unificarea operatorilor;

- reglementarea obligației pentru instituțiile din cadrul FSNA de a introduce clauze în contractele încheiate cu furnizorii externi, în baza cărora mentenanța acestora să fie efectuată numai de către operatorii economici înscriși în registru;

- instituirea obligației instituțiilor din FSNA de a se adresa, cu prioritate, operatorilor economici din industria națională de apărare, atunci când intenționează să încheie contracte de achiziție publică care au ca obiect prestarea de servicii și/sau furnizarea de armament, muniții, tehnică militară, echipamente și/sau material de război.

Principalele companii românești din cadrul industriei naționale de apărare sunt prezentate în anexa nr. 8.

CONCLUZII

Evenimentele complexe și, uneori, impredictibile care au avut loc în mediul de securitate internațional și regional au forțat liderii politici și militari europeni și euroatlantici să regândească poziția geostrategică a NATO și a UE în abordarea cuprinzătoare a noilor tendințe de acaparare a puterii globale și regionale din partea unor state, precum Federația Rusă, China, India sau Iran. Izbucnirea pandemiei de COVID-19 și măsurile izolaționiste luate la nivel statal au îngreunat și mai mult această abordare, lăsând cale liberă apariției unei noi ordini mondiale.

Dezvoltarea unor capabilități militare și nonmilitare super-tehnologizate, care să facă față noilor și viitoarelor posibile riscuri și amenințări comune și naționale, a devenit o necesitate în lupta a cărei miză ar putea fi, din partea marilor puteri, acapararea supremației mondiale și regionale și controlul zonelor de interes strategic. În acest context, inovația și cercetarea tehnologică au căpătat o importanță majoră, iar industriile naționale de apărare au intensificat competiția pentru acapararea piețelor de vânzări de armamente pe tot globul.

În cadru național, ne aflăm la începutul unui nou ciclu de planificare a apărării, odată cu realegerea Președintelui României și care, din păcate, a început odată cu declanșarea pandemiei de COVID-19. Această pandemie a întârziat și a îngreunat desfășurarea, în mod detaliat, a analizei strategice a apărării, ordonate prin Hotărârea CSAT nr. S-51/2019. Mai mult, nici nu a făcut posibilă o analiză interinstituțională, așa cum s-a solicitat, în mod expres, de către conducerea politică a țării.

Până la această dată, a fost elaborată Strategia națională de apărare a țării, conform prevederilor Legii nr. 203/2015 privind planificarea apărării. Poziția temporară a actualului Guvern, precum și alegerile parlamentare de la sfârșitul anului 2020 au și ele un efect

de întârziere a elaborării celorlalte documente de planificare a apărării, în special a celor realizate la nivel departamental, întrucât aceste documente urmează să fie însușite de noul guvern numit după alegeri. Astfel, se află în curs de definitivare analiza strategică a apărării, Carta Albă a Apărării și s-a început lucrul la Strategia Militară a României, însă aceste documente se vor finaliza, probabil, pe la mijlocul anului viitor.

Un important factor în definitivarea documentelor strategice de planificare îl constituie și pozițiile oficiale ale celor două organizații regionale de securitate și apărare în care România este membru, NATO și UE. Secretarul General al NATO, dl. Jens Stoltenberg, a declanșat, la 8 iunie 2020, o acțiune de creștere a importanței geostrategice a Alianței Nord-Atlantice în cadrul unei lumi aflate pe o pantă ascendentă a competitivității, în perspectiva anilor 2030 (NATO 2030)²⁵⁹. Această nouă abordare este corelată și cu perspectiva revederii conceptului strategic al NATO, din perspectiva viitoarei poziții aliate privind descurajarea și apărarea în spațiul euroatlantic.

O astfel de abordare o are și UE, care s-a văzut nevoită să-și revadă Strategia globală de securitate, ca urmare a Brexitului și a pozițiilor antagonice și naționaliste pe care statele membre le au în ultima vreme privind acțiunile întreprinse de către structurile politice de conducere a Uniunii – poziția franco-germană privind „o Europă cu două viteze”.

Astfel, calitatea României de stat membru NATO și UE a determinat schimbarea rolului și adaptarea misiunilor forțelor armate, iar dezvoltarea și optimizarea capabilităților de apărare, așa cum se prevede în Carta Albă a Apărării 2020, avizată în CSAT și ajunsă în Parlament pentru aprobare, reprezintă condiția esențială în vederea îndeplinirii acestor misiuni. Îndeosebi pentru descurajarea unei agresiuni împotriva României și articularea unui răspuns adecvat la provocările actuale și viitoare ale mediului de securitate, este necesară dezvoltarea unor capabilități de apărare credibile, flexibile și eficiente.

---

²⁵⁹ N.A.: Conform site-ului <https://www.nato.int/cps/en/natohq/176155.htm>, accesat la 24.09.2020.

Un accent mai scăzut a fost pus, la nivel național, pe capacitățile civile și cele destinate structurilor din SNS²⁶⁰, stabilite atât la nivel aliat, prin Țintele de Capacități 2020 (CT 20), cât și în cadrul UE, prin Catalogul de Capacități Civile aprobat la Consiliul European de la Helsinki, în 1999. Faptul că, la nivelul NATO, capacitățile destinate altor structuri din SNS, precum cele de asigurare/impunere a legii și ordinii de drept sau de reconstrucție (PRT) au fost tratate punctual pentru fiecare tip de operație/misiune în parte, iar cele civile au fost mult timp neincluse în pachetele de capacități aprobate pentru transformarea militară a Alianței Nord-Atlantice, nu a ajutat decidenții români să ia în considerare o astfel de abordare.

Chiar dacă o parte dintre capacitățile civile, solicitate la nivel european, prin *Obiectivul fundamental civil 2008 (2008 Civilian Headline Goal)*, au fost incluse în Catalogul de capacități al UE, acestea au fost dezvoltate fără o coordonare interinstituțională, iar recentele măsuri de asigurare a flancului estic aliat au demonstrat faptul că nu există o standardizare a comunicațiilor și dotării cu tehnică și armamente a tuturor instituțiilor cu responsabilități în securitate și apărare la nivel național.

Existența, în spațiul european, a trei tipuri de procese de planificare a apărării, diferite între ele – planificarea națională a fiecărui stat membru, planificarea în cadrul NATO (procesul de planificare a apărării NATO – NDPP) și, în sfârșit, planificarea la nivelul Uniunii Europene (EUDPP), pentru dezvoltarea capacităților comune – nu a ajutat foarte mult stabilirea unor proceduri autohtone pentru un astfel de proces care să se desfășoare la nivel interinstituțional. Legea nr. 203/2015 privind planificarea apărării este doar un descriptor general și teoretic al acestui proces, statuând elaborarea principalelor documente strategice de planificare la nivel național și departamental, fără a preciza în mod detaliat etapele și responsabilitățile dezvoltării capacităților militare și nonmilitare din cadrul lui.

---

²⁶⁰ N.A.: Sistemul național de Securitate, considerat în accepțiunea dată de Ghidul Strategiei naționale de apărare pentru perioada 2015-2019.

Putem aprecia că există două aspecte majore care ajută totuși MApN în dezvoltarea unor capacități de apărare care să corespundă standardelor aliate și să îndeplinească misiunile încredințate, conform obligațiilor asumate la nivel internațional. Primul îl reprezintă participarea la procesul ciclic al NATO privind planificarea apărării (NDPP), în cadrul căruia sunt organizate și desfășurate două întâlniri majore între echipa NATO, care este responsabilă de CT 20, și partea română, și între partea română și celelalte state membre. Acest aspect ne menține în cercul activităților și acțiunilor aliate desfășurate pentru dezvoltarea capacităților militare și nonmilitare necesare îndeplinirii nivelului de ambiție al Alianței Nord-Atlantice. Cel de-al doilea aspect este bazat pe aplicarea principiului dezvoltării unui pachet unic de capacități la nivel național, care poate fi pus la dispoziția ONU, NATO sau UE, dar care poate fi întreprins, cu prioritate, atunci când situația o impune, pentru apărarea națională și sprijinirea autorităților locale și centrale.

Nu trebuie uitată nici importanța majoră pe care o are realizarea unor capacități costisitoare în cadru multinațional sau prin proiecte europene (în cadrul P&S și PESCO) și aliate (în cadrul inițiativelor din abordarea Smart Defence). Prin aceste oportunități, în afară de reducerea substanțială a unor costuri de producție, exploatare și mentenanță, se realizează și dezideratul standardizării și interoperabilității, atât de important în cazul desfășurării operațiilor sau misiunilor în format multinațional.

Sistemul de vot al principalelor instituții care asigură conducerea politică a întregului demers de realizare a securității și apărării naționale, incluzând aici și planificarea apărării, este decalat – Președintele României este ales la cinci ani, iar Guvernul României este stabilit după alegerile parlamentare, care au loc la patru ani – ceea ce creează o uriașă discrepanță în privința termenelor de elaborare și, mai ales a suprapunerii perioadei de valabilitate a principalelor documente strategice, stabilite prin Legea nr. 203/2015. În consecință, corelarea conținutului documentelor strategice de planificare la nivel național cu cele departamentale și a celor naționale cu cel internaționale reprezintă o necesitate imperativă.

Până la această dată, dezvoltarea capabilităților de apărare ale Armatei României a avut la bază o abordare bazată, cu preponderență, pe resursele bugetare alocate prin programele de guvernare, ceea ce a dus la acoperirea parțială a domeniului DOTLMPFI în multe dintre cazuri. Considerăm că modelul de realizare a unei strategii naționale de dezvoltare a capabilităților de apărare, la nivelul MApN, propus în acest studiu și bazat pe nevoile generate de necesitatea contracarării amenințărilor și diminuării riscurilor este cel mai eficient în acest moment. Într-o abordare proactivă, însă, ar trebui ținut cont și de faptul că, în majoritatea statelor membre NATO și UE, precum și la nivelul acestor organizații, se urmărește implementarea celor mai noi dezvoltări tehnologice, unele dintre ele cu titlul de adevărate *game-changer*, evidențiindu-se dependența procesului de dezvoltare/adaptare a capabilităților de apărare de dinamica aplicațiilor științei, cel puțin în domeniul sistemelor de armament și a tehnicii de luptă. Aceasta cu atât mai mult cu cât se urmărește implementarea Programului AR 2040 și alinierea armatei noastre cu armatele statelor moderne ale statelor aliate prin reducerea decalajului tehnologic atât a celui existent la această dată, cât și a celui prevăzut pentru AR 2026.

Strategia națională de dezvoltare a capabilităților de apărare va trebui să se încadreze în mod armonios în Strategia națională de apărare a țării (viziunea politică privind apărarea națională) și să se afle într-o strânsă legătură cu Carta Albă a Apărării (viziunea politico-militară privind apărarea națională) și Strategia Militară (viziunea militară privind apărarea națională), pentru a realiza o coerență strategică robustă privind generarea și menținerea unui pachet de forțe și capabilități care să asigure o descurajare credibilă și care să poată îndeplini actualele și viitoarele misiuni și sarcini încredințate Armatei României.

Importanța industriei naționale de apărare atât pentru dezvoltarea capabilităților de apărare necesare forțelor armate, cât și pentru dezvoltarea economică și a bunăstării sociale este de prim rang. Ea reprezintă, în sine, o resursă națională bine definită care facilitează realizarea obiectivelor strategice naționale de apărare și securitate,

contribuția României la garantarea securității europene comune și apărării colective aliate. Pentru a avea o industrie de apărare bine dezvoltată, considerăm că Guvernul României trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a o face mai eficientă și mai competitivă pe piața internațională de vânzare a armelor. În caz contrar, politica industrială actuală privind bazarea, cu preponderență, pe importuri, ar fi în detrimentul dezvoltării economice a țării, dar și al desfășurării cu eficiență și eficacitate a demersurilor ce conduc la apărarea națională.

Primul pas pentru a deveni eficient și competitiv pe piața internațională de vânzare a armelor constă în a lua „o felie” din marile proiecte europene. Acest lucru s-ar putea întâmpla fie ca țară principală, fie ca națiune cadru pentru un grup de state membre, fie prin stabilirea unor parteneriate industriale bilaterale sau multinaționale cu mari companii europene de armament. Desigur, concurența este extrem de dificilă, câștigarea competiției pentru proiectele EDTIB cu state puternic dezvoltate din punct de vedere economic, cum ar fi Franța sau Germania fiind aproape imposibilă.

România trebuie să facă pași mari pentru a acoperi imensa disparitate industrială, nu numai în încorporarea tehnologiei avansate în fabricarea produselor sale, ci și în elaborarea unei strategii naționale de dezvoltare industrială. În acest sens, unele investiții majore în cercetare și consolidarea cooperării între instituțiile de securitate și apărare națională și companiile de stat, pe de o parte, și cele private, pe de altă parte, deschid noi perspective pentru utilizarea eficientă a banilor publici. Ca urmare, pe lângă modernizarea cadrului legislativ, este necesară implementarea unui program național de cercetare și dezvoltare în cadrul noii strategii, care să ofere investițiilor private în cercetare și dezvoltare unele garanții cu privire la implicarea finală a statului în finanțarea proiectelor naționale valoroase, după validare și testare. Implicarea industriei de apărare românești în parteneriatele public-privat cu operatori economici din domeniul industriei de apărare, la nivel național și în străinătate (în special din țările membre NATO și UE) și crearea condițiilor necesare pentru derularea unor contracte compensatorii benefice în achiziționarea/modernizarea sistemelor de armament, tehnicii de

luptă și echipamentelor militare – în special pe dimensiunea cercetare-dezvoltare-inovare (CDI) pentru crearea de noi echipamente/tehnologii pentru uz militar – reprezintă o condiție esențială pentru revitalizarea/renovarea acestora și reducerea decalajului privind competitivitatea.

Un pas important în resuscitarea industriei naționale de apărare în cursa pentru câștigarea unei poziții importante pe piețele locale, europene și chiar globale, este recentul plan de redresare economică anunțat de guvern la începutul lunii iulie 2020, precum și investiția prudentă a celor 79,9 miliarde de euro, aprobat de UE pentru participarea României la proiectele europene, în cadrul bugetului multianual 2021-2027 și al pachetului post-COVID de redresare economică, adoptat la Summitul de la Bruxelles, în perioada 16-20 iulie 2020.

Analizarea opțiunilor privind diferite abordări specifice elaborării unei strategii de dezvoltare a capacităților militare, în vederea identificării argumentate a optimului, pe care acest studiu și le-a propus de-a lungul capitolelor sale a avut și continuă să aibă, ca scop final dorit, determinarea câteva linii directoare pe care le-am considerat demne de urmat în procesul de elaborare a strategiei aplicabile la nivelul României. O condiție *sine qua non* a acestei strategii, pe termen mediu și lung, o va reprezenta definitivarea și aprobarea ASA la nivelul CSAT și transformarea ei într-un *Program privind transformarea, dezvoltarea și înzestrarea Armatei României până în anul 2040*, precum și elaborarea documentelor strategice de planificare la nivel departamental – Carta Albă a Apărării și Strategia Militară a României – în termenele stabilite prin lege.

BIBLIOGRAFIE

---

1. ***, *AAP 06 NATO Glossary of Terms and Definitions*, editat de NSO, Bruxelles, 2019.
2. ***, *Nice European Council Meeting, Presidency Conclusions*, 7-9 decembrie 2000, Apendice la Anexa 1, la Anexa VI, URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/21005/nice-european-council-presidency-conclusions.pdf>
3. ***, *Foreign Affairs Council Conclusions*, 17.10.2016, URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13202-2016-INIT/en/pdf>
4. ***, *Programul privind transformarea, dezvoltarea și înzestrarea Armatei României până în anul 2026 și în perspectivă*, aprobat prin Hotărârea CSAT, nr. S-61, din 09.06.2015.
5. ***, „5 capabilități pe care orice organizație trebuie să le cultive”, articol publicat de *Echipa LearningNetwork.ro*, la 19 februarie 2020, pe site-ul <https://www.learningnetwork.ro/articol/5-capabilitati-pe-care-orice-organizatie-trebuie-sa-le-cultive/4058>
6. ***, *Acordul politic național privind creșterea finanțării pentru apărare*, prezentat pe site-ul www.presidency.ro
7. ***, *Bi-SC Capability Codes and Capability Statements*, nr. SH/ PLANS/ JCAP/FGC/16-311533 și 5000/FPR-0460/ TTE-151451/Ser>NU0083 din 26 ianuarie 2016, URL: <https://www.scribd.com/document/382349178/Capability-Codes-and-Capability-Statements-2016-Bi-sc-Nu0083>
8. ***, *Capability Development Plan Factsheet*”, European Defence Agency, URL: https://www.eda.europa.eu/docs/default-source/eda-factsheets/2018-06-28-factsheet_cdpb020b03fa4d264cfa776ff000087ef0f
9. ***, *Carta Albă a Apărării și Securității Naționale a Franței*, Paris, 2013, URL: <http://www.livreblancdefenseetsecurite.gouv.fr/>
10. ***, *Carta Albă a Apărării*, editată de Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2016.
11. ***, „Civilian Headline Goal 2008”, adoptat de către *Consiliul European* în 17 decembrie 2004, URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15863-2004-INIT/en/pdf>
12. ***, „Commission Directive (EU) 2019/514 of 14 March 2019 amending Directive 2009/42/EC of the European Parliament and of the Council as regards the list of defence-related products”, URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2019.089.01.0001.01.ENG

13. ***, *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – European Defence Action Plan*, Bruxelles, 30.11.2016, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52016DC0950>
14. ***, *Comprehensive Operations Planning Directive*, COPD interim V2.0, 04 octombrie 2013, URL: https://www.act.nato.int/images/stories/events/2016/sfpdpe/copd_v20.pdf
15. ***, *CONS EU 13802/01 (Press 414)*, 19-20 noiembrie 2001, cap. III, URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/PRES_01_414
16. ***, *CONS EU 14149/16*, URL: https://ww***, „Legea nr. 477/2003 privind pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare”, publicată în Monitorul Oficial, nr. 824, din 20 noiembrie 2003.
17. ***, *CONS EU 17271/08*, Anexa 2, URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-17271-2008-INIT/en/pdf>
18. ***, *CONS EU 6309/6/04 REV 6*, URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6309-2004-REV-6/EN/pdf>
19. ***, *Coordinated Annual Review on Defence (CARD) Factsheet*, European Defence Agency, URL: https://www.eda.europa.eu/docs/default-source/eda-factsheets/2018-11-26-factsheet_card.pdf
20. ***, *Council Joint Action 2004/551/CFSP*, din data de 12 iulie 2004 privind înființarea European Defence Agency, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32004E0551>
21. ***, *Decizia Consiliului 2011/411/CFSP*, din 12 iulie 2011, cap. 1, URL: https://www.eda.europa.eu/docs/documents/eda_council_decisions.pdf
22. ***, *Declarația Summitului de la Chicago privind capacitățile de apărare: spre Forțele NATO 2020*, pe site-ul <https://otan.delegfrance.org/Summit-Declaration-on-Defence>
23. ***, *Direcțiile ministrului apărării naționale pentru Analiza strategică a apărării*, transmise de Direcția planificare strategică/Statul Major al Apărării, prin faxul nr. I-232 din 06.02.2020.
24. ***, *EDA's Pooling&Sharing Fact Sheet*, pe site-ul www.eda.europa.eu
25. ***, *European Defence Action Plan – Towards a European Defence Union: Permanent Structured Cooperation and the European Defence Fund*, European Commission URL: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/defence-union_en.pdf
26. ***, *European Union Global Strategy*, Bruxelles, iunie 2016, URL: <http://europa.eu/globalstrategy/en>
27. ***, *Headline Goal 2010*, definit în cadrul *Consiliului UE* la data de 4 Mai 2004 și este disponibil la adresa <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6309-2004-REV-6/en/pdf>

28. ***, *Helsinki European Council: Presidency Conclusions*, 10 and 11 December 1999, URL: https://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm?textMode=on
29. ***, *Infographic – EU Global Strategy: implementation plan on security and defence*, fact sheet, 2016, URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/eu-global-strategy/>
30. ***, *Inter-Parliamentary Conference for CFSP and CSDP*, 15-17 februarie 2018, Sofia, *Sesiunea III: CSDP – Implementation of the EU Global Strategy*, URL: https://parleu2018bg.bg/upload/1175/Session+III_CSDP-+Implementation+of +the+EU+Global+Strategy.pdf
31. ***, *Legea nr 45/1994 privind apărarea națională*, modificată prin Legea nr. 58/2011, publicată în Monitorul Oficial, nr. 303/2011.
32. ***, *Legea nr. 203/2015 privind planificarea apărării*, publicată în Monitorul Oficial, nr. 555, din 27 iulie 2015.
33. ***, *Legea nr. 232/2016 privind industria națională de apărare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative*, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 972, din 5 noiembrie 2016.
34. ***, *Legea nr. 346/2006 privind organizarea și funcționarea MAPN*, republicată, în temeiul Legii nr. 167/2017, în Monitorul Oficial, nr. 867, din 2 noiembrie 2017.
35. ***, *Legea nr. 446/2006 privind pregătirea populației pentru apărare*, publicată în Monitorul Oficial, nr. 990, din 12 decembrie 2006; <https://w.consilium.europa.eu/media/22459/eugs-conclusions-st14149en16.pdf>
36. ***, *Legea nr. 477/2003 privind pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare*, publicată în Monitorul Oficial, nr. 824, din 20 noiembrie 2003.
37. ***, *NATO – Topic_NATO Defence Planning Process*, 28 June 2018, URL: <https://www.nato.int/>
38. ***, *NATO: Ready for the Future. Adapting the Alliance (2018-2019)*, Direcția de Afaceri Publice, HQ NATO, Bruxelles, 2019.
39. ***, *NATO's capabilities 2018*, URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49137.htm
40. ***, *Outcome of proceedings: Council conclusions on implementing the EU Global Strategy in the area of Security and Defence*, Secretariatul general al Consiliului, Bruxelles, 14 noiembrie 2016, URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14149-2016-INIT/en/pdf>
41. ***, *Outcome of proceedings: Council conclusions on the Global Strategy on the European Union's Foreign and Security Policy*, Secretariatul general al Consiliului, Luxembourg, 17 octombrie 2016, URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13202-2016-INIT/en/pdf>

42. ***, *Planul de Cercetare Strategică (Strategic Research Agenda/ SRA)*, EDA Capability Technology Groups (CapTechs), URL: <https://eda.europa.eu/docs/default-source/brochures/eda-osra-brochure.pdf>
43. ***, *Presidency Conclusions*, Brussels European Council 10679/2/04 REV 2, 10-11 decembrie 1999, pct. 28, URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10679-2004-REV-2/EN/pdf>
44. ***, *Presidency Conclusions*, Cologne European Council, 3-4 iunie 1999, Anexa III, pct. 1 al. 2, URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/21070/57886.pdf>
45. ***, *Presidency Conclusions*, Helsinki European Council, 10-11 decembrie 1999, URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/21046/helsinki-european-council-presidency-conclusions.pdf>
46. ***, *Reglementarea comerțului cu arme*, decizia 2010/336/PESC a Consiliului din 14 iunie 2010, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aps0012>
47. ***, *Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului de Planificare a Apărării*, cu modificările și completările ulterioare, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 121, din 15 februarie 2008, URL: <https://lege5.ro/Gratuit/gezdamjugq/regulamentul-de-organizare-si-functionare-a-consiliului-de-planificare-a-apararii-din-06022008>
48. ***, *Sistemul de planificare, programare, bugetare și evaluare*, URL: <http://dpap.mapn.ro/pages/view/112>
49. ***, *SMG-3, Manualul de planificare a operațiilor*, Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2016.
50. ***, *Strategia de transformare a Armatei României*, editată de Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2007.
51. ***, *Strategia Militară a României*, aprobată prin Hotărârea Guvernului României nr. 708/2016, Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2016.
52. ***, *Strategic Concept For the Defence and Security of The Members of the North Atlantic Treaty Organisation Active Engagement, Modern Defence*, Lisabona, 19-20 noiembrie 2010, URL: <https://www.nato.int/lisbon2010/strategic-concept-2010-eng.pdf>
53. ***, *The EU Capability Development Priorities (2018 CDP Revision)*, European Defence Agency, URL: <https://www.eda.europa.eu/docs/default-source/eda-publications/eda-brochure-cdp>
54. ***, *Tratatul privind comerțul cu arme*, varianta în limba română, URL: https://www.ancex.ro/upload/ATT_RO_2014.pdf
55. ***, *Trends in International Arms Transfer, 2019*, Fact Sheet al Institutului Internațional de Cercetare a Păcii de la Stockholm (SIPRI), Solna, martie 2020, www.sipri.org

56. ***, *Viziunea pe termen lung*, European Defence Agency, noiembrie 2005 și octombrie 2006, disponibil la URL: https://www.eda.europa.eu/docs/documents/EDA_-_Long_Term_Vision_Report_-_Paper_Version.pdf
57. ANKEL, Sophiei, „From Lockheed Martin to Airbus: These are the 25 largest arms manufacturers in the world”, *Business Insider* din Germania, la 16 noiembrie 2019, URL: <https://www.businessinsider.com/these-are-worlds-25-largest-arms-manufacturers-in-the-world-2019-11>
58. BIZIEWSKI, Jerzy, *Building Up Defense Capabilities*, Sofia, Sofia Security Forum, 2014, p. 3 apud Dieter Schmaglowski, *The NATO Defence Planning Process (NDPP): An Overview*, 30 octomber 2018, NATO Standardization Office, URL: https://www.dsp.dla.mil/Portals/26/Documents/Publications/Conferences/2018/2018%20International%20Standardization%20Workshop/20181030--Item3-NDPPOverview-IntlStdznWorkshop_Schmaglowski.pdf?ver=2018-11-06-151624-033
59. CICOVSCHI, Afrodita, „Cum vrea Guvernul să resusciteze industria de apărare: de la unificarea companiilor la producția de sisteme de apărare aeriană cu baza la sol”, *Ziarul Adevărul*, 2 iulie 2020, URL: https://adevarul.ro/economie/stiri-economice/cum-vrea-guvernul-resusciteze-industria-aparare-unificarea-companiilor-productia-sisteme-aparare-aeriana-baza-sol-1_5efd64405163ec42718c7c3e/index.html
60. CLARK, Bryan, PATT, Dan și SCHRAMN, Harrison, „Mosaic Warfare. Exploiting artificial intelligence and autonomous systems to implement decision-centric operations”, *Center for Strategic and Budgetary Assessments*, Washington DC, 2020.
61. DOMEQ, Jorge, *New 2018 EU Capability Development Priorities approved*, EDA, Comunicat de presă, Brussels, 28 iunie 2018, URL: <https://www.eda.europa.eu/info-hub/press-centre/latest-press-releases/2018/06/28/new-2018-eu-capability-development-priorities-approved>;
62. DON VITO, P., „The Essentials of a Planning-Programming-Budgeting System”, *Impact Strategic*, nr. 2[59], Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2016.
63. FIOTT, Daniel, „The CSDP in 2020: the EU’s legacy and ambition in security and defence”, *European Union Institute for Security Studies (EUISS)*, Bielot, Bruxelles, 2020.
64. GIEGERICH, Bastian, „Armament and Transatlantic Relationships: The German Perspective”, *ARES Group Comment*, no. 45, 22 octombrie 2019, URL: <https://www.iris-france.org/wp-content/uploads/2019/10/Ares-Group-45-1.pdf>

65. ISPAS, Lucian, lect. univ., *Capabilitățile – dimensiune determinantă a transformării Alianței. Impactul asupra Forțelor Terestre*, material întocmit la Academia Forțelor Terestre, la 11 noiembrie 2020, URL: <https://andreiocila.com/2010/11/11/capabilitatile-%E2%80%93-dimensiune-determinanta-a-transformarii-alianței-impactul-asupra-fortelor-terestre/>
66. JUNCKER, Jean-Claude, *State of the European Union*, European Parliament, Strasbourg, 14 septembrie 2016, URL: https://ec.europa.eu/commission/priorities/state-union-speeches_en
67. KEPE, Marta, Black, James și Melling, Jack et. al., *Exploring Europe's capability requirements for 2035 and beyond – Insights from the 2018 update of the long-term strand of the Capability Development Plan*, RAND Europe, iunie 2018, URL: <https://www.eda.europa.eu/docs/default-source/brochures/cdp-brochure---exploring-europe-s-capability-requirements-for-2035-and-beyond.pdf>
68. MAGNUSON, Stew, "DARPA Pushes «Mosaic Warfare» Concepts", *National Defence Magazine*, noiembrie 2018, URL: <https://www.nationaldefensemagazine.org/articles/2018/11/16/darpa-pushes-mosaic-warfare-concept>
69. MARINESCU, George, „Corvetele, între aranjamentele lui Naval Group și realitate”, Ziarul Bursa, 2 martie 2020, URL: <https://www.bursa.ro/corvetele-intre-angajamentele-lui-naval-group-si-realitate-43390937>
70. MAURO, Frédéric, *EU Defence: The White Book implementation process*, Studiu, Parlamentul European, Bruxelles, decembrie 2018, URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603871/EXPO_STU\(2018\)603871_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603871/EXPO_STU(2018)603871_EN.pdf)
71. MÖLLING, Christian, "State of play of the implementation of EDA's pooling and sharing initiatives and its impact on the European defence industry", elaborat în cadrul *Directoratului General pentru Politici Extreme*, Parlamentul European, Bruxelles, 2015.
72. OPREA, Ștefan, *Analiza strategică a apărării în al doisprezecelea ceas*, Monitorul apărării și securității, URL: <https://monitorulapararii.ro/analiza-strategica-a-apararii-in-al-doisprezecelea-ceas-1-25242>
73. PARISH, Jonathan, *The NATO Defence Planning Process*, 2018, URL: https://www.cardiff.ac.uk/__data/assets/word_doc/0019/42418/jonathan-parish.docx
74. POPA, Vasile N., col. ec&dr. ing., „Aplicații ale tehnicilor de reinginerie în managementul proiectelor/programelor de achiziții”, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, 2006, URL: http://www.codrm.eu/conferences/2006/24_Popa_Vasile.pdf

75. POPESCU, Andrei Luca, „Marii cheltuitori militari ai lumii. Cum a ajuns România să dea pe Armată cu 150% mai mulți bani, față de acum 10 ani”, Radio Europa Liberă, 27 aprilie 2020, URL: <https://romania.europalibera.org/a/marii-cheltuitori-militari-ai-lumii-romania-armata-bani/30579481.html>
76. SCHMAGLOWSKI, Dieter, *The NATO Defence Planning Process (NDPP): An Overview*, 30 octombrie 2018.
77. SCHMITT, Burkard, ”European Capabilities Action Plan”, *EU Institute for Security Studies (EUISS)*, 2003, <https://www.peacepalacelibrary.nl/ebooks/files/06-bsecap.pdf>
78. VAN HOESERLANDE, Patrick, „What about DOTMLPFI?”, un studiu disponibil pe site-ul www.webdriver.be
79. VĂDUVA, Gheorghe, dr., *Capabilități de lucru în rețea*, studiu publicat la Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2009.

Site-uri consultate:

80. www.airbus.com
81. www.almaz-antey.ru
82. www.aosk.ru
83. www.baesystems.com
84. www.boeing.com
85. www.boozallen.com
86. www.collinsaerospace.com
87. www.economica.net
88. www.epicos.com
89. www.gd.com
90. www.gdels.com
91. www.ge.com
92. www.honeywell.com
93. www.huntingtoningalls.com
94. www.l3t.com
95. www.leidos.com
96. www.leonardocompany.co
97. www.lockheedmartin.com
98. www.mhi.com
99. www.naval-group.com
100. www.northropgrumman.com
101. www.otis.com
102. www.prattwhitney.com
103. www.rheinmetall-defence.com

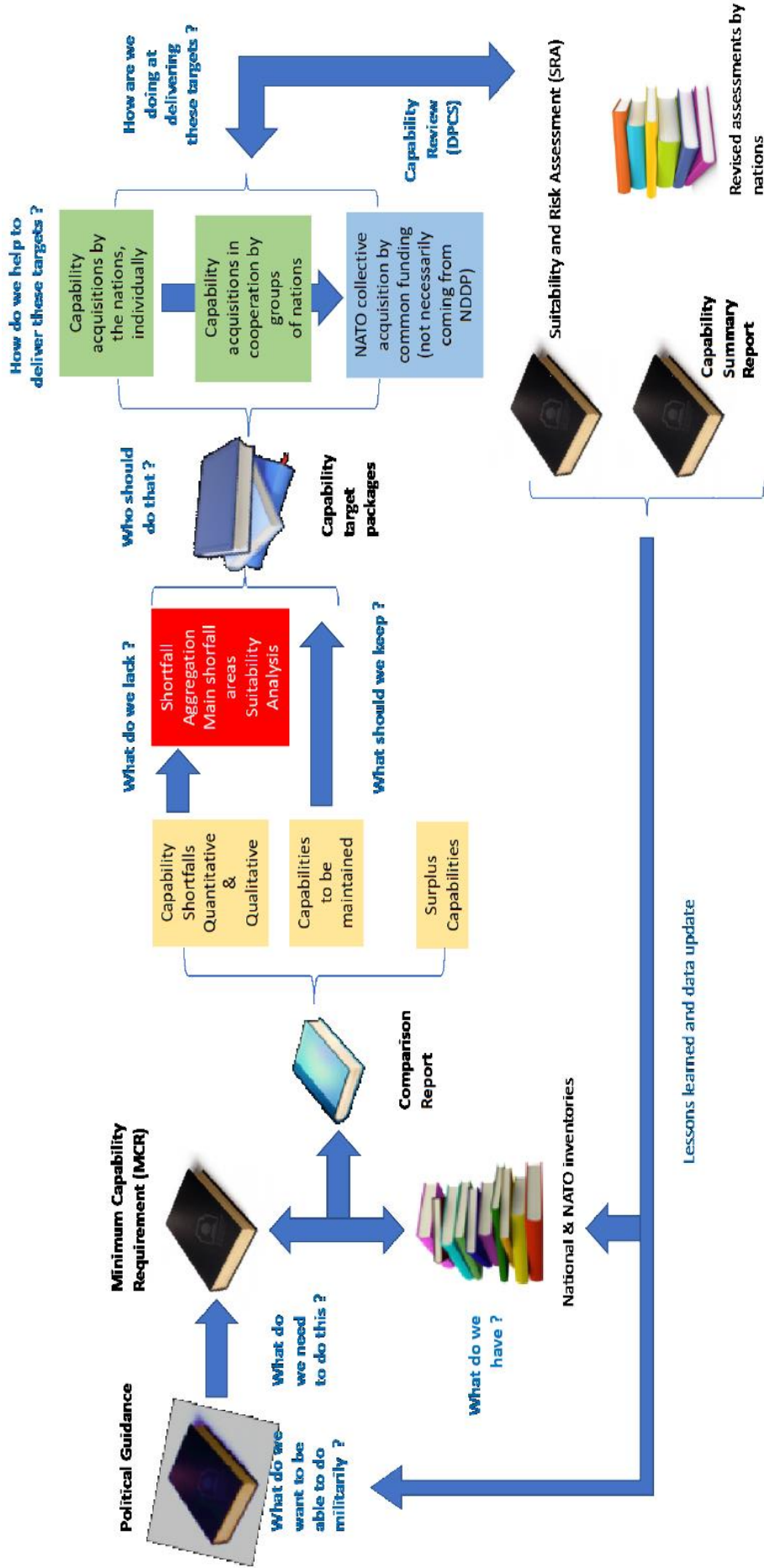
104. www.rolls-royce.com
105. www.rtx.com
106. www.textron.com
107. www.thalesgroup.com
108. www.uacrussia.ru
109. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15283-2016-NIT/en/pdf>;
110. <http://www.romtehnica.com.ro/site/despre-noi/>
111. <https://dpap.mapn.ro/pages/view/86>
112. https://ec.europa.eu/commission/priorities/state-union-speeches/state-union-2017_ro
113. <https://eda.europa.eu/industry-info/info-news/industry-consultation-portal>;
114. <https://eda.europa.eu/what-we-do/activities/activities-search/capability-development-plan>
115. <https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/c9ff4ff6-9a81-11e6-9bca-01aa75ed71a1>
116. <https://pesco.europa.eu/>;<https://www.ceps.eu/four-steps-towards-a-european-defence-union/>
117. <https://web.archive.org/web/20100914172706/http://www.pmdtcc.state.gov/index.html>
118. <https://www.acttm.ro/despre-noi/misiuni-si-obiective/>
119. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/athena/>
120. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/25/rome-declaration/pdf>
121. <https://www.consultanta-certificare.ro/iso/capabilitate-capacitate.html>;
122. <https://www.dex.ro/capabilitate>
123. <https://www.dpa.ro/dgarm/domenii-de-responsabilitate>;
124. <https://www.dpa.ro/dgarm/legislatie>
125. <https://www.ecfr.gov/cgi-bin/text-idx?SID=cea53ac5373084be5ccf7175622b9979&mc=true&tpl=/ecfrbrowse/Title15/15CVIIsubchapC.tpl>
126. [https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/coordinated-annual-review-on-defence-\(card\)](https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/coordinated-annual-review-on-defence-(card))
127. [https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/permanent-structured-cooperation-\(PESCO\)/current-list-of-pesco-projects](https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/permanent-structured-cooperation-(PESCO)/current-list-of-pesco-projects)
128. <https://www.nato.int/cps/en/natohq/176155.htm>
129. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm
130. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_56425.htm

131. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_163289.htm
132. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2016_07/20160708_160708-joint-NATO-EU-declaratio.pdf; <http://www.occar.int/>
133. https://www.pmdtc.state.gov/ddtc_public?id=ddtc_kb_article_page&sys_id=24d528fddbfc930044f9ff621f961987
134. https://www.pmdtc.state.gov/ddtc_public?id=ddtc_kb_article_page&sys_id=b9a933addb7c930044f9ff621f961932
135. <https://www.presidency.ro/ro/presedinte/documente-programatice/acord-politic-national-privind-cresterea-finantarii-pentru-aparare-13-ianuarie-2015>

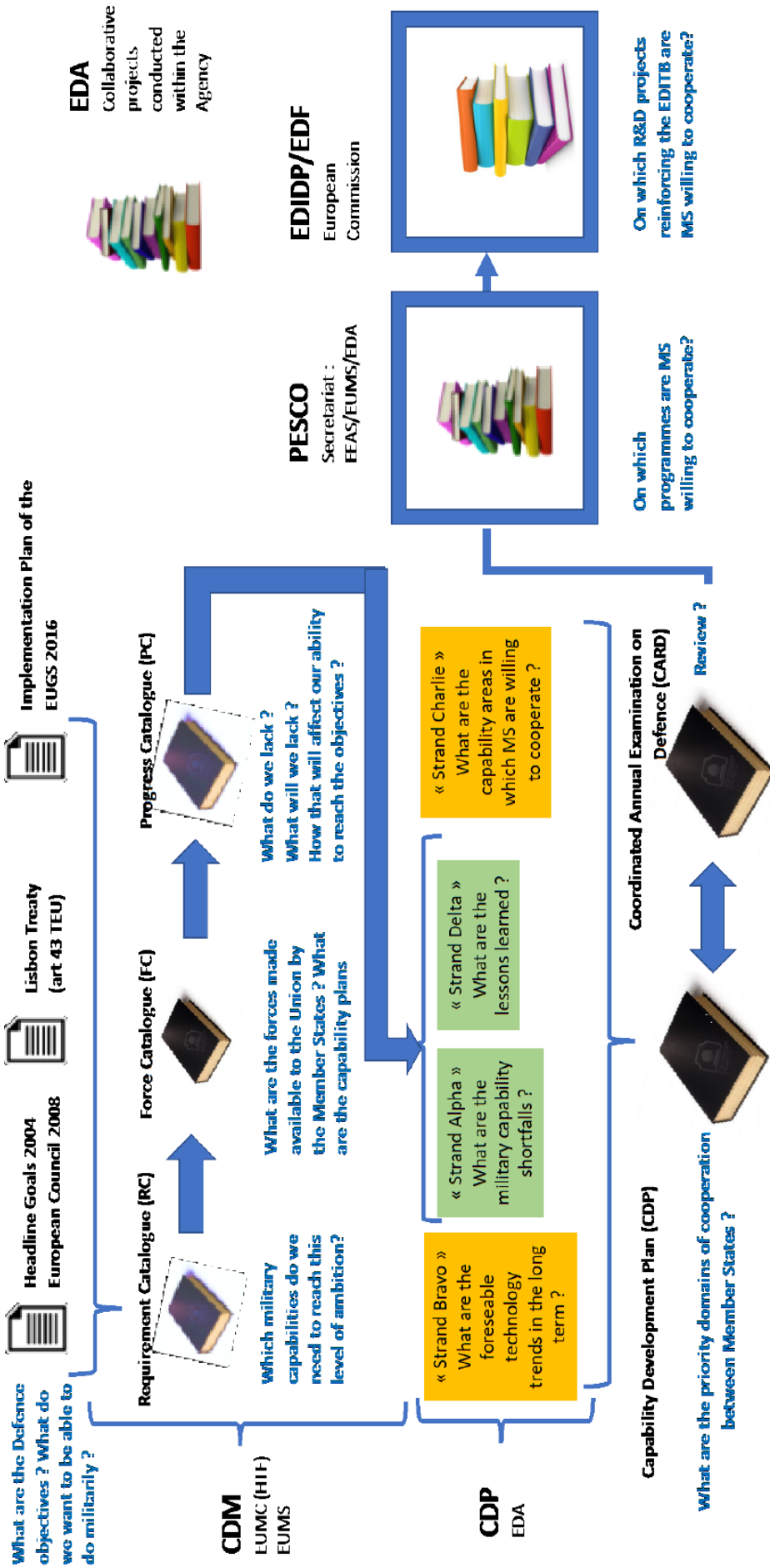

DESFĂȘURAREA PROCESULUI DE PLANIFICARE A APĂRĂRII ÎN CADRUL NATO

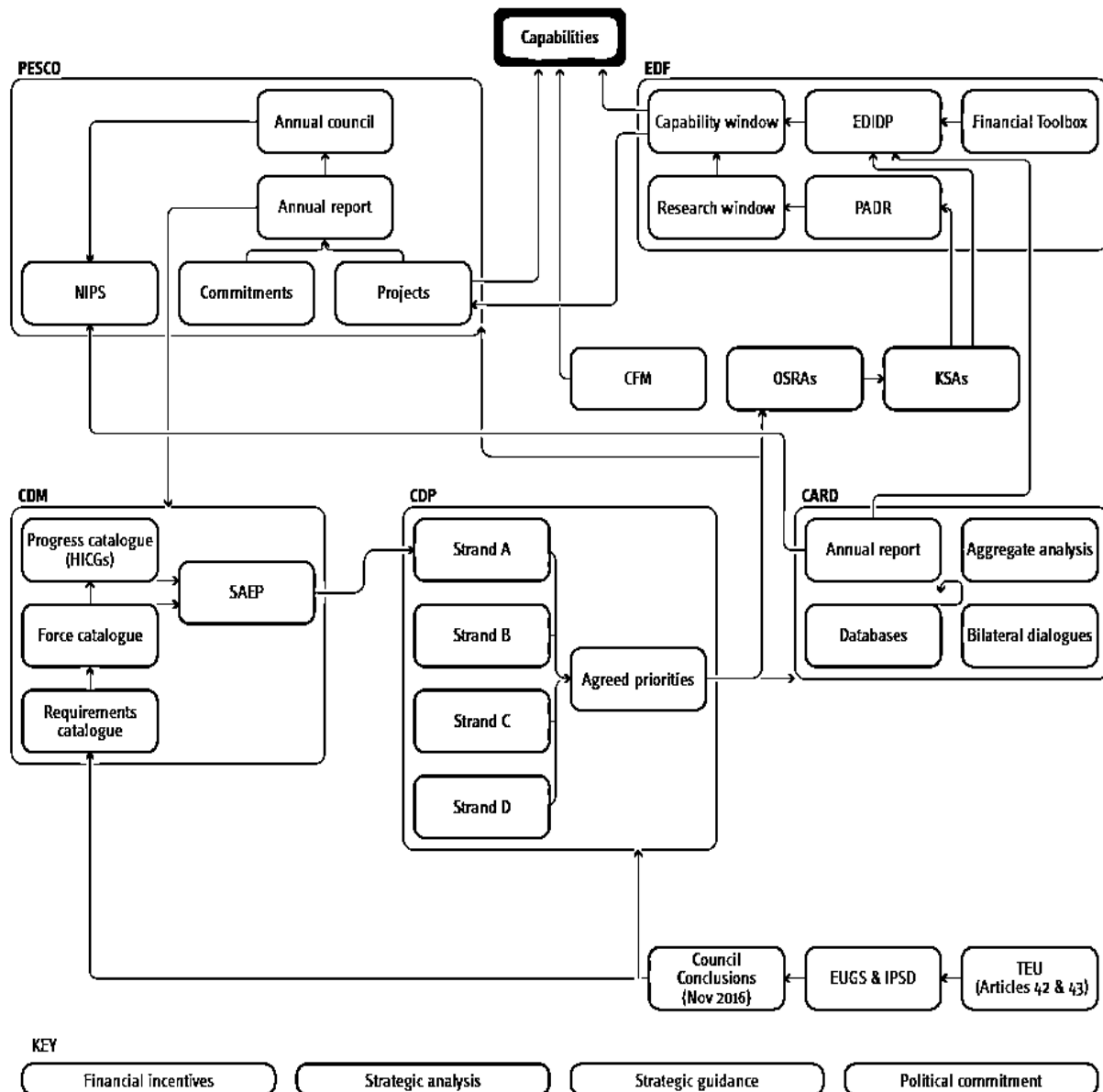
Sursa: Frédéric Mauro, *EU Defence: The White Book implementation process*, Studiu, Parlamentul European, Bruxelles, 2018, p. 18,
URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603871/EXPO_STU\(2018\)603871_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603871/EXPO_STU(2018)603871_EN.pdf)

DESFĂȘURAREA PROCESULUI DE PLANIFICARE A APĂRĂRII ÎN CADRUL UNIUNII EUROPENE

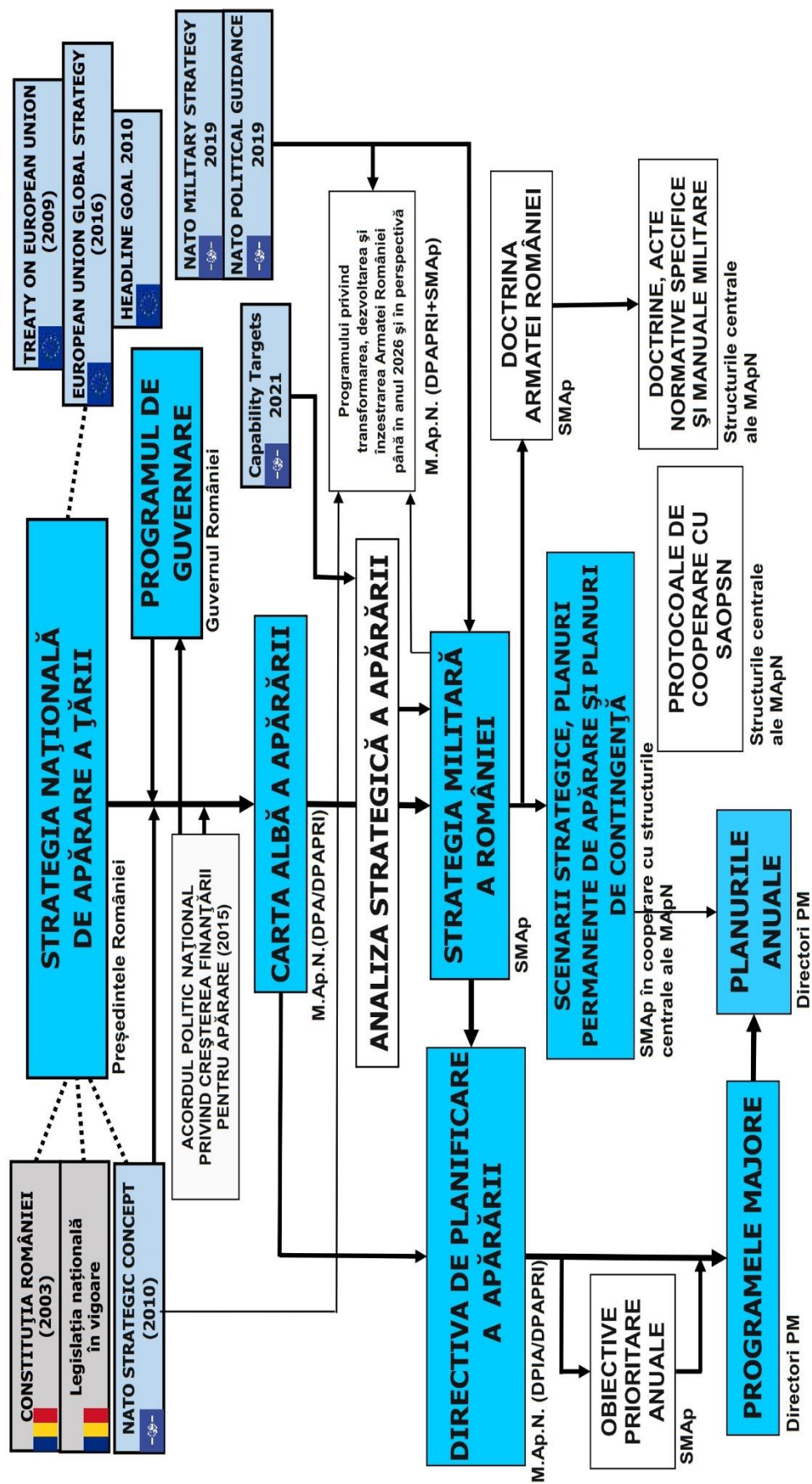
Sursa: Frédéric Mauro, *EU Defence: The White Book implementation process*, Studiu, Parlamentul European, Bruxelles, 2018, p. 33, URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603871/EXPO_STU\(2018\)603871_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603871/EXPO_STU(2018)603871_EN.pdf)

DESFĂȘURAREA PROCESULUI DE PLANIFICARE A APĂRĂRII ÎN CADRUL UNIUNII EUROPENE

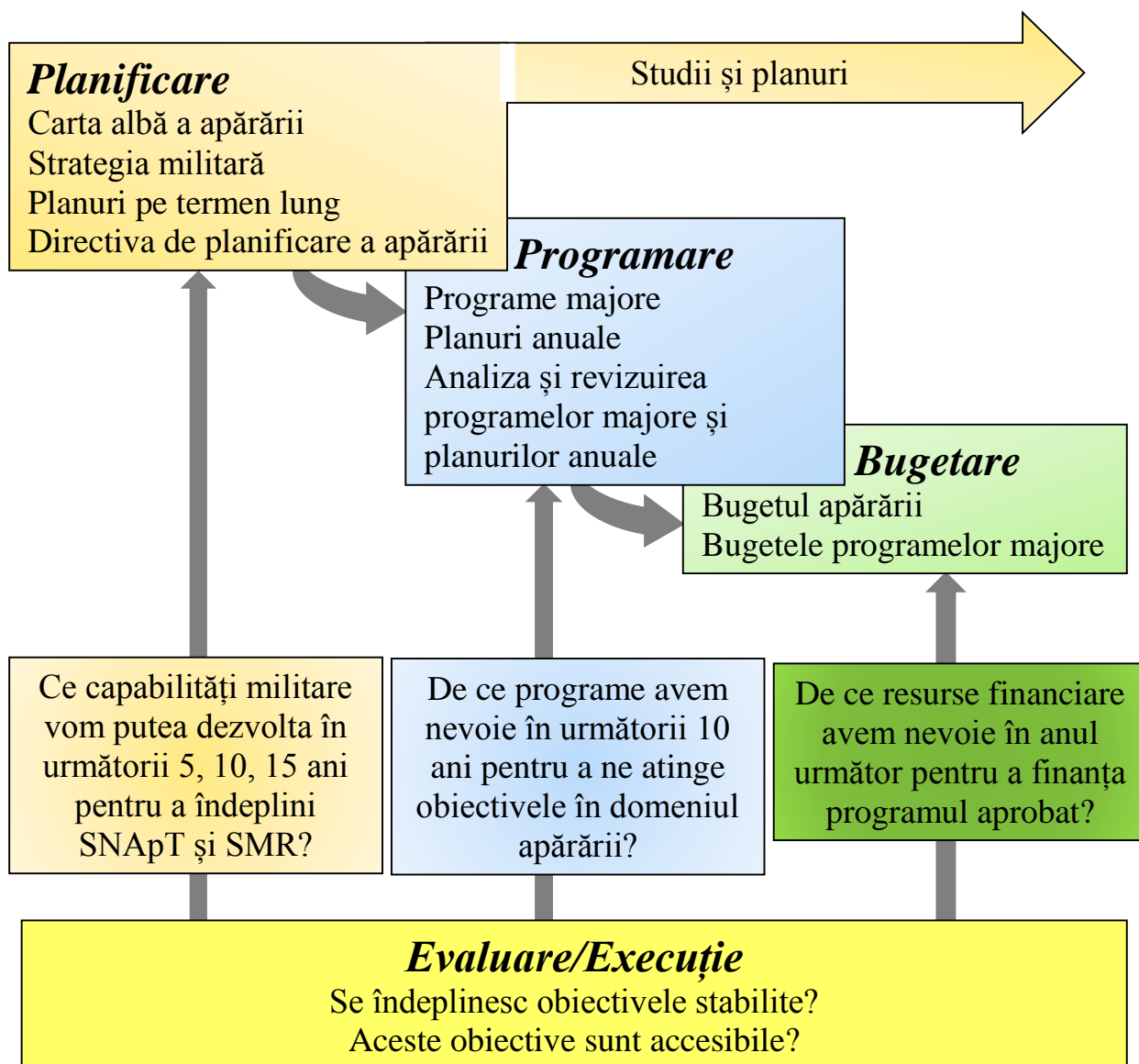

Sursa: Daniel Fiott, *EU defence capability development – Plans, priorities, projects*, European Union Institute for Security Studies (EUISS), 25 iunie 2018, p. 3,
 URL: <https://www.iss.europa.eu/content/eu-defence-capability-development-%E2%80%93-plans-priorities-projects>

CORELAREA DOCUMENTELOR DE PLANIFICARE A APĂRĂRII

FAZELE PROCESULUI DE PLANIFICARE, PROGRAMARE, BUCETARE ȘI EVALUARE

Sursa: <https://dpap.mapn.ro/pages/view/112>

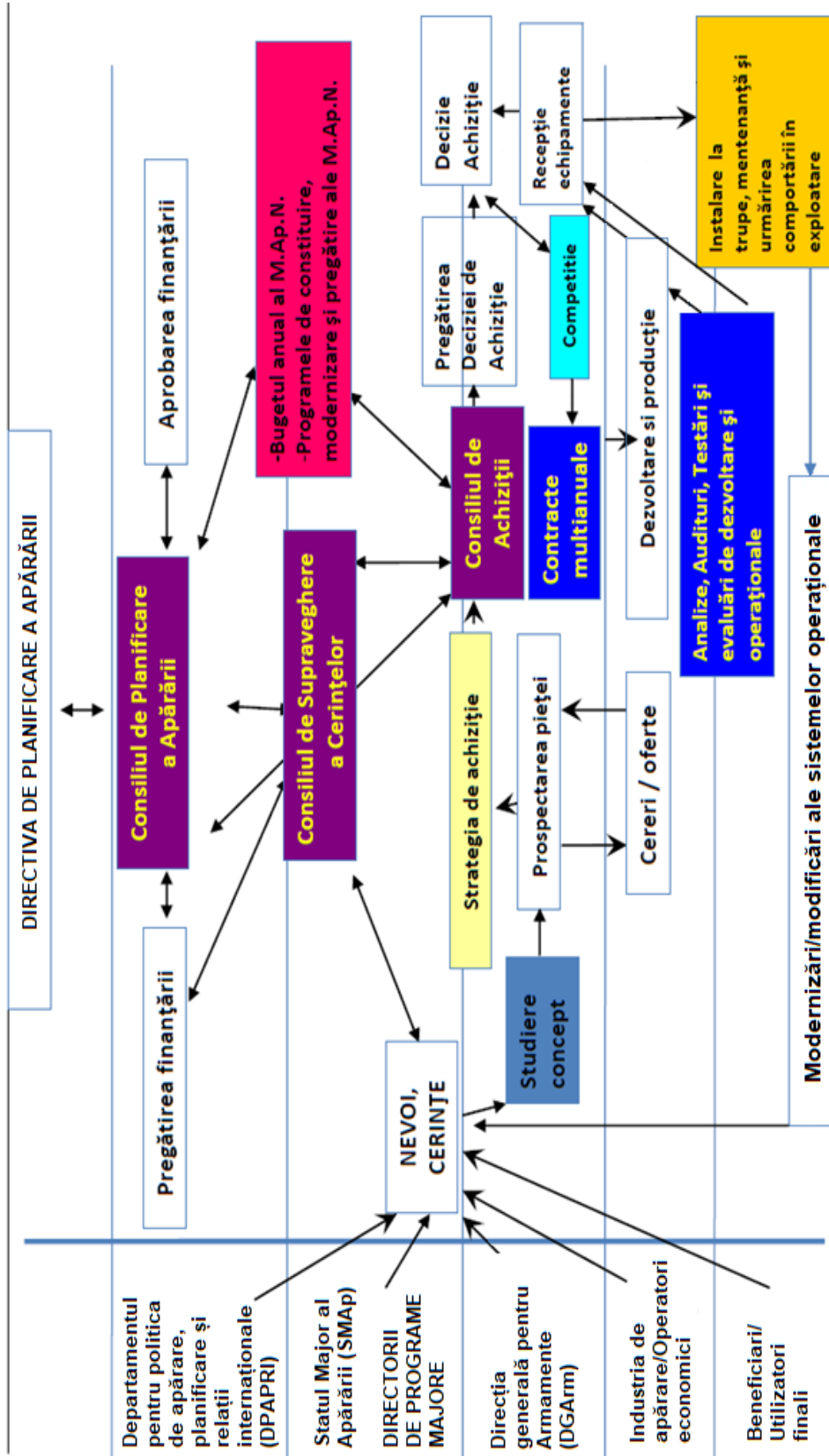
SISTEMUL INTEGRAT DE MANAGEMENT AL ACHIZIȚIILOR PENTRU APĂRARE (SIMApA)

FAZE	Activități preliminare Fazei 0	Faza 0 Studiu de Concept	Faza 1 Definire Sistem	Faza 2 Dezvoltare Tehnologică	Faza 3 Producție și Instalare	Faza 4 Operare și Suport	Faza 5 Scoatere din serviciu
PUNCTE DE DECIZIE	<p>PD 0 →</p> <p>Aprobare studiu concept</p> <p>MDA</p> <p>MND</p>	<p>PD 1 →</p> <p>Aprobare inițiere program nou</p> <p>MDA</p> <p>DCO</p> <p>SC</p>	<p>PD 2 →</p> <p>Aprobarea dezvoltării</p> <p>MDA</p> <p>DCOR</p>	<p>PD 3 →</p> <p>Aprobarea producției</p> <p>MDA</p> <p>DCOR</p>	<p>PD 4 →</p> <p>Aprobarea modificării</p> <p>MDA</p> <p>DCOR</p>	<p>PD 5 →</p> <p>Aprobare document scoatere din serviciu</p> <p>MIN&SMAp</p> <p>ACSAT</p>	

- MDA - Memorandum De Achiziție
- CODA - Consiliul de Achiziții
- PD - Punct de Decizie
- SC - Studiu de Concept
- DNM - Documentul cu Nevoile Misiunii
- DCO - Documentul cu Cerințele Operaționale
- DCOR - Documentul cu Cerințele Operaționale Revizuite
- MIN&SMAp - Raportul ministrului apărării și al șefului SMAp
- ACSAT – Aprobarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării.

Figura 1: Procesul desfășurat în cadrul SIMApA – faze și puncte de decizie

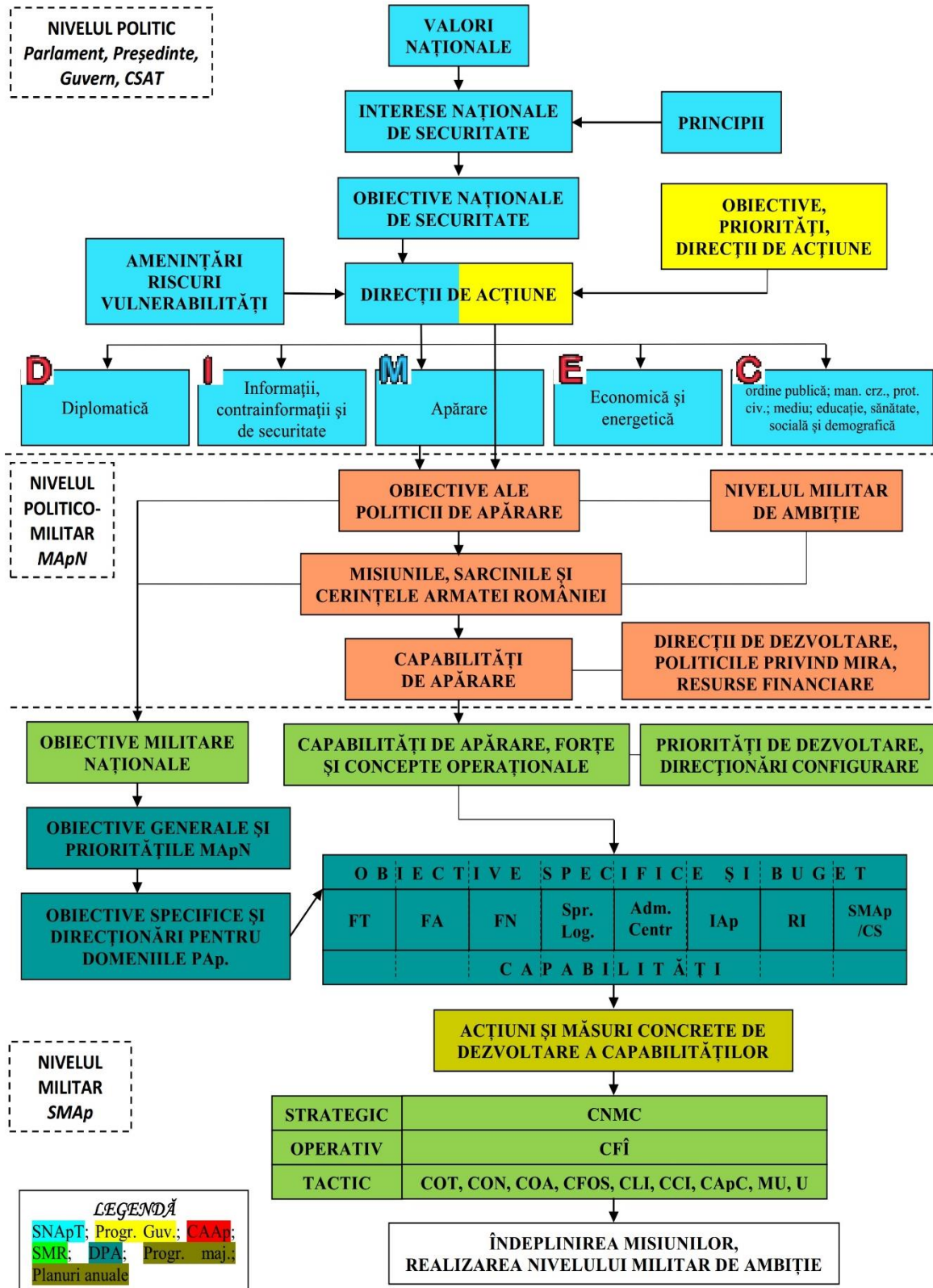

Figura 2: Procesul desfășurat în cadrul SIMApA – activități și structuri responsabile

Anexa a fost realizată prin adaptarea reprezentărilor grafice din prezentarea dl. Marian Vătavu, disponibilă la URL: <https://newstrategycenter.ro/wp-content/uploads/2017/10/Prezentare-Dl.-Marian-Vatavu.pdf>

CORELAREA DOCUMENTELOR DE PLANIFICARE A APĂRĂRII ÎN CADRU NAȚIONAL

FABRICI ȘI COMPANII DIN INDUSTRIA DE APĂRARE ROMÂNEASCĂ

A. Mari companii naționale de stat

Compania Națională ROMARM S.A.²⁶¹ este o companie producătoare de armament deținută de stat (Ministerul Economiei). Este principalul furnizor românesc de tehnică de apărare. Producția companiei include produse pentru sistemul de apărare, precum muniție, armament, explozive, elemente de protecție (cască, baston, vestă anti-glonț, spray lacrimogen) și assemblează vehicule blindate. C.N. ROMARM S.A., care coordonează industria de apărare, are în componența sa 15 filiale ce însumează aproape 6.000 de salariați. Dintre aceștia, aproximativ 2.300 lucrează la societățile Uzina Mecanică și Fabrica de Arme Cugir. Compania este principalul furnizor din România de tehnică și servicii militare, fiind o prezență constantă în peste 50 de piețe, în țări din Europa, America de Nord, America de Sud, Asia și Africa.

În prezent, C.N. ROMARM S.A. deține 15 fabrici: Arsenal Reșița, Carfil Brașov, Electromecanica Ploiești, Fabrica de Pulberi Făgăraș, Fabrica de Arme Cugir, Uzina Mecanică Cugir, Metrom Brașov, Uzina Automecanică Moreni, Pirochim Victoria, Uzina Mecanică Plopeni, Tohan Zărnești, Uzina Mecanică Mija, Uzina Mecanică Sadu, Uzina Mecanică București, Uzina de Produse Speciale Dragomirești. Produce tancul românesc TR.-85 M1 „Bizonul”, Vehiculul blindat 8×8 SAUR 1, 2, vehiculul amfibiu RN-94, piese de artilerie și muniții, armament și muniții de infanterie.

1. *TOHAN ZĂRNEȘTI* este o fabrică de armament fondată în anul 1938 ca parte a grupului industrial *Malaxa*. Pe lângă producția de bază, compania a realizat de-a lungul existenței sale și produse civile, cum ar fi accesoriile pentru mașini unelte și construcții metalice sudate, iar din anul 1980, societatea fabrică și rachete. În anul 2001, a fost reorganizată ca societate comercială controlată de C.N. ROMARM S.A.. În perioada comunistă, statul român a îmbrăcat fabrica în haină civilă: Tohan, fabrică de biciclete.
2. *CARFIL BRAȘOV* este o companie producătoare de armament înființată la data de 20 iulie 1922. În anul 2001, a fost reorganizată ca societate comercială controlată de C.N. ROMARM S.A.. În anul 2005, a început producția de armament și muniție compatibilă NATO, iar din 2006, la Carfil, se dezvoltă activitatea de reparații și mentenanță pentru armament în zonele de mentinere a păcii.
3. *METROM BRAȘOV* este o companie producătoare de armament înființată în 1923. Ea are o tradiție în domeniul metalurgiei neferoaselor și al construcției de mașini pentru Industria Militară, de Securitate și Civilă. În

---

²⁶¹ <http://romarm.ro/>, accesat la data de 20 noiembrie 2020.

anul 2002, a fost reorganizată ca societate comercială controlată de C.N. ROMARM S.A. (acționar majoritar). Metrom are ca obiect de activitate fabricarea armamentului și muniției.

4. *UZINA MECANICĂ CUGIR (AB)* este o companie de stat, producătoare de armament. A fost înființată în 1799, cu două secții: secția civilă, care producea electrocasnice și mașini unelte, și secția de produse speciale, care fabrica arme și muniție (Gryazev-Shipunov GSh-23: GȘ-23). După Revoluția din 1989, societatea a trecut printr-o serie de probleme economice, fiind nevoită să-și reducă activitatea și personalul, astfel încât în decembrie 2008 avea mai puțin de 1.000 de angajați, în comparație cu cei peste 18.000 dinainte de 1989. Uzina Mecanică Cugir a avut și o secție civilă care a funcționat până în 2005, și în care se fabricau: mașini de cusut, scule, mașini de spălat. La Uzina Mecanică Cugir s-au produs, până în 2008, mașinile de spălat marca Albalux.
5. *FABRICA DE ARME CUGIR (AB)* s-a desprins în 2004 din Uzina Mecanică Cugir. Printre armamentele fabricate se află și: armament și muniție de infanterie, pistolul TT-Cugir, Pistol Carpați Md. 1974, 1995, 2000, PSL.
6. *UZINA MECANICĂ PLOPENI (PH)* este o fabrică de armament înființată în anul 1937 și care funcționează ca filială a C.N. ROMARM S.A.. La Plopeni se produceau muniții pentru artilerie, aruncătoare de grenade, instalații pentru crearea culoarelor în câmpurile de mine, submuniții pentru loviturile de artilerie, diverse sisteme pirotehnice pentru piețe din Statele Unite, Uniunea Europeană și Asia. În decembrie 2003, din Uzina Mecanică Plopeni s-a desprins societatea Hidraulica UM Plopeni, care a preluat în totalitate producția de echipamente hidraulice. Fabrica de pompe a ajuns, într-un singur an, principalul producător de echipamente hidraulice din România.
7. *UZINA MECANICĂ SADU (GJ)* este o fabrică de armament ce produce muniție de infanterie, calibru Est și NATO, arme de infanterie și elemente pirotehnice. Din anul 2002, uzina este înregistrată ca filială a C.N. ROMARM S.A., societate cu capital integral de stat.
8. *UZINA MECANICĂ MIJA (DB)* este o fabrică de armament înființată în anul 1938 care funcționează ca filială a C.N. ROMARM S.A.. Societatea produce proiectile și grenade de mână, dar și subansamble auto, din fontă și oțel. Până în 1989, la Mija se produceau grenade de mână ofensive și defensive, bombe de aviație, rachete antitanc, mitraliere cu două și patru țevi, proiectile reactive, cutii de viteze pentru transportoare blindate, dar și alte piese de mici sau mai mari dimensiuni. După 1991, volumul comenzilor de tehnică militară a scăzut astfel încât uzina s-a văzut nevoită să se reorienteze și spre producția civilă.
9. *UZINA AUTOMECANICĂ MORENI (DB)* este o companie producătoare de armament din România în subordinea C.N. ROMARM S.A.. Este

- singura societate din România care produce transportoare blindate. Printre vehiculele produse se numără și TAB-77, TAB-79C și transportorul B-33 „Zimbrul” (după BTR-80 rusesc), cu tracțiunea 8x8. La 17 martie 2011 a fost demarat programul TBT 8x8, aflat în prezent în faza de cercetare-dezvoltare.
10. *ARSENAL REȘIȚA* este o fabrică de armament din România care funcționează ca filială a C.N. ROMARM S.A.. A fost înființată în anul 1972 pentru a produce tunuri de calibru mare și mijlociu. Utilajele fabricii au fost importate din China în anii '70.
  11. *UZINA MECANICA BUCUREȘTI* este o fabrică de armament înființată în anul 1978, care funcționează ca filială a C.N. ROMARM S.A. Societatea are ca profil cercetarea, proiectarea, producerea, repararea și modernizarea de vehicule blindate. UMB este cunoscută mai ales ca producător de tancuri, cel mai nou tanc al Armatei Române, TR-85M1 „Bizonul”, fiind realizat la UMB. În decembrie 1990, a fost preluată de Ministerul Apărării Naționale ca unitate componentă a Grupului Industrial al Armatei – Regie Autonomă sub titulatura de „Uzina Mecanică București”. În anul 2000 a trecut sub autoritatea Ministerului Industriei și Resurselor cu titulatura de S.C. „ARSENAL” S.A. – Sucursala București. Ca urmare a restructurării și a reorganizării industriei de apărare din 2001, a devenit societate comercială cu capital de stat, sub titulatura actuală: Uzina Mecanică București (UMB), filială a ROMARM. Între anii 1977 și 1991, la Uzina Mecanică București au fost fabricate tancurile TR-580 și TR-85, prototipurile tancului TR-125, prototipul PMA-50 și tractoare de evacuare și reparații TER-85. Din 1999 până în 2009 au fost modernizate tancuri TR-85 la standardul M1 și au fost construite cinci dragoare de mine pe șasiu de tanc DMT-85M1.
  12. *ELECTROMECHANICA PLOIEȘTI* este o fabrică de armament din România înființată în 1981 pe locul unei baze de fabricat și reparat tehnică de rachete. În anul 2001, a fost reorganizată ca și societate comercială aflată în posesia C.N. ROMARM S.A.. Compania este specializată în fabricarea tehnicii reactive, a armamentului și muniției. Inițial, ROMARM a deținut 100%, pentru ca apoi să ajungă la un nivel al participației de 82%, restul fiind cedat către Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului (AVAS).
  13. *UZINA DE PRODUSE SPECIALE DRAGOMIREȘTI (DB)* este o fabrică de armament fondată în 1981, care funcționează ca filială a C.N. ROMARM S.A.. Fabrica produce muniție de artilerie și bombe explozive. Fabrica deține cele mai performante linii tehnologice din estul Europei.
  14. *PIROCHIM VICTORIA (BV)* este o fabrică de materiale explozive al cărei acționar majoritar (83%) este Ministerul Economiei.
  15. *FABRICA DE PULBERI FĂGĂRAȘ* este o fabrică de materiale explozive creată în mai 2006, prin desprinderea din Uzina de Produse Speciale Făgăraș (UPSF), filială a C.N. ROMARM S.A.. Între 1991 și 2000 au fost

re tehnologizate mai multe linii de producție a explozivilor de mare putere, iar în anul 2000 a fost pusă în funcțiune o instalație de nitrare, unde poate fi produs TNT.

Compania Națională ROMTEHNICA S.A.²⁶² este o structură în coordonarea MAPN (unicul acționar) care prestează servicii de import și de export pentru instituție și pentru altele care acționează în domeniul apărării naționale. Compania derulează cele mai multe dintre operațiunile de import-export de armament din România. ROMTEHNICA a fost înființată de MAPN în 2001 și este specializată în intermediari în comerțul cu mașini, echipamente industriale, nave și avioane. Acționează ca interfață a partenerilor externi cu industria românească de apărare și MAPN, pentru livrarea de produse și desfășurarea de activități de interes național. Promovează produsele de apărare fabricate în România pe piețele internaționale de profil. Este exportator exclusiv al echipamentelor excedentare aflate în administrarea MAPN și cel mai important comerciant pentru bunuri și servicii asigurate de industria de apărare din România. Negociază și semnează contracte de import, transfer de tehnologie, suport logistic, asistență tehnică și instruire de personal, în numele MAPN și al altor entități guvernamentale din România. Organizează licitații și selecții de oferte și asigură clienților consultanță și servicii, inclusiv activități de reprezentare și intermediere, având acces la o bază de date considerabilă de furnizori din România.

C.N. ROMTEHNICA S.A. a avut un rol important la realizarea importurilor/achizițiilor de:

- avioane de luptă și antrenament din familia MIG, IAR și F, incluzând piese și versiuni modernizate ale acestora;
- avioane fără pilot;
- avioane de transport;
- elicoptere de la fabricanți estici și vestic;
- radare cu origine estică și vestică;
- arme, muniții și sisteme complexe de rachete;
- tancuri, vehicule blindate și alte vehicule militare;
- echipamente de rețea și comunicații.

Exporturile și livrările intracomunitare realizate de C.N. ROMTEHNICA S.A. constau în:

- echipamente de apărare;
- echipamente de securitate și echipamente speciale;
- produse civile și cu utilizare dublă;
- piese de schimb, scule și accesorii;
- servicii aferente, precum transfer de tehnologie, asistență tehnică, instruire.

---

²⁶² <http://www.romtehnica.com.ro/site/>, accesat la data de 20 noiembrie 2020.

B. Alte structuri și fabrici și companii cu capital de stat

AGENȚIA DE CERCETARE PENTRU TEHNICĂ ȘI TEHNOLOGII MILITARE (ACTTM²⁶³) este o instituție de cercetare tehnico-științifică pentru crearea de noi tipuri de tehnică militară cu performanțe superioare și modernizarea celei existente, aflată în subordinea Ministerului Apărării Naționale. ACTTM participă la principalele programe majore de achiziții, precum: SCCAN (sistemul de C2 aerian național), modernizarea fregatelor multirol F22, GAP FILLER (radarul pentru supravegherea spațiului aerian la înălțimi mici și mijlocii), modernizarea tancului românesc TR-85-M1, SIS-OM (sistemul integrat de securitate pentru obiectivele militare), sistemul de contramăsuri și modernizarea elicopterului IAR-330 SOCAT, integrarea rachetei MAGIC-2 pe avionul IG-21 LANCER, SIMTA (simulatorul pentru ținte aeriene), transportorul blindat pentru trupe 8x8.

UZINA MECANICĂ DRĂGĂȘANI S.A. (VL) este o fabrică de armament care produce cartușe de mitralieră. În mai 2004, Gigi Becali, împreună cu Asociația Salariaților de la Uzina Mecanica Drăgășani au cumpărat pachetul integral de acțiuni al fabricii, valoarea tranzacției fiind de circa 13,9 milioane lei.

UZINA MECANICĂ DE ARMAMENT MIZIL S.A. (PH) este o fabrică de armament specializată în repararea blindatelor și, de asemenea, produce și mașini de luptă. Până în 1990, compania a realizat produse performante de concepție est-europeană, fiind în același timp și cel mai important producător român de mașini de luptă pe șenile (de concepție românească) –de exemplu, tancurile românești TR 580, șasiul pentru tancul TR-800 sau obuzierul autopropulsat de calibru 122 mm Model 1989. Începând cu anul 1996, MFA Mizil a devenit unul dintre partenerii de bază ai Armatei Române pentru produse militare moderne, cum ar fi MLI-84M. Acesta este un vehicul șenilat blindat autopropulsat, realizat în colaborare cu companii internaționale din industrie, ca EADS, Caterpillar, Rheinmetall și altele.

DAMEN SHIPYARDS MANGALIA²⁶⁴ (fost Șantierul Naval 2 Mai S.A. Mangalia²⁶⁵) are ca activitate principală construcții și reparații de nave (în special, mineraliere și petroliere). Este și unica unitate specializată în repararea tehnicii militare navale din România. În 1997 a fost preluată de concernul sud-coreean Daewoo și transformată în Șantierul Naval Daewoo Mangalia (Daewoo-Mangalia Heavy Industries S.A.), unde s-au construit peste 130 de nave și s-au realizat lucrări complexe de reparații la peste 300 de nave. În anul 2017 avea 2.400 de angajați. Din luna noiembrie 2017 a fost achiziționată de Damen Shipyards Group din Olanda.

---

²⁶³ www.acttm.ro/, accesat la data de 20 noiembrie 2020.

²⁶⁴ <https://www.damen.com/en/companies/damen-shipyards-mangalia>, accesat la data de 20 noiembrie 2020.

²⁶⁵ <https://www.sn2mai.ro/index.html>, accesat la data de 20 noiembrie 2020.

*ELPROF S.A. BUCUREȘTI*²⁶⁶ este o companie producătoare de echipamente electronice speciale. Elprof produce emițătoare și receptoare radio-TV, echipamente și aparate telefonice și telegrafice, aparatură de înregistrare și reproducere radio, audio și video pentru sectorul producției de apărare. Societatea deține o licență pentru stațiile de emisie Panther, în baza unui contract de licență cu firma britanică Thales Communications, membră a concernului multinațional Thales din Franța. În iunie 2003, pachetul majoritar de acțiuni de 88,4% al Elprof a fost achiziționat de consorțiul format din societățile LAROM București și Aerostar Bacău pentru suma de 1,7 milioane de dolari.

*ROMAERO S.A. BĂNEASA*²⁶⁷ este o companie aerospațială care integrează în aceeași locație două activități majore: fabricarea de aerestructuri și întreținere și reparații pentru aeronave de transport civile și militare. Este cea mai mare companie din Industria Aeronautică Română și are capital majoritar de stat (Ministerul economiei). În 2006, fabrica de la Băneasa avea contracte cu Boeing, British Aerospace, Elbit, Gulfstream, Finmeccanica, Bombardier și modernizează avioanele Hercules (produse de Lockheed Martin), aflate în dotarea Armatei Române, producând componente pentru Boeing 787 Dreamliner, Airbus A380, precum și pentru rachetele antiaerene Hawk. Din 2018 a încheiat un parteneriat cu Sikorsky pentru finalizarea și personalizarea elicopterului Black Hawk, iar în 2019 un MoU cu Raytheon pentru programul Patriot.

*AVIOANE CRAIOVA S.A.*²⁶⁸ este una dintre întreprinderile aeronautice din România. Compania este constructorul principal al avioanelor IAR-93 și IAR-99 Șoim. În 2008 s-a mai obținut o finanțare de 10 milioane Euro, pentru a mai fabrica 2-3 exemplare de IAR-99 Șoim. Avioane Craiova S.A. este singurul producător român din industria aeronautică care a realizat componente pentru racheta Ariane 5, utilizată în cadrul programelor ESA (Agenția Spațială Europeană). Acționarul majoritar al companiei este Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului (AVAS).

*IAR S.A. BRAȘOV*²⁶⁹ este o fabrică de construcție și de întreținere a aeronavelor, înființată în 1925, dispusă în Ghimbav (Brașov), având 1.200 de angajați. A rămas unicul producător mondial al versiunii militare a elicopterului IAR 330 Puma. Din 1970 a produs și a livrat mai mult de 360 de elicoptere IAR 330 de Puma și IAR 316 B Alouette III sub licență Aerospațiale (astăzi integrată în compania Airbus Helicopters, fostă Eurocopter SAS), 830 de planoare și motoplanoare, precum și 136 de avioane ușoare în proprie concepție. A modernizat 25 dintre elicopterele 330 Puma (SOCAT). În prezent, IAR S.A. Brașov este o unitate specializată pentru mentenanță, reparații și reparații capitale

---

²⁶⁶ www.elprof.ro/, accesat la data de 20 noiembrie 2020.

²⁶⁷ <https://romaero.com/>, accesat la data de 20 noiembrie 2020.

²⁶⁸ www.acv.ro/, accesat la data de 20 noiembrie 2020.

²⁶⁹ www.iar.ro/, accesat la data de 20 noiembrie 2020.

pentru elicopterele Puma și Alouette III. Acționar majoritar – AVAS (Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului).

*AIRBUS HELICOPTERS ROMANIA GHIMBAV*²⁷⁰ a fost înființată în 2002 ca fabrică de întreținere și reparații pentru elicoptere (în special, Puma). În septembrie 2016 a fost inaugurată capacitatea de producție a Fabricii de la Ghimbav. Ea va atinge capacitatea maximă de producție în 2020 (350 de angajați), când vor livra 15 elicoptere H215 pe an. Modelul H215 este un aparat ideal pentru: operațiuni de lucru aerian, transport utilitar, operații de mentinere a păcii și acțiuni umanitare, combaterea incendiilor, transport de persoane, misiuni ale forțelor de poliție, de căutare și salvare. Unul dintre potențialele contracte discutate în mediile militare este legat de o eventuală modernizare a elicopterelor IAR 330 Puma ale Armatei Române de către Airbus. Elicopterele Puma, fabricate în anii '70, în România, sub o licență cumpărată din Franța, au motoare, considerate de specialiști, prea slabe pentru perioada actuală, iar tehnologia este depășită. Armata a modernizat 25 de aparate la standardul SOCAT în perioada 1999-2005, printr-un contract cu IAR Brașov și firma israeliană Elbit. IAR 330 Puma SOCAT se utilizează pentru: atac, luptă antitanc, sprijin aerian și scopuri utilitare (variante – H, L, SOCAT, M, MEDEVAC, N).

SPAROMEX VICTORIA este o companie producătoare de explozibili și hidrogel²⁷¹ din Brașov. Compania deține o instalație de fabricarea, prin amestec, a explozibililor de tip ANFO²⁷², care produce explozibili pe bază de azotat de amoniu și motorină. Sparomex a fost înființată în anul 2005, iar acționarii sunt Pirochim Victoria cu 20% din acțiuni și un investitor spaniol cu 80% din acțiuni.

*ÎNTREPRINDEREA OPTICĂ ROMÂNĂ (IOR) S.A. BUCUREȘTI*²⁷³ este o companie producătoare de aparatură optică înființată în 1936. Este singura societate autohtonă cu tradiție în proiectarea și realizarea de aparatură opto-mecanică.

---

²⁷⁰ www.airbus.com/company/worldwide-presence/romania.html, accesat la data de 20 noiembrie 2020.

²⁷¹ Hidrogelul este un polimer super-absorbant care poate fi modificat astfel încât să dobândească unele proprietăți fizice asemănătoare cu cele ale țesuturilor umane. Cheia acestui comportament este natura duală a structurii acestui material. El este realizat din granule de proteine modificate pe cale artificială. Fiecare moleculă de proteină are în mijloc o structură cilindrică terminată la capete cu fragmente dintr-un material diferit, sensibil la temperatură. Porțiunile centrale cilindrice ale moleculelor se atrag între ele, aglomerând astfel moleculele în granule și dând gelului o anumită stabilitate. Totuși, aceste legături nu sunt destul de puternice pentru a împiedica deformarea și curgerea gelului atunci când este aplicată presiune asupra lui. Aici intervin „capetele”. Acestea sunt făcute din materiale care au, de asemenea, proprietatea de a forma legături între molecule, dar numai în anumite condiții. La temperatura camerei (20 grade Celsius), moleculele plutesc liber în gel. În schimb, la 37 grade Celsius (temperatura corpului uman) „capetele” se atrag și se unesc, formând o structură solidă, perpendiculară pe legăturile formate între părțile mediane ale moleculelor.

²⁷² ANFO – ammonium nitrate fuel oil.

²⁷³ www.ior.ro/, accesat la data de 20 noiembrie 2020.

C. Companii cu capital privat

*S.C. AEROFINA S.A.*²⁷⁴ este o companie privată integrată în industria națională de apărare fondată în 1980. În domeniul apărării acționează pentru cercetare-design, producție, testare-evaluare, mentenanță și sprijin materiale militare.

*AEROSTAR S.A. BACĂU*²⁷⁵ este un grup industrial aeronautic înființat în anul 1953, la Bacău, care fabrică, modernizează și asigură mentenanța pentru sisteme de aviație și sisteme defensive terestre (MIG-21 Lancer, F-16, Sapphire, Lansator de proiectile reactive de 122 mm, Sistemul de artilerie integrat, Patriot). De asemenea, furnizează piese, aerestructuri, subansamble și echipamente pentru aviație, precum și servicii de mentenanță și conversie. Compania activează în domeniul reparării și modernizării avioanelor militare, fabricării și reparării de echipamente hidraulice de aviație, avioane ușoare și echipamente militare terestre. A desfășurat lucrări de modernizare la MiG-21 Lancer și a produs sisteme LAROM. După 1989, s-a orientat mai mult spre domeniul civil.

*AEROTEH S.A. BUCUREȘTI*²⁷⁶ este o companie producătoare de tehnologie aerospațială și militară. A fost înființată după 1991 prin desprinderea din cadrul societății Turbomecanica. Pachetul majoritar de acțiuni este deținut de Dumitru Bănuț, care deține o participație de 58,75%. Număr de angajați – 109.

*CONDOR S.A. BUCUREȘTI*²⁷⁷ este o companie care produce parașute (singurul producător) și echipament militar. Număr de angajați – 500.

*TURBOMECANICA*²⁷⁸ este unicul producător de motoare cu turbină de gaze și ansambluri mecanice pentru aeronave din industria românească. Odată cu acordarea licenței Rolls-Royce pentru fabricația motorului Viper 632 cu postcombustie și a motorului turboreactor civil Spey, Turbomecanica devine, după 1990, furnizor al companiei britanice.

---

²⁷⁴ www.mhtc.ro/sc-aerofina-sa-3/, accesat la data de 20 noiembrie 2020.

²⁷⁵ www.aerostar.ro/, accesat la data de 20 noiembrie 2020.

²⁷⁶ www.aeroteh-sa.ro/), accesat la data de 20 noiembrie 2020.

²⁷⁷ www.condor-sa.ro/, accesat la data de 20 noiembrie 2020.

²⁷⁸ <https://turbomecanica.ro/>, accesat la data de 20 noiembrie 2020.

EDITURA UNIVERSITĂȚII NAȚIONALE DE APĂRARE „CAROL I”

Tehnoredactor: Catherine PĂVĂLOIU
Corector: Mariana ROȘCA

Bun de tipar: 01.02.2021
Lucrarea conține 284 de pagini.

Șoseaua Panduri, nr. 68-72, sector 5, București
e-mail: editura@unap.ro
Tel.: 319.48.80/215; Fax: 319.59.69

03/03.02.2021

C. 321/2020